

Printed by Ramchandra Yeshu Shedge at the Nirmala Nagar
Press 23 Kolbhat Lane Bombay

Published by Vallabhdas Tribbuvandas Gandhi Secretary
Jain Atmananda Sabha Bhavnagara.

॥ अहम् ॥

किञ्चित्प्रस्ताविकनिवेदनम् ।

इह हि जगज्जन्तुनिष्कारणवधूना परमपवित्रचरिता तीर्थकृता विधिपूर्वकवन्दनविधान विदधाति स्वर्गापवर्गादिसुखसप्त हरति चानेकभवसञ्चितदुष्कर्मकदम्भकमिति समवधार्य परमकारुणिकचेतोभिरवगतविशुद्धसिद्धान्तसारै श्रीमच्छान्तिसूरिभिश्चतुर्विधश्रीसङ्घस्य परोपकृतये जिनागम-आवश्यकनिर्युक्ति-विशेषावश्यक-पञ्चाशकाद्यनेकचिरत्नप्रकरणग्रन्थेभ्य समुद्धृत्य चैत्यवन्दनविधिवोधवन्धुर पूजाविधिप्रमुखानेकविचारसारकलित प्रमाणभूतागमप्रमाणेन निराकृतानेकमन्देह चैत्यवन्दनसूत्रव्याख्याप्रधान चैत्यवन्दनमहाभाष्यनामा ग्रन्थ सङ्कलित ।

यद्यपि ग्रन्थस्यास्य प्रान्तप्रतिना-“इति श्रीशान्त्याचार्यविरचित चैत्यवन्दनमहाभाष्य सम्पूर्णम् ।” इत्यनेनोल्लेखेन श्रीशान्त्याचार्या ग्रन्थस्यास्य सङ्गृहीतार इति प्रकटमेवावसीयते, तथापीह जिनमतवर्तिष्वनेकेषु गच्छे-पु-उत्तराध्ययनवृहद्वृत्ते कर्ता स्थिरापद्रगच्छीयवादिबैतालश्रीशान्तिसूरि १ तिलकमञ्जरीकथाटिप्पनकस्य रचयिता पूर्णतद्गच्छीयश्रीशान्तिसूरि २ वार्त्तिनवृत्तेर्निधायकश्चन्द्रकुलीयश्रीवर्द्धमानसूरिशिष्यश्रीशान्तिसूरि ३ धर्म-रत्नप्रकरणस्वोपज्ञवृत्ति-बृहद्बुधुष्वीचन्द्रचरित्राणा विरचयिता चन्द्रकुलन-भश्चन्द्रश्रीनेमिचन्द्रसूरिशिष्यश्रीशान्तिसूरि ४ भक्तामरस्तोत्रवृत्ते प्रणेता खण्डिलगच्छीयश्रीशान्तिसूरि ५ प्रमाणप्रमेयकलिकावृत्तेर्निर्माता श्रीशान्तिसूरि ६ जीवविचारप्रकरणस्य विधाता श्रीशान्तिसूरि ७ घटरत्नपर-राक्षस-वृन्दावनकाव्यादिवृत्तीना ग्रथयिता श्रीशान्तिसूरि ८ बृहच्छान्ते कवयिता श्रीशान्तिसूरि ९ पर्वपञ्चाशिकाया, (अभिषेकविषे) प्रणेता श्रीशान्तिसूरि १० पिण्डपणाशतकस्य रचयिता श्रीशान्तिसूरि, ११

इत्येते ग्रन्थकर्तृत्वेन सुविदिता अभूवन् परमेतेषा मध्यात्कतमा अ
प्रस्तुतग्रन्थस्य सङ्गृहीतार श्रीशान्त्याचार्या सभवेयु ? कदा कतम ८
महीमण्डल मण्टयामासु ? इत्येतद्विषया जिज्ञासा तु—“श्रीशान्त्याचार्य-
विरचित चैत्यरन्दनमहाभाष्यम् ।” इत्येतन्मात्रोद्देशदर्शनेन तथाविधस्व-
गच्छगुरुपरम्पराद्युपलम्भाभावेन च न परिगम्यति ।

अस्य ग्रन्थस्य प्रेषकोपिपरिशोधन-प्रशस्तगाथापर्यन्तच्छायाविषा
सपूणप्र-धनुषाखण्डोऽनादिकार्य मुनिश्रोचतुरविजयादिना कृतम् । अवशि-
ष्टाया दशोत्तरपद्मशतगाथायाश्छायासम्पादनं समग्रग्रन्थस्योपरि उपयोगिदि-
प्पननिवेशनं च वेतनप्रदानेन पण्डितश्रीवेचरदासपार्थात्कारितम् ।

अस्य ग्रन्थस्य विषयविवेचनं तु गाथोपरि यथास्थानं सम्यक्प्रकारेण
पण्डितश्रीवेचरदासेन निवेशितं तत्र पृथगकारि ।

अस्य सशोधनसमये गवेषणपरेणापि द्वे एव पुस्तके समुपलब्धे । तत्र
प्रथमं श्रीअणहिल्लपुरपत्तनश्रीसङ्घचित्कोशीय प्राचीनं नाल्यशुद्धम् । द्वितीयं
पुनः प्रवर्तकश्रीभक्तान्तिविजयकृतसङ्घपुस्तककोशीयं चिरन्तं शुद्धम् ।
इत्येते द्वे पुस्तके समवलम्ब्य सशोधितेऽप्यत्र निरन्ध्वे यत्र वचनाशु-
खशिष्टा भवेत्तत्र सशोध्यं वाचनीयं धीधनैरिति प्रार्थयते—

भावनगरस्था श्रीजैन-आत्मानन्द-ससत् ।



॥ अहम् ॥

न्यायाम्भोनिधित्रीविजयानन्दसूरिपादपद्मेभ्यो नमः ।

सिरिसतिसूरिविरिडं

चेडयवदणमहाभासं ।

पणमह पणमतसुरा-ऽसुरिंदमणिमउडघट्टपयपीठं । ऋषभ

सिष्य कला-ऽऽगम शिवमगदेसय जिणवर उसह ॥ १ ॥

प्रणमत प्रणमतसुरा-ऽसुरेन्द्रमणिमुकुटघृष्टपदपीठम् ।

शिल्प-कला-ऽऽगम शिवमार्गदेशक जिनवरमृषभम् ॥ १ ॥

सगमयामरगयऽमाणमाणमार्यगमदणमयद ।

वीर

पणमह वीर तित्थस्म नायगं वट्टमाणम्स ॥ २ ॥

सगमकाऽमरगताऽमानमानमातङ्गमर्दनमृगेन्द्रम् ।

प्रणमत वीर तीर्थस्य नायक वर्त्तमानस्य ॥ २ ॥

संसारगहिरसायरपडतजतूण तारणप्पवणे ।

तीर्थङ्करा

तीया ऽणागय-सत्ते, वदे सवे वि तित्थयरे ॥ ३ ॥

ससारगभीरसागरपतज्जन्तूनां तारणप्रवणान् ।

अतीता-ऽनागत-सतो वन्दे सर्वानपि तीर्थकरान् ॥ ३ ॥

जम्मुहमहद्दहाओ, दुवालसंगी महानई वृद्धा ।

गणधरा

ते गणहरकुलगिरिणो, सवे वदामि भावेण ॥ ४ ॥

यन्मुत्तमहाट्टहाट्टाट्टाङ्गी महानदी व्यूढा ।

तान् गणधरकुलगिरीन् सर्वान् वन्दे भावेन ॥ ४ ॥

नमिऊण समणसघ, सघायार समासओ वुच्छे ।

प्रथामिधेय

चेडयवदणविसय, सुत्तायरणाऽणुसारेण ॥ ५ ॥

सघथ

नत्वा श्रमणसङ्घं सङ्घाचार समासतो वक्ष्ये ।

चैत्यनन्दनविषय सूत्राऽऽचरणानुसारेण ॥ ५ ॥

सद्यो महापुमारो, अमरिन्द-गरिन्दवदिओ एतो ।
 तित्थयरेहि वि नियमा, पणमिज्जइ देसणारमे ॥६॥
 सङ्को महापुमारोऽमरेन्द्र-नरेन्द्रवन्दित एष ।
 तीर्थकरैरपि नियमात्प्रणम्यते देवनारम्भे ॥ ६ ॥

वाचकसाक्ष्यम्

ता एयसमायारो, किञ्चिज्जतो वि कुणइ कट्ठाण ।
 पोसेइ पुत्तमउल, वायगगधे जजो भणिय ॥ ७ ॥
 तत एतस्ममाचार कीर्त्तमानोऽपि करोति कल्याणम् ।
 पोषयति पुण्यमतुलं वाचकप्रत्यये यतो भणितम् ॥ ७ ॥
 जे तित्थयपरणीया, भावा तयणतरेहि परिकहिआ ।
 बहुसो वि तेसि परिकिचणेण पुत्त लहइ पुट्ठि ॥८॥
 ये तीर्थहरप्रणीता भावास्तदनन्तरं परिकविता ।
 बहुशोऽपि तेषां परिसीर्त्तनेन पुण्यं लभते पुष्टिम् ॥ ८ ॥

प्रपहेतु

अङ्गरयभत्तिरहुमाणचोइओ मदनुद्धिवोहत्थ ।
 सूरिपरपरपत्त, किच्चेमि जह पि त तत्तो ॥ ९ ॥
 अतिगुरवभत्तिरहुमानचोदितो मन्दबुद्धिनोधार्यम् ।
 सूरिपरम्पराप्राप्त कीर्त्तयाम्यहमपि त तत ॥ ९ ॥

वन्दनाफलम्

अहिगारिणा उ काले, कायवा वदणा जिणार्हण ।
 दसणसुद्धिनिमित्त, कम्मकरयमिच्छमाणेण ॥ १० ॥
 अघिनारिणा तु काले कत्तव्या वन्दना जिनादीनाम् ।
 दर्शनशुद्धिनिमित्तं कर्मक्षयमिच्छता ॥ १० ॥

अधिकारी

सधेगयरो जीनो, अहिगारी णट्ठाणं तत्तेण ।
 कालो य तिचि सङ्गा, सामनेणेत्थ विनेओ ॥ ११ ॥

१ वाचको नाम तत्त्वाथसूत्रायनेकप्रत्ययविधाता धीउमास्वातिवाचकः ।

२ वाचकप्रत्यये यद् भणितं तदिदम्— ये तीर्थहृत्प्रणीता भावास्तदनन्तरं परिकविता । तेषां बहुशोऽप्यनुकीर्तनं भवति पुष्टिकरमेव ॥ ११ ॥ प्रशमरतां पीठव्याधिकारे ।

सहैकतरो जीवोऽधिकारी वन्दनाया तत्त्वेन ।

कालश्च तिस्र सन्ध्या सामान्येनात्र विज्ञेय ॥ ११ ॥

भात्रजिणप्पमुहाण, मवेसि चैव वंदणा जइ वि । चैत्यवन्दनार्थ

जिणचेइयाण पुरओ, कीरइ चिइउदणा तेण ॥ १२ ॥

भावजिनप्रमुखाणा सर्वेषा चैव वन्दना यद्यपि ।

जिनचैत्याना पुरत क्रियते चैत्यवन्दना तेन ॥ १२ ॥

जिणविंभाभावे पुण, ठणणा गुरसक्खिया वि कीरती ।

चिइउदण चिय इमा, नायद्वा निउणउद्धीहि ॥ १३ ॥

जिनविम्बाभावे पुन स्थापना गुरुसाक्षिक्यपि त्रियमाणा ।

चैत्यवन्दना सस्विमा ज्ञातव्या निपुणबुद्धिमि ॥ १३ ॥

अहना जत्थ नि तत्थ वि, पुरओ परिरुप्पिऊण जिणविंवि ।

कीरइ बुहेहिं एसा, नेया चिइवदणा तम्हा ॥ १४ ॥

अथवा यत्रापि तत्रापि पुरत परिकल्प्य जिनविम्बम् ।

त्रियते बुधैरेषा ज्ञेया चैत्यवन्दना तस्मात् ॥ १४ ॥

तीसे करणविहाण, नज्जइ सुत्ताणुसारओ कि पि ।

सविग्गायरणाओ, किची उभयं पि त भणिमो ॥ १५ ॥

सूत्रानुसारता,
सविग्गाऽऽच
रणा च

तस्या करणविधान ज्ञायते सूत्रानुसारत त्रिमपि ।

सविग्गाचरणात् किञ्चिदुभयमपि तद्गुणाम् ॥ १५ ॥

पुच्छइ सीसो भयवं!, सुत्तोडयमेव साहिउं जुत्त ।

कि वदणाहिगारे, आयरणा कीरइ सहाया? ॥ १६ ॥

शिष्यपृच्छा

पृच्छति शिष्यो भगवन्! सूत्रोदितमेव कथयितुं युक्तम् ।

कि वन्दनाधिकारे आचरणया त्रियते सहायता? ॥ १६ ॥

आयरिओ—

दीसइ मामन्नेण, बुत्त सुत्तम्मि वदणविहाण ।

नज्जइ आयरणाओ, निसेसकरणकमो तस्स ॥ १७ ॥

आचार्यप्रति-
वच

आचार्य —

दृश्यते सामान्येनोक्तं सूत्रे वन्दनविधानम् ।

ज्ञायते आचरणातो विशेषकरणक्रमस्य ॥ १७ ॥

सूत्रशब्दार्थं
परंपराऽऽचर
णाश्रमाण्य च

सूयणमेतत् सूत्रं, आचरणाजो य गम्भइ तयत्यो ।

सीसायरियकमेण हि, नञ्जते सिप्पसत्थाइ ॥ १८ ॥

सूचनमात्रं सूत्रमाचरणातश्च गम्यते तदर्थं ।

शिष्याचार्यक्रमेण हि ज्ञायन्ते शिल्पशास्त्राणि ॥ १८ ॥

अन्न च—

श्रुतगाम्भीर्यम्

अगो-चग पइन्नयमेया सुअसागरो सल्ल अपारो ।

को तस्स मुण्ड मज्झ, पुरिसो पडिच्चमाणी वि॥१९॥

अन्यथा—

अङ्गो पाद्म प्रकीणकमेदान् श्रुतसागर सत्त्वपार ।

वस्तस्य जानाति मध्य पुरुष पण्डितमानी अपि ? ॥१९॥

वन्दनाया
सूत्रविधेयता

किंतु सुहृद्भाषणजणग, ज कम्मसयावह अणुद्वाण ।

अगसमुदे रुदे, भणिय चिय त तओ भणिय ॥२०॥

किंतु शुभध्यानजनक यत्कमक्षयावहमनुष्ठानम् ।

अङ्गसमुदे रौद्रे भणित सल्ल तत्ततो भणितम् ॥ २० ॥

सवप्पवायमूल, दुवालसग जओ समवसाय ।

रयणायरतुल्ल सल्ल, ता सव सुदर तम्मि ॥ २१ ॥

सर्वप्रवाणमूल द्वादगाद् यत् नमास्त्यातम् ।

रत्नायरतुल्य सल्ल तस्मात्सर्वं सुन्दर तस्मिन् ॥ २१ ॥

मूलश्रुतव्यु
च्छेद

वोन्ठिन्ने मूलसुण, त्रिंदुपमाणम्मि सपइ घरते ।

आचरणाजो नञ्जइ, परमत्यो सबकजेसु ॥ २२ ॥

व्युच्छिन्ने मूलश्रुते त्रिंदुप्रमाणे सम्प्रति ज्ञियमाणे ।

आचरणातो ज्ञायते परमार्थ सर्वसर्वेषु ॥ २२ ॥

भणियं च—

बहुसुयकमाणुपत्ता, आयरणा धरइ सुत्तविरहे वि । आचरणाप्राप्ता
विज्झाए वि पईवे, नज्जइ दिट्ठं सुदिट्ठीहिं ॥ २३ ॥ प्यट्ठीमार

भणित च—

बहुधुतन्मानुप्राप्ताऽऽचरणा ध्रियते सूत्रविरहेऽपि ।

विध्यानेऽपि प्रदीपे ज्ञायते दृष्ट सुदृष्टिभि ॥ २३ ॥

जीवियपुव जीउड, जीविस्सड जेण धम्मियजणम्मि । जीत शब्दार्थं

जीय ति तेण भन्नड, आयरणा समयकुसलेहिं ॥ २४ ॥

जीवितपूर्वं जीवति जीविष्यति येन धार्मिकजने ।

‘जी(वि)तम्’ इति तेन भण्यते आचरणा समयबुशलै २४

तम्हा अनायमूला, हिंमारहिया सुझाणजणणी य । आचरणाया

सूरिपरपरपत्ता, सुत्त व पमाणमायरणा ॥ २५ ॥ सूत्रसादृश्यम्

तस्मादज्ञातमूला हिंसारहिता सुध्यानजननी च ।

सूरिपरम्पराप्राप्ता सूत्रमित्र प्रमाणमाचरणा ॥ २५ ॥

जह एग जिणनिंन, तिन्नि व पच व तहा चउवीस । निनविम्बादि

सत्तरमय पि केई, कारेति विचित्तपणिहाणा ॥ २६ ॥ प्रयोजनम्

यथैक जिननिम्ब त्रीणि वा पञ्च वा तथा चतुर्विंशतिम् ।

सप्ततिशतमपि केऽपि कारयन्ति विचित्रप्रणिगतात्(ना) ॥

जिणरिद्धिदसणत्थ, एग कारेड कोड भत्तिजुओ ।

पायडियपाडिहेर, देवागमसोहिय चेव ॥ २७ ॥

जिनर्द्धिदर्शनार्थमेक कारयति कोऽपि भक्तियुत ।

प्रकटितप्रातिहार्यं देवागमशोभित चैव ॥ २७ ॥

दसण-नाण-चरित्ता-ऽऽराहणकजे जिणत्तिअं कोइ ।

परमेष्ठिनमोक्कार, उज्जमिय कोइ पच जिणे ॥ २८ ॥

दर्शन ज्ञान चारित्राऽऽराधनकार्ये जिनत्रिक कोऽपि ।

परमेष्ठिनमस्कारमुद्यमित कोऽपि पञ्च जिनान् ॥ २८ ॥

कल्याणयतनमहवा, उज्जमिय भरहवासभावि चि ।
 बहुमाणविसेसाओ, केई कारेंति चउवीस ॥ २९ ॥
 कल्याणरतपोऽथरोद्यमित भरतवर्षभाविन इति ।
 बहुमानविशेषात्केऽपि कारयन्ति चतुर्विंशतिम् ॥ २९ ॥
 उकोस सचरिसय, नरलोए विहरइ चि भत्तीए ।
 सचरिसय पि कोइ, पिंमाण कारइ धणहो ॥ ३० ॥
 उत्कृष्ट सप्ततिशत नरलोने विहरतीति भक्त्या ।
 सप्ततिशतमपि कोऽपि निम्बाना कारयति धनाढ्य ॥ ३० ॥
 इय बहुविहपिंणाइ, सूरीहिं पइट्टियाईं दीसति ।
 भवियाणदकराइ, पभावगाइ परयणस्स ॥ ३१ ॥
 इति बहुनिधविम्बानि सूरिभि प्रतिष्ठितानि दृश्यन्ते ।
 भविका(व्या)नन्कराणि प्रभाकराणि प्रवचनस्स ॥ ३१ ॥
 सुत्ते पुण अट्ठमय, सासयभवणाण देवउंढेसु ।
 सुवइ जिणपटिमाण, न निसेहो अन्नहाकरणे ॥ ३२ ॥
 सूने पुनरष्टशत शान्धतभवनाना देवच्छन्देषु ।
 श्रूयते चिनप्रतिमाना न निपेधोऽन्यथाकरणे ॥ ३२ ॥
 ता मुत्ताप्पडिसिद्धा, पवयणसोहान्हा चिरपवत्ता ।
 सत्ता न दूसिअवा, जायरणा मुत्तिकामेहि ॥ ३३ ॥
 तस्मात्सूत्राऽप्रतिपिद्धा प्रवचनशोभावहा चिरप्रवृत्ता ।
 सत्ता न दूषयितव्याऽऽचरणा मुत्तिकामै ॥ ३३ ॥
 जइ एव किं भणिया, तिविहा हरिभइसूरिणा सुत्ते ।
 जिणपिंसस्स पइहाई, ज मणिओ तत्थ एमत्थो ॥ ३४ ॥
 यद्येव किं भणिता त्रिविधा हरिभद्रसूरिणा सूत्रे ।
 जिननिम्बस्स प्रतिष्ठा ? यद्धणितस्तत्रैपोऽर्थ ॥ ३४ ॥

सूरिविहित
प्रतिष्ठा

सूत्रविहित
चिननिम्बम्

पृच्छा श्रीहरि
भद्रसूरिप्रामा
ण्य व

१ याकिनीमहत्तरपुत्रुना हरिभद्रगणयता । २ सूत्रे षोडशरूपे ।

वक्तिपंडडा एगा, सिचपट्टा महापड्डा य ।

एगं-चउवीस-सत्तरसयाण सा होइ अणुक्रमसो ॥३५॥

व्यक्तिप्रतिष्ठैका क्षेत्रप्रतिष्ठा महाप्रतिष्ठा च ।

एक-चतुर्विंशति-सप्ततिगताना सा भवत्यनुक्रमशः ॥३५॥

भन्नइ तिविहपड्डाउत्तलसखणमेव तत्थ तं भणिय ।

अवधारणविरहाओ, ओसरणाइपड्डाओ ॥ ३६ ॥

प्रतिवच

भण्यते तिविधप्रतिष्ठोपलक्षणमेव तत्र तद्वर्णितम् ।

अवधारणविरहादवसरणादिप्रतिष्ठा ॥ ३६ ॥

चोयगो—

सवमसगयमेय, रूढ जमणेगर्निवकारवणं ।

पृच्छा

आसायणा महती, ज पयडा दीसए एत्थ ॥ ३७ ॥

चोदक —

सर्वममगतमेतद्रूढ यदनेकनिम्बकारणम् ।

आशातना महती यत्प्रकटा दृश्यतेऽत्र ॥ ३७ ॥

मित्र महत्तमेग, सेसाणि लहूणि कारयतेण ।

गरयलहुत्त तैमि, पयडिज्जइ समगुणाण पि ॥३८॥

निम्ब महत्तेक शेषाणि लघूनि कारयता ।

गुरुकलघुत्व तेषा प्रकट्यते ममगुणानामपि ॥ ३८ ॥

पृआवदणमाई, काऊणेगस्स सेसररणम्मि ।

नायग सेवगभावो, होइ कजो लोगनाहाण ॥ ३९ ॥

पूजावन्दनादि कृत्वैकस्य शेषकरणे ।

नायक-सेवकभावो भवति कृतो लोकनाथानाम् ॥ ३९ ॥

१ तत्र यदुक्तं तदेवम्—“अव्याख्या यत्वेना क्षेत्राख्या चाऽपरा महाख्या च ।”
अष्टमे षोडशके द्वितीयगाथा, (पृ० ४१) एतदेवान् प्राकृतभाषया निबद्धम् ।
२ एतद् गायार्थं षोडशके एवम्—“यस्तथायद् यदा विरल तस्य तदायेति समय-
विद ॥ २ ॥” इति भाषायां तु तथा सवयामेव मध्यमा हेया । ससत्यधिकशतस्य तु
धरमेह महाप्रतिष्ठेति” ॥ ३ ॥ अष्टमे षोडशके (गा० २-३ पृ० ४१)

एगस्तायरमारा, कीरड पूआऽपरेसि धोचयरी ।
 एमावि महाऽपन्ना, लविसज्जइ निउणबुद्धीहि ॥४०॥
 एक्कमादरमारा त्रियते पूजाऽपरेणा म्भोक्तरा ।
 एपाऽपि महाऽवज्जा लइयते त्रिपुणबुद्धिभि ॥ ४० ॥
 ण्हाणोदगाइसगो, लोगविरुद्धो परप्पर तेमिं ।
 लोगोत्तममावाओ, बहु मच्चिज्जड न ह पुटहि ॥४१॥
 छाणोदवाविसज्जो लोवजिरद्ध परस्पर तेषाम् ।
 लोकोत्तमभागाद्वह मन्यते न गल्ल युधे ॥ ४१ ॥
 अह कोइ सनुद्धीए, ण्वेइ एग न सेमविंणाणि ।
 पतिगयवचण पिव, मच्चे एय महापाव ॥ ४२ ॥
 अथ कोऽपि खनुद्धया रूपयत्थेरु न जेपनिम्यानि ।
 पङ्क्तिगतवध्वनमित्र मन्ये एतन्महापापम् ॥ ४२ ॥
 विणिवारिउ न सवा, एव आमायणा बहुपगारा ।
 ता एगविंनूरुण, सेय मच्चांमि गुरराह ॥ ४३ ॥
 विनियागयितु न शक्यवमाशातता बहुप्रकारा ।
 तगमादेकविम्बवरण श्रेयो मये गुरुराह ॥ ४३ ॥
 एव जिणभयणम्मि वि, धीय पिंन न कारिय जुत्त ।
 तत्थ वि सभजइ जओ, पुबोइयदोसरिछोली' ॥४४॥
 एन जिन्नभजनेऽपि द्वितीय विम्ब न वारित युत्तम् ।
 तत्रापि सम्भवति यत् पूर्वोदितदोषपङ्क्ति ॥ ४४ ॥
 भणइ परो सच्चमिण, सम्मयमेय पि सुहुमनुद्धीण ।
 भणइ गुरणा सुदर', सुत्तविरुद्ध इम वयण ॥४५॥
 भणति पर सत्यमिद सम्मतमेतदपि सुहमनुद्धीणाम् ।
 भण्यते गुरणा सुन्दर' सूत्रविरुद्धमिद वचनम् ॥ ४५ ॥

प्रतिवच

परवचनम्

प्रतिवच

१ 'नेत्रीप्राट्टन' दोष्यम्, तथा च— 'रिछोली पती' । 'देरी' नाममात्ताया राप्ते वर्ग सप्तम्या याद्यायाम् । 'ओली माया राइ रिछोली आव' पती' ॥१०६॥

अट्टमयं पडिमाणं, सासयमणेषु उन्निय सुत्ते ।
अट्टायम्मि चउवीस मज्झगेहे ततो वाहि ॥ ४६ ॥

अष्टजत प्रतिमाना शाश्वतभवनेषु वर्णित सूत्रे ।
अष्टापदे चतुर्विंशतिर्मध्यगेहे ततो वहि ॥ ४६ ॥

चउसुह-तिदार-सुहपेच्छ-मंडगा बूम-पडिम-चिड्ढस्से ।
इदज्झय-पुक्करिणी, पत्तेय चउसु वि दिसासु ॥ ४७ ॥

चतुर्मुख-त्रिद्वार-मुखप्रेक्षा-मण्डपा स्तूप-प्रतिमा-चैत्यवृक्षा ।
इन्द्रध्वज-पुष्करिणी प्रत्येक चतसृष्वपि दिक्षु ॥ ४७ ॥

नदीसरे वि दीवे, एसो चिय वाहिरो परीमारो ।
वन्निज्जड सिद्धते, पडिमट्टमय च मज्झम्मि ॥ ४८ ॥

नन्दीश्वरेऽपि द्वीपे एव एव बाह्य परिवार ।
वर्ण्यते सिद्धान्ते प्रतिमाष्टशत च मध्ये ॥ ४८ ॥

इय सुत्तपमाणाओ, आयरणाओ य एगभरणम्मि ।
सइ सामत्थे जुत्त, कारवणमणेगन्निनाणं ॥ ४९ ॥

इति सूत्रप्रमाणादाचरणातश्चैकभवने ।
सति सामर्थ्ये युक्त कारणमनेकत्रिम्बानाम् ॥ ४९ ॥

नायग सेवगबुद्धी, न होइ एएसु जाणगजणस्स ।
पेच्छंतस्म ममाण, परिवार पाडिहेराइ ॥ ५० ॥

नायक-सेवकबुद्धिर्न भवत्येतेषु ज्ञायकजनस्य ।
प्रेक्षमाणस्य समान परिवार प्रातिहार्यादिम् ॥ ५० ॥

वजहारो पुण पढम, पडट्ठिओ मूलनायगो एस ।
अवणिज्जड सेसाणं, नायगभाओ न उण तेण ॥ ५१ ॥

व्यवहार पुन प्रथम प्रतिष्ठितो मूलनायक एव ।
अपनीयते शेषाणा नायकभाओ न पुनस्तेन ॥ ५१ ॥

मिच्छासायणदसी !, न मुणसि त्रिपतरायमड्ढपावं ।

विंधसि सरेण वाल, चुक्कसि त मंदरगिरिस्म ॥ ५८

मि/याशातनादशिन् । न जानासि त्रिम्बान्तरायमतिपापम् ।

विध्यसि शरेण व्याल भ्रदयसे त्व मन्दरगिरे ॥ ५८ ॥

अन्नं च—

आमायणा अन्नान्ना, अणाधरो भोग दुप्पणीहाण ।

आशातनाना
माणि

अणुचियवित्ती सत्ता, वज्जेयत्ता पयत्तेण ॥ ५९ ॥

अन्यच्च—

आशातनाऽन्नान्नाऽनादरो भोगो दुप्पणिधानम् ।

अनुचितवृत्ति सर्वा वर्जयितव्या प्रयत्नेन ॥ ५९ ॥

पायपसारण पट्ठत्थिअधण त्रिपट्ठिदाणं च ।

अवशाशातन
स्वरूपम्

उच्चासनसेवणया, जिणपुरओ भन्नइ अन्नान्ना ॥ ६० ॥

पाप्मप्रसारण पर्यस्तिअन्धन त्रिम्बपृष्ठिदानं च ।

उच्चासनसेवनता जिनपुरतो भण्यतेऽवज्ञा ॥ ६० ॥

जारिसतारिसवेसो, जहा तहा जम्मि तम्मि कालम्मि ।

अनादराणां
नास्वरूपम्

पूयाइ कुणइ सुन्नो, अणायरासायणा एमा ॥ ६१ ॥

यादृक्तादृग्बेशो यथा तथा यस्मिँस्तस्मिन् काले ।

पूजादि करोति शून्योऽनादराऽऽशातनैषा ॥ ६१ ॥

भोगो दसप्पयारो, कीरतो जिणपरिट्ठभणम्मि ।

भोगाशातना
स्वरूपम्

आसायण त्ति पाढ, वज्जेयत्तो जज्जी कुत्त ॥ ६२ ॥

भोगो दशप्रकार त्रियमाणो जिनवरेन्द्रभरणे ।

आशातनेति पाढ वर्जयितव्यो यत उक्तम् ॥ ६२ ॥

तम्बोल पाण-भोयण-वाणह-यीभोग-सुयण-निहुयण ।

दशप्रकारे
भोग

मुत्तु-चार जय, वज्जे जिणमट्ठिरस्सतो ॥ ६३ ॥

ताम्बूल पान भोजनो पान-त्स्त्रीभोग-स्वपन निष्ठीवनम् ।

मूत्रो चार द्यूत वर्जयेज्जितमन्दिरस्वान्त ॥ ६३ ॥

दुष्प्रतिधाना
शातनाम्
रूपम्

रागेण व दोसेण व, मोहेण व दूषिया मणोविची ।
दुष्पडिहाण भन्नइ, जिणविसए त न कायव ॥ ६४ ॥

रागेण वा दोषेण वा मोहेन वा दुष्टा(दूषिता)मनोवृत्ति ।
दुष्प्रतिधान मण्यते जिनविषये तत्र क्तयम् ॥ ६४ ॥

अनुचितवृ
त्त्याशातना
रूपम्

निकहा धरणयदाण, कलहविवायाइगेहकिरियाओ ।
अणुचियविची सवा, परिहरियवा जिणगिहम्मि ॥ ६५ ॥

विक्रमा वरणरुदार कलहविवादादिगेहक्रिया ।
अनुचितवृत्ति सर्वा परिहर्त्तव्या जिनगृहे ॥ ६५ ॥

जइ आमायणमीरू, सुदर ! एयाओ परिहरिज्जामु ।
अलियासायणसकी, मा निणभवणाइं दूसेमु ॥ ६६ ॥

यद्यागातनामीर सुन्दर ! एता परिहर ।
अलीयाशातनाशङ्की मा जिनभवनाणि दूषय ॥ ६६ ॥

एगम्मि वि जिणग्निं, दिट्ठे हिययस्स होइ आणदो ।
अहियाहियदत्तणओ, अट्ठप्पमाणो पवित्थरइ ॥ ६७ ॥

एकस्मिन्पि जिननिम्बे दृष्टे हृदयस्य भवत्यानन्द ।
अधिकाधिकदर्शनतोऽतिप्रमाण प्रविस्तृणोति ॥ ६७ ॥

अणुहवमिद्व एय, पाय भवाण सुद्धमुद्धीण ।
मयलिज्जइ जाण मणो, अन्नाणवियभिय तेमि ॥ ६८ ॥

अनुभवसिद्धमेतत्प्रायो भव्याना शुद्धमुद्धीनाम् ।
मलिन्यते येषा मन अज्ञानविजृम्भित तेषाम् ॥ ६८ ॥

जो एगचेइअगिहे, जिणग्निंविहावणे गुणो भणिओ ।
चउवीसवट्ठयाइमु, सो चेन बुहेण विन्नेओ ॥ ६९ ॥

य एकचैत्यगृहे जिननिम्बविधापने गुणो भणित ।
चतुर्विंशतिपट्टकादिषु स एव बुधेन विज्ञेय ॥ ६९ ॥

न पुण लोगविरुद्ध, ण्हाणुदयाईण सगमे भणसि । पुन प्रतिवच
तत्थ वि मज्झत्थमणो, निसुणसु साहेमि परमत्थं ७०
यत्पुनलोकविरुद्ध खानोदकादीना सगमे भणसि ।

तत्रापि मध्यस्थमना नि शृणु कथयामि परमार्थम् ॥ ७० ॥

असुडमलपूरियगा, रालिमलकलुसीकय सिणाणजल ।

अहिमाणधणा पुरिसा, अन्नोन्न नेव विसहति ॥ ७१ ॥

अशुचिमलपूरिताङ्गा कल्मलमलुपीकृत खानजलम् ।

अभिमानधना पुरुषा अन्योन्य नैव विपहन्ते ॥ ७१ ॥

जुत्तो सो वनहारो, समाणपुरिसाण असुइदेहाण ।

सुहपोगगलघडिआण, पडिमाण न जुज्जए वोत्तु ॥ ७२ ॥

युक्तं स व्यवहार समाणपुरुषाणामशुचिदेहानाम् ।

शुभपुद्गलघटिताना प्रतिमाना न युज्यते वक्तुम् ॥ ७२ ॥

जलमज्झे घोलत, नरपडिनिंन न दूसे उदय ।

पडिमाजल पि एव, अन्नोन्न लगमाण पि ॥ ७३ ॥

जलमध्ये घूर्णमान नरप्रतिनिम्ब न दूषयेदुदकम् ।

प्रतिमाजलमध्येवमन्योन्य लगदपि ॥ ७३ ॥

पडिमापडिनिंवाण, भेओ विउसाण सम्मओ नेय ।

ज एगत्था सदा, एए अभिहाणकडेसु ॥ ७४ ॥

प्रतिमा-प्रतिनिम्बयोर्भेदो विदुषा सम्मतो नैव ।

यत्रेकार्था शब्दा एतेऽभिधानकाण्डेषु ॥ ७४ ॥

पडिनिंन पडिरूण, पडिमाण पडिकिय पडिच्छंदं ।

पडिकाय च पडितणु, भणति पडिजायण ठाय ॥ ७५ ॥

१ “भणिनि” इत्यपि ॥ २ अभिधानवचनानि चैवम्—पडिमा पडिविच” (६६०)

पाइअलच्छीनाममाला । “प्रतिमान प्रतिविम्ब प्रतिमा प्रतियातना प्रतिच्छाया ।
प्रतिवृत्तिरचा पुंस्ति प्रतिनिधि ॥”—अमरकोशे २० वर्गे ३६ श्लोक । “अथा ॥
प्रतेमो यातना निधि ॥ ९९ ॥ छाया छन्द वायो रूप निम्ब मान-वृत्ती अपि ॥”
श्रीअभिधानचिन्तामणो सामा यकाण्डे ।

प्रतिमा-प्रति
निम्बयो स
मानार्थत्वम्
अभिधानना
ण्डसाक्ष्यम्

प्रतिनिम्ब प्रतिरूप प्रतिमान प्रतिकृत प्रतिच्छन्द ।

प्रतिकाय च प्रतितनु भणन्ति प्रविधातना छायाम् ॥ ७५

जड ता सशरीराण वि, पडिपिं नेव दूसए उदय ।

असरीराण जिणाण, पिंवे काऽऽसायणासका ? ॥ ७६

यदि ताजत् सशरीराणामपि प्रतिनिम्ब नैव दूषयेदुदयम् ।

अशरीराणा जिनाना निम्बे काऽऽशावनाशङ्का ? ॥ ७६ ॥

अशरीराणामा
कारविधान
हेतु

ज पुण असरीराण, अगोरगाइमगया मुत्ती ।

तत्थ वि निमित्तमेय, उवइइ पुञ्ञसूरीहि ॥ ७७ ॥

यत्पुनरशरीराणामङ्गोपाङ्गादिसगता मूर्ति ।

तत्रापि निमित्तमेतदुपदिष्ट पूर्णसूरिभि ॥ ७७ ॥

सृष्टिनिमित्त
विम्बम्

अरहता भगवता, असरीरा निम्मला सिन पत्ता ।

तेसिं सभरणत्थ, पडिमाओ एत्थ कीरति ॥ ७८ ॥

अर्हन्तो भगवन्तोऽशरीरा निर्मला शिव प्राप्ता ।

तेषा सस्मरणार्थं प्रतिमा अत्र विच्यन्ते ॥ ७८ ॥

प्रतिमासंस्था
नम्

उद्धट्टाणठियाओ, अहना पलियकसठिआ ताओ ।

मुत्तिगयाण तासि, ज तइय नत्थि सठाण ॥ ७९ ॥

ऊद्धृष्टानस्थिता अथवा पत्यङ्गमस्थिताऽऽ ।

मुक्तिगताना तेषा यत्तृतीय नास्ति सत्त्वानम् ॥ ७९ ॥

मणिय च—

उसभो अरिहनेमी, वीरो पलियकसठिया सिद्धा ।

अवसेमा तित्थयरा, उद्धट्टाणेण उरयति ॥ ८० ॥

भणित च—

रूपभोऽरिष्टनेमिरीरं पत्यङ्कसस्थिता सिद्धा ।

अत्रशेषास्तीर्थकरा ऊर्ध्वस्थानेनोपयान्ति ॥ ८० ॥

ज सठाण तु इह, भवं चयंतस्स चरिभममयम्मि ।

आसी य पएसघण, त सठाण तहि तस्स ॥ ८१ ॥

यत्सस्थान त्विह भव त्यजतश्चरमसमये ।

आसीच्च प्रवेशघन तत्तस्थान तत्र तस्य ॥ ८१ ॥

मुत्तिपयसठियाण वि, परिवारो पाडिहेरपामोक्खो ।

पडिमाण निम्मविज्जड, अत्थतियभाणनिमित्तं ८२

प्रातिहार्यप्रयो
जनम्

मुत्तिपदसस्थितानामपि परिवार प्रातिहार्यप्रमुख ।

प्रतिमाना निर्माप्यतेऽत्रस्थानिकभावनानिमित्तम् ॥ ८२ ॥

ज पुण भणति केई, ओसरणजिणस्स रूपमेयं तु ।

जणववहारो एसो, परमत्थो एरिसो एत्थं ॥ ८३ ॥

यत्पुनर्भणन्ति केऽपि अवसरणजिनस्य रूपमेतत्तु ।

जनन्यवहार एष परमार्थ ईदृशोऽत्र ॥ ८३ ॥

सिंहासणे निमन्त्रो, पाए ठविऊण पायपीढम्मि ।

करधरियजोगमुद्दो, जिणनाहो देसण कुण्ड ॥ ८४ ॥

सिंहासने निषण्ण पादौ स्थापयित्वा पायपीठे ।

करधृतयोगमुद्गो जिननाथो देशना करोति ॥ ८४ ॥

तेणं चिय सूरिवरा, कुणति वक्खाणभेयमुदाए ।

ज ते जिणपडिरूपा, धरति मुहपोत्तिय नवर ॥ ८५ ॥

तेन सल्ल सूरिवरा कुर्वन्ति व्याख्यानमेतन्मुद्रया ।

यत्ते जिनप्रतिरूपा धरन्ति मुखवस्त्रिका नवरम् ॥ ८५ ॥

पुनरपि प्रति
वाक्यम्

सिद्धपडिमासु एव, एगतसुईसु असुडसरुप्पो ।
 जामायणमीरुण वि, गुरुतरमासायण कुण्ड ॥८६॥
 सिद्धप्रतिमास्वेवमेनान्तशुचिषु अशुचिसकल्प ।
 आशातनामीरुणामपि गुम्तरामाशातना करोति ॥८६॥
 मलरहियाण ष्ढाण, कीरड पूजानिमित्तमेएसि ।
 न उ मलविगमनिमित्त, सम्ममिण भावियव तु ८७
 मलरहिताना छान त्रियते पूजानिमित्तमेतेषाम् ।
 न तु मलविगमनिमित्त सम्यगिद भावयितव्य ॥८७॥
 ता एसो परमत्थो, सहानविमलाण जिणरचिईण ।
 ष्ढाणजल जन्नोअ, लग्गं न हु कुण्ड त दोस ॥८८॥
 तदेष परमार्थ स्वभावविमलाना जितवरचितीनाम् ।
 स्नानजलमन्योन्य लग्न न सल्लु करोति त दोषम् ॥८८॥
 निम्मल्ल पि न एव, भन्नइ निम्मल्ललक्खणाभारा ।
 भोगविणट्ट दव, निम्मल्ल विंति गीयत्ता ॥ ८९ ॥
 निमात्यमपि नैव भण्यते निर्मात्यलभ्रणाभावात् ।
 भोगविनष्ट द्रव्य निर्मात्य भुवत्ति गीतार्था ॥ ८९ ॥
 एत्तो चिय एगाए, कासाईए जिणेदपडिमाण ।
 अट्टसय ल्हता, विजयाई वभिआ समण ॥ ९० ॥
 इत सल्लु एक्कया कापाय्या निनेन्द्रप्रतिमानाम् ।
 अष्टशत भृजन्त विजयादयो वर्णिता समये ॥ ९० ॥
 भत्तिम्मरनिम्भरमाणसेहिं सवायरेण कीरत ।
 मुहफल्लय जिणमज्जनमासायणलक्खणाभारा ॥९१॥
 भत्तिम्मरनिम्भरमानसै सवादरेण त्रियमाणम् ।
 शुभफल्लद जिणमज्जनमाणातनाल्लक्षणाभावात् ॥ ९१ ॥

निमात्यल्लह
पम्

जइ पडिनिनिमित्ता, हुता आसायणा तओ कीस । आगमे यक्षा-
जकसपडिमाइरूओ, परिवारो आगमे सिद्धो ? ॥ ९२ ॥ दिविम्वम्

यदि प्रतिविम्वनिमित्ता अभविप्यन्नाशातना तत कस्मात् ।

यक्षप्रतिमादिरूप परिवार आगमे जिष्ट ? ॥ ९२ ॥

कह वा तित्थयरोवरि, कीरड मालाधराडपरिवारो ? स्वमतद्वडीक-
न य सो निन्हवियवो, सोहानासाडदोसाओ ॥ ९३ ॥ रणम्

कथ वा तीर्थकरोपरि त्रियते मालाधरादिपरिवार ? ।

न य स निहोतव्य शोभानाशादिदोषात् ॥ ९३ ॥

जिणजलसगनिवारणपरियरनीर कह तु रक्खेसि ? ।

न्हयणे वा तं न कुणसि, करेसि उज्जालणे नियमा ॥ ९४ ॥

जिनजलसङ्गनिवारणपरिकरनीर कथ तु रक्खसि ? ।

रूपने वा तत्त करोपि करोपि उज्जालने नियमान् ॥ ९४ ॥

अह त न करेसि तुमं, चिडमालिन्न उवेहमाणस्म ।

महती तओ अवन्ना, तओ वि आसायणा नऽन्ना ॥ ९५ ॥

अथ तत्त करोपि त्व चैत्यमालिन्यमुपेक्षमाणस्य ।

महती ततोऽनज्ञा ततोऽपि आशातना नान्या ॥ ९५ ॥

अन्न च—

लोयकरणेण पीड, उप्पायतो वि सुद्धपरिणामो ।

जह सुद्धमणो समणो, होइ दढं निज्जराभागी ॥ ९६ ॥

अन्यथ—

लोचकरणेन पीडा उत्पाद्यन्नपि शुद्धपरिणाम ।

यथा शुद्धमना श्रमणो भवति दृढ निर्जराभागी ॥ ९६ ॥

जह वा कुसलो विज्जो, लघण-कडुगोसहाइदाणेण ।

विहियारोग्गो पावइ, इच्छियमत्थं च किञ्चित् च ९७ ॥

यथा वा कुशलो वैद्यो लङ्घन वटुकौषधादिदानेन ।

विहितारोग्य प्राप्नोतीच्छित्तमर्थं च कीर्तिं च ॥ ९७ ॥

एव सुहभावजुअ, ण्हाण उज्जालण च पडिमाण ।

भत्तीए कीरत, कम्मस्सुयकारण चेव ॥ ९८ ॥

एव शुभभावयुत ज्ञानमुज्जालन च प्रतिमानाम् ।

भक्त्या क्रियमाण कर्मक्षयकारण चैव ॥ ९८ ॥

उदाहरणम्

आहरण पुण एत्थ, वीरजिणिदम्स कम्मल्लाड ।

अरणेसु सुह पत्ता, सिद्धंत्थरणीन्वरयवेज्जा ॥ ९९ ॥

१ तत्त्वम्— ततो भगवान् धणमार्गी नाम ग्राम गत तस्य बहि प्रतिमा स्थित तत्र स्वामिसमीपे गोपो गयो उदयिला ग्रामे प्रविष्ट, दोहनानि कृत्वा निगत, तौ च गावौ अटवीं प्रविष्टौ चरितव्यकस्य कार्य, तदा स आगत पृच्छति—देवा यक्ष! कुत्र तौ वलीवदौ? भगवान् मनेन आस्ते तदा ए परिडुपित भगवत कर्णयो कटशलाके निपति, एनाडनेन कर्णेन एकाडनेन, यावद् द्वे अपि मिलिते तदा भूले भग्ने, मा वक्षिन् उरखनिष्यति इति । केचिद् भणति—एका एव यावद् इतरेण कर्णेन निगता तदा भग्ना । कर्णयो प्रपु तप्त गोपस्य कृत त्रिष्टुप्तेन रागा । कर्णयोर्धर्ममानस्य तेन क्षिप्ता कटशलाका । भगवत तद्धार वेदनीय कर्म उदीर्णम् । तत स्वामी मध्यमा गत, तत्र सिद्धार्थो नाम वणिक् तस्य गृह भगवान् अति इतक अतिगत, तस्य च मित्र खरवा नाम वैद्य, ता द्वावपि सिद्धार्थस्य गृहे आसात, स्वामी निक्षायि प्रविष्ट वणिक् बन्दते, स्मृति च । वैद्य सीर्थंकर दृष्ट्वा भणति—अहो!!! भगवान् सबलक्षणसम्पूर्णं हि पुन सशल्य? तत ॥ वणिक् सन्मान्तो भणति—प्रलोक्यता कुत्र शल्यम्? तेन प्रलोक्यता दृष्ट कर्णयो, तेन वणिजा भण्यते—गमय एतत् महानपस्विन पुण्य भावयति इति, तत्रापि ममाऽपि, भणति निष्पत्तिकमा भगवान् नेच्छति, तथा प्रतिचारितो यावद् दृष्ट उद्याने प्रतिमा स्थित तौ औषधानि गृहीत्वा गतौ तत्र भगवान् तैलद्रोण्या (तैलपूर्णमश्रुपायाम्) निमज्जित अक्षितव । पश्चाद् वटुकैर्मनुष्यैश्चित्त आक्रान्तः पश्चात् सदसकेन गृहीत्वा कर्पिते तत्र सदधिरे शलाकं आहृष्टे तयोश्च आहृष्यमाणयोर्भगवता आरक्षितम्, तथ मनुष्यान् उपाप्य उत्थित, महाभैरवमुद्यान तत्र जातम् देवकुल च पश्चात् संरोहणमौषध दत्तम् येन तदैव प्रशुण । तदा बन्दिता क्षमयित्वा च गतौ” इति ॥ सिद्धार्थवणिक्—खरववैद्योदाहरण श्रीआवश्यके ५१५ गाथायाम् तद्वत्तौ च (५ २२६—२२७)

आहरण पुनरत्र वीरजिनेन्द्रस्य कर्णगत्यानि ।
 अपनीय सुग्न प्राप्तौ सिद्धार्यवणिर् रुरकवैद्यौ ॥९९॥
 तद् वाहिओ न भयत्र, संगमयविमुक्तकालचक्रेण ।
 जह जणियभेरवरव, नीणिज्जतेसु सहेसु ॥ १०० ॥
 तथा वाधितो न भगवान् सगमवविमुक्तकालचक्रेण ।
 यथा जनितभैरवरव नीयमानेषु शल्येषु ॥ १०० ॥
 तद्गहविमुद्धभावा, जाया कल्लाणमायणं दो वि ।
 तम्हा भाविसुद्धी, कम्मवसयकारण नेया ॥१०१॥ भावविशुद्धि
 तथाविधविशुद्धभावाज्जातौ कल्याणभाजन द्वावपि ।
 तस्मान्भावविशुद्धि कर्मक्षयकारण ज्ञेया ॥ १०१ ॥
 जो मदराग-दोसो, परिणामो सुद्धओ तओ होइ ।
 मोहम्मि य पणलम्मि, न मदया हदि! एएसिं ॥१०२॥
 यो मन्दराग-दोष परिणाम शुद्धरुस्ततो भवति ।
 मोहे च प्रवले न मन्दता हन्त! एतेषाम् ॥ १०२ ॥
 जो मोहकलुसियमणो, कुणइ अदोसे वि दोससकप्प ।
 सो अप्पाणं वचइ, पेयांमगो वणिमुंउ व ॥ १०३॥
 यो मोहकलुपितमना करोत्यदोषेऽपि दोषसकल्पम् ।
 स आत्मान वञ्चयते पेयात्रमको वणिक्सुत इव ॥१०३॥
 सुद्धं पि भत्तपाण, कुणइ अमुद्ध अमुद्धसरुप्पो ।
 सकाकलुसियचित्तो, एमणनिरवेक्खमाओ वा ॥१०४॥

१ पेया वमति इति पेयावमक ।

२ पेयावमकस्य उदाहरणमिदम्—“य शङ्का करोति स विन्दयति, यथा स पेयावमक, पेयाया माया ये परिगृह्यमानास्ते क्षिप्ता, अन्धकारके लेखकालात् आगतौ द्वौ पुत्रौ पिबत, एतन्निन्तयति—एता मत्तिका, शङ्कया तस्य वल्युलो वायुर्गत, मृतस्य । द्वितीयविन्तयति—न मम माता मक्षिका ददाति, जीवित ” आवश्यके सम्यक्ज्ञाधिकारे (५० ८२४)

शुद्धमपि भक्तपान करोत्यशुद्वमशुद्धसकल्प ।
 शङ्काकलुपितचित्त एषणनिरपेक्षभावो वा ॥ १०४ ॥
 अयसउणकण्णणाए, मुदरमउणो अमुदर फलइ ।
 इय मुदरा वि किरिया, असुहफला मलिणहिययस्स ॥
 अपशकुनकल्पनया सुन्दरशकुनमसुन्दर फलति ।
 इति सुन्दराऽपि त्रियाऽशुभफला मलिनहृदयस्य ॥ १०५ ॥
 मुत्ताविरुद्धकिरिय, सिंसतो निययघडियजुत्तीहिं ।
 पडियमाणी पुरिसो, कलुसइ भाव नहुजणस्स ॥ १०६ ॥
 सूत्राविरुद्धत्रिया क्षिपन् निजकथटितयुक्तिमि ।
 पण्डितमानी पुरप कलुपयति भाव बहुजनस्य ॥ १०६ ॥
 वम्मत्थी मुद्धजणो, जउवमणियम्मि लगगइ मुहेण ।
 फुडमेय मोहिजइ, लोटिलो अलियवाईहिं ॥ १०७ ॥
 धर्माथा मुग्घजनोऽपूर्वभणिते लगति मुत्तेन (शुभेन ।)
 स्पुटमेत मोहते लोभी अलीकवादिभि ॥ १०७ ॥
 कह नाम भवारत्ते, चिरकाल परियडिस्समेगागी ।
 इय मेलइ जणसत्थ, नियए रोहे जसग्गाही ॥ १०८ ॥
 कथ नाम भवारण्ये चिरकाल पर्यटिप्प्याम्बेकारी ।
 इति मेलयति जनसार्व निजरे बोधेऽसद्वादी ॥ १०८ ॥
 धम्मत्थिणा हु पढम, आगमतत्त मणे वरेयव ।
 तत्थ पुण पयडमेय, भणिय परमत्थपेच्छीहिं ॥ १०९ ॥
 धर्माविना खलु प्रथममागमतत्त्व मनसि धर्तव्यम् ।
 तत्र पुन प्रकटमेतद्गणित परमार्थप्रेषिभि ॥ १०९ ॥
 समंडपविची सवा, जाणानज्झ चि भवफला चेव ।
 तित्थयरुहेसेण वि, न तत्तजो सा तदुदेसा ॥ ११० ॥

शानिकर खा
 चयम्

१ एषा च गाथा अष्टमे पञ्चाशत्कं— समन्तिपवित्तो सत्ता आणावज्झ ति भवफला
 चेव । तित्थयरुहेसेण वि ॥ तत्त जे सा तदुदेसा ' ॥ ११२ ॥

स्वमतिप्रवृत्ति सर्वा आज्ञावाहेति भवफला चैव ।

तीर्थकरोद्देशेनापि न तत्त्वत सा तदुद्देशा ॥ ११० ॥

कथमेतत् पसगेण, नोवाएय न या वि मोत्तव ।

समईएऽणुट्ठाण, परिणामविसुद्धकामेहि ॥ १११ ॥

कृतमत्र प्रसङ्गेन नोपादेय न चापि मोत्तव्यम् ।

स्वमत्याऽनुष्ठान परिणामविसुद्धकामैः ॥ १११ ॥

पुव्वपुरिसप्पवन्ने, मज्जनसलिले जिणेदनिगण ।

अन्नोन्नं लगाते, कलुस चित्त न कायव ॥ ११२ ॥

पूर्वपुरुषप्रपन्ने मज्जनसलिले जिनेन्द्रबिम्बानाम् ।

अन्योन्यं लगाति कलुषं चित्तं न कर्त्तव्यम् ॥ ११२ ॥

घय-खीरमज्जणाइ वि, वायगंगेयेसु पयडमुण्डट्ठ । वाचसोपदेश

पूयतरायभीया, धम्मियपुरिसा न वारति ॥ ११३ ॥

घृत-क्षीरमज्जनाद्यपि वाचकग्रन्थेषु प्रकटमुपदिष्टम् ।

पूजान्तरायभीता धार्मिकपुरुषा न वारयन्ति ॥ ११३ ॥

आह जह पुव्वपुरिसा, पमायओ कह वि निगडिया कूवे । परपराप्रामाण्ये

ता कि सपयपुरिसा, नियमा तत्त्वेण निगडंतु? ॥ ११४ ॥ दूषणानि

आह यदि पूर्वपुरुषा प्रमादत कथमपि निपतिता कूपे ।

तस्मात्किं साम्प्रतपुरुषा नियमात्तत्रैव निपतन्तु? ॥ ११४ ॥

जइ आजम्मदरिदा, जच्चंधा विविहरोगतवियगा ।

आसि नरा पुरिमिल्ला, ता किं अम्हे वि तह होमो? ११५

यथाजन्मदरिद्रा जाल्यन्धा विविधरोगतप्राज्ञा ।

आसन्नरा पुराणास्तस्मात्किं वयमपि तथा भवाम ? ११५

१ वाचकग्रन्थेषु प्रशमरतिप्रवृत्त्यादिषु तथा च—“चैत्यायतनप्रस्थापनानि च कृत्वा शक्तिं प्रयत । पूजाय गन्धमाल्याऽविवातधूपप्रदीपाद्या ” ॥ ३०५ ॥ प्रशमरतौ ।

जइ ताव जार-चौरा, मसासी जीवघायगा कूरा ।
 अम्ह कुले आसि नरा, अम्ह वि धम्मो न तो जुत्तो ११६
 यदि तावज्जार चौरा मासाशिनो जीवघातका कूरा ।
 अम्माक कुले आसन्नरा अस्माकमपि धर्मो न ततो युक्त ॥

आचारिओ—

वृषणप्रतीकार

भइ! तुम बायाडो, बाढ पुग्गाहिओ सि केणाऽवि ।
 जपसि ज वा त वा, तेणेव मोहगहगहिओ ॥ ११७ ॥

आचार्य —

भद्र! त्व बाचाडो बाढ व्युद्गाहितोऽसि केणापि ।
 जल्पसि यद्वा तद्वा तेनैव मोहमद्गृहीत ॥ ११७ ॥
 अन्नदा दिदृता, न जोइयवा पुहेण अन्नत्थ ।
 नो खलु चरणाहरण, रेहइ कन्ने वि सठविय ॥ ११८ ॥
 अन्याथा दृष्टान्ता न योजयितव्या बुधेनान्यत्र ।
 नो खलु चरणाभरण राजति कर्णेऽपि मस्थापितम् ॥ ११८ ॥
 धम्मामिमुदो पुरिमो, न मुयइ जो कुलरुमागय मिच्छ ।
 तस्म इमे दिदृता, सिद्धा दिदृतवेदहि ॥ ११९ ॥
 धर्माभिमुख पुरपो न मुञ्चति य कुलरुमागत मिध्यात्वम् ।
 तस्येमे दृष्टान्ता निष्ठा दृष्टान्तवेदिभि ॥ ११९ ॥

तुममणवज्ज किरिय, धम्मियज्जणसमय चिराइन्न ।
 दिदृतेहि इमेहि, उज्जसि ता मुद्दु मूढो सि ॥ १२० ॥
 त्वमनवद्या त्रिया धार्मिकजनसम्पत्ता चिराचीर्णाम् ।
 दृष्टान्तैरेभिरुज्जसि तस्मात् सुष्ठु मूढोऽसि ॥ १२० ॥
 अह मणति सुत्तवुत्त, जुत्त काउ किमन्नपुरिसेहि ।
 मच्चमिण मइ सुत्ते, अम्हाण वि समय एय ॥ १२१ ॥
 अथ मणति सूत्रोक्त युक्त वर्तु किमन्यपुरुषै ।
 सत्यमिद सति सूत्रे अस्माकमपि सम्मतमेतत् ॥ १२१ ॥

सूत्रप्रामाण्यम्

नवरं पुच्छामि अहं, त सुत्तं केण विरइयं भणसि? ।

जइ गणहरपमुहेहि, ते आसि न व त्ति कह भणसि? ॥१२२॥

नवरं पुच्छामि अहं तत्सूत्रं केन विरचितं भणसि? ।

यदि गणघरप्रमुखैस्ते आसन्न वेत्ति कथं जानासि? १२२

जइ गुरुपरपराए, तेमिं वयणम्मि कह णु पत्तियसि? ।

अहं सच्चयाइणो ते, कह णु असच्चं तयाइअं? ॥१२३॥

यदि गुरुपरम्परया तेषां वचने कथं नु प्रत्येपि ।

अथ सत्यवादिनस्ते कथं नु असत्यं तदाचीर्णम्? ॥१२३॥

एगतापामभे, तेमिं सविग्गीयपुरिसाण ।

तित्थे तित्थयरम्मि य, उप्पज्जइ ससओ नियमा ॥१२४॥

एकान्ताप्रामाण्ये तेषां सविग्गीयपुरुषाणाम् ।

तीर्थे तीर्थकरे च उत्पद्यते सशयो नियमान् ॥ १२४ ॥

जं भणसि सुत्तवुत्तं, पमाणमेयं पि वयणमेत्तं ते ।

जं जीयव्वहारं, मुच्चसि तं सुत्तपयडं पि ॥ १२५ ॥

यद्भणसि सूत्रोक्तं प्रमाणमेतदपि वचनमात्रं ते ।

यज्जीतव्यवहारं मुच्चसि तत्सूत्रप्रकटमपि ॥ १२५ ॥

गणहर-पुब्बघराईरइयं सुत्तं ति सच्चमेवेयं ।

तं मग्गमणुसरत्तं, पमाणमो नगरमन्नं पि ॥ १२६ ॥

गणघर-पूर्वघरादिरचितं सूत्रमिति सत्यमेवैतत् ।

तन्मार्गमनुसरत्तं प्रमाणं तु नगरमन्यदपि ॥ १२६ ॥

तित्थं पमाणयंता, संपडं कइणो वि सुदरा चेव ।

जम्हा जिणेदसमए, पमाणगा ते पदिज्जति ॥ १२७ ॥

तीर्थं प्रभावयन्तः सप्रति कवयोऽपि सुन्दराश्चैव ।

यस्माज्जिनेन्द्रसमये प्रभावकास्ते पठ्यन्ते ॥ १२७ ॥

जिणपटिठदो षडिमा, सपह तासि पि सा न खलु जुत्ता
 रागाइसयपगासणमसगय वीयरामस्स ॥ १३९ ॥
 जिनप्रतिच्छन् प्रतिमा सम्प्रति तासामपि सा न खलु युत्ता ।
 रागानिश्चयप्रज्ञाशनमसगत वीतरामस्य ॥ १३९ ॥

प्रतिबच

भणइ गुरु मुत्ताण, रागो आगेविओ नि नारहइ ।
 न हि निदइ वीए, होइ पुणो अरुरप्पत्ती ॥ १४० ॥
 भणति गुन्मुक्काना राग आरोपितोऽपि नाऽऽरोहति ।
 न हि निर्वन्धे वीजे भवति पुनरङ्कुरोत्पत्ति ॥ १४० ॥

पूआइदमणाओ, रागित्तरूपणा न धन्नाण ।
 जायइ भागुल्लासो, कळाणपरपरामूल ॥ १४१ ॥
 पूजादिदर्शनाद्रागित्तरूपना न धन्यानाम् ।
 जायते भानोलास कल्याणपरम्परामूलम् ॥ १४१ ॥

त्रिम्बपूजाहेतु

जिणभवणनिंणपूजा, कीरति जिणाण नो कए किहु ।
 सुहभानणानिमित्त, बुहाण ड्यराण बोहरय ॥ १४२ ॥
 चिनमवनत्रिम्बपूजा त्रियते जिनाना नो वृत्ते किन्तु ।
 शुभभाननानिमित्त बुधाना इतरेषा बोवार्थम् ॥ १४२ ॥

भणिय च—

चेईहरेण केई, पसतरुवेण केई निरेण ।
 पूआइसया जमे, जुज्झति तहोएसेण ॥ १४३ ॥

भणित च—

चैत्यगृहेण केऽपि प्रज्ञान्तरूपेण केऽपि त्रिम्बेन ।
 पूजातिशयादन्ये वुच्यन्ते तथोपनेत्रेन ॥ १४३ ॥
 ता पुष्प-गन्ध-भ्रमण विचित्तन्त्येहि पूयण निच्च ।
 जह रेहइ तह सम्म, कायव मुद्वचित्तेहि ॥ १४४ ॥

तत्पुष्प-गन्ध-भूषण विचित्रवस्त्रै पूजन नित्यम् ।

यथा राजते तत्रा सम्यक् कर्तव्य शुद्धचित्तै ॥ १४४ ॥

अन्ने वेति अजुत्त, पुणेरुत्त वत्थ-भूमणाईण ।

अन्यमतम्

आरोपण जिणाण, उज्झियनिम्मलपायाणं ॥ १४५ ॥

अन्ये ध्रुवतेऽयुक्त पुनरुक्त वस्त्र-भूषणादीनाम् ।

आरोपण जिनानामुज्झितनिर्माल्यप्रायाणाम् ॥ १४५ ॥

पडिमुत्त चेव डमं, पुव्व निम्मल्लकरणाभाणा ।

प्रत्येवच

भोगणिणह डव्व, निम्मल्ल वज्जरतेण ॥ १४६ ॥

प्रत्युक्त चैवेद पूर्व निर्माल्यलवणाभावान् ।

भोगविनष्ट द्रव्य निर्माय कथयता ॥ १४६ ॥

अलमेत्थ नित्यरेण, जाडन्न एवमाड उहुमेअ ।

सव्व न दूसिअव्व, विसुद्धधम्म महंतेण ॥ १४७ ॥

अलमत्र विस्तरेण आचीर्णमेवमावि बहुभेदम् ।

सर्व न दूषयितव्य विशुद्धधर्म काङ्क्षता ॥ १४७ ॥

आह परो जिणवटणविहाणमारमिऊण कि जुत्तं ? ।

चैत्यवन्दनाप्र

अप्पत्थुयमाढविअ, जाडन्नवियारण एय ॥ १४८ ॥

करणे आचर

आह परो जिनवन्दनविधानमारभ्य कि युत्तम् ? ।

पादचाया

अप्रस्तुतमारधमाचीर्णविचारणमेतत् ॥ १४८ ॥

हेतु

नापत्थुयमेत्थ जओ, एय चिय अतरगमुण्डट्ट ।

भावविसुद्धिसरूप, पढम ता वटणविहाण ॥ १४९ ॥

नाप्रस्तुतमत्र यत् एतत्सल्लु अन्तरङ्गमुपदिष्टम् ।

भावविशुद्धिस्वरूप प्रथम ततो वन्दनविधानम् ॥ १४९ ॥

कुग्गाहदूसियमणो, समुल्लमंनो वि उज्झकिच्चैसु ।

निहिवदणाणुरूप, फल न पावेइ दुन्नुद्धी ॥ १५० ॥

सिरिसतिसूरिविरइअ

कुमाहदूपितमना समुद्यच्छन्नपि बाह्यदृष्टेः ।

विधिवन्दनात्तरूपं न प्राप्नोति दुर्बुद्धिः ॥ १५० ॥

कोटरजलतज्जलणो, आसिञ्चतो वि वारिधाराहि ।

विद्धि तरु न पाण्ड, किलिङ्गचित्तस्म तह धम्मो १५१

कोटरजलज्जलन आसिञ्चमानोऽपि वारिधाराभि ।

वृद्धिं तरुन प्राप्नोति छिष्टचित्तस्य तत्र धम ॥ १५१ ॥

तम्हा कुम्माहविस, वमित्तु पसमामय च पाऊण ।

मज्झत्थमणो मडम, करेज्ज चिइवदण विहिणा १५२

तस्मात्कुम्माहविष वमित्वा प्रशमामृतं च पीत्वा ।

मध्यस्थमना मतिमान् क्षुर्याश्चैत्यवन्ना विविना ॥ १५२ ॥

चैत्यवन्दना
प्रकारा

चिइवदणा तिमेया, जहम् उक्कोम मज्झिमा चेय ।

एक्केवा वि तिमेया, जेइ विजेइ कणिट्ठा य ॥ १५३ ॥

चैत्यवन्ना त्रिभेदा जघन्या उत्कृष्टा मध्यमैव ।

एक्केवाऽपि त्रिभेदा ज्येष्ठा विज्येष्ठा कनिष्ठा च ॥ १५३ ॥

कनिष्ठजघन्य०
त्रिजघनजघन्य०

एगनमोकारेण, होइ कणिट्ठा जहन्निआ एमा ।

जहसत्तिनमोकारा, जहन्निया भन्नइ विजेइ ॥ १५४ ॥

एगनमस्कारेण भवति कनिष्ठा जघन्यका एषा ।

यथाशक्तिनमस्कारा जघन्यका भण्यते विज्येष्ठा ॥ १५४ ॥

ज्येष्ठजघन्य०
कनिष्ठमध्य०

स चिय सक्थयता, नेया जिइ जहन्नियासन्ना ।

स चिय उरिआवहिआसहिआ सक्थयदडेहि १५५ ॥

सा सल्लु जप्पस्त्वान्ता ज्ञेया ज्येष्ठा जघन्यकासज्ञा ।

सैत्रेर्यापयिक्खिसहिवा शक्कस्त्वदण्डे ॥ १५५ ॥

मज्झिमकणिट्ठिगेसा, मज्झिम[वि]जेइ उ होइ सा चेय ।

चेइयदडयधुइएगसगया मव्वमज्झिमया ॥ १५६ ॥

विज्यष्टमध्य०

मध्यमकनिष्ठिकैषा मध्यम[वि]ज्येष्ठा तु भवति सा चैव ।

चैत्यदण्डकस्तुत्येकसगता सर्वमध्यमिका ॥ १५६ ॥

मज्झिमजेष्ठा स चिय, तिन्नि पुईओ सिलोयतियजुत्ता । ज्येष्ठमध्यमा०

उक्कोसकणिट्ठा पुण, स चिय सक्कत्थयाइजुया १५७ कनिष्ठोत्कृष्टा०

मध्यमज्येष्ठा सा खलु तिस्र स्तुतय श्लोकत्रिकयुत्ता ।

उत्कृष्टकनिष्ठा पुन सैव शक्रस्तवावियुता ॥ १५७ ॥

धुइजुयलजुयलएण, दुगुणियचैड्यथयाइदडा जा । विज्येष्ठोत्कृष्टा०

मा उक्कोसविजेष्ठा, निदिट्ठा पुव्वसूरीहिं ॥ १५८ ॥ खरपम्

स्तुतियुगलपुगलकेन द्विगुणितचैत्यस्तवादित्ठहा या ।

सा उत्कृष्टविज्येष्ठा निर्णिष्टा प्रव्वसूरिभिः ॥ १५८ ॥

थोत्तपणित्रायदटगपणिहाणतिगेण सजुआ एसा । ज्येष्ठोत्कृष्टाख

सपुन्ना विचेया, जेष्ठा उक्कोसिआ नाम ॥ १५९ ॥ रूपम्

स्तोत्रप्रणिपातदण्डकप्रणिधानत्रिकेण सयुता एषा ।

मपूर्णा विज्ञेया ज्येष्ठा उत्कृष्टिका नाम ॥ १५९ ॥

एसा नवप्पयारा, आइन्ना वदणा जिणमयम्मि । वन्दनाया

कालोचियकारीण, अणग्गहाण सुहा सवा ॥ १६० ॥ कर्तव्यता

एषा नवप्रकारा आचीर्णा वन्ना जिनमते ।

कालोचितकारिणामनाग्रहाणा शुभा सर्वा ॥ १६० ॥

उक्कोसा तिविहा वि णु, कायवा मत्तिओ उभयकाल । त्रिविधोत्कृष्टा

सड्ढेहिं उ सविसेस, जम्हा तेसिं डम मुत्त ॥ १६१ ॥ या आदाना

उत्कृष्टा त्रिविधाऽपि खलु कर्तव्या शक्ति उभयकालम् । सविशेषकत

आद्वैस्तु सविशेष यम्मात्तेपानिद सूत्रम् ॥ १६१ ॥ व्यत्यम्

वदइ उभयोकाल, पि चेड्याड थय-पुईपरमो । तत्प्रामाण्यम्

जिणवरपडिमागर-ध्वप पुप्फ गधच्चणुजुत्तो ॥ १६२ ॥

वन्त उभयकालमपि चैत्यानि सप्त-स्तुतिपरम् ।

जिनवरप्रतिमा अगर-धूप-पुष्प-गन्धार्चनोद्यत्तः ॥ १६२ ॥

पाणा साधु
गद्वक्तव्यता

सेसा पुण छन्मेया, कायवा देसकालमासञ्ज ।
समणेहिं ज्ञावएहिं, चेडयपरिमाडिमाईसु ॥ १६३ ॥

शेषा पुन पड्ढेया कर्त्तव्या देशकालमासाय ।
श्रमणे श्रावणै चैत्यपरिपान्नाणिपु ॥ १६३ ॥

भणिय च—

कल्पमाध्यम्

निस्सकडमनिस्संकडे, वा वि चेडण सवहिं सुई तिग्गि ।
वेल व चेडयाणि वि, नाउ एक्केकिया वा वि ॥ १६४ ॥

भणित च—

निश्चाकृतेऽनिश्चाकृते वाऽपि चैत्ये सवय स्तुतयस्सिद्ध ।
वेल वा चेत्याणि वा ज्ञात्वा ण्वैक्किरा वापि ॥ १६४ ॥

श्रीहारिभय व
द्वनपञ्चाशकम्

एएमि मेयाण, उअलअखणमेव वन्निपा तिविहा ।
हरिभद्वसुरिणा वि हु, धदणपचाम्मण एव ॥ १६५ ॥

एतेषा भेदाना उपलभ्यणमेव वणिता त्रिविधा ।
हरिभद्वसुरिणाऽपि सलु वन्दनपञ्चाशके ण्वम् ॥

नवकारेण जहन्ना, दडयथुडजुयल मज्झिमा नेया ।
सपुआ उवोसा, विहिणा सलु धदणा तिविहा ॥ १६६ ॥

नमस्कारेण जघन्ना दण्डकस्तुतियुगला मध्यमा ज्ञेया ।
सपूर्णा उत्तुष्टा विधिना सलु वन्दना त्रिविधा ॥ १६६ ॥

वदनाया व
घन्नादिभेदा

नवकारेण जहन्ना, जहन्नयजहन्निया इमाऽऽनयाया ।
दडयएगथुईए, विन्नेया मज्झमज्झमिया ॥ १६७ ॥

१ इय गाथा कल्पमाध्यमता इति निश्चात समादाद् गायत— एतच्च व्याख्या
नमिमां कल्पगाथामुपजीव्य कुर्वति तत्रया—निस्समनिस्सकडे वा वि चडए
सवहिं सुई तिग्गि । वेल व चेडयाणि व नाउ एक्किरिया वा वि” ॥—तृतीय
पञ्चाशकगतद्वितीयगाथाटीकायां श्रीअभयदेवपादा । २ इय गाथा श्रीहारि
“श्रीवतृतीयवद्वनपञ्चाशके द्वितीया—पञ्चाशके (५० पृ ५३) ।

तमस्कारेण जघन्या जघन्यस्जघन्यिका इयमाख्याता ।

दण्डकैरुस्तुत्या विज्ञेया मध्यमध्यमिका ॥ १६७ ॥

सपुत्रा उकोसा, उकोसुबोसिया इमा सिद्धा ।

उपलक्षणं सु एयं, दोण्ह दोण्ह सजाईए ॥ १६८ ॥

सपूर्णा उत्कृष्टा उत्कृष्टोत्कृष्टिका इय सिष्टा ।

उपलक्षणं सत्प्रेतद्वयोर्द्वयो सजातो ॥ १६८ ॥

अन्ने भणति—

पणिनायदडगेणं, एगेण जहन्नवदणा नेया ।

अन्यमतम्

तहुगतिगेण मज्झा, उकोसा चउहिं पचहिवा ॥ १६९ ॥

अन्ये भणन्ति—

प्रणिपातदण्डकेन एकेन जघन्यवन्दना ज्ञेया ।

तद्विक्रिकेण मध्या उत्कृष्टा चतुर्भि पञ्चमिर्वा ॥ १६९ ॥

हत्थसयाओ मज्झे, इरियावहियाजभाओ दुन्नि ।

एव उकोसाए, चउरो पच व मुणेयवा ॥ १७० ॥

हस्तक्षतान्मध्ये ईर्यापथिक्कभावतो द्वे ।

एव उत्कृष्टाया चत्वार पञ्च वा ज्ञातव्या ॥ १७० ॥

भणिउण नमुकारे, सक्थयदंडय अ पठिउण ।

इरिय पडिक्कमते, दो चउरो वा वि पणिनाया ॥ १७१ ॥

भणित्वा नमस्कारान् शनस्तवदण्डकं च पठित्वा ।

ईर्या प्रतिगम्यन् द्वौ चत्वारो वापि प्रणिपाता ॥ १७१ ॥

एयं पि जुत्तिजुत्त, आडन्न जेण दीसए गहुसो ।

नवर नउमेयाण, नेय उपलक्षणं त पि ॥ १७२ ॥

अतदपि पुत्तियुक्त आचीर्णं येन दृश्यते बहुशः ।

नवर नवभेदाना ज्ञेय उपलक्षणं तदपि ॥ १७२ ॥

पाठकिरियाणुसारा, भणिमा चिद्वदणा इमा नगहा ।
अहिगारिविसेमा पुण, तिदिहा सवा वि ज भणिय १७३

पाठत्रियानुमाराद् भणिता चैत्यवन्नेय नवधा ।

अधिकारिविशेषात्पुन त्रिविधा सर्वाऽपि यद् भणितम् ॥

पञ्चाशकगा
क्षयम्

अहमा वि भारमेया, ओहेण अपुणवधगाईण ।

सवा वि तिहा नेया, सेमाणमिमी न ज समए १७४

अथवाऽपि भागभेदोपेय अपुनर्वन्धकादीनाम् ।

सर्वाऽपि त्रिधा ज्ञेया शेषाणामिय न यत्समये ॥ १७४ ॥

अपुनवधक
स्वरूपम्

मिच्छुत्तुकोसठिई, न बधिही अपुणवधगो तेण ।

समयवृत्तलेहिं सो पुण, इमेहि लिगेहिं नायवो ॥ १७५

मिथ्यात्वोत्पृष्टस्थितिं न भन्त्यति अपुनर्वन्धक तेन ।

समयवृत्तले भ पुन एमिलिं द्वैर्ज्ञातव्य ॥ १७५ ॥

पञ्चाशकगा
क्षयम्

याव न तिबमारा, कुणइ न बहु मन्नए भव घोर ।

उचियट्ठि च सेणइ, सबत्थ वि अपुणवधो चि १७६

याव न तीव्रमात्रात् करोति न बहु मन्यते भव घोरम् ।

उचितस्थितिं च सेवते सबत्थावि अपुनर्वन्ध इति ॥ १७६ ॥

तत्तत्तथे रोयतो, सम्मदिट्ठी अमग्गहविमुक्को ।

टेसे-यरविरइज्जुओ, चारिच्ची तुलिपसामत्थो ॥ १७७ ॥

तत्राथान् रोचयन् सम्यग्दृष्टिरसद्गहविमुक्त ।

देशे-तरनिरतियुतश्चारित्री तुलितसामर्थ्य ॥ १७७ ॥

अधिकारिवि
धेयम्

अहिगारीणमिमेषिं, विन्नेया वदणा तिहा कमसो ।

हीणा मज्जु कोसा, सेमाणहिगारिणो चेव ॥ १७८ ॥

अधिकारिणामेषा विन्नेया वन्तना त्रिधा व्रमश ।

हीना मध्यो-त्पृष्टा शेषा अनधिकारिणश्चैव ॥ १७८ ॥

१ इय गाथा श्रीयाकिनीमहतराष्ट्रप्रणीत वृत्ताये बन्दनपञ्चाशक तृतीया-
पञ्चाशक (पृ ५४) । २ इय गाथाऽपि तत्रैव चतुर्थी-पञ्चाशके (पृ ५४) ।

चिद्वदणासरुजं, भणिय वोच्छ विहाणमेत्ताहे ।

तं पुण सपुन्नाए, सपुन्न होड एव तु ॥ १७९ ॥

चेत्यन्न्दनास्वरूप भणित उल्लेखे विधानमिदानीम् ।

तत्पुन सपूर्णाया सपूर्ण भज्येन तु ॥ १७९ ॥

तिन्निं निसीही तिन्नि य, पयाहिणा तिन्नि चेन य पणामा । दश त्रिकाणि
तिविहा पूजा य तथा, अत्यतिभजनं चेन ॥ १८० ॥

तिस्सो नैवेदिक्य तिस्रश्च ग्रदणिणा त्रय एव च प्रणामा ।

त्रिनिधा पूजा च तथा अवस्थानिभजनं चेन ॥ १८० ॥

तिदिसिनिरस्खणविरट्, पयभूमिपमज्जनं च तिस्रगुत्तो ।

वन्नाइतिय मुदातिय च निविह च पणिहाणा ॥ १८१ ॥

त्रिदिमितीक्षणविरति पद्मभूमिप्रमार्जनं च त्रिदिव्य ।

वर्णादित्रिक मुद्रात्रि च त्रिनिध च प्रणिधानम् ॥ १८१ ॥

एयांसि गाहाण, आयरियपरपरेण पत्ताण ।

पारम्यम्

भान्त्यो साहिज्जड, मुहान्नोहाहिं गाहाहि ॥ १८२ ॥

एतास्मा गाथाना आचार्यपरम्परया प्राप्तानाम् ।

भानार्थ कथ्यते मुखान्नोधाभिर्गाथाभि ॥ १८२ ॥

इह्णीपत्तो सट्ठो, भज्जन-भूमणसमुज्जलसरीरो ।

इत्यथादम
दिग्गमन
विधि

सयलपरिवारकलिजो, निहोचियवाहणारुढो ॥ १८३ ॥

अद्विप्राप्त श्राद्धो भज्जन-भूपणसमुज्जलशरीर ।

सकलपरिवारकलितो निमवोचितवाहणारुढ ॥ १८३ ॥

गधवगीय-वाइयकल-काहलरोलमुहलियदियतो ।

तित्युन्नइ कुणत्तो, वच्चड जिणमदिरदुनार ॥ १८४ ॥

१ एतद् गाथाद्वय (१८०-१८१ गाथा) वृत्ताये पञ्चाशने दशमीगाथा
टीकाया तच्चेदम् इत्युक्त्य निदिष्टान् आत्मभयदेवसुरि — पञ्चाशने (पृ० ५५)
२ अत्रेतत्त गाथाद्वय (१८०-१८१ गाथा) आहरिमद्रतोऽपि प्राचानमप्रसीयते,
“एयांसि गाहाण आयरिय-परपरेण पत्ताण” इति अथकारनचनात् ।

गन्धर्वगीत गदित्रकल काहलकोलाहलमुग्गरितदिगन्त ।

तीर्थोन्नति कुर्वन् प्रजति जिनमन्त्रिद्वारम् ॥ १८४ ॥

पद्याभिगमा

जिणदिट्टिगोयरगओ, ससभम वाहणा समोयरइ ।

मुचड य गहणाई, राया उण रायकरुहाइ ॥ १८५ ॥

निनःप्रिगोचरगत ससभ्रम वाहनात्ममवतरति ।

मुध्वति च गहनादि राया पुना यानकडुधानि ॥ १८५ ॥

तरोल कुसुमाइ, वोसिरइ करेइ उत्तरासग ।

तो अहिगयगाहाए, जत्थो अनयग्द एत्ताहे ॥ १८६ ॥

ताम्बल कुसुमानि व्युत्सजति करोति उत्तरासङ्गम् ।

ततोऽभिगन्गाधारा जर्वोऽनतरतीदानीम् ॥ १८६ ॥

वचड दुग्गरनियड, काऊण य पाणिसपुड सीसे ।

जद्धानणयपणाम, करेइ रोमचियसरीरो ॥ १८७ ॥

प्रनति द्वारनिन्द कृत्वा च पाणिसपुट शीर्वे ।

अर्द्धोवनतप्रणाम करोति रोमाञ्चितशरीर ॥ १८७ ॥

नैवेष्टिकीतिक
करणम्

पविसतो चेन वलाणयम्मि कुजा निसीहिया तिन्नि ।

घरयागार सब, इन्दि न काहामि भायेंतो ॥ १८८ ॥

प्रतिक्षेत्रेन वलानके कुर्यान्निपेक्षिकी तिव्व ।

गृहध्यापार सर्वं इदानीं न करिष्यामि भाग्येन ॥ १८८ ॥

जद्धानणयपणाम, ततो काऊण भुण्णनाहस्म ।

पचग वा काड, भच्चिम्मरनिम्मरमणेण ॥ १८९ ॥

जद्धोवनतप्रणाम तत कृत्वा भुज्जननायस्य ।

पञ्चाङ्ग वा कृत्वा भक्तिभरनिर्भरमनसा ॥ १८९ ॥

पूयगपाणिपरिहारपरिगओ गहिरमहुरघोसेण ।

पडमाणो जिणगुणगणनिन्दमगळ वित्ताइ ॥ १९० ॥

पूनाङ्गपाणिपरिहारपरिगतो गभीरमधुरघोषेण ।

पठनं जिनगुणगणनिबद्धमदल्यानि वृत्ताणि ॥ १९० ॥

करपरियजोगमुदो, पए पए पाणिरक्खणाउत्तो ।

प्रदक्षिणात्रिक
करणम्

देज्जा पयाहिणतिगं, एगग्गमणो जिणगुणेसु ॥ १९१ ॥

करधृतयोगमुद्र पदे पदे प्राणिरक्षणायुक्त ।

दद्यात् प्रदक्षिणात्रिक एकाग्रमना जिनगुणेषु ॥ १९१ ॥

गिहिचेइएसु न वडड, ड्यरेसु वि जड वि कारणउसेण ।

तह वि न मुचइ मडम, सया वि तकरणपरिणाम ॥ १९२ ॥

गृहस्थेषु न घटते इतरेष्वपि यद्यपि कारणभेदेन ।

तथापि न मुश्चति मतिमान सदाऽपि तत्करणपरिणामम् ॥ १९२ ॥

तत्तो निसीहियाए, पविसित्ता मडरम्मि जिणपुरजो ।

नैपेधिनीपूर्वक
प्रवेश, प्रणा
मन्त्रिन् य

महिनिहियजाणुपाणी, करेड विहिणा पणामतिया ॥ १९३ ॥

ततो नैपेधिक्या प्रविश्य मण्डपे जिनपुरत ।

महिनिहितजाणुपाणि करोति विधिना प्रणामत्रिकम् १९३

तयणु हरिसुलसतो, कयगुहकोसो जिणेदपडिमाण । निर्मात्योत्तार

अवणेइ रयणिउसिय, निम्मठ लोमहत्थण ॥ १९४ ॥

तदनु हपोहमन कृतमुखकोशो जिनेन्द्रप्रतिमानाम् ।

अपनयति रजनी-उपित निर्मात्य रोमहस्तेन ॥ १९४ ॥

जिणगिहपमज्जणं तो, करेड कारेड वा वि अवेण ।

स्वयम्, अन्ये
न वा जिन
गृहप्रमाजनम्

जिणनिजाण पूअ, करेड तत्तो जहाजोग ॥ १९५ ॥

जिनगृहप्रमार्जनं तत करोति शरयति वाऽप्यन्येन ।

जिनप्रिन्धाना पूजा करोति ततो यथायोगम् ॥ १९५ ॥

अह पुव चिय केणड, हवेज्ज पूया रुया सुविमणेण ।

सुप्रिभवृत्ता
न्यपूयाया
प्रिदापशोभा
कृति

त पि सत्तिसेसमोह, जह होड तहा तहा कुज्जा ॥ १९६ ॥

अथ पूर्वमेव केनापि भवेत्पूजा कृता सुविमणेन ।

तामपि मविशेषशोभा यथा भवति तथा तत्रा कुर्यान् ॥ १९६ ॥

उचियत्त पूआए, विसेसररणं तु मूलविंस्सम् ।

मूलविंस्सपूजा
विनयम्

ज पटड तत्थ पडम, जणस्स दिट्ठी सह मणेण १९७

उचितत्वं पृथाया विशेषकरणं तु मूलत्रिम्बस्य ।

यत्पतति तत्र प्रथमं जनस्य दृष्टिं सह मनसा ॥ १९७ ॥

पूजाप्रयोजनम्

कृयक्रियाणं जिघाणं, पूजा भवियाणं भावजनणत्थं ।

सो पुणं होइ विसिद्धे, पलोत्तरे मूलत्रिम्बसि ॥ १९८ ॥

कृतकृत्यानां जिघाणा पूजा भव्यानां भावजननार्थम् ।

स पुनर्भवति विशिष्टे प्रलोकिते मूलत्रिम्बे ॥ १९८ ॥

पूजात्रैविध्यम्

अगमि पदमपूया, आमिषपूजा ततो भवे मीया ।

तइया शुद्धं योचनगगय, तासि सरूपं इमं होइ ॥ १९९ ॥

अत्र प्रथमपूजा आमिषपूजा ततो भवेद्वितीया ।

कृतायां स्तुति-स्मोत्ररुग्ता तासां स्वरूपमिदं भवति १९९

अनपूजा

वत्था-ऽऽहरणं विलेपनमुगधिगधेहिं वृषं पुष्पेहि ।

कीरडं जिघणपूजा, तत्थं विही एसं नायवो ॥ २०० ॥

वस्त्रा-ऽऽभरणं-विलेपनमुगन्धिगधैधूप-पुष्पैः ।

त्रियते जिघाणपूजा तत्र त्रिधरेषु ज्ञातव्यं ॥ २०० ॥

पूजाविधि

वत्थेण गधिउणं, नासं अहरा जहा ममाहीण ।

यजेयवति तया, देहमि वि कड्डयणमोई ॥ २०१ ॥

वस्त्रेण वन्धयित्वा नामामथवा यथा समादिता ।

यजयितव्यमिति तदा देहेऽपि कण्डयनादि ॥ २०१ ॥

घयं दृढं दहियं गधोदयाङ्गणाणं पमायणावणम् ।

सदं गीइ-वाइयाईसनोमे कृणइ पवेसु ॥ २०२ ॥

घृत-दुग्ध-ज्वरि-गन्धोदकादिस्रानं प्रभावनानाम् ।

स(त्)ति गीत-वादिनात्सिन्नोमे वरोति पर्वसु ॥ २०२ ॥

एमाइ अगपूया, कायवा नियमओ ममत्तीए ।

सामत्याभारमि उ, धरेज्जं तत्तरणपरिणाम ॥ २०३ ॥

एवमाद्यङ्गपूजा कर्तव्या नियमत स्वगत्तया ।

भामभ्याभावे तु धारयेत् तत्करणपरिणामम् ॥ २०३ ॥

जो पचवन्नमत्थिय-बहुविहफल-भक्ख-दीपदानाई । आमिपूजा

उपहारो जिणपुरओ, कीरड सा आमिसमयजा २०४

य पञ्चवर्णस्वस्तिक-बहुविधफल-भक्ष्य-दीपनानादि ।

उपहारो जिनपुरत त्रियते साऽऽमिपसपर्या ॥ २०४ ॥

गंधधनद्व बाड्य-लयणजला-ऽऽरत्तियाड ज किच्च ।

आमिसपूयाए चिय, सब पि तय ममोयरड ॥ २०५ ॥

गन्धर्वनाट्य-वादित्र-लयणजला-ऽऽरात्रिकादि यत्कृत्यमा

आमिपपूजायामेव सर्वमपि तत्प्रभवतरति ॥ २०५ ॥

पूयादुग पि एय, उचिय न हु माहु-साहुणिजणस्म ।

सानयजणस्म नियमा, उचिय मामग्गिमवभावे ॥ २०६ ॥

पूजाद्विकमप्येतदुचित न खलु साधु-सार्धजनस्य ।

श्रावकजनस्य नियमादुचित सामग्रीसद्भावे ॥ २०६ ॥

शुद्धपूजा विज्ञेया, वदणकरणोचियम्मि देसम्मि । स्तुतिपूजा

ठाऊण जिणाभिमुह, पढण जहसत्ति विचाण ॥ २०७ ॥

स्तुतिपूजा विज्ञेया वन्दनकरणोचिते देशे ।

स्थिरा जिनाभिमुख पठन यथाशक्ति वृत्तानाम् ॥ २०७ ॥

अन्ना वि तिहा पूया, भणिया सत्यतरेसु सङ्काण । पूषसूर्य

पूयामोलसण ज, भणियमिण पुब्बसूरीणि २०८

अन्याऽपि त्रिधा पूजा भणिता क्षास्त्रान्तरेषु श्राद्धानाम् ।

पूजाषोडशके यद्गणितमित् पूर्वसूरिभिः ॥ २०८ ॥

१ वृत्ताना छन्दसाम् । २ श्रीहरिमद्रमूरिप्रणीते षोडशकप्रकरणे इदं पूजा
योगक नामम्, यदत्र साक्षित्वेनोदलेभिः ।

पूजाया मित
प्रकारता

पचोन्नयारजुता, पूया अट्टोन्नयारकलिया य ।
इद्विविसेसेण पुणो, भणिया सबोन्नयारा वि ॥ २०९ ॥
पञ्चोपचारयुक्ता पूजाऽष्टोपचारकलिता च ।
रुद्विविशेषेण पुनर्भणिता सर्वोपचाराऽपि ॥ २०९ ॥

पञ्चोपचारा-
अष्टोपचारा

तहिय पचुन्नयारा, कुमुम-ऽमरय-गघ धुव-दीवेहि ।
फल-जल-नेनजेहि, सहऽष्टरूपा भवे मा उ ॥ २१० ॥
तथेय पञ्चोपचारा कुमुमा-क्षत-गन्ध-धूप-दीपै ।
फल-जल-नैवद्यै सहाऽष्टरूपा भवेत्ता तु ॥ २१० ॥

न्यमतम्

अन्ने अट्टोन्नयार, भणति अट्टगमेव पणिताय ।
सो पुण सुए न दीमट्, न य आइन्नो निणमयम्मि २११
अन्येऽष्टोपचारा भणन्त्यष्टाङ्गमेव प्रणिपातम् ।
स पुन धुते न दृश्यते न चार्चीगो जिनमते ॥ २११ ॥
सबोन्नयारजुता, ण्हाण-ऽच्चण-नट्ट-गीयमारोहि ।
पवाट्टणमु कीरट्, निच्च वा इद्विमतेहि ॥ २१२ ॥
सर्वोपचारयुक्ता स्नाना-ऽचन-नृत्य-गीतादिभि ।
पयादिष्वेषु क्रियते नित्य वा रुद्विमद्वि ॥ २१२ ॥

१ तत्र चेद ससृज्जगप्पा निर्दिशम्- पञ्चोपचारयुक्ता काचिचाष्टोपचारयुक्ता
स्यात् । रुद्विविशेषादया प्रोक्ता सर्वापचारेणि ॥'-नमपो'शक' गाथा (३) इद
मत्र ससृज्ज श्रीमता प्रचक्रता प्राकृतभाषया परावत्य अत्र प्रामाण्येनोपयस्तम् ।
२ पूजायाश्चरित्ये पञ्चोपचार-अष्टोपचार-सर्वोपचाररूपे नापनीये अत्र पूजापो'शक'
गघम प्रमाणत्वेन स्मरितम्, तत्र टिप्पणे दाधनमपि परतु तत्र दीराया धीयशो
भद्रमूर्ति, उपाध्यायधायशोविजये च वत् पञ्चापचारात्पल्लव न्यस्यपि तदतो
मिगम्, तथैव अत्र "अन अट्टोन्नयार भणति इति वाक्येन प्रदर्शयम् । तथाहि-
यशोभट्टीयव्याख्यानम्- पञ्चापचारयुक्ता पञ्चाङ्गप्रणिपातरूपा काचिच अष्टोपचार
युक्ता स्याद् अष्टाङ्गप्रणिपातरूपा, रुद्विविशेषो दशाणभट्टा
मिगत) तस्माद् अपरा प्रोक्ता सर्वोपचारा इति-मत्र प्रसारं अतः पुर-दृश्यऽध-
रयानिमित्तपचारो विनयो उच्यते या सत्रापचारा-नमपो'शक' तृतीयगाथाटीका
(१०-४५) धीयशोविजयीयव्याख्यानमपि एवम् । विगपल्लवणं तु ततोऽवस्यम् ।

तहा—

विघ्नोपशामिगेगा, अभ्युदयप्रसाहणी भवे वीया । पूजाफलम्
नेवाणसाहणी तह, फलया उ जहत्यनामेहि ॥२१३॥

तथा—

विघ्नोपशामिकैकाऽभ्युदयप्रसाधनी भवेद्वितीया ।

निर्वाणसाधनी तथा फलदा तु यथार्थनामभि ॥ २१३ ॥

पर पुष्पाडय, पढमाए ढोयए उ तकारी ।

आद्यपूजाद्रयो
पयोगीनि व
स्तुनि

आणेइ जन्नओ वि हु, निओगओ वीयपूजाए ॥२१४॥

प्रवर पुष्पादिक प्रथमाया ढौक्ते तु तत्तरी ।

आनयत्यन्यतोऽपि सल्लु नियोगतो द्वितीयपूजायाम् ॥ २१४ ॥

भुणणे वि सुंदर ज, वत्था-ऽऽहरणाडवत्थु समवड ।

त मणसा सपाडड, जिणम्मि एगगगिरचित्तो ॥२१५॥

भुवनेऽपि सुन्दर यद्वत्त्वा-ऽऽभरणादिवस्तु समरति ।

तन्मनसा सपादयति जिने एकाग्रस्मिरचित्त ॥ २१५ ॥

निचं चिय सपुन्ना, जड वि हु एसा न तीरण काड ।

तह नि जणुचिद्धिअवा, अक्सड-दीपाडटाणेण ॥२१६॥

नित्यमेव सपूर्णा यद्यपि सत्त्वेपा न तीर्यते (सकृते) कर्तुम् ।

तथाऽप्यनुष्ठातव्याऽभत-दीपादिदानेन ॥ २१६ ॥

भावेज्ज अवत्थतिय, पिडत्थ-पयत्थ-रुअरहियत्त ।

जिनस्य अव

छउमत्थ केअलिच, मुत्तत्त चेअ तस्सत्थो ॥ २१७ ॥

स्थानयम्

१ एतद् गाथात्रय (२१३-२१४-२१५ गा०) नयमे पीडयके एवम्-“विघ्नो
पशमयाद्या गीताऽभ्युदयप्रसाधनी चान्या । निवाणसाधनीति च फलदा तु यथाव
उपाभि ॥ १० ॥ प्रवरं पुष्पादि सदा चाद्याया संवते तु तहाता । आनयति चान्य
तोऽपि हि नियमादेव द्वितीयायाम् ॥ ११ ॥ त्रैलोक्यतुन्दर यद् मनसाऽऽपादयति
तह तु चरमायाम् । अग्निर्युगाविकसद्यागसारनद्वयज्ञायापर ॥ १२ ॥-
(पृ० १०)

भाग्येताऽनस्थात्रिः पिण्डस्थ-पदस्थ-रूपरहितत्वम् ।
 छद्मस्थ-केवलित्य मुक्ततत्त्व चैव तस्याव ॥ २१७ ॥
 उभयकरधारियकलसा, गयगयसुरवटपुरस्मरा तियमा ।
 गायता वायता, उपरि जिणेदस्स निम्मविया ॥ २१८ ॥
 उभयकरधृतकलशा गनगतसुरपतिपुरस्मरास्विशा ।
 गायतो वादयन्त उपरि जिनेन्द्रस्य निर्मिता ॥ २१८ ॥
 ठारसि मणे नूण, सपड अम्हारिमस्स लोयस्स ।
 जम्मणममयपयट्ट, मज्जणमहिमासमारम्भ ॥ २१९ ॥
 स्थापयन्ति मनसि नून सप्रत्यम्माट्टस्य लोयस्स ।
 जन्मसमयप्रवृत्त मज्जनमहिमासमारम्भम् ॥ २१९ ॥
 घत्थाऽऽहरण विलेपण महेहि विभूतिजो जिणवरिंदो ।
 रायसिरिमणुहयतो, भाविज्जइ भवियलोएण ॥ २२० ॥
 घत्था-ऽऽभरण-विलेपन-मान्यैर्विभूषितो चित्तनेन्द्र ।
 रायश्रियमनुभवः भाव्यते भव्यलोकेन ॥ २२० ॥
 अवगयकेस सीस, मुह च दिट्ठ पि भुण्णनाहस्स ।
 साहड समणभाव, उउमत्थो एम पिण्डत्थो ॥ २२१ ॥
 अपगतवेश शार्पं मुख च दृष्टमपि भुजन्ताथस्य ।
 वधयति श्रमणभाव उद्यस्य एव पिण्डस्थ ॥ २२१ ॥
 ककिंठि कुसुमवुट्ठी दिव्वज्जुणि चमरिधारिणो उभओ ।
 सिंहासण भामडल दुदुहि छत्तत्तय चैव ॥ २२२ ॥
 कङ्केलि कुसुमवृष्टि दिव्यध्वनि चामरधारिण उभयत ।
 सिंहासन भामण्डल दुन्दुभि छत्रत्रय चैव ॥ २२२ ॥
 इय पाटिहेररिद्वी, अणन्नसाहारणा पुरा जासि ।
 केरलियनाणलमे, तित्थयरपयम्मि पत्तस्स ॥ २२३ ॥

छद्मस्थावस्था

तीव्ररावस्था

१ अणोक्कसवाचनेनैव शब्दो देशप्राप्ता, तथा च "क्केने अ जगाए - देशीनाममाळाया द्वितीयांशे १२ श्लोक ।

इति प्रातिहार्यं नृद्विरनन्यसाधारणा पुराऽऽसीत् ।

केवलिकृद्धानलामे तीर्थकरपदे प्राप्रस्य ॥ २२३ ॥

पलियंकसन्निसन्नो, उद्धट्टाणद्विओ य किर भयन । सुक्तावस्था

एए दो आयारा, जरूवभावे जिणवराण ॥ २२४ ॥

पर्यङ्कसन्निपण्ण उध्वस्थानस्थितश्च किल भगवान् ।

एतां द्वायाकारावरूपभावे जिनवराणाम् ॥ २२४ ॥

एवमन्तथाण तिय, सम्मं भावेज्ज वदणासमए ।

जिणनिम्नविहियनिचलनयणजुओ सुद्धपरिणामो २२५

एवमवस्थाना त्रिक सम्यग् माप्रयेत्त वन्दनासमये ।

जिननिम्नविहितनिश्चलनयनयुग शुद्धपरिणाम ॥ २२५ ॥

एत्तो य वाम-दाहिण-पच्छिमदिसिदसण परिहरेज्जा । त्रिदिमिरीक्ष

तिदिसिनिरसणविरई, एव चिय होइ नायवा २२६

णविरति

एतस्माच्च वाम-दक्षिण-पश्चिमदिग्दर्शन परिहरेन् ।

त्रिदिमिरीक्षणविरतिरेवमेव भवति ज्ञातव्या ॥ २२६ ॥

आलोयचल चक्खु, मणो व त दुक्खं थिं काउ ।

रूवेहिं तहि सिप्पड, सभाओ वा सय चलड २२७

आलोकचल चक्षुर्मन इव तदुक्तर स्थिर कर्तुम् ।

रूपैस्तै श्लिष्यते स्वभावतो वा मय चलति ॥ २२७ ॥

तह विहु नामियगीओ, विसेसओ दिसितिय न पेहेज्जा ।

तत्थ उवओगभावे, वदणपरिणामहाणी उ ॥ २२८ ॥

तथाऽपि खलु नामितग्रीओ विशेषतो दिक्त्रिक न प्रेक्षेत ।

तत्रोपयोगभावे वन्दनपरिणामहानिस्तु ॥ २२८ ॥

ठाऊण उचियदेसे, चिडपदणकरणजोगभूभाए ।

त्रिवार पदभू

दिट्ठीए पेहेत्ता, विहिणा उभओ पमज्जिजा ॥ २२९ ॥

मिप्रमाचनम्

स्थित्वोचितदेशे चैत्यवन्दनस्मरणयोगभूभागे ।

दृष्ट्या प्रेक्ष्य विविनोभय प्रमार्जयेत् ॥ २२९ ॥

सममिउपम्लचेलचलेण सद्धो पमज्जण कुणइ ।
तिक्खुचो नि-तिगार,साहू रयहरदसग्गेहि ॥ २३० ॥

सममृदुपद्मलचेलच्छलेन भाद्र प्रमार्जन करोति ।
त्रिहृत्वो द्वि-त्रिगार साधू रजोहर(ण)न्नाग्रै ॥ २३० ॥

वर्ण-आदिनि
कम्

भावेज्ज य वटतो,उन्नाइतिय मणम्मि एगग्गो ।
त पुण मणति मुणिणो,वन्नत्थालनणसरु ॥ २३१ ॥
भावयेत च वन्दमानो वर्णादित्रिक मनस्येकाग्र ।
त पुनर्भणन्ति मुनयो वर्णार्यालम्बनस्वरूपम् ॥ २३१ ॥

वणस्वरूपम्

धुइदडाईवन्ना, उच्चरियवा फुडा सुपरिसुद्धा ।
मर-वज्जणाडमिन्ना, सपयच्छेया उच्चियघोसा ॥ २३२ ॥
स्तुतिदण्डादिवर्णा उग्ररित्तया स्फुटा सुपरिशुद्धा ।
स्वर-व्यञ्जनादिभिन्ना सपच्छेया उचितघोषा ॥ २३२ ॥

अथचित्तना

चित्तेयवो सम्म, तेमि जत्थो जहापरिन्नाण ।
सुन्नहियत्तमिहरा, उच्चमफलसाहग न भवे ॥ २३३ ॥
चिन्तयित्तय सम्यक् तेषामवा यथापरिज्ञानम् ।
शून्यहृदयत्तमितरयोत्तमफलमावर न भवेत् ॥ २३३ ॥

आलम्बा
रूपेति

भावारिहतपमुह, सरैज्ज आलनण पि दडेसु ।
अहवा जिणविनाई, जस्म पुरो वदणाऽऽरद्दा ॥ २३४ ॥
भागाहन-प्रमुख स्मरेदालम्बनमपि न्ण्डेषु ।
अथवा चित्तविन्वादि यन्म पुरो वन्दनाऽऽरद्दा ॥ २३४ ॥

मुदाग्रयम्

कयपचगपणामो, साणदो वदणे पयट्ठतो ।
घारेज्ज धीरचित्तो, मुदाजो तिन्नि ज भणिय ॥ २३५ ॥
कृतपञ्चाङ्गप्रणाम सानन्तो वत्तने प्रवर्त्तमान ।
धारयेद् धीरचित्तो मुद्रास्तिष्ठो यद्गणितम् ॥ २३५ ॥

पंचंगो पणिगाओ, गुडपाढो होड जोगमुदाए । पचाशकसा
वदण जिणमुदाए, पणिहाणं मुत्तमुत्तीए ॥ २३६ ॥ क्षमम्

पञ्चाङ्ग प्रणिपात स्तुतिपाठो भवति योगमुद्रायाम् ।
चन्दन जिनमुद्राया प्रणिधान मुक्ताशुक्त्याम् ॥ २३६ ॥

दो जाणू ढोन्नि करा, पचमयं होड उत्तमंग तु । पचाङ्गप्रणि
सम्म सपणिगाओ, नेओ पचगपणिगाओ ॥ २३७ ॥ पात

द्वौ जानू द्वौ करौ पञ्चमक भवत्युत्तमाङ्ग तु ।
सम्यक् सप्रणिपातो ज्ञेय पञ्चाङ्गप्रणिपात ॥ २३७ ॥

अभोन्नतरियंगुलिकोसागारेहिं दोहिं हत्थेहि । योगमुद्रा
पिट्ठोपरि कुप्परसटिएहि तह जोगमुद्र चि ॥ २३८ ॥

अन्योन्यान्तरिताङ्गुलिकोशाकाराभ्या द्वाभ्या हस्ताभ्याम् ।
उदरोपरि कूर्परस्थिताभ्या तथा योगमुद्रेति ॥ २३८ ॥

चत्तारि जगुलाडं, पुरजो रुणाड जत्थ पच्छिमओ । जिनमुद्रा
पायाण उस्सग्गो, एसा पुण होड जिणमुदा ॥ २३९ ॥

चत्वारोऽङ्गुला पुरत उन्ना यत्र पश्चिमत ।
पादयोरुत्सर्ग एषा पुनर्भवति जिनमुद्रा ॥ २३९ ॥

मुत्तामुत्ती मुदा, समा जहिं दो वि गम्भिया हत्था । मुक्ताशुक्तिमुद्रा
ते पुण णिडालदेसे, लग्गा अन्ने अलग्ग चि ॥ २४० ॥

मुक्ताशुक्तिर्मुद्रा समौ यत्र द्वारपि गर्भितौ हस्तौ ।
तौ पुनर्ललाटदेशे लग्नावन्येऽटप्राविति ॥ २४० ॥

१ एतद् भाषापरिक (२३६-२३७-२३८-२३९-२४० गाथा) तृताये पञ्चा
शके (१७-१८-१९-२०-२१ गाथा) वतते-(पृ० ५९-६०) २ "पोड उअरे"-
उदरे-देशीनाममात्राया पष्ठे वय ६० श्लोक । "पिट्ठोपाङ्गपरसम्यक्ताभ्याम्-पेट्ठस
उदरस्य" इति-तृतीयपञ्चाशन्दीकाया धौजमयदेनसुम् (पृ० ६०) ३ 'अन्ने
इति "अये तपरे आयाया" इति पञ्चाशकृपा- (पृ० ६०)

चोपगो—

पृच्छा

वन्नाइसु उरओगो, जुगव कह घड्ड एगसमयम्मि ? ।
दो उरओगा समए, केरलिणो वि हु न ज इट्ठा ॥ २४१ ॥
चोदक —

वर्णादिपूषयोगो युगपत्कथ घटत एकसमये ।
प्रावुपयोगौ ममये केरलिणोऽपि गल्लु न यदिद्यौ ॥ २४१ ॥

आयरिओ—

उत्तरम्

कमसो वि सभरता, जुगन नज्जति ते वि मिन्ना वि ।
चित्तस्म सिग्घकारित्तणेण एगत्तभावाजो ॥ २४२ ॥

आचार्य —

ब्रमशोऽपि सभवन्तौ युगपज्ज्ञायेते तावपि मिन्नावपि ।
चित्तस्य शीघ्रकारित्तेनैकत्वभावात् ॥ २४२ ॥

भणिय च—

पञ्चाशत्तथाया

सवत्थ वि पणिहाण, तग्गयकिरिया-मिहाण-वन्नेसु ।
अत्थे विसए थ तहा, दिट्ठतो छिन्नजालाए ॥ २४३ ॥

भणित च—

सर्वत्रापि प्रणिधानं तद्वत्त्रिया-मिधान-वर्णेषु ।
अर्थे विषये च तथा दृष्टान्तं छिन्न-वालाया ॥ २४३ ॥

अह्ना—

शश्वत्तरा
भाष्यम्

केरलिणो उरओगो, वन्नाइ जुगव समत्थनेएसु ।
छउमत्थस्स व एव, अभिन्नविसयासु किरियासु ॥ २४४ ॥

अथवा—

केरलि-उपयोगो घनति युगपत्समस्तज्ञे(ने)येषु ।
छद्वस्वस्य वा एतमभिन्नविषयासु त्रियासु ॥ २४४ ॥

तथा चागमः—

भिन्नविषय निसिद्ध, किरियादुगमेगया न एगम्मि ।
जोगतिगस्स वि भगिंयसुत्ते किरिया जओ भणिया ॥

तथा चागम —

भिन्नविषय निपिद्ध क्रियाद्विवेकदा नैरुस्मिन् ।

योगत्रिकस्यापि भङ्गिकसूत्रे क्रिया यतो भणिता ॥२४५॥

एएण योत्तपढण, कुणति नो जे पयाहिण ढँता । क्रियात्तरं कु-
तेसिं पि कुमइसल्ल, उद्धरियं चेव दट्ठव ॥ २४६ ॥ वंतोऽपि स्तो
शपाठ

एतेन स्रोत्रपठन कुर्वन्ति नो ये प्रदक्षिणा दन्त ।

तेषामपि कुमतिशस्यमुद्धरितमेव द्रष्टव्यम् ॥ २४६ ॥

तिविह पणिहाणं पुण, मण-वइ-कायाण ज समाहाणं । प्रणिधानत्रि-
राग-दोसाभावो, भाग्यो होइ एयस्म ॥ २४७ ॥ वम्

त्रिविध प्रणिधान पुनर्मनो-वाक्-कायाना यत्समाधानम् ।

राग-द्वेषाऽभावो भावार्थो भवत्येतस्य ॥ २४७ ॥

अहवा—

चिंतइ न अन्नकज्ज, दूर परिहरइ अट्ट-रोदाइ । मन प्रणिधा-

एगग्गमणो वदइ, मणपणिहाण हवइ एय ॥ २४८ ॥ वम्

अथवा—

चिन्तयते नान्यकार्यं दूर परिहरत्यात्तं-रौद्रे ।

एकाग्रमना बन्धते मन प्रणिधान भवत्येतत् ॥२४८॥

विगहा-विवायरहितो, वज्जितो मूय-ढट्टुर सइ । वच प्रणिधा-

वदइ सपयच्छेय, वायापणिहाणमेत तु ॥ २४९ ॥ वम्

विकधा-विवादरहितो वर्जयन्मूक ढट्टुर शब्दम् ।

बन्धते सपटच्छेद वाक्प्रणिधानमेतत् ॥ २४९ ॥

१ “भगिंयसुत्त गुणतो” भगिंयसुत्तम्—विवादात्तगतम्, अन्यद् वा—प्रीत्याव-
श्यके हरिभद्रवृत्तौ (५०७७५-७७६)

कायप्रणिधा
नम्

पेहत-पमअतो, करेइ उट्ठण-निसीयणादेय ।
वानारतररहिओ, वदइ इय कायपणिहाण ॥ २५० ॥
प्रेक्षमाण-प्रमार्जयन् करोत्युत्थान-निपइनादिकम् ।
ध्यापारा तररहितो वन्त इति कायप्रणिधानम् ॥ २५० ॥
एय पुण तिविह पि हु, वदतेणाइओ उ कायव ।
जम्हा दह-तियसारा, सुउट्ठणा होइ एव तु ॥ २५१ ॥
एतत्पुनस्त्रिविधमपि खलु वन्दमानेनाऽऽदितस्तु कर्त्तव्यम् ।
यस्माद्दश-त्रिकसारा सुवन्दना भवत्येव तु ॥ २५१ ॥

भणिय च—

इय दह तियपरिसुद्ध, वदणय जो जिणाण तिकाल ।
बुणइ नरो उवउत्तो, सो पाण्ड सासय ठाण ॥ २५२ ॥

भणित च—

इति दश-त्रिकपरिगृह्य वन्दनरु यो जिनाना त्रिकालम् ।
करोति नर उपयुक्त स प्राप्नोति शाश्वत स्थानम् ॥ २५२ ॥

अन्यप्रकारेण
वन्दनत्रिवि
धता

अन पि तिप्पयार, वदणपेरतमावि पणिहाण ।
जम्मि कए सपुत्ता, उकोसा वदणा होइ ॥ २५३ ॥
अन्यदपि त्रिप्रकार वन्दनपर्यन्तभावि प्रणिधानम् ।
यस्मिन् कृते सपूर्णोत्कृष्टा वन्दना भवति ॥ २५३ ॥

तत्स्वरूपम्

चेइयगय साहुगय, नायव तह य पत्थणारूप ।
एयस्स पुण सरुव, सविसेस उवरि वोच्छामि ॥ २५४ ॥
चैत्यगत माधुगत ज्ञातव्य तथा च प्रार्थनारूपम् ।
एतम्य पुन म्यरूप सविशेषमुपरि वक्ष्ये ॥ २५४ ॥
वदणत्रिहाणमेय, सखेयेण मए समरुत्ताय ।
जमणियपुव सैस, जवसरपत्त भणिस्सामि ॥ २५५ ॥
वन्दनविधानमेतत्संक्षेपेण भया समारयातम् ।
अभणितपूर्व नेपमरसरप्राप्त भणिष्यामि ॥ २५५ ॥

अन्नत्थाऽभणियं पि हु, आयरणाओ मए इम भणियं । अस्य अन्यत्रा
ऽपाठ
जडभावदृसियाण, भवाणमणुग्गहट्ठाए ॥ २५६ ॥

अन्यत्राऽभणितमपि खल्लाचरणातो मयेद भणितम् ।

जडभावदूषिताना भन्यानामनुग्रहार्थम् ॥ २५६ ॥

दूरिपरपरपत्तो, अत्थो सत्थे न गयिओ जाव । अधग्रहणाऽस्य
क्ति
ता घेत्तु दाउ वा, न तीरण मदबुद्धीहिं ॥ २५७ ॥

सूरिपरपराप्राप्तोऽर्थं ज्ञात्वे न ग्रथितो यावन् ।

तानद् ग्रहीतु दातु वा न तीर्यते(शम्यते)मन्बुद्धिभि ॥

सुहगहण-धारणत्थ, तेसिं एय समासओ रइय । वदनासूत्राप
निरूपणम्
फुडवियडपायडत्थ, भणामि सुत्तत्थमेत्ताहे ॥ २५८ ॥

सुगग्रहण-धारणार्थं तेषामेतत्समासतो रचितम् ।

स्तुटविकटप्रकटार्थं भणानि सूत्रार्थमिदानीम् ॥ २५८ ॥

सो पुण पुव्वरुंडहिं, भणिओ चिय ललियवित्थराड्सु । ललितविस्तरा
दय
कितु महामडगम्मो, दुरवगम्मो पागयजणस्म ॥ २५९ ॥

स पुन पूर्वकविभिर्भणित खलु ललितविस्तरादिषु ।

किन्तु महामतिगम्यो दुरवगम्य प्राकृतजनस्य ॥ २५९ ॥

दुक्करोया विउसा, नाला भणिय पि नेन जुज्झति । प्रयासप्रयोज
नम्
तो मज्झिमजुद्धीण, हियत्थमेमो पयामो मे ॥ २६० ॥

दुष्करोया विदुषा वाला भणितमपि नैन बुध्यन्ते ।

ततो मध्यमबुद्धीना हितार्थमेव प्रयासो मे ॥ २६० ॥

जं सम्मवदणाए, जायड जीयस्स सुदरो भाओ ।

तत्तो पुण कम्मसओ, तओ वि सब मुक्कहाण ॥ २६१ ॥

यत्सम्यग्गुन्दनाया जायते जीवस्य सुन्दरो भाव ।

तत पुन कर्मक्षयस्ततोऽपि मर्गं सुकल्याणम् ॥ २६१ ॥

सम्मणिणउदण पुण, विहाण-अत्थापनोहओ होइ ।
 तत्थ विहाण भणिय, सुत्तपयत्थं अओ वोच्छ॥२६२॥
 सम्यग्जिनउन्दा पुनविधाता-अथापयोधतो भवति ।
 तत्र विधान भणित सुत्तपयमतो वत्थ ॥ २६२ ॥
 इह माह सद्धो वा, चेइयगेहाइउचियडेमम्मि ।
 जहजोग कयपूजो, पमोयरोमचियमरीरो ॥ २६३ ॥
 इ माधु आद्धो वा अन्धगत्तनुधितेने ।
 यथायोग वृत्तपूज प्रमोदरोमाञ्चितशरीर ॥ २६३ ॥
 धत्तोइह रुयपुत्तो, जगोरपारम्मि भयममुदम्मि ।
 जेण मए सपत्त, जिणवटणमुत्तनोहित्थ ॥ २६४ ॥
 धयोइ वृत्तपुण्योऽजरपारे भवममुदे ।
 येन मया सप्राप्त जिनउन्दनमूजरोहित्थम् ॥ २६४ ॥

वदकविचारणा

एय परम तत्त, कायवमिओ वि नाअर भुवणे ।
 विज्ज पिय मत पिव, विहिणाऽऽराहेमि ता एय ॥ २६५ ॥
 एतत्परम तत्त्व वत्तन्त्यमितोऽपि नापर भुवने ।
 विद्यामित्र मन्त्रमित्र विधिताऽऽराधये तव एतत् ॥ २६५ ॥
 एव सवेगरसायणेण सुत्थीभवत्तसवगो ।
 अइयारभीरुयाए, पडिलेह पमज्जणुजुत्तो ॥ २६६ ॥
 एव सवेगरसायनेन स्व(सु)स्थीभवत्तसवगो ।
 अतिचारभीरुतया प्रनिलेय(न) प्रमार्जेणोत्त ॥ २६६ ॥
 उदामसर वेयालिओ व पडिउण सुकइयद्वाइ ।
 सपराणदकराइ, मगलचित्ताइ वित्ताइ ॥ २६७ ॥
 उदामसर वैतालिन इय पठित्वा सुकवियद्धानि ।
 म्पराणनन्दनराणि मङ्गलचित्राणि वृत्ताणि ॥ २६७ ॥
 कयपचगपणामो, दाहिणजाणु महीएँ चिणिहट्टु ।
 इयर मणा अलग्ग, ठविउण कयजलीमउलो ॥ २६८ ॥

प्रणिपातस्तन
भजनविधि

कृतपञ्चाङ्गप्रणामो दक्षिणजानु मह्यं विनिवृत्य ।

इतर मनागलम स्थापयित्वा कृताञ्जलिमुकुल ॥ २६८ ॥

जिणमिन्नायपकयविणिवेसियनयणमाणसो धम्मिय ।

अकखलियाइगुणजुय, पणिप्रायथय[तजो]पढड ॥२६९॥

जिनमिन्नापादपङ्कजविनिवेगितनयनमानसोऽन्यथम् ।

अस्मरलितादिगुणयुत प्रणिपातस्तव तत् पठति ॥२६९॥

“नमोऽस्तु ण अरहताण भगवताण” इत्यादि ॥

‘नमोऽस्तु अर्हद्भ्यो भगवद्भ्य’ इत्यादि ॥

एयस्स उ वक्खाण, सहियमाई कमेण छब्भेय ।

व्याख्यानस्य

पुच्चपुरिसेहिं दिट्ठ, उगड्ठ तह य एव तु ॥२७०॥

पौडालम्

एतस्य तु व्याख्यान सहितादि क्रमेण पङ्क्त्यम् ।

पूर्वपुरुषैर्दृष्टमुपदिष्टं तथा चैव तु ॥ २७० ॥

सहिया य पय चेव, पयत्थो पयविग्गहो ।

चालण पच्चत्थाण, वक्खाण ठविह मय ॥ २७१ ॥

१ गाढाधाऽय देव्य “धणिअ गाटम्”—देशीनाममालाया पद्यमे वर्गे ५८ श्लोके । २ पूर्णमूलम्—नमु(मो)ऽस्तु ण अर(रि)हता ण, भगवताण ॥ १ ॥ आइगराण, तित्थयराण, सयसजुद्धाण ॥२॥ पुरिसुत्तमाण, पुरिससीहाण, पुरिसवरपुटरीआण, पुरिसवरगघहत्थीण ॥ ३ ॥ लोयुत्तमाण, लोगनाहाण, लोगहिआण, लोगपङ्गाण, लोगपज्जोअगराण ॥४॥ अभयदयाण, चक्खुदयाण, मग्गदयाण, सरणदयाण, रोहिदयाण ॥ ५ ॥ धम्मदयाण, धम्मदेसयाण, धम्मनायगाण, धम्मसारहीण, धम्मवरच्चाउरत्तचक्ख-हीण ॥ ६ ॥ अप्पडिहययरजाणदसणघराण विअट्ठउमाण ॥ ७ ॥ जिणाण, जावयाण, तिन्नाण, तारयाण, बुद्धाण, बोहयाण, मुत्ताण, मोअगाण ॥ ८ ॥ सव्वधूण, सव्वदरिसीण, सिव मयल मरुअ मणत्त मक्खत्थ मव्वावाह मपुणराप्ति सिद्धिगइनामधेय ठाण सपत्ताण, नमो जिणाण जिअभयाण ॥ ९ ॥ ३ एतच्चैव धीप्रशेषाचक्ष्यके १००० गायार्तौ—

“सहिता च पद चैव पदार्थ पदविग्रह ।

चालना प्रत्यवस्थान व्याख्या तन्त्रस्य पञ्चविधा” ॥ १ ॥—(पृ० ४७०)

४ ‘चालणा य पसिद्धी य छविह विद्धि लखण । प्रथे कृते सति ‘पसिद्धि’ति चालनाया सत्या प्रसिद्धि—समाधानम् ।’ इति अनुयोगद्वारे ५० ७ ।

सहिता

पदम्

सहिता च पद चैव पदार्थ पदविग्रह ।

चालन प्रत्ययस्थान व्याख्यान पद्धि मत्तम् ॥ २७१ ॥

अस्त्रालियसुतुधारणरूपा इह सहिया मुण्येयवा ।

सा सिद्धि निय नेया, विमुद्धसुत्तस्म पढणेण ॥ २७२ ॥

अस्त्रालितसूत्रोधारणरूपेह सहिता ज्ञातव्या ।

मा सिद्धि सलु भेया विगुद्धमूत्रस्य पठनेन ॥ २७३ ॥

तह सपयनामार्त, महापयाड हनति नर एत्थ ।

अत्थपयणा उ जम्हा, होइ पय समयभासाए ॥ २७३ ॥

तथा सपन्नानि महापन्नानि भवन्ति नरात्र ।

अर्धपचनात्तु यन्माङ्गुरति पत्त समयभाषायाम् ॥ २७३ ॥

आलाययरूपाइ, तेत्तीस वन्नियाड सूरीहि ।

ताइ पुण एव सलु, सपयनरगे विहत्ताड ॥ २७४ ॥

आलापकरूपाणि त्रयस्त्रिंशद्वर्णितानि सूरिणि ।

ताणि पुनरेव गलु सपन्नरगे रिभक्तानि ॥ २७४ ॥

दो तिय चउरोपच य, पच य पच य दुग चउक्क च ।

तिन्नेय य आलाया, सपयनरगे जणुकमसो ॥ २७५ ॥

द्वौ त्रयश्चत्वार पञ्च च पञ्च च पञ्च च द्वौ (द्विक्) च

त्वारश्च (चतुष् च) ।

प्रय एन चालाया सपन्नरगेऽनुत्तमग ॥ २७५ ॥

एएमि अत्थो पुण, नमो त्ति नमण इमो मम पणामो ।

अत्थु त्ति होउ सपजउ चि ण वक्कलकारे ॥ २७६ ॥

एतेषामथ पुन 'नम' इति नमनमय मम प्रणाम ।

'अस्तु' इति भवतु सपद्यतामिति 'ण' वाक्यालद्वारे ॥ २७६ ॥

होउ पणामो एसो, अरहंताण ति एस सनधो ।

अट्टविहपाडिहेर, अरहती तेण अरहता ॥ २७७ ॥

भवतु प्रणाम ण्णोऽर्हन्त्य इत्येष सवन्ध ।

अष्टनिधप्रातिहार्यमर्हति तेनाहन्न ॥ २७७ ॥

‘नमोऽस्तु पुण
इत्यस्य अर्थ

अहत्ताभ्याया

भणिय च—

असोगरस्त्रो सुरपुष्पवृद्धी, दिवो ज्जुणी चामरभासणं च ।
भामण्डल दुदुहि याऽऽयत्त, सुपाडिहेराणि जिणाणमेव ॥
भणित च—

अशोकवृक्ष सुरपुष्पवृष्टिर्दिव्यो ध्वनिश्चामरभासन च ।
भामण्डल दुन्दुभिश्चातपत्र सुप्रातिहार्याणि जिनाणामेव ॥

अरहन्ति वदणनमसणाणि अरहन्ति पूयसङ्घा ॥
सिद्धिगमण च अरिहा, अरहता तेण उच्चति ॥ २७९ ॥

नियुक्तिर्भद्र
बाह्वी

अर्हन्ति वन्त नमस्यनान्यर्हन्ति पूजासत्कारम् ।
सिद्धिगमन चार्हा अर्हन्तस्तेनोच्यन्ते ॥ २७९ ॥

उत्तमगुणसपत्ना अरिहा, जोग्ग सि तेसि ते अता ।
भुण्णे वि जेण नमो, तेहितो उत्तमो अत्थि ॥ २८० ॥

उत्तमगुणसपत्ना अर्हा योग्या इति तेषां तेऽन्ता ।
भुण्तेऽपि येन नान्यस्तेभ्य उत्तमोऽस्ति ॥ २८० ॥

न रहति न चिद्धती, भगम्मि ज तेण वा वि अरहता ।
अह्म रहो पण्ठन, अतो वा नत्थि नाणस्म ॥ २८१ ॥

न वसन्ति न तिष्ठन्ति भवे यत्तेन वाप्यऽरहन्त ।
अथवा रह प्रच्छन्नमन्तो वा नास्ति ज्ञानस्य ॥ २८१ ॥

अहवा अरिणो मत्त, हतारो तेसि तेण अरिहता ।
अट्ठविहकम्मपमुहा, ते नेया जेणिम सुत्त ॥ २८२ ॥

अथवाऽयं शत्रवो हन्तारस्तेषां तेनाऽरिहन्ता ।
अष्टविधकर्मप्रमुखास्ते ज्ञेया येनेदं सूत्रम् ॥ २८२ ॥

१ अयं चैव संवृत स्तोत्र —

“अशोकवृक्ष सुरपुष्पवृष्टिर्दिव्यो ध्वनिश्चामरभासन च ।

भामण्डल दुन्दुभिरातपत्र सप्रातिहार्याणि जिनेश्वराणाम्” ॥

२ इयं गायत्री आचक्ष्यकसुत्रे १२१ तमा-आचक्ष्यके (५०

नियुक्ति

अर्हन्निह पि य कम्म, अरिभूय होइ सबजीयाण ।
 तं कम्ममरिं हता, अरिहता तेण वुच्चति ॥ २८३
 अष्टविधमपि च कम्मो रिभूत भवति सर्वजीवानाम् ।
 त कम्मो रिं हन्ता अरिहन्ता तेनोन्यते ॥ २८४ ॥

नियुक्ति

राग-द्वेष-कमाए, इदियाणि वि पच वि ।
 एए अरिणो हता, अरिहता तेण वुच्चति ॥ २८५
 राग-द्वेष-कपायौ इन्द्रियाण्यपि पश्चापि ।
 एतेषा अरीणां हन्तार अरिहन्तार तेनोन्यन्ते ॥ २८६
 ससारखल्लरे ज, पुणो न रोहति सीपकम्मत्ता ।
 अरहता ण तंमि, होइ नमो वा वि ज भणिय ॥ २८७
 ससारखल्लरे यत्पुनन रोहन्ति क्षीणजर्मत्वान् ।
 अरहन्त तेषा भवतु नमो यपि यद्भणितम् ॥ २८८
 दह्मि जहा वीए, न होइ पुण अकुरस्म उप्पत्ती
 तह कम्मवीयविरह, भगुरस्मायि नो भाओ ॥ २८९
 नग्घे यथा वीजे न भवति पुनरुत्थस्योत्पत्ति ।
 तथा कम्मवीजविरहे भवादुरस्थापि नो भाव ॥ २९०
 नामादिचउभेया, अरहता जिणमयम्मि सुपसिद्ध
 भागपडिउत्तिहेउ, भगवताण ति तो भणिय ॥ २९१
 नामादिचउभेदा अहन्तो जिणमते सुप्रसिद्धा ।
 भागप्रतिपत्तिहेतु भगवद्भूत इति ततो भणितम् ॥ २९२
 तत्थ भगो छमेओ, ईमरियाईण ज समग्गत्त ।
 ईसरिय रूज-जमो सिरि घम्म-पयत्तमेणसि ॥ २९३

भगवत्-शब्द
 भोजनम्

भगवत्-
 व्याख्या

१ इय गाथा आचदयकसु १२० तमा—आचदयके (५०४०६) २
 प्राकृतसङ्घा छादयताव सुपा सुपि दत्तादिलक्षणत एतेषामरीणा इत्
 इत्याचदयकदीकाया सुनुयाविन्या महत्तया । ३ 'ऐधयस्य समग्रस्य
 यशसि त्रिय । यर्मस्याय प्रयत्नस्य यज्जा भग इत्येवम् ॥' इति प्रज्ञापन
 भगवत्-शब्दविवेचने श्रीमल्लयो भगवान् ।

तत्र भग पङ्केद ऐश्वर्यादीना यत्समप्रत्वम् ।

ऐश्वर्य रूप-यश-श्री-वर्म-प्रयत्नमतेषाम् ॥ २८८ ॥

ईसरिय पि पहुत्तं, समुरामुरमणुयजीवलोगस्स । भग-स्वरूपम्

एएमिं सपुत्त, रुव पि जमाऽऽगमे भणिय ॥ २८९ ॥

ऐश्वर्यमपि प्रभुत्व समुराऽसुरमनुजजीवलोकस्व ।

एतेषा सपूर्ण रूपमपि यदागमे भणितम् ॥ २८९ ॥

सवसुरा जड रूप, अगुट्ठपमाणय विउवेजा । नियुक्ति

जिणपायगुट्ठं पइ, न सोहए त जहिगालो ॥ २९० ॥

सर्वसुरा यदि रूपमद्भुष्टप्रमाणक विकुर्यु ।

जिनपादाद्भुष्ट प्रति न शोभते तद् यथाऽङ्गार ॥ २९० ॥

भरियभुगणंतरालो, गोखीर-तुमार-हार-ससिधवल्लो ।

तेलोक्ये गिज्जतो, जमो वि एएसि पडिपुत्तो ॥ २९१ ॥

भरितभुगनान्तराल गोक्षीर-तुपार-हार-शशिधवलम् ।

त्रैलोक्ये गीयमान यशोऽप्येतेषा प्रतिपूर्णम् ॥ २९१ ॥

पायारो-सरणार्हं, नाहिरलञ्छी डमेसि सपुत्ता ।

केवलियनाण-दमणपामोक्खा अतरगा वि ॥ २९२ ॥

प्राकारा-ऽऽमरणादिर्याहलक्ष्मीरेषा सपूर्णा ।

पेवलिकज्ञान-दर्शनप्रमुखा अन्तरङ्गा अपि ॥ २९२ ॥

धम्मो वि हु एएसिं, सपुत्तो चेव हउ-फलरूपो ।

ज तोहिती वि वर, धम्मफल तिहुयणे नत्थि ॥ २९३ ॥

धर्मोऽपि सत्त्वेतेषा सपूर्ण एव हेतु-फलरूपः ।

यत्तेभ्योऽपि वर धर्मफल त्रिभुग्ने नास्ति ॥ २९३ ॥

धम्मोज्जमो पयत्तो, सपुत्तो चेव लोगनाहाण ।

करसठिए वि मोक्खे, करेति धम्मज्जम जेण ॥ २९४ ॥

धर्मोद्यम प्रयत्न सपूर्ण एव लोकनाथानाम् ।

करसम्भितेऽपि मोक्षे कुर्वन्ति धर्मोद्यम येन ॥ २९४ ॥

तित्ययगे चउनार्णी, मुरमहिओ सिज्झियव्वयधुवम्मि-

अणिगूहियत्तविरिओ, सबत्थामेण उज्जमइ ॥२९५॥

तीवकरश्चतुह्वानी मुरमहित सेद्धव्यकधुवे ।

अनिगृहित-वर्त्यार्य सप्रस्थान्नोद्यच्छति ॥ २९५ ॥

प्रथमा सप्त

एमो छब्भेयभगो, विज्जइ ज तंसि तेण भगवत्ता ।

तेमिं लोगपट्ठण, अत्थु नमो सपया पढमा ॥२९६॥

एष पद्मेदभगो विद्यते यत्तेषा तेन भगवन्त ।

तेषा लोकप्रभूणामस्तु नम सप्तप्रथमा ॥ २९६ ॥

इह पुण छट्ठविभत्ती, चउत्थिअत्थम्मि होइ दट्ठवा ।

पुत्तमुणीहिं पढिज्जइ, ज पाडयल्लग्गणे एव २९७

इह पुन पष्ठीविभत्ति चतुर्थ्ये भवति द्रष्टव्या ।

पूर्वमुग्निं पश्यते यत्प्राट्कलक्षण एवम् ॥ २९७ ॥

प्राट्कलक्षण
एवम्

यद्गुणयणेण दुवयण, छट्ठविभत्ती भज्जइ चउत्थी ।

जइ हत्था तइ पाया, नमोज्झु देवाहिदेवाण ॥२९८॥

यद्गुणयनेन द्विवचन पष्ठीविभत्ती मण्यते चतुर्थी ।

यथा हस्तौ तथा पादौ, नमोऽस्तु देवाधिनेभ्य ॥२९८॥

आदिफरा

आइगरा ते

सवे ।

आइ कुणति

॥२९९॥

आदिकरान्ते

सासणस्म हियद्वाए, तओ सुत्त पत्तड ॥ ३०० ॥

यत् —

अर्थ भाषतेईन् सूत्र प्रग्नन्ति गणधरा निपुणम् ।

शासनस्य हितार्थाय तत् सूत्र प्रवर्त्तते ॥ ३०० ॥

सामाडयाडया वा, वय-जीउनिकायभावणा पढमं ।

एमो वम्मोवाओ, जिणेहिं सवेहिं उण्डट्ठो ॥ ३०१ ॥

सामायिनादिका वा व्रत-जीउनिकायभाउना प्रथमम् ।

एष धर्मोपायो जिनै सबरूपदिष्ट ॥ ३०१ ॥

तित्थं जिणेहि भणिय, ससारुत्तारकाण्ण सघो । तीर्थकरा

चाउवन्नो नियमा, कुणंति त तेण तित्थयरा ॥ ३०२ ॥

तीर्थं जिनैर्भणितं ससारोत्तारकारणं सङ्गम् ।

चातुर्वर्ण्यो नियमान् कुर्वन्ति तत् तेन तीर्थकरा ॥ ३०२ ॥

सयमेन जओ सम्म, बुद्धा नन्नेण वोहिया सवे ।

तेण सयसबुद्धा, तेसि नमो सपया वीया ॥ ३०३ ॥

स्वयमेव यत् सम्यग्बुद्धा नान्येन बोधिता भवे ।

तेन स्वयम्बुद्धालेपा नमः सप्तद्वितीया ॥ ३०३ ॥

पुरिसा ससारिजिया, नर-नारय-तिरिय-देवगइयासी । पुरुषोत्तमा

सवेसि तेसि पुज्जा, हवति पुरिसोत्तमा तम्हा ॥ ३०४ ॥

पुरुषा समाविजीवा नर-नारक-तिर्यग्देवगतिवासिनः ।

सर्वेपा तेषा पृज्या भवन्ति पुरुषोत्तमास्तस्मात् ॥ ३०४ ॥

वीहति न चेन जओ, उवमग्ग परीसहाण घोराणं । पुरुषसिंहा

विअरति असकमणा, भन्नति तओ पुरिमसीहा ॥ ३०५ ॥

निभ्यति न चेन्न यत् उपसर्गं परीपहाणा घोराणाम् ।

विचरन्त्यशङ्कमनसो भण्यन्ते तत् पुरुषसिंहा ॥ ३०५ ॥

अत्रापि लोकशब्दो बीजाधानाद्युचितमव्ययेषु ।

ते नाथास्तस्य यतो योग-क्षेमद्वय नाथा ॥ ३१८ ॥

योग-क्षेमस्य
रूपम्

जोगो असतदाण, सतस्स उ पालणा भवे स्वेम ।

बीयाहाणाङ्गुणे, देति पालेति य जिणिदा ॥ ३१९ ॥

योगोऽमदान सतस्तु पालना भवेत्क्षेमम् ।

बीजाधानादिगुणान् ददति पालयन्ति च जिनेन्द्रा ॥ ३१९ ॥

लोकहिता

पचत्थिकायमइय, लोग वरकेणलेण जाणेत्ता ।

अवित्तहमेव जणाण, परुणयति चि लोगहिया ॥ ३२० ॥

पञ्चास्तिकायमय लोक वरकेणलेण ज्ञात्वा ।

अवित्तमेव जनाना प्ररूपयन्तीति लोकहिता ॥ ३२० ॥

लोगो व जीणलोगो, सओ य परओ य अवायरक्खणओ ।

तस्सेगतेण हिया, लोगहिया जिणवरा तेण ॥ ३२१ ॥

लोको वा जीवलोक स्वतश्च परतश्चापायरक्षणतः ।

तस्यैकान्तेन हिता लोकहिता जिनवरास्तेन ॥ ३२१ ॥

लोकप्रदीपा

तह ते लोगपर्इवा, जम्हा सन्निहियसवसत्ताण ।

दीवेति पर्इवा इण, जीणाइपयत्थवत्थुगण ॥ ३२२ ॥

तथा ते लोकप्रदीपा यस्मात्सन्निहितसर्वसत्त्वानाम् ।

दीपयन्ति प्रदीपा इव जीवादिपदार्थवस्तुगणम् ॥ ३२२ ॥

अहवा ससयतामसमसेसमासन्नसन्निलोगस्स ।

अवणेति मणगिहाओ, लोगपर्इवा तओ इत्ति ॥ ३२३ ॥

अथवा सशयतामसमनेपमासन्नसन्निलोकस्य ।

अपनयन्ति मनोगृहालोकप्रदीपास्ततो भवन्ति ॥ ३२३ ॥

लोगो वि सुद्धुद्धी, सम्महिद्धी विसेसओ तस्स ।

अइसुद्धुमे वि पयत्थे, पओयता मुजुत्तीहि ॥ ३२४ ॥

लोकोऽपि शुद्धबुद्धिः सम्यग्दृष्टिर्विशेषतस्तस्य ।

अतिसूक्ष्मेऽपि पदार्थे प्रद्योतयन्तः सुयुक्तिमि ॥ ३२४ ॥

लोय(ए)पज्जोयगरा, स्या इव द्रुति तेण तित्थयरा । लोकप्रद्योत
सखेत्तविचित्तत्था, विज्ञेया सपया एसा ॥ ३२५ ॥ क्रावतुर्या
सपत्

लोके प्रद्योतकरा स्या इव भवन्ति तेन तीर्यकरा ।

सक्षिप्तविचित्रार्था विज्ञेया सपदेया ॥ ३२५ ॥

अभयाडपयत्थाणं, दायारो सपया य पंचमिया ।

पंचहिं पएहिं भणिया, अभयाइसरूमेय तु ॥ ३२६ ॥

अभयादिपदार्थानां वातारः सपथः पञ्चमिका ।

पञ्चमिः पदैर्भणिताऽभयादिस्वरूपमेतत्तु ॥ ३२६ ॥

तिविहतिविहेण वहकरणविरईओ जेहिं सवकाल पि । अभयदया

दिभममय जिणाण, अभयदयाण नमो ताणा ॥ ३२७ ॥

त्रिविधत्रिविधेन वधकरणविरतितः यैः सर्वकालमपि ।

वृत्तमभय जिनेभ्योऽभयदयेभ्यो नमस्तेभ्यः ॥ ३२७ ॥

मोहघो जतुगणो, निम्मलसुयणाणचस्सुदाणेण । चक्षुर्दया

फुडदसी जेहि कओ, चक्रमुदयाणं नमो ताणं ॥ ३२८ ॥

मोहान्धो जन्तुगणो निर्मलश्रुतज्ञानचक्षुर्दानेन ।

स्फुटदर्शी यैः कृतः चक्षुर्दयेभ्यो नमस्तेभ्यः ॥ ३२८ ॥

अणुवकयपराणुग्गहपरेहि निवाणवरपुरीमग्गो । मार्गदया

भवरत्ने जेहि कओ, ते मग्गदया जओ सुत्त ॥ ३२९ ॥

अनुपकृतपरानुग्रहपरैर्निर्वाणवरपुरीमार्गः ।

भवारण्ये यैः वृत्तस्ते मार्गदया यतः सूत्रम् ॥ ३२९ ॥

संम्मदसणटिट्ठो, नाणेण य तेहि सुट्टु उवलद्धो । नियुक्ति

चरण-करणेहि पहओ, नेवाणपहो जिणदेहि ॥ ३३० ॥

सम्यग्दर्शनदृष्टो ज्ञानेन च ते सुसृपलघ ।

चरणवरणैः प्रहृतो निर्वाणपथो जिनेन्द्रैः ॥ ३३० ॥

शरणदया

भजभीयाणं जियाणं, सगणागयवच्छला जओ ताण ।

होति जिणेदा नियमा, शरणदया तेण बुद्धति ॥३३१॥

भजभीताना जीवाना शरणागतवत्सला यतलेपाम् ।

भवन्ति जिनेन्द्रा नियमात् शरणन्यासेनोच्यन्ते ॥३३१॥

बोधिदया

पथमी सपत्त

मोही जिणेहि भणिया, भजतरे मुद्धधम्मसपत्ती ।

जिणसयवेण लब्धमड, बोहिदया तेण बुद्धति ॥३३२॥

बोधिर्जिनैर्भणिता भवान्तरे शुद्धधर्मस(प्राप्ति)पत्ति ।

जिनसस्तवेन लभ्यते बोधिदयास्तेनोच्यन्ते ॥ ३३२ ॥

जह छट्ठसपयाए, धम्माईयाणि पच्च उ पयाणि ।

धम्मो चरित्तधम्मो, किरियापरिणामरूपो सो ॥३३३॥

अथ पष्ठसपदि धर्मादिकानि पञ्च तु पदानि ।

धर्मश्चारित्रधर्म त्रियापरिणामरूप स ॥ ३३३ ॥

धमदया

दुविहो वि ह्नु सपज्जइ, जम्हा जिणचलणसेवणरयाण ।

गिज्जति जाणएहि, तम्हा ते तस्म दायारो ॥३३४॥

द्विविधोऽपि सल्लु सपद्यते यस्माज्जिनचरणसेवनरतानाम् ।

गीयते ह्यायकैर्मस्मात्ते तस्य दातार ॥ ३३४ ॥

धर्मदेशक

परहियकरणेकरया, जहजोग उवइसति ज धम्म ।

तो धम्मदेमया ते, तेसिं चिय मे नमो होउ ॥३३५॥

परहितकरणैस्तरता यथायोगमुपदिशन्ति य धम्मम् ।

ततो धर्मदेशकास्ते तेभ्य एव मे नमो भजतु ॥ ३३५ ॥

धर्मनायका

मो पुण होउ विसिद्धो, तेमिं जाणाइ वट्टमाणण ।

धम्मस्म नायगाण, ततो तेसिं मम पणामो ॥३३६॥

स पुनर्भवति विशिष्टस्तेषामाज्ञाया वर्त्तमानानाम् ।

धर्मस्य नायकेभ्यस्तन्तेभ्यो मम प्रणाम ॥ ३३६ ॥

जह सारही मुकुसलो, तहा तहा खेडए रह-तुरगे । धमसारथय

जह नो होड अवाओ, तुरगमाण रहस्मावि ॥३३७॥

यथा सारथि मुकुशलस्तथा तथा गेटयति रथ-तुरङ्गान् ।

यथा नो भवत्यपायस्तुरङ्गमाणा रथस्याऽपि ॥ ३३७ ॥

एवं जिणुत्तमेहि, वि उस्मग्ग-अवायपमुहजुत्तीहि ।

एगतहिओ धम्मो, उअइट्ठो धम्म-धम्मीण ॥३३८॥

एव जिनोत्तमैरप्युत्सर्गा-अपरादप्रमुग्गयुत्तिभि ।

एकान्तहितो धर्म उपदिष्टो धर्म-धर्मिणाम् ॥ ३३८ ॥

इह धम्मो होड रहो, तुरगमा तस्स धारगा पुरिसा ।

उभयहियमुअइसता, जिणनाहा धम्मसारहिणो ॥३३९॥

इह धर्मा भवति रथस्तुरङ्गमास्तस्य धारका पुरपा ।

उभयहितमुपदिशन्तो जिननाथा धर्मसारथय ॥ ३३९ ॥

धम्मवरचाउरताइचक्कवट्ठीणमेस खलु जत्थो ।

धम्मवरचातुर
न्तचक्रवर्तिन

इह चाउरतसदो, भारहणासम्मि नायवो ॥ ३४० ॥

धर्मवरचातुरन्तादिचक्रवर्त्तिनामेव खलुर्थ ।

इह चातुरन्तशब्दो भारतनपे ज्ञातव्य ॥ ३४० ॥

उत्तरजो हिमनतो, पुवावरदाहिणा तजो अता ।

लणसमुद्द पत्ता, तो भरह चाउरतमिण ॥ ३४१ ॥

उत्तरतो हिमवान् पूर्वापरस्थिणास्ततोऽन्ता ।

लवणसमुद्र प्राप्तास्ततो भरत चातुरन्तमिदम् ॥ ३४१ ॥

एयस्स य भरहार्ड, अहिवड्ढो चक्कवट्ठीणो ह्मुत्ति ।

धम्मवरचाउरते, तित्थयरा चक्कवट्ठिसमा ॥ ३४२ ॥

एतस्य च भरतादेरधिपतयश्चरन्तर्त्तिनो भवन्ति ।
 धर्मवरचातुरन्ते तीर्थंकराश्चरन्तर्त्तिसमा ॥ ३४२ ॥
 अहवा चउदिसिधार, चउरत चक्रमेव निदिष्ट ।
 दाणन्तव-सील भाणणचउधार धम्मचक्रमिण ॥ ३४३ ॥

अथवा चतुर्दिग्धार चतुरन्त चक्रमेव निर्दिष्टम् ।
 दान-सप शील भाणनाचतुर्धार धर्मचक्रमिदम् ॥ ३४३ ॥

बौद्धी सपद

चउगइअतकर ता, धम्मो वि हू चाउरतचक्रमो ।
 वट्टति तेण वरधम्मचक्रमट्टी जिणा तम्हा ॥ ३४४ ॥
 चतुर्गत्यन्तकर ततो धर्मोऽपि सल्लु चातुरन्तचक्रमसम ।
 वर्त्तन्ते तेन वरधर्मचक्रमर्त्तिनो जिनास्तस्मात् ॥ ३४४ ॥

अप्रतिहतवर
 ज्ञान-दशन
 घरा

अप्यडिहयमस्सल्लिय, वर पहाण ति स्राइगत्तेण ।
 केवलियनाण-दसणधराण एसो मम पणामो ॥ ३४५ ॥
 अप्रतिहतमस्सल्लित वर प्रधानमिति क्षायिकत्वेन ।
 केवलिकवरज्ञानदशनधरेभ्य एष मम प्रणाम ॥ ३४५ ॥

व्यावृत्तछदान
 सप्तमी सपद

विणियट्ट ति पणद्ध, छउम चउघाडकम्मरूव तु ।
 जेसि तेसि नमो मे, सत्तमिया सपया दुपया ॥ ३४६ ॥
 विनिवृत्तमिति प्रणष्ट छद्म चतुर्पातिकर्मरूप तु ।
 येभ्यस्तेभ्यो नमो मे सप्तमिका सपद्विपदा ॥ ३४६ ॥

शङ्का समाधी

नणु अट्ट वि कम्माड, जिणाण नट्टाई कि चउक्केण ? ।
 सच्च ओसरणत्थे, पडुच्च छउमकरओ भणिओ ॥ ३४७ ॥
 नन्वष्टापि कर्माणि जिनाना नष्टानि कि चतुक्केण ? ।
 सत्यमवमरणार्थे प्रतीत्य छद्मक्षयो भणित ॥ ३४७ ॥

जिन-धादिप
 दानि

रागदोसजयाओ, होति जिणा जाणया य अन्नेसि ।
 तिना य मनममुद्द, अन्नेसि तारया य जिणा ॥ ३४८ ॥
 राग द्वेषत्यादौ भवन्ति निना जापनाश्चान्येषाम् ।
 तीर्णाश्च भवसमुद्रमन्येषा तारकाश्च जिना ॥ ३४८ ॥

वृद्धा अगयतत्ता, अन्नेसिं रोहया व भगवता । शुद्ध-प्रमुत्तर-
 कम्मद्वयणाओ, मुक्ता तह मोयगा चेव ॥ ३४९ ॥ दानि
 मुद्धा नयगउतत्ता अन्येपा योधकाध्र भगवन्त ।
 उर्नाष्टन्यनान्मुक्तासथा मोचकाध्रव ॥ ३४९ ॥
 एता चउपयमाणा, अट्टमिया सपया उ वक्खाया । बट्णी वंपर
 तवमी तिपयपमाणा, सा सब्बूणमिचाड ॥ ३५० ॥
 एता चतुपदमाणाऽष्टसिया सपत्तु व्यागता ।
 तवमी त्रिपदप्रमाणा सा सर्वमेभ्य इत्यादि ॥ ३५० ॥
 एत जिणा भगवतो, सब्ब जाणति तेण सब्बू । सर्वज्ञ सर्व-
 जाणति तेण सब्ब, तो सब्बसिणो हुति ॥ ३५१ ॥ दर्शिन
 एत जिना भगवन्त सर्वं जानन्ति ते सर्वज्ञा ।
 जानन्ति ते सर्वं तत् सर्वदर्शिनो भवन्ति ॥ ३५१ ॥
 एतो एमालाओ, नीओ सिममयलमाडओ एत्थ ।
 एओ नमो जिणाण, जियन्मयाण तु नायवो ॥ ३५२ ॥
 ए ए ए आलापो द्वितीयः शिवमरत्नमार्दिनोऽत्र ।
 एओ नमो जिनेभ्यो जितमयेभ्यस्तु तावज्य ॥ ३५२ ॥
 एतमुत्तमसंगविउत्त, सिद्धसरूव पय च सिद्धाण । दिग्भू-भ्रा-
 ताहाविय-पाओगियचलणामावाओ त अचला ॥ ३५३ ॥ तम्
 एतमुत्तमसंगविउत्त सिद्धन्यरूप पद च सिद्धाणाम् ।
 एतामिच्छ-प्रापोगिरचलणामावात्तदचलम् ॥ ३५३ ॥
 एतस्य रोगामाना, जणतनाणोउओगओज्जात । धरन्-अन-
 तागनिमित्तामावा, नायव जरसय न तु ॥ ३५४ ॥ न्त-अशय
 एत रोगामारादान्ताणोपयोगतोऽात्तम् ।
 एतानिनिचाऽभाराशातज्यमभय तनु ॥ ३५४ ॥
 एताहा भणिय, पावाहाकारिक्कम्मविरहाओ । अशय-अ-
 त मनोगयवाहाविरहियमाहारहीजचा ॥ ३५५ ॥

अन्यायाध भणित व्यायाधारिकमविरहात् ।

देह-मनोगतराधारिरहितमाहारहीनत्वात् ॥ ३५५ ॥

अपुनरावृत्ति

नारत्तं नागच्छद्, पुनो भवे तेण अपुणगरिचि ।

ससारहेउकम्माऽभावेण जओ इम भणिय ॥ ३५६ ॥

नाऽऽप्रतते नागच्छति पुनर्भवे तेनाऽपुनरावृत्ति ।

ससारहेतुर्माऽभावेन यत्त इ भणितम् ॥ ३५६ ॥

सिद्धिगतिनाम
धेयम्

देहुम्मि जहा जीण, न होढ पुणरदुरस्म उप्यत्ती ।

तह कम्मवीयनासे, पुणम्मो नत्थि सिद्धाण ॥ ३५७ ॥

दग्धे यथा बीजे न भवति पुनरदुरम्योत्पत्ति ।

तथा कर्मवीननासे पुनर्मवो नास्ति सिद्धानाम् ॥ ३५७ ॥

स्थानम्

सिज्झति तत्थ जीरा, गम्मड जीवेहिं तेण सिद्धिगई ।

त चेव नामधेय, अभिहाण तस्म ठाणस्म ॥ ३५८ ॥

सिध्यन्ति तत्र जीवा गम्यते जीवैस्तेन सिद्धिगति ।

तत्रैव नामधेयमभिधान तस्य स्थानम् ॥ ३५८ ॥

सप्राप्ता

त मम्म पत्ताण, कम्मराण्ण ति एत्थ भावत्थो ।

इहरा वि जति जम्हा, सुहुमा एगिंदिया तत्थ ॥ ३५९ ॥

तत्तम्यक् प्राप्ताना कर्मक्षयेणेत्यत्र भावात् ।

इतरथाऽपि यान्ति यस्मात्सूत्मा एगिंदियास्तत्र ॥ ३५९ ॥

नवमां सप्त

तइयपय थयदत्थ, नमो जिणाण जियम्मयाण ति ।

निगमणयण एय, पुणरत्त नेव मतव ॥ ३६० ॥

१ अनेन पद्येन सह तोल्यन्तु इदं पद्यम्—‘ दग्धे बीजे यथास्तत् प्रादुर्भवति नादुर । कर्मवीनं तथा दग्धे नारोहति गवाक्षुर ॥—तत्प्रार्थ— दग्धमाध्या यऽतिसूत्रभाष्यग्रान्तभागेऽयम् श्लोकः । इदम् औपपातिषसूत्रगतं गद्यमपि अनेन प्राकृतश्लोकेन सह साधर्म्यं सम्यक्ते—“ बीयाण अरिगदहाण पुणरपि अदु रूपती ॥ भवइ एगमेव उद्धान कम्मवीए दहे पुणरपि जम्मुपपत्ती न भवइ”— (पृ० १११) तथा इयं गद्या २८६ तम-भाषयाऽपि समाधा ।

तृतीयपद प्रकटार्थं नमो जिनेभ्यो जितभयेभ्य इति ।

निगमनवचनमेतत्पुनरुक्तं नैव मन्तव्यम् ॥ ३६० ॥

एत्थं पुण बहुवचणं, पुरिसेगंतप्पवायनिम्महण । बहुवचनहेतु

सर्वेसि पि जिणाणं, समगुणयाभाजणनिमित्त ॥३६१॥

अत्र पुनर्बहुवचन पुरुषैरान्तप्रवादनिर्मयनम् ।

सर्वेषामपि जिनानां समगुणताभावननिमित्तम् ॥३६१॥

विमयरुद्धे किरिया, भावुल्लासाओ बहुफला होइ ।

पणिपायदडगोरि, भन्नइ तम्हा इमा गाहा ॥३६२॥

विषयरुद्धत्वे क्रिया भावोल्लासाद्बहुफला भवति ।

प्रणिपातवण्डकोपरि भण्यते तस्मादिय गाथा ॥ ३६२ ॥

“जे[अ]अईआ सिद्धा” इत्यादि ॥

एयाए भावत्थ, सुगमं सम्म मणम्मि भावेतो ।

मण वयण-कायसार, करेज पचगपणिपाय ॥ ३६३ ॥

“ये [च]असीता सिद्धा ” इत्यादि ॥

एतस्या भावार्थं सुगमं सम्यग्गमनसि भावयन् ।

मनो-वचन-कायसार कुर्यान् पञ्चाङ्गप्रणिपातम् ॥ ३६३ ॥

उट्ठितु असभतो, तिविह पायंतर पमजित्ता ।

जिणमुदाट्ठियचलणो, इरियावहिय पडिक्कमड ॥ ३६४ ॥

इयापथिकीप्र
तिक्रमणविधि

उत्थायाऽऽभ्रान्तस्त्रिविव पादान्तर प्रसृज्य ।

जिनमुद्रास्थितचरण ईर्यापथिकीं प्रतिक्रामति ॥ ३६४ ॥

सन्निहिय भाजगुरुं, आपुच्छित्ता समाममण-पुवं ।

इरियं पडिक्कमेज्जा, ठण्णाजिणमविराय इहरा ॥३६५॥

१ पूर्णमूलम्—जे अईआ सिद्धा जे अ भविस्सतिऽण्णागए काले ।
सपइ अ वट्टमाणा सव्वे तिविहेण चदामि ॥

सन्निहित भावगुरुमापृच्छ्य क्षमाधमण-पूर्वम् ।

ईयां प्रतिशमेत् स्थापनाजिनसाक्षिकमितरथा ॥३६५॥

सूत्रम्—"इच्छामि" इत्यादि ॥

सप्त-पद
सङ्ख्या

इह वीसामा अट्ट उ, पयाइं वत्तीस नेति गीयत्था ।
तेसिं विरहविभागो, एएण कमेण विन्नेओ ॥ ३६६ ॥

सूत्रम्—"इच्छामि" इत्यादि ॥

इह विश्रामा अष्टौ तु पदानि द्वात्रिंशद् भुवन्ति गीतार्था ।
तेषां विरतिविभाग एतेन क्रमेण विज्ञेय ॥ ३६६ ॥

दुग्ग दुग्ग चउरो सत्तग्ग, इग्ग पण दसग्गं इग्ग च विरईओ ।
इरियावहियासुत्ते, वत्तीस ह्रुति आलावा ॥ ३६७ ॥

द्वौ द्वौ चत्वार सप्तकमेक पञ्च दशकमेक च विरतय ।
ईयापयिकीसूत्रे द्वात्रिंशद्भवन्त्यालापा ॥ ३६७ ॥

ईयापयिकी
सूत्रार्थ

एएसि पयाणत्थो, इच्छामि अहिलसामि पडिक्कमिड ।
पडिक्कूल वट्टेउ, नियत्तिउ एस भावत्थो ॥ ३६८ ॥

एतेषां पदानामर्थ इच्छाम्यमिलयामि प्रतिश्रमितुम् ।
प्रतिक्कूल वर्त्तितु निवर्त्तितुमेव भावार्थ ॥ ३६८ ॥

इरियावहियाएँ विराहणाएँ इरिया गइ त्ति तम्मग्गो ।
इरियावहो त्ति भग्गइ, इरियावहिया उ तप्पभन्ना ३६९

ईयापयिक्या विराघनायामीर्यो गतिरिति तन्मार्ग ।

ईयापय इति मण्यते, ईयापयिकी तु तत्प्रभवा ॥ ३६९ ॥

१ इच्छामि पडिक्कमिड इरियावहियाए विराहणाए गमणागमणे पाणक्रमणे थीअक्रमणे हरियक्रमणे ओसा-उत्तिग-पणग-दग्ग-मट्टि-मक्कडा सताणा सक्कमणे जे मे जीवा विराहिया-एग्गिदिया, वेइदिया, तेइदिया, चउरिंदिया, पडिदिआ, अमिहआ, वत्तिआ, लेसिआ, सघाइआ, सघट्टिआ, परिआविआ, किलामिआ, उइविआ टाणाओ ठाण सक्कामिआ, जीविआओ यवरोविआ तस्स मिच्छा सि दुक्कड ॥

भन्नइ विराहणा खलु, इच्छामि अहं तओ पडिक्कमिउं ।
गमणं नियठाणाओ, आगमण अन्नओऽमिमय ॥३७०॥

भण्यते विराधना खलु इच्छामि अहं तत् प्रतिकमितुम् ।
गमनं निजस्थानाद् आगमनमन्यतोऽभिमतम् ॥ ३७० ॥

तम्मि उ पाणाईणं, अक्कमणे विगलइंदिया पाणा ।
वीयाणि सालिमाई, हरियाणि वणप्फइविसेसा ३७१

तस्मिन्स्तु प्राणादीनामाक्रमणे विकलेन्द्रिया प्राणा ।
वीजानि शाल्यादि, हरितानि वनस्पतिविशेषाः ॥३७१॥

एसा तइया विरई, ओसाउत्तिंगमाइया अवरा ।
तत्थोसा सुपसिद्धा, उत्तिंगो कीडियानगर ॥ ३७२ ॥

एषा तृतीया विरतिः 'ओसाउत्तिङ्गा'—ऽऽदिका अपरा ।
तत्रोपा सुप्रसिद्धा उत्तिङ्ग कीटिकानगरम् ॥ ३७२ ॥

हरतणुगमाहु अन्ने, पणओ ओल्ली दग जल मट्टी । अन्यमतम्
पुढवीकाओ भणिओ, मक्कडगा कोलिया भणिया ॥३७३॥

हरितनुकमाहुरन्ये पनक ओल्ली दक्क जल मृत्तिका ।
पृथिवीकायो भणित, मत्कोटका कौलिका भणिता ॥३७३॥

सताणो समुदाओ, जाल वा तेसु विहियसंक्रमणे ।
एसा चउत्थविरई, विराहिया जे मए जीवा ॥३७४॥

सतान समुदायो जाल वा तेषु विहितसंक्रमणे ।
एषा चतुर्थीविरतिर्विराधिता ये मया जीवाः ॥ ३७४ ॥

१ "जिसजल-हिमेषु ओसा"—देशीनाममाल्यायां प्रथमे वर्गे १६४ श्लोक ।

२ "अवदयाय-उत्तिङ्ग पनक-दग-मृत्तिका-मक्कटसतानसंक्रमणे सति— अवदयायो जलविशेष, उत्तिङ्गा गदभाकृतयो जीवा कीटिकानगराणि वा, पनक फुल्लि, दगमृत्तिका चिकनपत्रम्, अथवा दक्कमहणाद् अप्काय, मृत्तिनामहणात् पृथ्वीकाय, दसतान पोटिकजा—

एगपया पचमिया, छट्टा एगिंदिया, य पचपया ।
विरहदुग पि सुगर्म, सत्तमिया अभिहयाईया ॥ ३७५

एकपदा पचमिका पष्टी एवेन्द्रियाश्च पचपदा ।
विरतिद्विकमपि सुगम सप्तमिका अभिहताऽऽदिका ॥ ३७५
अभिमुह हया अभिहया, गाढकता य वत्तिया नेया ।
अन्नोन्न लिंगणय, कारिया आलेसिया हुति ॥ ३७६ ॥
अभिमुख हता अभिहता गाढान्तान्ताश्च वर्तिता श्रेया ।
अन्योन्य लिङ्गनरु कारिता आग्नेपिता भवन्ति ॥ ३७६ ॥

सघाइया य पुजीरुय त्ति सघट्टिया व सपुट्टा ।
परिआविथा य ईसिं, कयपीडा बहु किलामियया ॥
सघातिताश्च पुञ्जीरुता इति सघट्टिता वा सस्पृष्टा ।
परितापिताश्च ईपत्कृतपीडा बहु क्लमिता ॥ ३७७ ॥

उद्विया कयमुच्छा, ठाणा ठाणतर च सग(क)मिया ।
पाणेहि विप्पमुक्का, जीना ववरोविया भणिया ॥ ३७८ ॥

उद्विता वृत्तमूर्छा स्थानात् स्थानान्तर च सग(क)मिता ।
प्राणैर्विप्रमुक्ता जीवा व्यपरोपिता भणिता ॥ ३७८ ॥

तस्स य मिच्छा मि दुक्कड ति आलावण अट्टमिया ।
एयाए पुण जत्थो, एसो भणिओ मुणिदेहि ॥ ३७९ ॥
तस्य च मिथ्या मे दुष्टतमिति आलापकेनाष्टमिका ।
एतस्या पुनरथ एष भणितो मुनीन्द्रैः ॥ ३७९ ॥

मिम्यादुष्टव
पदाक्षरार्थ

‘मि’ चिं मिउमहवचे, ‘छ’चि य दोसाण छायणे होड ।
‘मि’ चि य मेराड ठिओ, ‘दु’चि दुगुछामि अप्पाणा ॥

१ एतद् गाथाद्वय (३८०—३८१) आचक्ष्यके १५०५—१५०६ गाथारूपम्
(पृ० ७८०) तथा तत्रैव २६४ पृष्ठे (६८६—६८७) गाथारूपम्, तथा श्रीप
ञ्चाशके द्वादशतम पञ्चाशके १२—१३ गाथारूपम्—(पृ० १९७)

‘मि’ इति मृदुमार्दवत्वे, ‘छ’ इति च दोषाणा छादने भवति ।
 ‘मि’ इति च मर्यादाया स्थितः, ‘दु’ इति जुगुप्से आत्मानम् ॥
 ‘क’ ति कड मे पात्रं, ‘ड’ ति य डेवेमि त उवसमेण।
 एसो मि च्छा-मि-दु-क-ड पयक्खरत्थो समासेण॥३८१॥
 ‘फ’ इति कृत मया पापम्, ‘ड’ इति च ङीये (लङ्घयामि) तदुपशमेन।
 एष मि-च्छा-मि-दु-क-ड-पदाक्षरार्थं समासेन॥३८१॥

इरियान्हियासुत्तं, एत्तियमेत्त अओ पर सेस । उ-मार्गकरण-
 उन्मर्गकरणसुत्तं, तस्म य एयारिसो अत्थो॥३८२॥ सूत्रम्
 ईर्यापयिकीसूत्रमेतावन्मात्रम्, अत पर शेषम् ।
 उन्मार्गकरणसूत्र तस्य च एतादृशोऽर्थः ॥ ३८२ ॥
 तेसि गमणागमाईसमत्थपावाण घायणणिमित्त ।
 उत्सग्ग ठामि अह, उत्तरकरणाइहेऊहि ॥ ३८३ ॥
 तेपा गमनाऽऽगमादिसमस्तपापाना घातननिमित्तम् ।
 उत्सर्गं तिष्ठामि अहमुत्तरकरणादिहेतुभि ॥ ३८३ ॥

मणिय च—

खंडियविराहियाणं मूलगुणाणं सउत्तरगुणाण ।
 उत्तरकरण कीरइ, जह सगड-रहग-गेहाण ॥ ३८४ ॥

मणित्त च—

खण्डितविराधिताना मूलगुणाना सौत्तरगुणानाम् ।
 उत्तरकरण त्रियते यथा शकट-रथाङ्ग-गेहानाम् ॥३८४॥
 पौव छिंदइ जम्हा, पायच्छित्त तु मन्नइ तम्हा । प्रायणित्त-
 पाएण वा वि चित्त, सोहयइ तेण पच्छित्त ॥३८५॥ पदार्थ

१ “तस्स उत्तरीकरणेण पायच्छित्तकरणेण विसोत्तिकरणेण त्रिस्त-
 हिकरणेण पावाण कम्माण निग्घायणट्ठाए ठामि काउत्सग्ग” इत्येतदु-
 न्मार्गकरणसूत्रमुच्यते । २ एतद् गायत्र्य (३८४—३८५) आचक्ष्यके १५०७
 —१५०८ गायारूपम्—(पृ० ७८२) ३ एषा षोडशे पञ्चाशके तृतीया—
 पञ्चाशके (पृ० २५१)

पाप छिद्यते यस्मात् प्रायश्चित्तं तु भण्यते तस्मात् ।

प्रायेण वापि चित्तं शोधयति तेन प्रायश्चित्तम् ॥३८५॥

विशोधयर्थ

दबविसोही वत्याइयाण खाराइदबसजोगा ।

भावविसोही जीउस्स निंद गरहाइकरणाओ ॥३८६॥

द्रव्यविशोधिर्वस्त्रादिकानां क्षारादिद्रव्यसयोगात् ।

भावविशोधिर्जीवस्य निन्दा-गर्हाऽऽदिकरणात् ॥ ३८६॥

विशत्यार्थ

कटाइसल्लरहिओ, दबविसल्लो इह सुही होइ ।

अइयासल्लरहिओ, भावनिमल्लो इह परत्थ ॥३८७॥

कण्ट(क)विशत्यरहितो द्रव्यविशत्य इह सुप्ती भवति ।

अतिचारशत्यरहितो भावविशत्य इह परत्र ॥ ३८७ ॥

इथाइसुत्तविहिणा, काउस्सग्ग करेइ यिरचित्तो ।

ऊत्तामा पणुरीस, पमाणमेयस्स निहिट्ठ ॥ ३८८ ॥

इत्यादिमूर्खविधिना कायोत्सर्गं करोति स्थिरचित्तः ।

उच्छ्वासा पञ्चविंशति प्रमाणमेतस्य निर्दिष्टम् ॥३८८॥

काऊण नमोकार, अरिहताण ततो विहाणेण ।

पारियकाउस्सग्गो, चउवीसजिणत्थय पढइ ॥ ३८९॥

श्रुत्वा नमस्कारमर्हता ततो विधानेन ।

पारितकायोत्सर्गं चतुर्विंशतिजिनस्तत्र पठति ॥ ३८९ ॥

तो सक्त्थयविहिणा, ठाऊण मगलत्थय पढइ ।

शुओ सक्त्थयते, आयरिआई उ वदेइ ॥ ३९० ॥

तत शनस्तवविधिना स्थित्वा मङ्गलस्तत्र पठति ।

भूय शनस्तवान्ते आचार्यादीस्तु वन्द्यते ॥ ३९० ॥

स्थापनाजिन

दण्डक

उट्ठित्ठु ठिओ सत्तो, पमोयरोमचर्चिचइयगतो ।

चेइयगयिरिट्ठि, ठण्णाजिणदडय पढइ ॥ ३९१ ॥

उत्थाय स्थितः सन् प्रमोदरोमाञ्चमण्डित(पुलकित)गात्र ।
धैत्यगतस्थिरदृष्टिः स्थापनाजिनदण्डक पठति ॥ ३९१ ॥

“अरिहंतचेइयाण करेमि काउस्सग्ग वदण-
वत्तियाए” इत्यादि सूत्रम् ॥

एत्थ पुण वक्खक, महापयाइ हवति अट्टेव ।
आलापा चोयालीस होति इमिणा विहाणेणं ॥ ३९२ ॥
“अरिहन्तचैत्याना करोमि कायोत्सर्ग वन्तनउत्तिकया”
इत्यादि सूत्रम् ॥

अत्र पुनर्वाक्यपट्क महापदानि भवन्ति अष्टेव ।
आलापाश्चतुश्चत्वारिंशद् भवन्त्यनेन विधानेन ॥ ३९२ ॥
अब्भुवगमो निमित्तं, हेऊ एगवयणंत जागारा ।
बहुनयणता य तहा, उस्सग्गपमाणनकाई ॥ ३९३ ॥
अब्भुपगमो निमित्तं हेतुरेकवचनान्ता आकारा ।
बहुवचनान्ताश्च तथा उत्सर्गप्रमाणवाक्यानि ॥ ३९३ ॥
तिग छग सत्तग नवग, तिग छग चउरो छग च आलावा ।
नेआ कमसो जट्टसु, पएसु तेसिं इमो जत्थो ॥ ३९४ ॥
त्रिक पट्क सत्तक नयफ त्रिक पट्क चत्वार पट्क च आलापा ।
झेया जमशोऽष्टसु पदेपु तेपामयमर्थ ॥ ३९४ ॥
अरहंता पुव्वुत्ता, तेसिं पुण चेइयाई पडिमाजो ।
तवंदणाइहेउ, करेमि नियकायउस्सग्ग ॥ ३९५ ॥

धैत्याथ

१ पूणमूलम्-(सञ्जलोप) अरिहंतचेइयाण करेमि काउस्सग्ग, वंदणव
त्तियाए, पूअणवत्तिआए, सक्कारवत्तियाए, सम्माणवत्तियाए, बोहि
लामवत्तियाए, निरुवसग्गवत्तियाए, सद्धाए, मेहाए, धिईए, धार-
णाए, अणुप्पेहाए बहमाणीए ठामि काउसग्ग ॥ २ “काय शरीरम्,
तस उत्सर्ग — कृताऽऽप्तारस्य स्थान-मौन ध्यानक्रियाव्यतिरेकेण क्रिया-तराध्यासमधि-
कृत्य परित्यज्य इत्यादि” — अष्टावक्रसूत्रम् (पृ. ४८५)

अर्हन्त पूर्वोक्ता तेषा पुनश्चैतानि प्रतिमा ।
 तद्वन्दनादिहेतु करोमि निजनाय-उत्सर्गम् ॥ ३९५ ॥
 एमो पयसटको, करेमि अहय विहेमि एत्ताहे ।
 काओ भच्चइ देहो, तस्सुस्मग्ग परिचाय ॥ ३९६ ॥
 एय पदसटङ्क करोमि अहक विदधामि इत्थानीम् ।
 कायो भण्यते देह तस्योत्सर्ग परित्यागम् ॥ ३९६ ॥
 वदणयत्तियाए, वदणयनिमित्तमेत्थ परमत्थो ।
 एव पूयणमाईनिमित्तमेमो विसेमोऽत्थ ॥ ३९७ ॥
 वन्दनवृत्तिकया वन्दनरुनिमित्तमत्र परमार्थ ।
 एव पूजनादिनिमित्तमेष विभेपोऽत्र ॥ ३९७ ॥
 वदणमभिवायणय, पसत्थमण-वयण कायनावारो ।
 मल्लाइअच्चण पूयण ति वत्थेहि सकारो ॥ ३९८ ॥
 वन्दनमभिवादनरुम्-प्रशस्तमनो-वचन-काय-यापार ।
 मात्थाद्यर्चन पूजनमिति बल्लै सत्कार ॥ ३९८ ॥
 सम्माणो माणसपीइसगयया उचियविणयपडिवत्ती ।
 कीरति कि निमित्त, एए ? नणु रोहिलामत्थ ॥ ३९९ ॥
 सम्मानो मानसप्रीतिसगतता उचितविनयप्रतिपत्ति ।
 क्रियन्ते कि निमित्तमेते ? ननु बोधिलाभार्थम् ॥ ३९९ ॥
 पेच्च जिणधम्मलाभो, रोहीलाभु त्ति त पि हु किमत्थ ।
 मग्गेह ? निरवसग्गो भोवसो तप्पावणनिमित्त ॥ ४०० ॥
 प्रेत्य जिनधर्मलाभो बोधिलाभ इति तमपि खलु किमर्थम् ।
 भार्गयत् ? निरुपसर्गा मोक्ष तत्प्रापणनिमित्तम् ॥ ४०० ॥
 पुच्छइ सीसो-जइ ता, पूयाइनिमित्तमेस उत्सग्गो ।
 कीरइ ता तेसिं चिय, करण जुत्त सुवुद्धीण ॥ ४०१ ॥
 पृच्छति शिष्य — यदि तावत् पूजादिनिमित्तमेष उत्सर्ग ।
 त्रियते तत्तत्तेषामेव करण युक्त सुवुद्धीनाम् ॥ ४०१ ॥

वन्दनपूजना
 दीना मिमा
 र्थता

रजिज्ज मुद्वजणो, कज्जाकारीहिं महुवरयणेहि ।
सव्वजुनीयरारगे, कज्जपहाणेहि होत्तव्व ॥ ४०२ ॥

रज्यते मुग्धजन्त कार्याऽकारिमिर्मधुरवचनै ।
सर्वजनीतरारगे कार्यप्रधानैर्मवितव्यम् ॥ ४०२ ॥

पडिभणइ गुरू-सुदर !, दुविहा वदणविहाइणो पुरिसा । प्रतिवच
निग्गथा य गिहत्था, तत्थ गिहत्था जहासत्ति ॥ ४०३ ॥

प्रतिभणति गुरु - सुन्दर ! द्विविधा वन्दनविधायिन पुरषा ।
निर्ग्रन्थाश्च गृहस्था तत्र गृहस्था यथाशक्ति ॥ ४०३ ॥

नियमा कुणति पूय, सत्कार वा जिणेदचदाण ।
ज च न तरति काउ, तस्स कए होति उत्सग्ग ॥ ४०४ ॥

नियमात् कुर्वन्ति पूजा सत्कार वा जिनेन्द्रचन्द्राणाम् ।
यद्य न शक्नुवन्ति कर्तुं तस्य कृते भवति उत्सर्गः ॥ ४०४ ॥

समणा महाणुमाना, समग्गसावज्जजोगपडिविरया ।
सुहपणिहाणनिमित्त, पढंति आलापगे एए ॥ ४०५ ॥

श्रमणा महानुभावा समग्रसावद्ययोगप्रतिविरता ।
शुभ(सुख)प्रणिधाननिमित्त पठन्ति आलापकान् एतान् ॥

अहवा—

निग्गथाण न अत्थो, अत्थाभावे न पूय-सत्कारा ।
तप्फललाभनिमित्त, करेति तो वदणुस्सग्ग ॥ ४०६ ॥

अथवा—

निर्ग्रन्थान्ता न अर्थ , अर्थाभावे न पूजा-सत्कारौ ।
तत्फललाभनिमित्त कुर्वन्ति ततो वन्दनोत्सर्गम् ॥ ४०६ ॥

नणु पूआसत्कारा, नियमा दव्वत्थओ मुणिजणस्म । द्रव्यस्त्वस्य
तप्पणिहाणमजुत्त, तहाहि पयइ इमं सूत्त ॥ ४०७ ॥ युक्तयुक्तम्

ननु पूजा सत्कारौ नियमाद् द्रव्यस्तवो मुनिजनस्य ।
 तत्प्रणिधानमयुक्तं, तथाहि—प्रकटमिदं सूत्रम् ॥ ४०७ ॥
 छज्जीयकायसंजमो, दवत्थए सो विरुज्झई कसिणो ।
 तो कसिणसजमविऊ, पुष्पादिय न इच्छति ॥ ४०८ ॥
 पइजीवकायसयमो द्रव्यस्तव एष विरुध्यते कृत्स्न ।
 तत् कृत्स्नसयमवित् पुष्पादिकं न इच्छन्ति ॥ ४०८ ॥
 सजमविरुद्धकिञ्चे, पणिहाण नेउ जुज्जए काउ ।
 चिंतिजियसारजो, पणिहाण कुणइ आरमे ॥ ४०९ ॥
 सयमविरुद्धकृत्ये प्रणिधानं नैव युज्यते कर्तुम् ।
 चित्तमानसावय प्रणिधानं करोति आरम्भे ॥ ४०९ ॥

प्रतिवाक्यम्

भद्रं गुरणा—भद्रम् !, नेगतेषेम सजमविरुद्धो ।
 दवट्ठो दवत्थओ, नयट्ठे उ तिविइतिविहेण ॥ ४१० ॥
 भण्यते गुरणा भद्रक ! नैकान्तेनैव सयमविरुद्ध ।
 द्रव्यार्थं द्रव्यस्तवो नयार्थं तु त्रिविधत्रिविधेन ॥ ४१० ॥
 पूयाफलपरिकट्ठण, पमोयणा चोयणा मुणिवरेहि ।
 अणुमोयणं पि कीरइ, पमोय—उपवृहणाइहि ॥ ४११ ॥
 पूजाफलपरिकथनं प्रमोदना चोदना मुनिवरैः ।
 अनुमोदनमपि त्रियते प्रमोद—उपवृहणादिभिः ॥ ४११ ॥

सूरिमन्त्र

नदीकरणे जिणपायपूयणं जं सुयम्मि उवइह ।
 जिणग्निभाणं पइट्ठा वि सूरिणा सूरिमतेण ॥ ४१२ ॥
 नन्दिकरणे जिनपादपूजनं यत् शुते उपदिष्टम् ।
 जिननिम्बानां प्रतिष्ठाऽपि सूरिणा सूरिमन्त्रेण ॥ ४१२ ॥
 तम्हा नेगतेण, सारजो एम वज्जणिजो वा ।
 एष पुण विन्नेय, एयालानगदुगाओ वि ॥ ४१३ ॥

तस्माद् नैकान्तेन सावद्य एष वर्जनीयो वा ।
 एतत् पुनर्विज्ञेयमेतदालापकद्विकान्पि ॥ ४१३ ॥
 ज पुण सुत्ते भणिय, दवत्थए सो विरज्झइ कसिणो ।
 तविसयारमपसगदोसविणिवारणत्थ त ॥ ४१४ ॥
 यत् पुन सूने भणित द्रव्यस्तव एष विरुध्यते कृत्स्न ।
 तद्विषयारम्भप्रसङ्गोपविनिवारणार्थं तत् ॥ ४१४ ॥
 दवत्थयाणुविद्धो, भणिओ भावत्थओ अओ चेव ।
 गयतरेमु एव, नेयव निउणबुद्धीहिं ॥ ४१५ ॥
 द्रव्यस्तवानुविद्धो भणितो भावस्तवोऽतश्चैव ।
 ग्रन्थान्तरेषु एव नेतव्य निपुणबुद्धिमि ॥ ४१५ ॥
 छविहनिमित्तमुत्त, एत्तो भन्नति हेउणो पच ।
 सद्धाए मेहाए, इच्चाईसत्तहिं पएहि ॥ ४१६ ॥
 पड्विधनिमित्तमुक्तमितो भण्यन्ते हेतव पच ।
 श्रद्धया मेधया इत्यादिसप्तमि पदै ॥ ४१६ ॥
 सद्धा निओऽमिलासो, पराणुरोहाभिओगपरिमुक्को । श्रद्धादिपदानां
 तीए उ वड्डमाणीएँ ठामि उस्मग्गमिय जोगो ॥ ४१७ ॥ नामधेय
 श्रद्धा निओऽमिलाप परानुरोधाभियोगपरिमुक्त ।
 तथा तु वर्धमानया तिष्ठामि उत्सर्गमिति योगः ॥ ४१७ ॥
 एवं चिय मेहाए, मज्जायाए जिणोवइट्ठाए ।
 अहवा मेहा पच्चा, तीए न उ सुन्नभावेण ॥ ४१८ ॥
 एवमेव मेधया मर्यादया जिनोपदिष्टया ।
 अथवा मेधा प्रज्ञा तथा न तु शून्यभावेन ॥ ४१८ ॥
 चित्तसमाही धीर्दे, तयन्नचित्ताविउत्तमणवित्ती ।
 धरण तित्थयरगुणाण नियमणे धारणा बुत्ता ॥ ४१९ ॥

चित्तसमाधिर्घृतिस्वदन्यचिन्तावियुक्तमनोवृत्ति ।

घरण तीर्थकरगुणाना निजमनसि धारणा उक्ता ॥ ४१९ ॥

अणुपेहा भगलगस्म चित्तण गुणगणाण वा भणिया ।

एयाहिं वट्टमाणीहिं ठामि उस्मग्गमिति सुगम ॥ ४२० ॥

अनुप्रेक्षा मङ्गलकस्य चिन्तन गुणगणाना वा भणिता ।

एताभिर्वर्धमानाभिलिप्त्यामि उत्सर्गमिति सुगमम् ॥ ४२० ॥

एव निर्देशे
प्रयोजनम्

एयासिं निदेसो, एवं लाभकमेण विन्नेओ ।

सद्धाभावे मेहा, तद्धावे धिति उ इयाई ॥ ४२१ ॥

एतासा निर्देश एव लाभनमेण विज्ञेय ।

श्रद्धाभावे मेघा, तद्धावे धृतिस्तु इत्यादि ॥ ४२१ ॥

कारणरहित कज्ज, घडाइय जइ न सिज्झइ कयाइ ।

एन एयाहिं विणा, काउस्सग्गस्स न हु सिद्धी ॥ ४२२ ॥

कारणरहित कार्य घटादिक यथा न सिध्यति कदापि ।

एयमेताभिर्विना कायोत्सर्गस्य न यल्लु सिद्धि ॥ ४२२ ॥

पृच्छा

आह—‘करेमि’ भणित्ता, पुणो वि ‘ठामि’ चि एत्थ कि भणिय?।

नहि अत्थ कोइ मेओ, किरियाजुयलस्स एयस्स ॥ ४२३ ॥

आह—‘करोमि’ भणित्वा पुनरपि ‘तिष्ठामि’ इत्यत्र किं भणितम्?।

नह्यत्र कश्चिद् भेद त्रियायुगलस्यैतस्य ॥ ४२३ ॥

प्रतिवाक्यम्

भन्नइ—किरियाकालो, निट्ठाकालो य हुति सिय भिन्ना ।

किरियादुगेण इमिणा, निदंसिया एस भावत्थो ४२४

मण्यते—त्रियाकाल निष्ठाकालश्च भवत स्याद् मित्रौ ।

त्रियाद्वित्रेनानेन निदर्शितौ एष आशयार्थ ॥ ४२४ ॥

पृच्छा

प्रतिवच

अरुए काउस्सग्गे, निट्ठाकालो चि कि इम जुत्त?।

भन्नइ—आमन्नत्तेण कज्जमाण कड जम्हा ॥ ४२५ ॥

अकृते कायोत्सर्गे निष्ठाकाल इति किमिदं युक्तम् ? ।

भण्यते—आसन्नत्वेन क्रियमाणं कृतं यस्मात् ॥ ४२५ ॥

कायस्स परिचाओ, सब्बपयत्तेण कीरमाणो वि ।

अइदुन्निवारखावारभावओ होइ न हू सुद्धो ॥ ४२६ ॥

कायस्य परित्यागः, सर्वप्रयत्नेन क्रियमाणोऽपि ।

अतिदुर्निवारज्यापारभावतो भवति न खलु शुद्धः ॥ ४२६ ॥

तम्हा तस्सऽज्जाया, आगारा जिणररेहि प्रसत्ता ।

अन्यत्रोच्छ्रितादि

अन्नत्थूससिएण, इच्छाइएहिं नरहिं तु ॥ ४२७ ॥

तस्मात् तस्याऽपवादा आकारा जिनवरैः प्रकृताः ।

अन्यत्रोच्छ्रुतिभेदेन, इत्यादिपदैर्नगमिस्तु ॥ ४२७ ॥

एत्थं यं तइयं विभत्ती, दट्ठवा पचमीएँ अत्थम्मि ।

पञ्चम्या तृतीया

अन्नत्थं त्ति पयं पुण, पत्तेयं चेव ज्ञोएज्जा ॥ ४२८ ॥

अत्र यं तृतीया विभक्तिर्द्रष्टव्या पञ्चम्या अर्थे ।

अन्यत्रेति पदं पुनः प्रलेखमेव योजयेत् ॥ ४२८ ॥

अन्नत्थूससियाओ, नीससियाओ त्वं एस उस्सगो ।

एव सब्बपण्णु वि, नवरमिमो एत्थं भावत्थो ॥ ४२९ ॥

अन्यत्रोच्छ्रुतिसिद्धात्, निश्चिततात् स एव उत्सर्गः ।

एव सर्वपदेष्वपि नगरमयमत्र भावार्थः ॥ ४२९ ॥

सासस्स उड्ढगमण, ऊम्मसियमहोगई उ निस्ससियं ।

उच्छ्रुतिसिद्धात् पदार्थः

एयं दुगं पि मोत्तु उस्सग्गो एस मे होउ ॥ ४३० ॥

आसस्य ऊर्ध्वगमनमुच्छ्रुतिसिद्धम्, अधोगतिस्तु निश्चितम् ।

एतद् द्विकमपि मुक्त्वा उत्सर्गः एव समः भवतु ॥ ४३० ॥

१ इमानि च नव पदानि—अन्नत्थं ऊससिएण, नीससिएण, खासिएण, ऊम्महाइएण, उड्ढएण, चायनिसग्गेण, भम्मलिए, पित्तमुच्छ्रितादि ।

जओ—

आवश्यम्

ऊयास न निरुमह, आभिग्गहिओ वि किमुय चेद्वा उ ।
सज्ज मरण निरोहे, मुट्ठमुस्मास तु जयणाए ॥४३१॥

यत —

उच्छ्वास न निरुणद्धि आभिग्रहिओऽपि विमुत चेष्टा तु ।
सद्यो मरण निरोधे मू मोच्छ्वास तु यतनया ॥ ४३१ ॥
एव च खासियाओ, ऊयाओ जमियाओ अन्नत्थ ।
नगर इमेसु जयणा, कायवा होइ एव तु ॥ ४३२ ॥
एव च वासितात् मुताद् जृम्भिताद् अन्यत्र ।
नवरम्—एषु यतना कर्तव्या भवति एव तु ॥ ४३२ ॥

आवश्यकम्

सौम-सुय-जिंमिए मा, हु सत्यमनिलोऽनिलस्स तिहुण्हो ।
असमाही य निरोहे, मा ममगाई य तो हत्यो ॥४३३॥
कास-भुत-जृम्भिते मा रल्लु शस्समनिलोऽनिलस्स तीघ्रोण्ण ।
असमाधिश्च निरोधे मा मशकादिश्च ततो हस्त ॥ ४३३ ॥

खासियमाई पयडा, उड्डुइय वायनिग्गमुगारो ।
वायनिसग्गो पवणस्स निग्गमो जो अपाणेण ॥४३४॥
कासितादय प्रकटा 'उड्डुइय' (उड्डुतम्) वातनिर्गम उद्गार ।
वातनिसर्ग पवनस्य निर्गमो योऽपानेन ॥ ४३४ ॥

भमली पित्तदयाओ, भमतमहिदसण निचडण च ।
एव तु पित्तमुञ्जा, वि वेयणत्त भमणरहिय ॥४३५॥
भमरी पित्तोदयाद् भ्रमद्महिदर्शन निपतन च ।
एव तु पित्तमूर्च्छाऽपि वेदनत्व (विपन्नत्व) भ्रमणरहितम् ॥

एसु वि जिणेहिं जयणा, उवड्डाऽणत्थवारणनिमित्त ।
 कायवेसा विहिणा, इमेण सिद्धतमणिण ॥ ४३६ ॥
 एण्वपि जिनैर्यतना उपदिष्टाऽनर्थवारणनिमित्तम् ।
 कर्तव्येपा विधिना अनेन सिद्धान्तभणितेन ॥ ४३६ ॥
 वार्यनिसग्गु डोए, जयणा सदस्म नेय य निरोहो । आवश्यकम्
 उड्डोए वा हत्थो, ममली-मुच्छासु य निवेशो ॥ ४३७ ॥
 वातनिसगोद्वारे यतना शब्दस्य नैव च निरोध ।
 उद्वारे वा हस्तो भ्रमरी-मूच्छासु च निवेश ॥ ४३७ ॥
 एसा चउत्थरिई, पचमि ए तिन्नि होति आलावा ।
 ते पुण उहुयणता, नेया सुहुमेहि इच्छाई ॥ ४३८ ॥
 एपा चतुर्थी निरति पञ्चम्या त्रयो भवन्ति आलापा ।
 ते पुनर्गुहवचनान्ता होया, 'सूक्ष्म' इत्यादि ॥ ४३८ ॥
 अगाईसचाला, लम्बालवख ति हुति तो सुहुमा ।
 वीरियसजोगयाए, वाहिं अतो य ते हुति ॥ ४३९ ॥
 अङ्गादिसचारा लक्ष्यालक्ष्या इति भवन्ति तत सूक्ष्मा ।
 वीर्यसयोगतया यहिरन्तश्च ते भवन्ति ॥ ४३९ ॥

भणिय च—

वीरियसजोगयाए, सचारा सुहुमनायरा देहे । आवश्यकम्
 वाहि रोमचाई, अतो खेलाऽनिलाईया ॥ ४४० ॥

भणित च—

वीर्यसयोगतया सचारा सूक्ष्म-वादरा देहे ।
 वही-रोमाश्वादि, अन्त श्रेष्ठा-ऽनिलादिका ॥ ४४० ॥

१ इय गाथा आवश्यके १५१२ तमा । २ उद्धृतम्, वातनिसगध ।
 ३ मूलम्—“सुहुमेहि अगसचालेहिं, सुहुमेहि खेलसचालेहिं, सुहुमेहि
 दिट्टिसचालेहिं” इति । ४ एतद् गाथात्रय (४४०-४४१-४४२) आव-
 श्यके (१५१३-१५१४-१५१५) गाथारूपम्-पृ० (७८३)

आलोच्यचल चक्षुः, मणो व त दुकर थिर काउ ।
 रूपेहि तय सिप्पइ, सहावओ वा सय चलइ ॥४४१॥
 आलोकचल चक्षुः, मन इव तद् दुप्पर स्थिर वतुम् ।
 रूपैस्तत् प्रिप्यते, स्वभावतो वा स्वय चलति ॥ ४४१ ॥

तहा—

न कुणइ निमेसजत्त (जुत्त), तत्पुवओगेण ज्ञाण ज्ञाएज्जा ।
 एगनिस(सिं) तु पवन्नो, ज्ञायइ साह् अणिमिसच्छो वि ॥
 इत्यादि ॥

तथा—

न करोति निमेषयत्न (युत्त) तत्रोपयोगेन ध्यान ध्यायेत् ।
 एकनिशा तु प्रपन्नो ध्यायति साधुरनिमेषाक्षोऽपि ॥४४२॥
 इत्यादि ॥

एएसिं सवेसिं, अचत्थ ममेस होउ उत्सग्गो ।
 न य नाम एत्तिण्हि, अबेहि वि एवमाईहि ॥४४३॥

एतेषा सर्वेषामन्यत्र समैष भवतु उत्सर्गः ।

न च नाम एतावद्विरन्यैरपि एवमादिमि ॥ ४४३ ॥

आगारेहि अभग्गो, होज्जा अविराहिओ ममुस्सग्गो ।
 तत्थेए आगारा, आईसइण सगहिया ॥ ४४४ ॥

आकारैरभग्गो भवेदविराघितो ममोत्सर्गः ।

तत्रैते आकारा आदिशब्देन सगृहीता ॥ ४४४ ॥

अन्याकारमह
 गम्

अगणीउं च छिंदेज्ज व, बोहियखोभाइ दीहडकी वा ।
 आगारेहिं अभग्गो, उत्सग्गो एवमाईहि ॥ ४४५ ॥

अग्रयो वा छिन्द्याद् वा बोधिवक्षोभादि दीर्घद्वयो वा ।

आकारैरमम उत्सर्ग एवमादिमि ॥ ४४५ ॥

१ मूलम्—“एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराहिओ हुज्ज मे
 काउत्सग्गो” इति । २ इय गाथा आवश्यक १५१६ तमा—(४० ७८३)

अगणि त्ति पलीयणयं, उच्छिदेज्ज व विराल-पुरिसाडं । अन्नाकारार्थं
योहिय चोरविसेसा, तेसिं खोमे पलायणया ॥४४६॥

अग्निरिति प्रदीपनकमुच्छिन्नाद् वा निडाल-पुरुषादि ।

योधिका —चौरविशेषास्तेषां क्षोभे पलायनता ॥ ४४६ ॥

दीहो त्ति दीहपट्टो, भुयगमो तेण होज्ज जइ डको ।

तो तस्म पटीयार, कारेज्ज करेज्ज ना जइ वि ॥४४७॥

दीर्घ इति दीर्घपृष्ठो भुजगमस्तेन भवेद् यदि दष्ट ।

ततस्तस्य प्रतीकार कारयेन् कुर्याद् वा यद्यपि ॥ ४४७॥

भग्गो सव्वविणट्ठो, विराहिओ देसनासमणुपत्तो ।

दोण्ह पि अभावाओ, उस्सग्गो होज्ज मम सुद्धो ॥४४८॥

भग्न सर्वविनष्टो विराधितो देशनाशमनुप्राप्त ।

द्वयोरपि अभावादुत्सर्गो भवेद् मम शुद्ध ॥ ४४८ ॥

सोलसमेयागारा, सव्वे चउहा समासओ होंति ।

जागतुका य सहया, नियोगजा तह य उज्झा य ४४९॥

सक्षेपत आका
राणां चतुष्प्र
कारत्वम्

पोडगमेदा आकारा सर्वे चतुर्धा समासतो भवन्ति ।

आगन्तुकाश्च सहजा नियोगजास्तथा च यास्याश्च ॥४४९॥

आगतुगा य दुविहा, अप्पनिमित्ता य बहुनिमित्ता य ।

खासिय-रुय-जभाइय, अप्पनिमित्ता इमे तित्ति ४५०॥

आगन्तुकाश्च द्विविधा अल्पनिमित्ताश्च बहुनिमित्ताश्च ।

कासित-क्षुत-जृम्भादिका अल्पनिमित्ता इमे त्रय ॥४५०॥

वायनिसग्गुडोया, भमली तह चेव पित्तमुच्छा य ।

एए य बहुनिमित्ता, अजिन्नपित्ताइ-रुयत्ता ॥४५१॥

वातनिसर्गोद्भूता भ्रमरी तथैव पित्तमूर्त्ता च ।

एते च बहुनिमित्ता अजीर्ण-पित्तादिवहुक्त्वान् ॥४५१॥

आकाराणां वि
प्रयोजनम् ?

ऊससिय नीससिय, दो सहजा तह निओगजा तिन्नि ।
खेल ग दिट्ठि सचालनामया सेसया वज्झा ॥ ४५२ ॥
उच्छ्वसित नि श्वसित द्वौ सहचौ तथा नियोगजास्त्रय ।
श्लेष्मा-ङ्ग-दृष्टि सचालनामया (का) श्लेषका याव्या ४५२
आह भुयणेक्कपट्टणो, वदणकजे पयट्ठमाणस्म ।
सत्तवओ न णु जुत्त, आयारपगप्पण एय ॥ ४५३ ॥
आह भुवनैः प्रमोर्वन्दनकार्ये प्रवर्तमानस्य ।
सत्त्ववतो न रल्लु युत्तभारारप्रकल्पनमेतम् ॥ ४५३ ॥
जिणवदणापयट्ठो, पाणद्याम करेज्ज जह जीनो ।
मोयसो वा सग्गो वा, नियमेण करट्ठिओ तस्स ४५४ ॥
जिनवन्दनाप्रवृत्त प्राणत्याग कुर्याद् यदि जीव ।
मोक्षो वा स्वर्गा वा नियमेन करस्थितस्तस्य ॥ ४५४ ॥
का भत्ती तित्थयरे?, का वा एगगया मणे तस्स ? ।
जो वदणापयत्तो, समानइ देहसुह दुक्खे ॥ ४५५ ॥
का भत्तिस्तीर्यवरे? का वा एकाप्रता मनसि तस्य ? ।
यो वन्दनाप्रवृत्त सभावयति देहसुख-दुःखानि ॥ ४५५ ॥

आचार्यः—

वृत्तरम्

नो देहरक्षणट्ठा, आगारपरूपणा इमा किं तु ।
सुविसुद्धपालणट्ठा, भगमया चैव भणिय च ॥ ४५६ ॥

आचार्य —

नो देहरक्षणार्थमाकारप्ररूपणा इय किं तु ।
सुविसुद्धपालनार्थं भङ्गमयाचैव भणितं वा ॥ ४५६ ॥
वैयभगो गुरुदोसो, येवस्स य पालणा गुणकरी उ ।
गुरलाघव च नेय, धम्मम्मि अओ य आगारा ४५७ ॥

पञ्चाशकसा
क्षयम्

अतमद्गो गुरदोष स्तोक्स्थ च पालना गुणकरी तु ।
गुर-त्पाधव च ज्ञेय धर्मेऽतश्चाकारा ॥ ४५७ ॥

किञ्च—

अविहिमरण अकाले, सलहिज्जइ नेय धम्मियजणाणं ।
अप्पाणम्मि परम्मि य, जेण समो तेसि परिणामो ४५८ ॥

किञ्च—

अविमरणमकाले श्लायते नैव धार्मिकजनानाम् ।
आत्मनि परे च येन समस्तेषा परिणाम ॥ ४५८ ॥

जओ भणियं—

भावियजिणवयणाण, महत्तरहियाण नत्थि उ विसेसो ।
अप्पाणम्मि परम्मि य, तो उज्जे पीडमुमओऽवि ४५९ ॥

यतो भणितम्—

भावितजिनप्रचनाना महत्तरद्वयाना नास्ति तु विशेष ।
आत्मनि परे च ततो वर्जयेत् पीडामुभयोऽपि ॥ ४५९ ॥

अह सत्तमविरडं, चउरो आलावणा इमे हेत्ति ।
जाव य अरिहताणं, भगवताण च इच्चाई ॥ ४६० ॥

अथ सप्तमविरतौ चत्वार आलापका इमे भवन्ति ।
यावच्च अर्हता भगवता चेत्यादि ॥ ४६० ॥

जाय य सद्दो अउधारणम्मि कालप्पमाणविसयम्मि ।
अरहता भगवंता, भणियसरूवा इमेसि च ॥ ४६१ ॥

यावच्च अद्दोऽउधारणे कालप्रमाणविषय ।
अर्हन्तो भगवन्तो भणितम्वरूपा एषा च ॥ ४६१ ॥

१ मूलम्—“जाय अरिहताण भगवताण नमुक्कारेण न पारेमि ताव
काय टाणेण मोणेण ज्ञाणेण अप्पाण घोसिरामि” इति ।

- -

ऊससिय नीससिय, दो सहजा तह निओगजा तिनि ।

खेल-ग दिट्ठि सचालनामया सेसया वज्झा ॥ ४५२ ॥

उच्छुसित नि शसित द्वौ सहजौ तथा त्रियोगजाम्बय ।

श्रेष्ठा-द्व-दृष्टि सचालनामया (का) शेषका याज्ञा ४५२

आकाराणां किं
प्रयोजनम् ?

आह भुयणेक्कपट्टणी, वदणकखे पयट्टमाणस्स ।

सत्तवओ न ह्नु जुत्त, आयापगप्पण एय ॥ ४५३ ॥

आह भुवनैकप्रमोर्बन्दनकार्ये प्रवर्तमानस्य ।

सत्त्ववतो न रलु युत्तमाकारप्रकल्पनमेतत् ॥ ४५३ ॥

जिणवदणापयट्टो, पाणधाय करेज्ज जइ जीवो ।

मोक्खो वा सग्गो वा, नियमेण करट्ठिओ तस्स ४५४ ॥

जिनवन्नाप्रवृत्त प्राणत्याग कुर्याद् यदि जीर ।

मोक्षो वा स्वर्गो वा नियमेन वरस्थितस्तस्य ॥ ४५४ ॥

का भत्ती तिस्थयेरे ? का वा एगग्गया मणे तस्स ? ।

जो वदणापनत्तो, समावड देहसुह दुक्खे ॥ ४५५ ॥

का भत्तिस्तीर्धकरे ? का वा एकाग्रता मनसि-तस्य ? ।

यो यन्दनाप्रवृत्त सभावयति देहसुखं दुःखानि ॥ ४५५ ॥

आचार्यः—

वृत्तरम्

नो देहरक्खणट्ठा, आगारपरूवणा इमा किं तु ।

सुविसुद्धपालणट्ठा, भगमया चैव भणिय च ॥ ४५६ ॥

आचार्य —

नो देहरक्षणार्थमाकारप्ररूपणा इय म्तिन्तु ।

सुविशुद्धपालनार्थं भग्नमयाचैव भणितं वा ॥ ४५६ ॥

पञ्चाशकसा
५५५

वैयमगो गुरुदोसो, येवस्स य पालणा गुणकरी उ ।

गुरुलाघव च नेय, घम्मम्मि अओ य आगारा ४५७ ॥

प्रतमङ्गो गुरदोष श्लोकस्य च पालना गुणकरी तु ।
गुर-लाघव च श्रेय धर्मेऽतश्चाकारा ॥ ४५७ ॥

किञ्च—

अविहिमरणं अकाले, सलहिज्जइ नेय धम्मियज्जाणं ।
अप्पाणम्मि परम्मि य, जेण समो तेसि परिणामो ४५८॥

किंभ्य—

अविधिमरणमकाले श्लाघ्यते नैव धार्मिकजनानाम् ।
आत्मनि परे च येन समस्तेषा परिणाम ॥ ४५८ ॥

જાઓ મણિય—

भावियजिणप्रयणाण, महत्तरहियाण नत्थि उ विसेसो ।
अप्पाणम्मि परम्मि य, तो वज्जे पीढसुमओऽवि४५९॥

यतो भणितम्—

भाबितजिनपचनाना महत्तरद्वयाना नास्ति तु विशेष ।
आत्मनि परे च ततो वर्जयेत् पीढामुभयोऽपि ॥ ४५९ ॥

अहं सत्त्वविरहं, चतुरो आलावगा इमे ह्येति ।
ज्ञानं यं अरिहताणं, भगवतां च इच्छा ॥ ४६० ॥

अथ सप्तमविरतौ चत्वार आलापका इमे भवन्ति ।
यावद्य अर्हता भगवता चेत्यादि ॥ ४६० ॥

ज्ञानं यं सहो अग्रधारणम्भि कालप्पमाणविसयम्भि ।
अरहता भगवता, भणियमरुता इमेसि च ॥ ४६१ ॥

यात्रश्च शब्दोऽप्रधारणे कालप्रमाणविषये ।

अर्हन्तो भगवन्तो भणितम्बरूपा एषा च ॥ ४६१ ॥

१ मूलम्—“जाय अरिहताण भगवताण नमुकारेण न पारेमि ताव
काय ठाणेण मोणेण ज्ञाणेण अप्पाण बोसिरामि” इति ।

होउ नमो अरहताण ति एवरुओ भवे नमुकारो ।
 तेण ति तदुच्चारणपुव्वमह जा न पारेमि ॥ ४६२ ॥
 भवतु नमोऽर्हद्व्य इत्येवरूपो भवेद् नमस्कार ।
 तेनेति तदुच्चारणपूर्वमह यावद् न पारयामि ॥ ४६० ॥
 ताव चि तत्पमाण, कालमह वोसिरामि अप्पाण ।
 पयसनघो एसो, केहि पुणो करणभूएहि ? ॥ ४६३ ॥
 तावदिति तत्प्रमाण कालमह व्युत्सृजाम्यात्मानम् ।
 पदसनघ एष वै पुन करणभूतै ? ॥ ४६३ ॥
 काओ देहो तस्म उ ठाण उद्धाण्णा पगारेण ।
 सठाणमेत्थ पुण, उद्धट्ठाण खलु पहाण ॥ ४६४ ॥
 पाओ देहस्य तु स्थानमूर्ध्वादिना प्रकारेण ।
 सत्थापनमत्र पुनरूर्ध्वस्थान खलु प्रधानम् ॥ ४६४ ॥
 तेण उ उस्मग्गेण, उस्मग्गो एस मज्झ ढट्ठवो ।
 मोणेण उ वायाए, निरोहरूपेण करणेण ॥ ४६५ ॥
 तेन ॥ उत्सगणोत्सर्ग एष मम द्रष्टव्य ।
 मौनेन तु वाचो निरोधरूपेण करणेन ॥ ४६५ ॥
 ज्ञाणेण पचपरमेष्ठिसधुईपमुहवत्थुचिंताए ।
 किरियातिगेण सहिओ, अप्पाण वोसिरामि चि ॥ ४६६ ॥
 ध्यानेन पचपरमेष्ठिसस्तुतिप्रमुखवस्तुचिन्तया ।
 क्रियात्रिकेण सहित आत्मान व्युत्सृजामीति ॥ ४६६ ॥
 काय च वोसिरामी, ठाणाईएहि करणभूएहि ।
 अप्पाण ति य नियय, पयघट्ठणा होइ एव पि ॥ ४६७ ॥
 काय च व्युत्सृजामि स्थानादिकै करणभूतै ।
 आत्मानमिति ॥ नियत पदघटना भवति एवमपि ॥ ४६७ ॥

एत्थ उ भणेज्ज कोड, निरत्थया खासियाइआगारा । पृच्छा
भणिऊण नमुकार, करेइ खासाइचेट्ठाओ ॥ ४६८ ॥

अत्र तु भणेतु कश्चिद् निरर्थका कासिताद्याकारा ।
भणित्वा नमस्कार करोति कासादिचेष्टा ॥ ४६८ ॥

नमकारपाठमेरो, काउस्सग्गो इह पडिन्नाओ ।
त पुण साहीण चिय, कि पुण आगारकरणेण ॥ ४६९
नमस्कारपाठमर्याद् कायोत्सर्ग इह प्रतिज्ञात ।

तन् पुन स्वाधीनमेव कि पुनराकारकरणेन ? ॥ ४६९ ॥

ऊमसिय नीससिय, मोत्तुं अगाइसुहुमचलण च ।
सेसा णिरत्थय चिय, आगारा एत्थ गुरुराह ॥ ४७० ॥
उच्छ्वसित नि श्वसित मुक्त्वाऽङ्गादिसूक्ष्मचलन च ।

शेषा निरर्थका एव आकारा अत्र गुरुराह ॥ ४७० ॥

सच्चमिह वदणाए, अट्टस्सासत्ताउसग्गेसु । प्रतिवच

सहज-निओगजवज्जा, पाय न घटति आगारा ॥ ४७१ ॥

सत्यमिह धन्दनाया अष्टोन्ट्टासान्तकायोत्सर्गपु ।

सहज-नियोगजवज्ज्या प्रायो न घटन्त आकारा ॥ ४७१ ॥

किंतु जिणसासणे इह, गुरु-गुरुतरगा विहंति उत्सग्गा ।

पक्ख-चउम्मासगाइसु, भासियमेय जओ सुत्ते ॥ ४७२ ॥

किन्तु जिनशामने इह गुरु गुरुतरका अपि भवन्ति उत्सर्गा

पक्ष-चतुर्मासकादिषु भाषितमेतद् यत् सूत्रे ॥ ४७२ ॥

सायसय गोसि ऽद्ध तिन्नेन मया हवति पक्खम्मि ।

पच य चाउम्मासे, जट्टमहस्स च परिमम्मि ॥ ४७३ ॥

श्वासशत गोपेऽर्थं श्रोण्येव शतानि भवन्ति पक्षे ।

पञ्च च चतुर्मासे अष्टसहस्र च वर्षे ॥ ४७३ ॥

कारणनियमविसेसा, एत्तो ऊणाहिया ऽवि विज्जति ।

सवेसि तेसि करणे, एगो चिय दडओ एसो ॥ ४७४ ॥

- ९ कृत्वा चोत्पद्यमरिभिना नाभिगण्डनस्योपरि ।
 भाग्य जातुमात्र निष्ठति सम्योगोत्तमम् ॥ ४८४ ॥
- उच्छादय य वणे, चोन्(ग)पट्टेण टाड उम्मगं ।
 दमाद्वयराट्ठा, अदवा अन्नापत्तेमेण ॥ ४८५ ॥
- १० अवन्ताण प मनाय चोल(क)पट्टेण निष्ठयुगमम् ।
 दशारिभ्रजार्थमपया भक्षारोणेन ॥ ४८५ ॥
- मेलितु पण्डियाओ, चलये विधारितुय बाहिरओ ।
 टाउम्मग एमो, बाहिरउद्धी मुणेयवां ॥ ४८६ ॥
- ११ मन्थित्वा शृण्णिकाभरणान विन्नाय बागान् ।
 निष्ठयुसगंमेव पायोर्ध्वा ज्ञातव्य ॥ ४८६ ॥
- अगुहे मेलयित्वा, विधारिय पण्डियाओ बाहि तु ।
 टाउम्मग एमो, भणिओ अम्मितगद्धि नि ॥ ४८७ ॥
- अहुष्ठा मेलयित्वा विन्नाय शृण्णिका वदिमु ।
 तिष्ठत्युन्तागमेव भजितोऽभ्यन्तरोर्ध्वादि ॥ ४८७ ॥
- कप्प वा पट्ट वा पाउणिउ सचई व उम्मगो ।
 टाड य मरिण व जहा, रयहरण अगओ फाउं ॥
- १२ कल्प वा पट्ट वा प्रगुणयित्वा सयतीयोन्मो ।
- १३ तिष्ठति च मलिनमिय यथा रनोहरणममनः कृत्वा ॥ ४८८ ॥
- मामेइ तहा दिट्ठि, चलचित्तो पायमो व उम्मगो ।
 छप्पडआण मएण व, कुणेई पट्ट कयिट्ट व ॥ ४८९ ॥
- १४ भ्रामयति तथा दृष्टिं च लज्जितो पायस इवोत्तम ।
- १५ पट्टपट्टिकात्ता भयेव(वा) करोति पट्ट कपित्थिणिव ४८९
- सीस परुपमाणो, जसराइहो व कुण्ड उम्मग ।
 मूओ व हुहुयतो, तहेव छिजतमाईगु ॥ ४९० ॥
- १६ शीर्षं प्रवम्पमानो यन्नाविष्ट इव करोत्युत्तमम् ।
- १७ मूक इव(वा) हुहुकयत्त तथैव छेद्यान्तादिषु ॥ ४९० ॥

अगुलि भमुहाओ वि(चि)य चालितो तह[य]कुण्ड उस्सग्गं
जालानयगणणद्धा, सठणत्थ च जोगाण ॥ ४९१ ॥

१८ अङ्गुली-भ्रुवोऽपि च (एव) चालयन् तथा[च]
करोति उत्सर्गम् ।

१९ आलापकगणनार्थं सस्थापनार्थं च योगानाम् ॥ ४९१ ॥

काउस्सग्गम्मि ठिओ, सुरा जहा बुडुडुडेड अवत्त ।
अणुपेहंतो तह वानरो व चालेड उडुडे ॥ ४९२ ॥

२० नायोत्सर्गो स्थितः सुरा यथा बुडबुडयति अन्यक्तम् ।
२१ अनुप्रेक्षमाणस्तथा वानर इव चालयति ओष्ठपुटानि ॥ ४९२ ॥

एए काउस्सग्ग, कुणमाणेण वि बुहेण दोसा ओ ।
सम्म परिहरियद्धा, जिणपडिकुट्ट चि काउण ॥ ४९३ ॥

एते कायोत्सर्गं कुर्वताऽपि बुधेन दोषास्तु ।
मम्यक् परिहर्तव्या जिनप्रतिमुष्टा इति कृत्वा ॥ ४९३ ॥

एए मामन्नेण, दोसा एगवीम होंति उस्सग्गे ।
अहिगारिविसेमाओ, केड कस्सइ न हि घडंति ॥

एते सामान्येन दोषा एकत्रिंशन्निर्भवन्ति उत्सर्गे ।
अधिकारिविशेषात् केचित् कस्यचिद् न हि घटन्ते ॥ ४९४ ॥

लुत्तर-थणछायण, सजइदोमा न हुति ममणीण ।
महुलुत्तर थणछायण च दोमा न सङ्गीण ॥ ४९५ ॥

लम्बोत्तर-मनच्छादनौ सयतीन्नेपो न भवत श्रमणीनाम् ।
बहु-लम्बोत्तर-स्तनच्छादन च दोषा न आद्वीनाम् ॥ ४९५ ॥

सल्लिण-कविट्टदुगं पुण, अगीइसेहाडयाण सभयड ।
सभयइ गिहत्थाणऽवि, कयाइ एगउत्तमाग्गम्मि ॥ ४९६ ॥

सल्लिण-कपित्थद्विज पुनरगीत-शैलादिकानां सम्भवति ।
सम्भवति गृहस्थानामपि कदाचिदेकत्वभावे ॥ ४९६ ॥

इय दोसविष्णुको, उस्मग्गे चित्तिऊण मगलगं ।
 भणिऊण नमोकार, पारइ विहिणा असभतो ॥४९७॥
 इति दोषविप्रमुक्त उत्सग चिन्तयित्ता मङ्गलकम् ।
 भणित्वा नमस्कार पारयति विधिनाऽमभ्रान्त ॥४९७॥
 परमेष्ठिनमोकार, सबडभामाड भणइ धुडसमए ।
 पुरिसो न चेव इत्थी, पायडभामानिरद्ध पि ॥४९८॥
 परमेष्ठिनमस्कार सत्कृतभापया भणति स्तुतिममये ।
 पुरुषो नैव स्त्री प्राकृतभापानिवद्धमपि ॥ ४९८ ॥
 जइ एगो देइ धुइ, अहऽण्णेगे तो धुइ पढइ एगो ।
 अग्गे उस्मग्गाट्टिया, सुणति जा सा परिसमत्ता ४९९
 यद्येष ददाति स्तुतिमथानके तत स्तुति पठत्येक ।
 अन्ये उत्सगस्थिता शृण्वन्ति यावत्सा परिममात्ता ॥४९९॥
 एत्थ य पुरिसधुईए वदइ देवे चऊविहो सधो ।
 इत्थीधुइए दुविहो, समणीओ भाविषा चेव ॥५००॥
 अत्र च पुरुषस्तुतौ वन्ते देवान् चतुर्विध सङ्ग ।
 स्त्रीस्तुतौ द्विविध श्रमण्य आविकाश्चैव ॥ ५०० ॥
 विवस्म जस्स पुरओ, पारद्धा वटणा धुई तस्स ।
 चेइयगेहे सामन्नवदणे मूलनिस्स ॥ ५०१ ॥
 त्रिम्वस्य यस्य पुरत आरधा वन्ता स्तुतिस्सस्य ।
 चैत्यगेहे सामान्यवन्दने मूलत्रिम्वस्य ॥ ५०१ ॥

जओ—

जेसिं भावजिणाण, विहिय सक्कथएण सधरण ।

जेसि च चेइयाण, ऊओ मए वदणुस्सग्गो ॥५०२॥

यत —

येषा भावजिनाना विहित शस्त्रस्त्वैन सस्तवनम् ।

येषां च चैत्याना कृतो मया वन्दनोत्सर्ग ॥ ५०२ ॥

तेसि भुवणगुरुण, ससुरासुरमणुयवदियकमाण ।
नामाणुकिच्चणेण, करेमि मुकयत्थमप्पाण ॥ ५०३ ॥

तेषा भुवनगुरुणा ससुराऽसुरमनुजमन्दितक्रमाणाम् ।
नामानुकीर्तनेन करोमि मुकृतार्थमात्मानम् ॥ ५०३ ॥

अहना भारहवासे, एए आसन्नकालभावित्ता ।
आसन्ना मे उवयारहेयवो उसहपमुहजिणा ॥ ५०४ ॥

अथवा भारतवर्षे एते आसन्नकालभावित्वान् ।
आसन्ना मम उपकारहेतुन रूपभ्रममुत्पजिना ॥ ५०४ ॥

तम्हा जुञ्जइ विहिणा, सविसेसमिमेसि वदण काउं ।
नामुक्किच्चणपुव्व, करेमि ता गरुयमत्तीए ॥ ५०५ ॥

तस्माद् युज्यते विधिना सविशेषमेवा वन्दन कर्तुम् ।
नामोत्कीर्तनपूर्व करोमि ततो गुरुभक्त्या ॥ ५०५ ॥

एव परिभाजतो, पाए पाए पत्तवीसामो ।
चउवीसत्थयमुत्त, पढइ ठिओ जोगमुद्दाओ ॥ ५०६ ॥

चतुर्विंशतिस्त-
वसूत तदर्थम्

एव परिभावयन् पादे पादे प्रवृत्तविश्राम ।
चतुर्विंशतिस्तवसूत पठति स्थितो योगमुद्रात् ॥ ५०६ ॥

“लोगेस्सुज्जोयगरे” इत्यादि ।

एगो एत्थ सिलोगो, छक्क गाहाण होइ विन्नेय ।
तह पायपमाणाओ, अट्टावीस च विरट्ठो ॥ ५०७ ॥

“लोकस्य उद्द्योतकरान्” इत्यादि ॥

एवोऽत्र श्लोक षट् गाथाना भवति विज्ञेयम् ।
तथा पादप्रमाणाद् अष्टाविंशतिश्च विरतय ॥ ५०७ ॥

१ पूणमूलम्—लोगेस्सुज्जोयगरे धम्मतित्थयरे जिणे । अरिहन्ते
कित्तइयम चउवीस पि वेजली ॥

एत्थ पुण अरिहते, कम्मपय किच्चइस्ममिइ किरिया ।
 एयारो पुण सिद्धो, नीयनिमत्तीए उहुवयण ॥ ५०८
 अत्र पुनर् 'अर्हत' कर्मपद 'वीतयिष्यामि' इति क्रिया ।
 एकार पुन सिद्ध द्वितीयाभिमतौ बहुवचनम् ॥ ५०८ ॥

मणिय च पाडयलकरणे—

प्राकृतलक्षणम्

ए होइ अयारते, एयम्मि नीयाए बहुसु पुँल्लिगे ।
 तह तइयाउट्ठीसत्तमीणमेगम्मि महिलत्थे ॥ ५०९ ॥

मणित च प्राकृतलक्षणे—

'ए' भवति अकारान्ते एकस्मिन्,
 द्वितीयाया बहुषु पुल्लिङ्गे ।
 तथा तृतीया-पष्ठी-सप्तमीनामेकस्मिन्
 महिलार्थे (स्त्रीलिङ्गे) ॥ ५०९ ॥

एत्थ उदाहरण—

तार्थितीए जमिचे, तुह असिलट्ठीए पत्थिअ ! रणम्मि ।
 निक्खानतीएँ मण, विष्फुरिय निययसेणाए ॥ ५१० ॥

अत्रोदाहरणम्—

तापयन्त्या अमित्रान् तव असिचष्ट्या पार्थिव ! रणे ।
 निर्वापयन्त्या मनाग् विस्फुरित निजकसेनया ॥ ५१० ॥
 अट्टविहपाडिहर, जम्हा जरहति तेण अरिहता ।
 लोगस्सुज्जोयगरा, एय तु विसेसण तेमि ॥ ५११ ॥
 अष्टविघप्रातीहार्यं यस्मान्हन्ति तेनाहन्ति ।
 लोकस्योद्घोतकरा एतन् तु विशेषण तेषाम् ॥ ५११ ॥
 नामाइमेयमिन्नो, लोगो उहुहा जिणागमे भणिओ ।
 पचत्थिकायरूजो, घेत्तवो एत्थ यत्थावे ॥ ५१२ ॥
 नामादिभेदमित्रो लोको बहुधा जिनागमे भणित ।
 पञ्चास्तिकायरूपो ग्रहीतव्योऽत्र प्रस्तावे ॥ ५१२ ॥

उज्जोओ वि हु दुविहो, नायवो दवभाजसजुत्तो ।
 दवे चटाइऊओ, केउलनाणुब्भवो भाओ ॥ ५१३ ॥
 उद्ध्योतोऽपि सलु द्विविधो ज्ञातव्यो द्रव्यभावसयुक्त ।
 द्रव्ये चन्द्रादिकृत केवलज्ञानोद्भवो भाव ॥ ५१३ ॥

भणिय च—

दहुँज्जोउज्जोओ, पहा पयासेइ परिमिय खेत्त । आवश्यकम्
 भाउज्जोउज्जोओ, लोयालोय पयासेइ ॥ ५१४ ॥

भणित च—

द्रव्योद्ध्योतोद्योत प्रभा प्रकाशयति परिमित श्रेत्रम् ।
 भावोद्ध्योतोद्ध्योतो लोकालोक प्रकाशयति ॥ ५१४ ॥
 लोगस्सुज्जोयगरा, दव्वुज्जोए य न हु जिणा होति ।
 भाउज्जोयकरा पुण, होति जिणवरा चउवीस ५१५॥
 लोकस्योद्ध्योतकरा द्रव्योद्ध्योते च न सलु जिना भवन्ति ।
 भावोद्ध्योतकरा पुनर्भवन्ति जिनवराश्चतुर्विंशति ५१५॥
 देवे वत्थुमहानो, धम्मो गम्माइण च ववहारो ।
 कुप्पाअयणगओ वा, भावे सुअ-चरणरूपो त्ति ॥५१६॥
 द्रव्ये वस्तुस्वभावो धर्मो गम्याऽऽप्तीना च व्यवहार ।
 कुप्रावचनगतो वा भावे श्रुत-चरणरूप इति ॥ ५१६ ॥
 दोगइगमणपत्त, जीन वारेइ घरट मुद्धाणे ।
 तो होइ भावधम्मो, मो नऽन्नो नाणचरणाण ५१७॥

१ एतदं गायत्रय आवश्यके १०६२-१६१ गायारूपम्—(पृ० ४९७) ।

एतच्चैव धीआवश्यके—

“दुह दव्व-भावधम्मो दव्वे दव्वस्स दव्वमेवऽह्मा ।
 तित्ताइसभावो वा गम्मा इत्थी उल्लिगो वा ॥ १०६३ ॥
 इह होइ भावधम्मो सुअ-चरणे य सुअम्मि सज्जायो ।
 चरणम्मि गमणयम्मो सत्ती-माइ भवे दसहा ॥ १०६४ ॥

एतयोश्च विवरण तत एवाऽऽसेयम् । (पृ० ४९८)

एत्थ पुण अरिहते, कम्मपय किच्चइस्ममिइ किरिया ।
 एयारो पुण सिद्धो, नीयविमत्तीए उहुवयण ॥ ५०८
 अत्र पुनरू 'अहत् ' कर्मपद 'नीतयिप्यामि' इति क्रिया ।
 एतार पुन सिद्ध द्वितीयाविमत्तौ उहुवचनम् ॥ ५०८ ॥

भणिय च पाइयलक्षणणे—

प्राकृतलक्षणम्

ए होइ अयारते, एयम्मि वीयाए बहुसु पुँलिगे ।
 तह तइयाछट्ठीमचमीणमेगम्मि महिलत्थे ॥ ५०९ ॥

भणित च प्राकृतलक्षणे—

'ए' भवति अकारान्ते एकस्मिन्,
 द्वितीयाया बहुषु पुलिङ्गे ।
 तथा तृतीया-पष्ठी-सप्तमीनामेकस्मिन्
 महिलार्थे (स्त्रीलिङ्ग) ॥ ५०९ ॥

एत्थ उदाहरण—

तार्वितीए अमित्ते, तुह असिलट्ठीए पत्थिय ! रणम्मि ।
 निवानतीएँ मण, विष्फुरिय निययसेणाए ॥ ५१० ॥

अत्रोदाहरणम्—

तापयन्त्या अमित्रान् एव असियष्टया पार्यिव । रणे ।
 निवापयन्त्या मनाग् विस्फुरित निजक्सेनया ॥ ५१० ॥
 अट्टविहपाडिहेर, जम्हा अरहति तेण अरिहता ।
 लोगस्सुजोयगरा, एय तु विसेसण तेमि ॥ ५११ ॥
 अष्टविधप्राप्तीद्वयं यस्मादहन्ति तेनार्हन्त ।
 लोकस्योद्द्योतकरा एतत् तु विशेषण तेषाम् ॥ ५११ ॥
 नामाइमेयमिन्नो, लोगो उहुहा जिणागमे भणिओ ।
 पचत्थिकायरूपो, धेत्तवो एत्थ पत्थावे ॥ ५१२ ॥
 नामादिभेदमित्रो लोको बहुधा जिनागमे भणित ।
 पञ्चास्तिकायरूपो प्रहीत-योऽत्र प्रप्तावे ॥ ५१२ ॥

उज्जोओ वि हू दुविहो, नायवो दवभावसजुत्तो ।
 दवे चटाइकओ, केउलनाणुव्ववो भाओ ॥ ५१३ ॥
 उद्ध्योतोऽपि सलु द्विविधो ज्ञातव्यो द्रव्यभाजमयुक्त ।
 द्रव्ये चन्द्रादिवृत्त केउलज्ञानोद्भवो भाव ॥ ५१३ ॥

भणियं च—

दहुंजोउज्जोओ, पहा पयासेइ परिमिय खेत्त ।
 भाउजोउज्जोओ, लोयालोय पयासेइ ॥ ५१४ ॥

आवश्यकम्

भणित च—

द्रव्योद्ध्योतोद्योत प्रभा प्रकाशयति परिमित क्षेत्रम् ।
 भाओद्ध्योतोद्योतो लोकालोक प्रकाशयति ॥ ५१४ ॥
 लोगस्सुज्जोयगरा, दव्वुज्जोए य न हू जिणा होति ।
 भायुज्जोयकरा पुण, होति जिणगरा चउवीस ५१५॥
 लोकस्योद्ध्योतकरा द्रव्योद्ध्योते च न सलु जिना भवन्ति ।
 भाओद्ध्योतकरा पुनर्भवन्ति निनवराश्वतुर्विंशति ५१५॥
 देवे यत्थुमहाओ, वम्मो गम्माइण च वरहारो ।
 कुप्पायणगओ वा, भावे सुय-चरणरूवो त्ति ॥ ५१६ ॥
 द्रव्ये वस्तुस्वभावो धर्मो गम्याऽऽदीना च व्यवहार ।
 उपावचनगतो वा भावे श्रुत-चरणरूप इति ॥ ५१६ ॥
 दोगगमणपत्त, जीअ धारेइ घरइ मुद्धाणे ।
 तो होइ भाअ उम्मो, सो नऽज्जो नाणचरणाण ५१७॥

१ एतद् गायत्र्यय आचङ्ख्यके १०६२-१६१ गायारूपम्—(पृ० ४९७) ।
 २ एतच्चैव श्रीआचङ्ख्यके—

“दुह दव्व-भावधम्मो दव्वे दव्वस्स दव्वमेवऽहवा ।
 तित्ताइसभावो वा गम्मा इत्थी कुल्लियो वा ॥ १०६३ ॥
 दुह होइ भाअधम्मो सुअ-चरणे य सुअम्मि सज्जायो ।
 चरणम्मि समणवम्मो रात्ता-मात्त भवे दसहा ॥ १०६४ ॥

एतयोऽन विवरण तत एवाऽवसयम् । (पृ० ४९८)

दुर्गतिगमनप्रवृत्त जीव धारयति धरति मूर्ति ।
 ततो भवति भावधम सो नान्यो ज्ञानचरणयो ॥५१७॥
 तित्थ जेण तरिज्झइ, दधे नइ सागराण ओयारो ।
 जेणुत्तरति लोया, मुहेण समभूमिरूपेण ॥ ५१८ ॥
 तीर्थ येन तीर्यते द्रव्ये नदी-सागराणामवतार ।
 येनोत्तरन्ति लोका सुखेन समभूमिरूपेण ॥ ५१८ ॥
 त कह णु दधतित्थ, जम्हा नेगतओ तहि तरण ? ।
 ज तेणाऽपि पड्डा, बुड्डता केइ दीसति ॥ ५१९ ॥
 तत्तथ नु द्रव्यतीर्थ यस्माद् नैकान्ततस्तत्र तरणम् ? ।
 यत्तेनाऽपि प्रविष्टा ब्रुहन्त केचिद् दृश्यन्ते ॥ ५१९ ॥
 अबतिय पि नो त, पुणो पुणो तत्थ तरणसभवओ ।
 तम्हा तवियरीय, विद्येय भागओ तित्थ ॥ ५२० ॥
 आत्यन्तिकमपि नो त् पुन पुनस्तत्र तरणसभवत ।
 तस्मान् तद्विपरीत विज्ञेय भावतस्तीर्थम् ॥ ५२० ॥
 तरणिजे भवजलही, तित्थ तु चउविहो समणसघो ।
 जे केइ भवजीमा, तरणत्थी तारआ ते उ ॥ ५२१ ॥
 तरणीयो भवजलधि तीर्थ तु चतुर्विध श्रमणसह ।
 ये केऽपि भव्यनीवासनरणार्थिन तारकास्ते तु ॥ ५२१ ॥
 एयम्मि सपविट्ठा, तरति समारसायर नियमा ।
 तिन्नो पुण भवनलही, न होइ भुओ वि तरियघो ॥ ५२२ ॥
 एतस्मिन् सप्रविष्टास्तरन्ति ससारसागर नियमात् ।
 तीर्ण पुनर्भवजलधिर्न भवति भूयोऽपि तरीतय ५२२॥

अहवा—

दाहोवमम तण्हाइच्छेयण मलपवाहण चेव ।

तिहि अत्येहिं निउत्त, तम्हा त दधओ तित्थ ॥५२३॥

१ अत आरभ्य गाथाप्रथम—(५२३-५२४- २१) आवश्यक (१०६६-
१ १५-१०६८) गाथाप्रथम—(पृ ४९८)

अथना—

दाहोपशमः तृष्णादिच्छेदन मलप्रवाहण चैव ।
 त्रिभिरर्थनियुक्त तस्मात् तत् द्रव्यतस्तीर्थम् ॥ ५२३ ॥
 कोहम्मि उ निग्गहिण, दाहस्सुवसमणभावओ तित्थ ।
 लोहम्मि उ निग्गहिण, तण्हाओच्छेयण होड ॥ ५२४ ॥
 श्रोत्रे तु निगृहीते दाहस्योपशममेव भावतस्तीर्थम् ।
 लोभे तु निगृहीते तृष्णान्युच्छेदन भवति ॥ ५२४ ॥
 अट्टविह कम्मरय, उहुएहिं भवेहिं सच्चिय जम्हा ।
 तम सजमेण धोयड, तम्हा तं भावओ तित्थ ॥ ५२५ ॥
 अष्टविध कर्मरजो बहुकैर्भवे सञ्चित यस्मात् ।
 तप —मयमेव धावति तस्मात् तद् भावतस्तीर्थम् ॥ ५२५ ॥
 इय भावधम्मतित्थस्म करणसीले जिणे त्ति एसत्थो ।
 जियरागदोममोहे, अरहते किञ्चइस्स ति ॥ ५२६ ॥
 इति भावधर्मतीर्थस्य करणशीलान् जितानित्येषोऽर्थः ।
 जितराग-दोष-मोहानर्हत कीर्तयिष्ये इति ॥ ५२६ ॥
 चंडीस ति य सखा, भारहनासुब्भनाण जरहाण ।
 अवि सदाओ वडे, महाविदेहाडपभवेऽवि ॥ ५२७ ॥
 चतुर्विंशतिरिति च सखा भारतगर्पोद्भवानामर्हताम् ।
 अपि शब्दाद् वन्ते महाविदेहादिप्रभवान् अपि ॥ ५२७ ॥
 कैसिण केवलकप्प, लोग जाणति तह य पासति ।
 केवलचरित्तनाणी, तम्हा ते केवली इति ॥ ५२८ ॥

१ एषा आचक्ष्यके एवम्—

चण्वीस ति य सखा उसमाइआ उ भण्णमाणा उ ।

अवि-सदृग्गहणा पुण एरवय-महाविदेहेसु ॥ १०७८ (पृ ५००)

२ एषा आचक्ष्यके १०७९ तमा गाथा (पृ ५००)

कृत्स्न केवलकृत्य लोक जानन्ति तथा च पश्यन्ति ।
केवलचरित्रज्ञानिनस्त्वाम् ते केवलिनो भवन्ति ॥ ५२८ ॥

इह अस्सेन पसिद्धी उ—

आक्षेप-प्र
मिद्धा

जह पटदेमम्मि पढो, गामो वा गामएगदेमम्मि ।
लोगस्स एगदसे, वट्ट तह लोगमहोऽवि ॥ ५२९ ॥

इहाभेप प्रसिद्धी तु—

विशेषणाना
साफल्यम्

यथा पट्टेणे पढो गामो वा ग्रामैस्संशे ।
लोक्कस्यैक्कणे वर्तते तथा लोक्कसंशेऽपि ॥ ५२९ ॥
लोगस्सुओयगरा, चढाईयाऽवि तेण भवति ।
तेसिं वोच्छेयत्थ, भणियमिण धम्मतित्थगरे ॥ ५३० ॥
लोकस्योद्घोतकराश्चन्द्रादिव अपि तेन भण्यन्ते ।
तेषा व्युच्छेदार्थं भणितमित् धमतीर्थकरान् ॥ ५३० ॥
नइमाइओयार, धम्मत्थ जे कुणतीह सुगम ।
तेऽवि ण्ण जणे पसिद्धिं, लहति किर धम्मतित्थयरा ॥
नगाण्णतार धर्मायं य दुवन्तीह सुगमम् ।
तेऽपि गलु जने प्रमिद्धिं लभन्ते नित् धर्मतीथकरा ॥ ५३१ ॥
तेसिमजिणत्तमाणा, विसेसण इह जिण त्ति निदिट्ठ ।
ते उण छउमत्थजिणाऽवि हति तो केवली भणिया ॥
तेषामजिनत्वभाणाद् विनेपणमिह निन इति निदिष्टम् ।
ते पुनश्छल्लस्य जिना अपि भवन्ति तत केवलिनो
भणिता ॥ ५३२ ॥

केवलनाणगुणाओ, सामन्नाऽवि ण्ण हवति केवलिनो ।
तेसि अइसायणत्थ, अरहते इय पय भणिय ॥ ५३३ ॥
केवलान्नाणगुणान सामान्या अपि गलु भवन्ति केवलिन ।
तेषामनिशायनायम् अर्हत् इति पद भणितम् ॥ ५३३ ॥

नामाद्विभेदमिन्द्राऽपि, जिणजरा समगंति अरहता ।
भानारिहतपडिवत्तिकारय केवलं ययणं ॥ ५३४ ॥

नामाद्विभेदमिन्द्रा अपि जिनवरा समवन्त्यहन्त ।
भानार्हप्रतिपत्तिकारक केवलि-वचनम् ॥ ५३४ ॥

एव खलु अन्नोन्न, कायवा चालणा पइट्ठा उ ।
बुद्धिनिउणेहि इहय, टिसिमेत्त ढरिसिय एयं ॥ ५३५ ॥

एव खलु अन्योन्य कर्तव्या चालना प्रतिष्ठा तु ।
बुद्धिनिपुणैरिह दिङ्मात्र दर्शितमेतन् ॥ ५३५ ॥

एसो सखेवेण, पढमसिलोगस्म भासिओ अत्थो ।
वित्थरओ घेत्तवो, सिद्धतमहानिहाणाओ ॥ ५३६ ॥

एष सक्षेपेण प्रथमश्लोकस्य भाषितोऽर्थः ।
विस्तरतो महीतव्य सिद्धान्तमहानियानान् ॥ ५३६ ॥

“उसभमजियं च” गाहा ॥ १ ॥

“रूपभमजित च” गाथा ॥ १ ॥

“सुविहिं च पुप्फदत्त” गाहा ॥ २ ॥

“सुविधिं च पुप्फदन्त” गाथा ॥ २ ॥

“कुंथुं अरं च” गाहा ॥ ३ ॥ सूत्रम् ॥

“कुन्थुमर च” गाथा ॥ ३ ॥ सूत्रम् ।

१ आवश्यकाक्षित

२ पूर्णमूलम्—

उसभमजिअ च वंदे समवममिणदण च सुमहं च ।
पउमप्पह सुपास जिण च चदप्पह वदे ॥ २ ॥

३ सुविहिं च पुप्फदत्त सीअल-सिज्जस-वासुपुज्ज च ।
विमलमणत्त च जिण धम्म सतिं च वदामि ॥ ३ ॥

४ कुंथु अर च मल्लि वदे मुणिसुव्वय नमिजिण च ।
वदामिऽरिद्धोर्म्मि पास तह वद्धमाण च ॥ ४ ॥

अट्टट्ट उ नामाह, भणियाह एकमेकगाहाए ।
 चउत्रीमत्थयसुत्ते, चउत्रीमाए जिणवरण ॥ ५३७ ॥
 अष्टाष्ट तु नामानि भणितानि एवैरगाथायाम् ।
 चतुर्विंशतिस्त्वसूत्रे चतुर्विंशतेर्निनयणाम् ॥ ५३७ ॥

मौनदक्षत्यपरि
 हार

ज पुण वदड किरिया भणण सुत्ते पुणो पुणो एत्थ ।
 आयरपगासगत्ता, पुणरुत्त त न दोमगर ॥ ५३८ ॥
 यत् पुनर् 'वन्दते' त्रिया भणन सूत्रे पुन पुनरत्त ।
 आदरप्रफात्रवत्त्वान् पुनरक्त तन्न दोपकरम् ॥ ५३८ ॥

यानि तीपक्
 राणा भाग्रा
 कारणानि ।
 तदप्याथ के ?

एएसिं नामाण, जे अत्था कारणाह जाह वा ।
 इच्छामि नाउमेय, पुच्छइ सीसो गुरू आह ॥ ५३९ ॥
 एतेषा नामा येऽर्था कारणानि यानि वा ।
 इच्छामि ज्ञातुमेतत् पृच्छति शिष्यो गुरुराह ॥ ५३९ ॥

कृपमसामा
 न्यार्थ

उसहो पहाणवसहो, दुवहभरवहणपचलो होइ ।
 इय दुवहधम्मधुरानहणरसमो तो जिणो उसहो ॥ ५४० ॥
 कृपम प्रधानवृषभो दुर्वहभरवहनप्रत्यलो भवति ।
 इति दुर्वहधमधुरानहनक्षमन्ततो जिन कृपम ॥ ५४० ॥

जइ वा वसो ति धम्मो, भाउइ दद तेण तो भवे वसभो ।
 जइ एव सवे वि हु, वसहा किर कि न भवति ? ॥ ५४१ ॥
 यदि वा वृष इति धम ,भावयति दद तेन ततो भवेद् वृषम ।
 यद्येव सर्वऽपि यत्तु वृषभा निल किं न भण्यन्ते ? ॥ ५४१ ॥

कृपमविशे
 पार्थ

सचमिण कितु फुड, अन्न पि हु एत्थ कारण अत्थि ।
 एयस्से उरुजुयले, तवियमुज्जुजल धजल ॥ ५४२ ॥

१ यानि धात्र तीपकरात्रप्रधानकारणानि दाशतानि तानि सवाण्येव धीआ
 घट्टयके णचित् प्रकारातरेण संवधानकानि १ ८०-१०९१ गायामु सुसष्टि
 तानि—आघट्टयके (पृ ५०२-५०६)

सत्त्वमिदं किंतु स्फुटमन्यदपि सत्त्वत्र कारणमस्ति ।
एतस्योरुयुगले तप्तसुवर्णोज्ज्वल धवलम् ॥ ५४२ ॥

अन्नोन्नामिमुह किर, वसहजुगं ललणं रुडरमासि ।
मुमिणम्मि पढममुसभो, चोदसमुमिणाण मज्झम्मि ५४३

अन्योन्यामिमुह किल वृषभयुग लाञ्छन रुचिरमासीत् ।
स्वप्ने प्रथममृषभश्चतुर्दशस्वप्नाना मध्ये ॥ ५४३ ॥

दिट्ठो मरुदेवीए, तेण कयं उसहनाममेयस्स ।
तुट्ठेणाऽमरवडणा, अच्चेसिं पुण ठिई एसा ॥ ५४४ ॥

दृष्टो मरुदेव्या तेन कृतमृषभनामैतस्य ।
तुष्टेनाऽमरपतिना अन्येषा पुन स्थितिरेषा ॥ ५४४ ॥

गय-वसह-सीह-अभिसेय-दाम-ससि-दिणयर ज्ञय कुभ ।
पउमसर-सागर-विमाण-भवण रयणुच्च च सिहि च ॥ ५४५ ॥
गज-वृषभ-सिंह-अभिपेक-दाम-शशि-दिनकर ध्वज कुम्भम् ।
पद्मसर -सागर-विमान-भवन रत्नोच्चय-शित्तिन च ॥ ५४५ ॥

परिवाढीइ इमाए, जणणीओ मुमिणयाई पेच्छति ।
गन्भावयारसमए, तित्थंकर-चक्कवट्टीणं ॥ ५४६ ॥

परिपाट्याऽनया जनन्य स्वप्नान् प्रेक्षन्ते ।
गर्भावतारसमये तीर्थंकर-चक्रवर्तिनो ॥ ५४६ ॥

इदिय विसय-कसायाडएहिं धोरतरगवेरीहिं ।
न जिओ मणय पि जओ, मन्नइ अजिओ जिणो तेण ५४७

अजितसामा
न्यार्थ

इन्द्रिय विषय-कपायादिवैघोरान्तरङ्गवैरिमि ।
न जितो मन्नागपि यतो मण्यतेऽजितो जिनस्तेन ॥ ५४७ ॥

अन्ने वि तेहि न जिया, अजिया तो ते वि कि न उच्चति? ।
मन्नइ विसेसकारणमन्न पिट्टु भगवओ अत्थि ॥ ५४८ ॥

अजितविश
पार्थ

अन्येऽपि तैर्न जिता अजितास्तस्तेऽपि किं नोच्यन्ते ? ।
भण्यते विशेषकारणमन्यदपि खलु भगवतोऽस्ति ॥५४८॥

जियसत्तुनिवेण सम, कीलती अकरजूयकीलाए ।
न कयाड जय पत्ता, विजया देवी पुरा काले ॥५४९॥
जितशत्रुनृपेण सम धीटन्ती अक्षयूतनीटायाम् ।
न कदाचिद् जय प्राप्ता विजया देवी पुरा काले ॥५४९॥

गन्भगए भगवते, न जिया ईमिं पि सा नरेदेण ।
जायस्म तेण पिउणा, अजिओ त्ति पडट्टिय नाम ॥५५०॥

गर्भगते भगवति न जिता ईपदपि सा नरेन्द्रेण ।
जातस्य तेन पित्रा 'अजित' इति प्रतिष्ठित नाम ॥५५०॥

शमभवसामा
न्याय

स सौरख ति पउचइ, दिट्ठे त होइ सबजीनाण ।
तो समवो जिणेमो, सहे वि हु समवा एव ॥५५१॥
स सौख्यमिति प्रोच्यते दृष्टे तद् भवति सर्वजीवानाम् ।
ततः शमवो जिनेस सवेऽपि खलु शमवा एवम् ॥५५१॥

शमवविशे
पाथ

भवति भुवणगुरणो, नवर अन्न पि कारण अत्थि ।
सानत्थीनयरीए, कयाड कालस्स दोसेण ॥५५२॥
भण्यन्ते भुवनगुरव , तत्रमन्यदपि कारणमस्ति ।
श्रावस्तीनगर्या कदाचित् कालस्य दोषेण ॥५५२॥
जाए दुब्भिवसभरे, दुत्थीभूए जणे समत्थे वि ।
अवधरिओ एस जिणो, सेणादेवीए उयरम्मि ॥५५३॥
जाते दुर्भिक्षभरे दु स्त्रीभूते जने समस्तेऽपि ।
अवतीर्णं मय निन सेनादेव्या उदरे ॥५५३॥

सयमेवागमम मुराहिवेण सणूइया तओ जणणी ।
वद्धाविया य भुण्णेकमाणुतणयस्स लामेण ॥५५४॥

खयमेवाऽऽगम्य मुराधिपेन सपूजिता ततो जननी ।
वर्धिता (वर्धापिता) च भुवनैकभानुतनयस्य लाभेन ॥५५४॥
तदियह चिय सहसा, समत्यसत्येहि धनपुत्रेहि ।
सबत्तो इतेहि, सुह मुभिकख तहि जाय ॥ ५५५ ॥
तद्विवादेव सहसा समर्थमार्धेर्धान्यपूर्णं ।
सर्वत आयङ्कि* मुग्न मुभिष्य तत्र जातम् ॥ ५५५ ॥
सभविद्याड जम्हा, समत्तसम्साड सभवे तस्म ।
तो सभनो चि नाम, पडट्टिय जणणि जणएहि ॥५५६॥

सभूतानि यस्मात् समस्तसस्यानि सभवे तस्य ।

तत सभव इति नाम प्रतिष्ठित जननी-जनकाभ्याम् ॥५५६॥

अमिणदड आणदड, रूपाइगुणेहि तिहुयण सयल । अभिनन्दनसा-
मान्याय
अमिणदणो जिणो तो, अन्न पि हु कारण वीय ॥५५७॥
अभिनन्ति आनन्दति रूपादिगुणैस्त्रिभुवन सरलम् ।
अभिनन्नो जिनस्ततोऽन्यदपि खलु कारण द्वितीयम् ॥

गव्वगए तम्मि जओ, जणणीमच्चतभत्तिसजुत्तो । अभिनन्दनवि-
शेषाय
अभिनदड अभिख, सको अभिणंदणो तेण ॥५५८॥

गर्भगते तस्मिन् यतो जननीमत्यन्तभक्तिसयुक्त ।
अभिनन्दन्यभीक्ष्ण जत्रोऽभिनन्दनस्तेन ॥ ५५८ ॥

पापाचारनिमित्ता, मोक्खामिमुहा मुहा मई जस्म । शुमतितामा-
यार्ध
सो शुमई तित्थयगे, जड एव शुमडणो सव्वे ॥५५९॥

पापाचारनिमित्ता मोक्षामिमुखा शुभा मतिर्यस्य ।
न शुमतिस्तीर्थकरो यथैव शुमतय सर्वे ॥ ५५९ ॥

एत्थ विसेसकारण—

अचिरागयवणिमरणे, दोण्ह सउत्तीण दारओ एगो । शुमतिविशे-
याय
यालगहग्गहदोण्ह वि, वण्हारो मेहनियपुरओ ॥५६०॥

अत्र विशेषस्मरणम्—

अचिरागतवणिग्मरणे द्वयोः सपत्न्योर्नरक एव ।
 बालप्रहामहो द्वयोरपि व्यवहारो मेघनृपपुरतः ॥ ५६० ॥
 रत्नो चिंताडसओ सगे-यरा कहमिमीण विन्नेया ।
 चिंताकारणपुच्छा, देगीए राइणो कहिय ॥ ५६१ ॥
 राक्षसिन्ताविशय स्वके-तरा कथमनयोर्विशिया ।
 चिन्ताकारणपुच्छा देव्या राक्ष कथितम् ॥ ५६१ ॥
 तीर्णे भणियाओ ताओ, पुत्त वित्त च कुणह ठोभाए ।
 पडिवन्मममायाए, मायाए जपिय देवि ! ॥ ५६२ ॥
 तथा भणिते ते पुत्र वित्त च कुरुत द्विभागे ।
 प्रतिपन्नममात्रा मात्रा कथित देवि ! ॥ ५६२ ॥
 मा माऽऽणवेसु एव, दत्तं सत्तं पि देहि एयाए ।
 अप्पेहि मज्झं पुत्तं, जीरत जेण पेच्छामि ॥ ५६३ ॥
 मा माऽऽज्ञापय एतं द्रव्यं सर्वमपि दहि एतस्मै ।
 अर्पय मम पुत्र जीवन्तं येन प्रेक्षे ॥ ५६३ ॥
 एसा सगं त्ति नाउ, पुत्तो वित्तं च तीइ दिन्नाइं ।
 निद्धाडिया य इयरी, रत्ना अलियं त्ति कुविण्ण ॥ ५६४ ॥
 एषा स्वकेति ज्ञात्वा पुत्रो वित्तं च तस्मै वृत्तानि ।
 निर्धोदित्ता चेतरा राक्षऽस्तीकेति कुपितेन ॥ ५६४ ॥
 गन्धमणं ज जाया, भगलदेवीर्णे एरिसा सुमई ।
 तुट्ठेण ततो रत्ना, जिणस्स सुमई कय नाम ॥ ५६५ ॥
 गर्भगते यद् जाता मङ्गलदेव्या एतादृशी सुमतिः ।
 तुष्टेन ततो राक्ष जिनस्य सुमतिं कृतं नाम ॥ ५६५ ॥

पद्मप्रभतामा
 न्यार्थं

पउम बहुप्पयार, तहवि हु रत्तुप्पल इह पगय ।
 तत्सरिसी जस्स पहा, सो खलु पउमप्पहो अरहा ॥ ५६६ ॥

पद्म बहुप्रकारं तथाऽपि खलु रक्तोत्पलमिह प्रगतम् ।

तत्सदृशी यस्य प्रभा स खलु पद्मप्रभोऽर्हन् ॥ ५६६ ॥

जड वि इह वासुपुञ्जो, एरिसप्रभो तद्वाऽपि ह विसेसो । पद्मप्रभविशेषार्थं

पउमसयणम्मि जणणीएँ डोहलो तेण पउमाभो ५६७

यद्यपि इह वासुपूज्य एतादृशवर्णस्तथाऽपि खलु विशेषः ।

पद्मशयने जनन्या दोहदस्तेन पद्माभ ॥ ५६७ ॥

पासा देहविभागा, सुसोहणा जस्स सो खलु सुपासो । सुपार्थसामान्यार्थं

सद्ये वि एरिस चिय, एत्थ वि हेऊ इमो अन्नो ॥ ५६८

पार्थानि देहविभागा सुशोभना यस्य स खलु सुपार्थः ।

सर्वेऽचेतादृशा एवात्राऽपि हेतुरयमन्यः ॥ ५६८ ॥

गब्भगए जं जणणी, जायसुपासा तओ सुपासजिणो । सुपार्थविशेषार्थं

चंदममा देहपहा, जस्स उ चदप्पहो सो उ ॥ ५६९ ॥ चन्द्रप्रभसामान्यार्थं

गर्भगते यद् जननी जातसुपार्था तव सुपार्थजिन ।

चन्द्रसमा देहप्रभा यस्य तु चन्द्रप्रभ स तु ॥ ५६९ ॥

सुविहिजिणो वि ह एयंविहो त्ति भन्नद विसेसहेऊ त्तो । चन्द्रप्रभविशेषार्थं

चदपियणम्मि जणणीएँ डोहलो तेण चदाभो ॥ ५७० ॥

सुविधिजिनोऽपि खल्वेवविध इति भण्यते विशेषहेतुस्ततः ।

चन्द्रपाने जनन्या दोहदस्तेन चन्द्राभ ॥ ५७० ॥

सुविहि च पुप्फदत्तं, सुविही नाम विसेसणं वीय । सुविधिसामान्यार्थं

तत्थऽपि विही विहाणं, किरिया सा सोहणा जस्स ५७१

सुविधिं च पुष्पदन्त सुविधिर्नाम विशेषण द्वितीयम् ।

तत्राऽपि विधिर्विधान क्रिया सा शोभना यस्य ॥ ५७१ ॥

सो सुविही नामसत्थो, कारणमेयस्स जेण से जणणी । सुविधिविशेषार्थं

सद्यविहीसु वि कुसला, गब्भगए तेण सुविहिजिणो ५७२

स सुविधिर्नामसार्थ (शस्त) कारणमेतस्य येन तस्य जननी ।

सर्वविधिष्वपि कुशला गर्भगते तेन सुविधिजिन ॥ ५७२ ॥

अन्यमतम्

बुंदकुमुमानुरूपा, दत्ता ज तस्म पुण्डर्दतो तो ।
 अन्ने एय नाम, सुविहि च विसेमण दति ॥ ५७३ ॥
 बुन्दकुमुमानुरूपा दन्ता यत्तस्य पुष्पन्तस्तत ।
 अन्ये एनन्नाम सुविधिं च विसेषण ददि ॥ ५७३ ॥

शीतलसामा
यार्थ

सीयलवयणो लेसाणें, सीयलो तेण सीयलो भयवं ।
 सधे वि एरिस चिय, विसेमहेऊ इमस्सेमो ॥ ५७४ ॥
 शीतलच(द)नो देइयया शीतलसेन नीवलो भगवान् ।
 मर्वेऽपि एनादना एव विशेषहेतुरस्यैव ॥ ५७४ ॥

शीतलविशे
यार्थ

गन्मद्विए जिणेंदे, जणणीहत्थेण फुसियदेहस्म ।
 पिउणो दाहोयममो, सचातो सीयलो तेण ॥ ५७५ ॥
 गर्भस्थिते जिनेन्द्रे जननीहस्तेन स्पृष्टदेहस्य ।
 पितुदाहोपशम सजात शीतलमेन ॥ ५७५ ॥

श्रेयांससामा
न्यार्थ

सेया पसमणिज्जा, अमा देहस्स अयया जस्स ।
 सो सेजसो भनद, एसो अन्नो नि पजाओ ॥ ५७६ ॥
 श्रेयास (श्रेता) प्रशसनीया अंशा देहस्य अवयवा यस्य ।
 स श्रेयासो भण्यते एव अन्योऽपि पर्याय ॥ ५७६ ॥

श्रेयांसविशे
यार्थ

महरिहसेज्जारुहणम्मि डोहलो आसि जेण जणणीए ।
 गन्मगए भगवते, सा किर सेज्जा अपरिभोगा ॥ ५७७ ॥
 महार्हशय्यारोहणे दोहद आसीद् येन जनन्या ।
 गर्भगते भगवति सा किल शय्या अपरिभोगा ॥ ५७७ ॥

माधुपन्य

बुलदेवयाणुभावा, न सहइ सयणवरस्म अन्नस्स ।
 तत्थ य सुत्ता देवी, सहसा बुलदेवया नट्ठा ॥ ५७८ ॥
 बुलदेवतानुभावाद् न सहते स्वजनान्तरस्यान्यस्य ।
 तत्र च सुमा देवी सहसा बुलदेवता नट्ठा ॥ ५७८ ॥
 तुट्ठेण तओ पिउणा, सेज(ज)मो एस जिणवरो भणिओ ।
 तह होइ वासुपुओ, वसुपुअनिवस्स जमनच ॥ ५७९ ॥

तुष्टेन तत पित्रा श्रेयांस एष जिनवरो भणित ।

तथा भवति वासुपूज्यो वसुपूज्यरूपस्य यदपत्यम् ॥ ५७९ ॥

अहंरा—

पूण्ड्र वासरो ज जणणिं गम्भट्टियम्मि जिणनाहे ।

जाणदनिच्चमरमणो, वत्थाहरणेहि जणवरस्य ॥ ५८० ॥

अथवा—

पूजयति वासवो यद् जननीं गर्भस्थिते जिननाथे ।

आनन्दनिर्भरमना वस्त्राभरणैरनवरतम् ॥ ५८० ॥

तम्हा तिलोपपद्मणो, पिऊणा तुष्टेण सयणपच्चयस्र ।

नाम पि वासुपुज्यो, पइट्टिय भुण्णसुपसिद्ध ॥ ५८१ ॥

तस्मात् त्रिलोकप्रभो पित्रा तुष्टेन स्वजनप्रत्यक्षम् ।

नामाऽपि वासुपूज्य प्रतिष्ठित भुवनसुप्रसिद्धम् ॥ ५८१ ॥

अगमल कम्ममल, निगय दुग्धि मल जिणिंदस्स । निमलत्तामा

निमलो चित्तेण चुच्चइ, सवे नि हु किं न तो निमला? ५८२ न्याय

अद्गमल फर्ममलो विगतो द्विविधो मलो जिनेन्द्रस्य ।

विमल इति तेनोच्यते सर्वऽपि गुरु हि न ततो निमला ? ॥

अत्थि निसेमनिमित्त, जह भणिय सुमइनाममायाए । विमलविशे

पुत्ताविनाए महिलादुगस्स नवर जह निसेसो ॥ ५८३ ॥ पाथ

अस्मि विशेषनिमित्त यथा भणित सुमतिनाममातु ।

पुत्रविनाए महिलाद्विक्ख नवरमथ विशेष ॥ ५८३ ॥

रायगणम्मि चिट्ठइ, एमो अहिणयसमुग्गओ भूओ ।

पुत्तो य मज्जा उदरे, अत्थि महापुद्धिसपन्नो ॥ ५८४ ॥

राजाङ्गणे तिष्ठति एष अभिनवममुद्रको(तो) भूत ।

पुत्रश्च ममोत्प्रेरस्मि महापुद्धिसपन्न ॥ ५८४ ॥

एगो जोवणपत्तो, इमम्म वरपायसस्स छायाए ।

एय तुम्ह विराय, छिदिस्सइ नेत्थ सदेहो ॥ ५८५ ॥

अथ यौवनप्राप्तोऽस्य वरपादपस्य छायायाम् ।

एत तव विवाह छेत्स्यति नाऽत्र सन्देह ॥ ५८५ ॥

तत्तियमेत काल, ता चिद्वह ताव निम्भुया तुम्हे ।

पडिवन्नममायाए, माया न समद मुहुत्त पि ॥ ५८६ ॥

तावन्मात्र काल तत्त तिष्ठत तावत् निभृता यूयम् ।

प्रतिपन्नममायाया माता न भ्रमते मुदूर्तमपि ॥ ५८६ ॥

भणइ य फिट्ठइ गेह, एव दुण्ह वि विभिन्नचित्ताण ।

ज वा त वाटाओ अप्पिजइ देवि ! मम पुत्तो ॥ ५८७ ॥

भणति च स्पेयति गेहमेव द्वयोरपि विभिन्नचित्तयो ।

यद् वा तद् वात्तादप्यते देवि ! मम पुत्र ॥ ५८७ ॥

नियमइ कोसल्लेण, सामा नाऊण तासि परमत्थ ।

छिदइ त वयहार, पुबुत्तकमेण नीसेस ॥ ५८८ ॥

नियमयति कौशलेन श्यामा ज्ञात्वा तयो परमार्थम् ।

छिनत्ति त व्यग्रहार पूर्वाक्तश्रमेण नि शेषम् ॥ ५८८ ॥

एव विमल बुद्धिं, कयवम्मनराहियेण नाऊण ।

एमो गम्भपभावो, सुयस्म विमलो कय नाम ॥ ५८९ ॥

एव विमला बुद्धिं कृतवमनराधिपेन ज्ञात्वा ।

अथ गर्भप्रभाव सुतस्य विमल श्रुत नाम ॥ ५८९ ॥

अनन्तसामा
पार्थ

नाण जेण अणत्त, बल च विरिय च सासयसुह च ।

तेण जिणेदोऽनन्तो(नञ्जो), अन्न पिहु कारण अत्थि ५९०

ज्ञान येन अनन्त बल च वीर्य च आश्रितसुख च ।

तेन जिनेदोऽनन्तो(नान्यो)ऽन्यदपि खलु कारणमस्ति ५९०

अनन्तपिशे
पार्थ

जम्हाऽयारसमए, जण्णनाहस्स दिट्ठमराए ।

रयणविचित्तमणत्त, दाम मुमिणे तओऽणतो ॥ ५९१ ॥

यस्मादवतारसमये जगदेवनायस्य दृष्टमन्त्रया ।

रत्नविचित्रमनन्त दाम स्वप्ने ततोऽनन्त ॥ ५९१ ॥

धम्मफलभूयरूपाइगुणगणो धम्मदेसओ सो सो । धर्मसामा
पच्चस्सो धम्मो इव, भन्नइ धम्मो जिणो तेण ॥५९२॥ न्यार्थ
धर्मफलभूतरूपादिगुणगणो धर्मदेशक स स ।
प्रत्यक्षो धर्म इव भण्यते धर्मो जिनसेन ॥ ५९२ ॥

अहवा—

अहिओ धम्मच्छाहो, जाओ जणणीए तम्मि उअरत्थे । धर्मविशेषार्थ
तुट्ठेण तेण पिउणा, जिणस्स धम्मो कय नाम ॥५९३॥

अथवा—

अधिको धर्मोत्साहो जातो जनन्या तम्मिनुदग्गस्ये ।
तुट्ठेन तेन पिजा जिनस्य धर्म कृत नाम ॥ ५९३ ॥
सती पसमो भन्नट्ठ, अवडरित्तो य तीए तो सन्ती । शान्तिसामा
रागदोसविउत्तो, भावत्थो होइ एयस्स ॥ ५९४ ॥ न्यार्थ
शान्ति प्रशमो भण्यतेऽन्यतिरिक्तश्च तया तत शान्ति ।
रागद्वेषवियुक्तो भागार्थो भगवत्तस्य ॥ ५९४ ॥
अन्न पि एत्थ कारणमिमस्स नामस्स गयउरे नयरे । शान्तिविशे
जाय महतमसिवं, खुद्दसुरकोवदोसेण ॥ ५९५ ॥ पार्थ
अन्यदप्यत्र कारणमस्य नाम्नो गजपुरे नगरे ।
जात महदग्गिव क्षुद्रसुरकोपदोपेण ॥ ५९५ ॥
उइराढेवीउयरे, अवयरिए सोलसम्मि तित्थयरे ।
असिव ज्झत्ति पणट्ठ, तिमिर व समुग्गए सूरें ॥५९६॥
अचिरादेव्युदरेऽवतीर्णे षोडशे तीर्थकरे ।
अशिव झटिति प्रणष्ट तिमिरमिव समुद्रते सूर्ये ॥५९६॥
जाया पुरम्मि सती, तत्तो तुट्ठेण वीससेणेणं ।
सति ति कय नाम, तिलोयचूडामणिजिणस्स ॥५९७॥
जाता पुरे शान्ति ततस्तुट्ठेन विश्वसेनेन ।
शान्तिरिति वृत नाम त्रिलोकचूडामणिजिनस्य ॥५९७॥

उ-३ स्वर्णमयमहाधूम, दट्टण घरगणागय सुमिणे ।
 ज पडिउद्धा देवी सुयस्स बुद्ध कय नाम ॥ ५९८ ॥
 रत्नमयमहास्त्प दट्टा गृहाङ्गणागत म्वप्रे ।
 यत् प्रतिबुद्धा देवी सुतस्स बुन्धु कृत नाम ॥ ५९८ ॥
 भरसामान्याथ नो राइ नो पयन्छइ, साव वाऽणुग्गह च जीयाण ।
 राग-दोमविउत्तो, होइ जिणेदो अरो तेण ॥ ५९९ ॥
 नो राति नो प्रयच्छति शाप वाऽनुग्रह च जीवानाम् ।
 राग द्वेषवियुक्तो भवति जिनेन्द्रोऽरस्तेन ॥ ५९९ ॥

अहवा—

अविशेषार्थ उत्तमरहगजोगो, लट्टो सुमहारिओ अगे सुविणे ।
 जणणीए तेण कय, अरो चि नाम जिणेदस्स ॥ ६०० ॥

अथवा—

उत्तमरथाहयोगो ह्यथ सुमहारोऽर स्वप्रे ।
 जनन्या तेन कृतमर इति नाम चित्तेन्द्रस्य ॥ ६०० ॥
 मल्लिसामान्यार्थ मोहाइमल्लमहणो, विज्जइ मल्लो परिग्गहे जम्हा ।
 सुवज्झाणऽमिहाणो, मन्नइ तम्हा जिणो मल्ली ॥ ६०१ ॥
 मोहादिमल्लमयनो विद्यते मल्ल परिग्रहे यस्मात् ।
 शुद्धध्यानाभिधानो मन्यते तस्माद् जिनो मल्लि ॥ ६०१ ॥

अथ च—

मल्लिविशेषार्थ कृच्छिगए जिणनाहे, देवीए पभावईए उप्पन्नो ।
 वरसुरहिमल्लसयणम्मि टोहलो तेण मल्लिजिणो ॥ ६०२ ॥

अन्यथ—

कुक्षिगते जिननाथे देव्या प्रभावत्या उत्पन्न ।
 वरसुरभिमात्यगयने टोहल्मेन मल्लिजिन ॥ ६०२ ॥
 सुनिमुन्नतसा मान्यार्थ सुणइ तिकालायत्थ, जयस्स ज मो भवे सुणी तेण ।
 सोहणवएहि जुत्तो, चि सुवओ पयदुग नाम ॥ ६०३ ॥

जानाति त्रिकालावस्था जगतो यत् स भवेद् मुनिसेन ।

शोभनप्रतैर्युक्त इति सुत्रत पदद्विक नाम ॥ ६०३ ॥

जइ वि हु सवे एणंविह ति तह वि हु इमम्मि गव्वमणए । मुनिमुत्रतवि
शेषाथ
जाया जणणी ज सुव्वय ति मुनिसुव्वओ तम्हा ॥ ६०४ ॥
ययपि खलु संवे एवविधा इति तथाऽपि सत्त्वस्मिन् गर्भगते ।

जाता जननी यत् सुत्रता इति मुनिसुत्रतस्मात् ॥ ६०४ ॥

उत्तमगुणगणगरुयत्तणेण नमिया सुरासुरा जम्हा । नमिसामा
न्याथ

चलणेसु भुवणगुरूणो, तेण नमी भन्नए भयव ॥ ६०५ ॥

उत्तमगुणगणगरुक्त्वेन नवा सुराऽसुरा यस्मात् ।

घरणयोर्भुवनगुरोस्तेन नमिर्भण्यते भगवान् ॥ ६०५ ॥

तह वि विसेसनिमित्त, विजयनरेदस्स मंदिरे सोउ । नमिद्विशेषार्थ

विउहनिवहेहि विहिय, सुयजम्ममहामह रम्म ॥ ६०६ ॥

तथाऽपि विशेषनिमित्त विजयनरेन्द्रस्य मन्दिरे श्रुत्वा ।

विबुधनिवहैर्विहित सुतजन्ममहामह रम्यम् ॥ ६०६ ॥

ईसा-मच्छरगरुयत्तणेण आगामिपरिभन्नभयाओ ।

रुद्धा पच्चतियपत्थवेहि तुरिय पुरीमहिला ॥ ६०७ ॥

ईर्ष्या-मत्सरगरुक्त्वेन आगामिपरिभन्नभयात् ।

रुद्धा प्रत्यन्तिकपार्थिवेस्त्वरित पुरीमिथिला ॥ ६०७ ॥

वाङ्मयचित्ते लोए, विजयनरिंदम्मि वाउलीभूए ।

मूढम्मि मतिवग्गे, अडघोरे कोट्टरोहम्मि ॥ ६०८ ॥

मृद्वचिन्ते लोके विजयनरेन्द्रे व्याकुलीभूते ।

मूढे मन्त्रिवर्गे अतिघोरे कोट्टरोहे (धे) ॥ ६०८ ॥

चित्तं वप्पाएवी, सुरवइमहियस्स मज्झ तणयस्स ।

मज्झण्हदिणयरस्स व, तेय निसहंति कह रिउणो? ॥ ६०९ ॥

चिन्तयति वप्रादेवी सुरपतिमहितस्य मम तनयस्य ।

मध्याह्निककरस्येव तेजो विपहन्ते कथ रिपव ? ॥ ६०९ ॥

तस्माद् दसेमि इम, गोसे सवेसि दुष्टराईण ।
 पणमति पलायति व, सयराह जेण सवे वि ॥६१०॥
 तस्माद् दर्शयामीम गोपे सर्वेषा दुष्टराजानाम् ।
 प्रणमन्ति पलायन्ते वा शीघ्र येन सर्वेऽपि ॥ ६१० ॥
 मग्गाणुसारिपरिणामियाएँ बुद्धीए भाविउणेव ।
 उच्छगधरियनाला, खरुदए सालमारुढा ॥ ६११ ॥
 मार्गानुसारिपारिणामिक्या बुद्ध्या भावयित्वैवम् ।
 उस्तङ्गधृतयाला सूर्यावये सालमारुढा ॥ ६११ ॥
 ददूण जिणरेंद, रायाणो माण-मच्छरविउत्ता ।
 पणमति पणयसार, सेवगभाव पवन्नति ॥ ६१२ ॥
 ददू जिनवरेन्द्र राजानो मान मत्सरवियुक्ता ।
 प्रणमन्ति प्रणत(य)सार सेवकभार प्रपन्नयन्ति ॥६१२॥
 ज नमिया सयलनिवा, जिणस्स अच्चतयलसमुन्नद्धा ।
 तेण विजएण रत्ता, नमि चि नाम विणिम्मविय ६१३
 यद् गता सकलनृषा जिनस्यात्यन्तउलसमुन्नद्धा ।
 तेन विजयेन राक्षा 'नमि' इति नाम विनिर्मापितम् ॥
 भधइ अरिट्टमसुह, नेमी चक्काउहस्स खलु धारा ।
 असुहस्स नेमिभूओ, अरिट्टनेमी जिणो तेण ॥६१४॥
 भण्यतेऽरिट्टमसुर नेमिअजायुषस्य खलु धारा ।
 अशुमस्य नेमिभूतोऽरिट्टनेमिर्जिनस्तेन ॥ ६१४ ॥
 अहवा सिवादेवीए, टिट्ट सुमिणम्मि तुट्टिसजणय ।
 रिट्टरयण च नेमि, उप्पयमाण तओ नेमी ॥ ६१५ ॥
 अथवा शिवादेव्या दृष्ट स्वप्ने तुष्टिसजनकम् ।
 रिट्टरत्न च नेमिमुत्पतन् ततो नेमि ॥ ६१५ ॥

रिष्टीमिमा
॥१११॥

रिष्टीमिमा
दीपार्थ

पामइ लोघा ऽलोघ, तीया-ज्जागए य पज्जाए । पाश्वसामा
तम्हा भन्नइ पासो, दुइय पि हु कारण एय ॥६१६॥ न्याय
पश्यति लोका-ऽलोकम् अतीता-ऽनागताश्च पर्यायान् ।
तस्माद् भण्यते पार्श्व , द्वितीयमपि खलु कारणमेतत् ६१६
सप्य सयणे जणणी, ज पासइ तमसि तेण पासजिणो । पाश्वविरोपार्श्व
पामम्मि समीरम्मि[य] नाणेण जणस्स तो पासो ६१७
सर्प शयने जननी यद् पश्यति तमसि तेन पार्श्वजिन ।
पाश्वे समीपे च ज्ञानेन जनस्य तत पार्श्व ॥ ६१७ ॥
जम्हा जम्मप्पभिई रुवेण वलेण नाण-चरणेहि । वधमानसामा
जाओ पण्डुमाणो, तेण जिणो उद्धमाणु चि ॥६१८॥ न्यार्थ
यस्माद् जन्मप्रभृति रूपेण बलेन ज्ञान-चरणै ।
जात प्रवर्धमान तेन जिणो वर्धमान इति ॥ ६१८ ॥

जड या—

गज-सुरग कोस कोट्टागार गाम नगरेहि भिच्च रयणेहि । वधमानविरो-
जाय पण्डुमाण, नायकुल जेण जणुदियह ॥६१९॥ पार्श्व

यदि या—

गज-सुरग-कोश-कोट्टागार-ग्राम-नगरैर्युत्य-रत्नै ।
जात प्रवर्धमान ज्ञातकुल येनाऽनुदिवसम् ॥ ६१९ ॥
तिसलादेगीगम्मे, सकतै चरिमजिनवरे जेण ।
तुट्ठेण ततो पिउणाऽवि वद्धमाणो कय नाम ॥६२०॥
त्रिशलादेवीगर्भे सन्नान्ते चरमजिनवरे येन ।
तुट्ठेन तत पित्राऽपि वर्धमान कृत नाम ॥ ६२० ॥

“एव मए” गाहासूत्रम् ॥

एव नि भणियविट्ठिणा, मए चि जप्पाणमाह वटारु । “एव मए”
अभिमुहभावेण धुया, अभित्तुया नो पमत्तेण ॥६२१॥ इत्यस्या गाथा
या अथ

एव मया-गाथासूत्रम् ।

एवमिति भणितविधिना मयेत्यात्मानमाह वन्दार' ।

अभिमुखभावेन स्तुता अभिष्टुता नो प्रमत्तेन ॥ ६०१ ॥

कम्म रय चि बुच्चइ, वज्झत वद्धय मल होड ।

विहुयमवणीयमुभय पि जेहि ते विहुयरयमलया ६२२

कर्म रज इति उच्यते बाह्यान्तर्गदको मलो भवति ।

विधूतमपनीतम्, उभयमपि यैस्ते विधूतरजो मलका ॥

जेसि पहीण नट्ट, जरमरण ते पहीणजर मरणा ।

चउनीस ति थ गणणा, ञवि सदाओ तदन्नेऽपि ६२३

येषां प्रहीण नष्ट जरा मरण ते प्रहीणजरा-मरणा ।

चतुर्विंशतिरिति च गणना अपि-शक्यान् सदन्त्येऽपि ॥ ६२३

रागाडजएण जिणा, ओही मणनाणिणोऽपि किर हुति ।

तेसि वरा केवलिणो, ते सामन्नाऽपि हु भवति ॥ ६२४

रागादिजयेन जिना अवधि-मनोज्ञानिनोऽपि किर भवन्ति

तेषु वरा केवलिनस्ते सामान्या अपि गच्छ भवन्ति ६२४

तो भञ्जइ तित्थयरा, तेसि अत्थो वियाहिओ चैय ।

मे भञ्ज पसीयतु चि तोमगतो सया होंतु ॥ ६२५ ॥

ततो भण्यते तीर्थकरा, तेषामर्थो व्याख्यात एव ।

मे मम प्रसीदन्तु इति तोषयन्त सदा भवन्तु ॥ ६२५ ॥

चो०—

वीतरागा कथ
प्रसीदन्तु ?

तूंसति सयुया जे, नियमा रूंसति निदिद्या ते उ ।

रूह वीयरगमइ, गहति ? ते रूह व योयवा ? ॥ ६२६ ॥

चोन्क —

तुष्यति सस्तुता ये नियमाद् रूयन्ति निदिदान्ते तु ।

कथं वीतरागश्च बहन्ति ? ते कथं वा स्रोतया ? ॥ ६२६ ॥

अह ते न पसीयंति ह, कञं मणिण ता किमेण ? ।

सच्च ते भगवतो, विरागदोसा न तू सति ॥ ६२७ ॥

अथ ते न प्रसीदन्ति खलु कार्यं भणितेन तत् किमेतेन ? ।

सत्य ते भगवन्तो विरागदोषा न तु गन्ति ॥ ६२७ ॥

भक्तिमणिण इमिणा, कम्मस्स उवसमभावओ तह वि ।

भविमाण सुकल्लाण, कसायफलभूयमल्लियड ॥ ६२८ ॥

भक्तिभणितेनाऽनेन कर्मक्षयो-पशमभावतस्तथाऽपि ।

भव्याना मुरुल्याण कपायफलभूतमालीयते ॥ ६२८ ॥

“कित्तियं-वदिय-महिया” गाहा, सूत्रम् ॥

“कीर्तित-वन्दित-महिता” गाथा, सूत्रम् ।

नामेहि समुच्चरिया, कित्तिया वदिया सिरोनमणा । “कित्तिय वदि

पुप्फाडएहि महिया, मय त्ति वा वायणा सुगमा ६२९ यमहिया”

नामभि समुच्चरिता कीर्तिता वन्दिता जिरोनमनात् । इत्यस्या गा-

पुपादिकैर्महिता मयेति वा वाचना सुगमा ॥ ६२९ ॥ थाया अथ

जे पच्चक्खा एए, लोगस्स मुरा-ऽमुराइरूवस्स ।

उच्छन्नतमत्ता उत्तम त्ति सिद्धा सिव पत्ता ॥ ६३० ॥

ये प्रत्यक्षा एते लोकस्य मुरा-ऽमुरादिरूपस्य ।

उच्छन्नतमस्त्वाद् उत्तमा इति सिद्धा शिव प्राप्ता ॥ ६३० ॥

रोगाभावं आरोग्यमाहु तस्साहु(ह)मो उ जो पेचा ।

घोहीलामो जिणधम्मसपया त मह दितु ॥ ६३१ ॥

रोगाऽभाव आरोग्यमाहु तस्माद्यु(घ)वस्तु य प्रेत्य ।

वोधिलामो जिनधर्मसपदा त महा ददतु ॥ ६३१ ॥

१११ पृष्ठगत पूर्णमूलम्

एव मए अमिथुआ जिह्वययमला पहीणजरमरणा ।

चउवीस पि जिणवरा तित्थयरा मे पसीअतु ॥ ५ ॥

१ पूर्णमूलम्—

कित्तिय-वदिय-महिया जे ए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ।

आरुग्ग-वोहिलाम समादिवरमुत्तम दितु ॥ ६ ॥

मणनिवृद्धं समाही, तेण वर दत्तु वोहिलाभ मे ।
 तस्स वि सबपहाणत्तसाहग उत्तम भणिय ॥ ६३२ ॥
 मनोनिवृत्ति समाधि तेन वर दत्तु वोधिलाभ मम ।
 तस्याऽपि सर्वप्रधानत्वसाधकमुत्तम भणितम् ॥ ६३२ ॥

चोयगो—

निदानम्

आरोग्यवोहिलाभ, समाहिवरमुत्तम च मे दितु ।
 किं न हु नियाणमेय? ति विभासा एत्थ कायवा ६३३

चोदक —

आरोग्य वोधिलाभ समाधिवरमुत्तम च मम दत्तु ।
 किं न खलु निदानमेतद् ? इति विभासाऽत्र कर्तव्या ६३३

आयरिओ—

भासा असच्चमोसा, नवर भत्तीएँ भासिया एमा ।
 न हु स्त्रीणपेज्जदोसा, दिति समाहि च वोहि च ६३४

आचार्य —

भासा असत्त्वमृषा नवर भक्त्या भाषितैषा ।
 न खलु स्त्रीण-प्रेमदोषा ददति समाधिं च बोधिं च ॥ ६३४

किं तु—

भत्तीएँ जिणवराण, परमाए स्त्रीणपेज्ज-दोसाण ।
 आरोग्यवोहिलाभ, समाहिमरण च पावेति ॥ ६३५ ॥

विन्तु—

भक्त्या जिनवराणा परमया स्त्रीणप्रेम दोषाणाम् ।
 आरोग्य-वोधिलाभ समाधिमरण च प्राप्नुवति ॥ ६३५ ॥

१ एतद्भाषात्रयम् (६३३-६३४-६३५) आचक्ष्यके (१०९४-१०९५-१०९८)
 भाषाक्रमम्

“चंदेसु निम्मलयरा” सूत्रम् ॥

“चन्द्रेषु निर्मलतरा ” सूत्रम् ।

“चंदेसु निम्म-
लयरा” इति
गाथाध

सत्तमियाण्डुयण, नेय इह पञ्चमीएँ अत्यम्मि ।
चदेहितो वि तओ, नायवा निम्मलतरा ते ॥६३६॥

सप्तमिकाण्डुवचन द्वेयमिह पञ्चम्या अर्थे ।

चन्द्रेभ्योऽपि ततो ज्ञातव्या निर्मलतरास्ते ॥ ६३६ ॥

आइचा दिउसयरा, तेहितो वि अहिय पयासयरा ।

लोआलोउओयगकेलनाणप्पगासेण ॥ ६३७ ॥

आदित्या दिवसकरा तेभ्योऽप्यधिक प्रकाशकरा ।

लोकालोकोद्द्योतकपेवलज्ञानप्रकाशेन ॥ ६३७ ॥

सागरवरो समुदो, सयंभुरमणो तओ वि गमीरा ।

सिद्ध चि निद्धियट्ठा, सिद्धिं मुत्तिं मम दिसतु ॥६३८॥

सागरवर समुद्र स्वयभूरमणस्ततोऽपि गम्भीरा ।

सिद्धा इति निष्ठितार्था सिद्धिं मुक्तिं मम दिशन्तु ॥

जह एग चेह्यगिहे, एगखेतुम्भवे जिणवरिंटे ।

सर्वचैत्यव-
न्दना

आसज्ज कया एसाऽभिवदणा भत्तिजुत्तेहिं ॥ ६३९ ॥

यथैरुचैत्यगृहान् एकक्षेत्रोद्भवान् जिनवरेन्द्रान् ।

आसद्य कृतैषाऽभिवन्दना भक्तियुक्तै ॥ ६३९ ॥

इय सव्वेइयाण वि, कायवा वदणा सुहत्थीहि ।

सव्वे(वि)जिणेदा एरिस चि पणिहाणजुत्तेहि ॥६४०॥

इति सर्वचैत्यानामपि वर्तव्या वन्दना सुरा(शुभा)र्विभि ।

सरेँ(ऽपि)जिनेन्द्रा एतादृशा इति प्रणिधानयुक्तै ॥६४०॥

वदामि चेइयाई, काउस्मग्गेण तो असेसाइ ।

इय उल्लसतभावो, पुणो वि एय समुच्चरड ॥ ६४१ ॥

१ पूणमूलम्—

चंदेसु निम्मलयरा आइचेसु अहिअं पयासयरा ।

सागरवरगमीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसतु ॥ ७ ॥

वदे चैलाणि फायोत्सर्गेण ततोऽजेषाणि ।
इत्युत्सर्गमात्रं पुराप्येतां समुचरति ॥ ६४१ ॥
“संज्ञलोप अरिस्तचेष्टयाण” इत्यादि ॥
“मर्वलोपे अहंचैलानाम्” इत्यादि ।

सर्वो चि निरवसेमो, उद्वाहो तिरियमेयपडिभिन्नो ।
लोगो चि सेचलोगो, सिद्धते सुप्पसिद्ध ज ॥ ६४२ ॥
मर्ग इति निरवसेय ऊर्ध्वं-ऽधस्तिर्यग्भेदप्रतिभिन्न ।
लोक इति क्षेत्रलोक सिद्धान्ते सुप्रसिद्ध यत् ॥ ६४२ ॥
आगासस्स पएमा, उद्दु च अहे य तिरियलोमे य ।
जाणाहि सेचलोग, अणतजिणदेसिय सम्म ॥ ६४३ ॥
आराशस्स प्रदेशा ऊर्ध्वं च अधश्च तिर्यग्लोके च ।
जानीहि क्षेत्रलोकमनन्तनिदेशित सम्यग् ॥ ६४३ ॥
तत्थ किर उद्दुलोए, चउरासी चेष्टयाण लम्माइ ।
सत्ताणउडसहस्सा, तह तेरीस विमाणा उ ॥ ६४४ ॥
तत्र त्रिलोर्ध्वलोके चतुरशीतिश्चैलाना लक्षणि ।
सप्तनवतिसहस्राणि तथा त्रयोविंशतिर्विमानानि तु ॥ ६४४ ॥
सत्तेन य कोडीओ, हवति बारत्तरी सयसहस्सा ।
अहलोए सासयचेष्टयाण नेया इमा सरा ॥ ६४५ ॥
सप्तेन च कोटो भवन्ति द्वासप्तति सहस्सा ।
अधोलोके शाश्वतचैलाना स्तेया इय सरया ॥ ६४५ ॥
जिणभवणाइ तिरिय, सराईयाडं भौमनगरेसु ।
जोइसियविमाणेसु य, तत्तो विट्ठु सरयगुणियाइ ६४६ ॥
जिनभवनानि तिर्यक् सरयातीतानि भौमनगरेषु ।
ज्योतिषिक्विमानेषु च ततोऽपि खलु सरयगुणितानि ॥

त्रिगोक्चैल
सरया

वासहर-मेरु-चक्रार-दहवई-माणुसुचरनगेसु ।
 नंदीसर कुंडल-रुयग-वट्टवेयड्डुमाईसु ॥ ६४७ ॥
 वर्षधर-मेरु-वक्षस्कार-द्रुपति-मानुपोत्तरनगेसु ।
 नन्दीश्वर-कुण्डल रुचक-धृत्तवैताळ्यादिषु ॥ ६४७ ॥
 पचदसकम्मभूमिसु, सासय-किचिमयमेयमिन्नाई ।
 अरहंतचेड्याइ, तिरियलोगम्मि तेसिमहं ॥ ६४८ ॥
 पच्चदशकर्मभूमिषु शाश्वत कृत्रिमकभेदमिन्नानि ।
 अहंभैत्यानि तिर्यंग्लोके तेपामहम् ॥ ६४८ ॥
 अरहंतचेड्याण, करेइ इच्छाइदडग पठिउ ।
 पुविं च काउसग्ग, करेज्ज झाएज्ज मंगलगं ॥ ६४९ ॥
 अहंभैत्याना करोति इत्यादिदण्डक पठित्वा ।
 पूर्वमिन्न कायोत्सर्गं कुर्याद् ध्यायेद् मङ्गलकम् ॥ ६४९ ॥
 पुवं व पारिउणं, परमेट्ठीणं धुई अ काउणं ।
 देज्जा ऽणेगजिणाणं, धुई समुदामसहेण ॥ ६५० ॥
 पूर्वमिन्न पारयित्वा परमेष्ठिना स्तुतीञ्च कृत्वा ।
 वद्यादनेरुजिनाना स्तुती समुदामशब्देन ॥ ६५० ॥
 दंसणसुद्धिनिमित्तं, तित्थंकरवदणा कया एसा ।
 नाणविमुद्धिनिमित्त, एत्तो वदामि मुयणाण ॥ ६५१ ॥
 दर्शनशुद्धिनिमित्त तीर्थंकरवन्दना कृतैषा ।
 ज्ञानविशुद्धिनिमित्तमितो वन्दे सुतज्ञानम् ॥ ६५१ ॥
 तं मिच्छसम्ममेया, दुविह मिच्छसुयवज्जणट्ठाए ।
 जेहिं पणीयं सम्म, नाण ते वंदए एवं ॥ ६५२ ॥
 तद् मिध्या-सम्यग्भेदाद् द्विविध मिध्याश्रुतवर्जनार्थाय ।
 यं प्रणीत सम्यग् ज्ञान तान् वन्दते एवम् ॥ ६५२ ॥

“पुकरपरवरदीवडे” इत्यादि ।

“पुकरवरद्वीपार्धे” इत्यादि ।

तत्त्व—

श्रुतसंवादार्थ

उद्धारसागराण, अद्धारज्जाण जत्तिया समया ।

एत्थ किर तिरियलोए, दीवसमुदा उ एवइया ६५३

तत्र—

उद्धारसागराणामर्धवृत्तीयाना थावन्त समया ।

अत्र किल तिर्यंग्लोमे द्वीप-समुद्रास्तु एतान्त ॥६५३॥

अभिन्तरओ दीनो-दहीण पडिपुन्नचदसठाणो ।

जवुदीनो लम्प, विक्खभायामओ होइ ॥ ६५४ ॥

अभ्यन्तरको द्वीपो-दधीना प्रतिपूर्णचन्द्रसस्थान ।

जम्बूद्वीपो लक्ष विन्म्भा ऽऽयामतो भवति ॥ ६५४ ॥

त पुण लवणसमुदो, परिसिबई दुगुणलक्खविक्खमो ।

त पुण धायइसडो, त दुगुण त च कालोओ ॥६५५॥

त पुनलवणसमुद्र परिक्षिपति द्विगुणलक्षविष्कम्भ ।

त पुनर्धातनीपण्ड (रण्ड) त द्विगुण त च कालोद ॥

सो पुण पुकरदीवेण वेदिओ पुबदुगुणमाणेण ।

इय दुगुणदुगुणमाणा, सबे दीना समुदा य ॥६५६॥

स पुन पुकरद्वीपेन वेष्टित पूर्वद्विगुणमानेन ।

इति द्विगुणद्विगुणमाना सर्वे द्वीपा समुद्राश्च ॥६५६॥

तेसु किर तइयदीवो, सोलसलम्पमाणविक्खमो ।

पुकरवररो त्ति भन्नइ, तस्सद्ध पुकरवरद्ध ॥ ६५७ ॥

तेषु किल तृतीयद्वीप षोडशलक्षप्रमाणविष्कम्भ ।

पुकरवर इति भण्यते तस्यार्धं पुकरवरार्धम् ॥ ६५७ ॥

१ पूर्वमूलम्—

पुकरवरदीवडे धायइसडे य जवुदीवे य ।

भरहे रवय निदेहे धम्माइगरे नमसामि ॥ १ ॥

पायारसंठिएण, परिसित्तं माणुसनगेणं ।
 एयं मणुस्मखेत्त, नाहिं तिरिया य देवा य ॥६५८॥
 प्राकारसस्थितेन परिक्षिप्त मानुपनगेन ।
 एतद् मनुष्यक्षेत्र वहिस्तिर्यश्च देवाश्च ॥ ६५८ ॥
 पुक्खरवरदीपद्धे, धायइसंडे दुइयदीवम्मि ।
 जवुदीवम्मि य आइमम्मि सवेसि दीवाण ॥ ६५९ ॥
 पुक्खरवरद्वीपार्हे धातपीरण्डे द्वितीयद्वीपे ।
 जम्बूद्वीपे चादिमे सर्वेषा द्वीपानाम् ॥ ६५९ ॥
 पच्छाणुपुव्वियाए, निदेसो एस सित्तगुरुयत्ता ।
 भरहे-रवय-विदेहे, एस समाहारददो उ ॥ ६६० ॥
 पश्चानुपूर्वीतया निर्देज एष क्षेत्रगुरुकत्वान् ।
 भरतै-रायत विदेहे एष समाहारद्वन्द्वस्तु ॥ ६६० ॥
 एकैक पञ्चगुण, जम्हा भरहाइयाण एयाण ।
 पनरससु कम्मभूमिसु, भावत्थो होइ एयस्स ॥६६१॥
 एकैक पञ्चगुण यस्माद् भरतादिकानामेतेषाम् ।
 पञ्चदशसु कर्मभूमिषु भावार्था भवति एतस्य ॥६६१॥
 धम्मो इह सुयधम्मो, आइगरा होंति तस्स तित्थयरा ।
 ते उ नमसामि अह, वदामि विसुद्धचित्तेण ॥६६२॥
 धर्मे इह श्रुतधर्मे आदिकरा भवन्ति तस्य तीर्थकरा ।
 तास्तु नमस्याम्यह वन्दे विशुद्धचित्तेन ॥ ६६२ ॥
 धम्माइगरे एवं, थोऊण सुयस्स सयव कुणइ ।
 तमतिमिरपडलविद्धंसणस्स एगाएँ गाहाए ॥ ६६३ ॥
 धर्मादिकरानेव स्तुत्वा श्रुतस्य सस्तव करोति ।
 तमस्तिमिरपटलविद्धंसनस्य एकया गायया ॥ ६६३ ॥

१ सा च इय गायी—

तमतिमिरपडलविद्धंसणस्स सुरगण-नरिंदमहिअस्स ।
 सीमाधरस्स घदे पप्फोडिअमोहजालस्स ॥ २ ॥

“तमतिमिर”
इति गायार्थः ।

तत्थ तमो अन्नाण, रुविज्जह तम्मि तिमिरपटलं य ।
विद्धसणो विणासी, तस्म उ जिणभणियसिद्धतो ६६४
तत्र तमोऽन्नाण रूप्यते तस्मिन् तिमिरपटलमिव ।

विद्धसणो विनासी तस्य तु जिणभणितसिद्धान्त ६६४
तस्स चि सुरा पयडा, गणो य सघो फुड चिय नरिंदो ।
तेहि महियस्स परिपूडयस्स गुरुमचिराएण ॥ ६६५ ॥

तस्येति सुरा प्रकटा गणश्च सह स्फुट एव नरेन्द्र ।
तैर्महितस्य परिपूजितस्य गुरुमचिरागेण ॥ ६६५ ॥

सीमा मेरा त जो, घरई धम्मस्म तह अहम्मस्म ।
त वदे भत्तीए, छट्ठविमत्ती उ धीयत्थे ॥ ६६६ ॥

सीमा मर्यादा सा जो धरति धर्मस्य तथाऽधर्मस्य ।
त वन्दे भक्त्या पट्टीविभक्तिस्तु द्वितीयार्थे ॥ ६६६ ॥

पप्फोडियमइसयचुन्निय ति जेणेह मोहमहाजाल ।
वदे त सिद्धत, अहवा तस्सेव माहप्प ॥ ६६७ ॥

प्रस्फोटितमतिशयचूर्णितमिति येनेह मोहमहाजालम् ।
वन्दे ॥ सिद्धान्तमथवा तस्यैव माहात्म्यम् ॥ ६६७ ॥

तहा—“जाई-जरा मरण” इत्यादि सूत्रम् ॥

तथा—“जाति जरा मरण—” इत्यादि सूत्रम् ।

“जाइ” श
ब्दार्थः

जाइ चि मासनवग, गन्मे वसिऊण गरुयदुवखेण ।
नेरइयस्स व धडियालयाओ जीउस्स णिगमण ६६८
जातिरिति मासनवव गर्भे उपित्वा गुरुपदु खेन ।
नैरयिकस्येव धटिकाऽऽलयाद् जीवस्य निर्गमनम् ॥

१ पूर्णमूलम्—

जाई-जरा मरण-सोयपणासणस्स कल्ल्याणपुक्खलविसालसुहावहस्स ।
को देव-दाणय-नरिंदगणधियजस्स धम्मस्स सारमुपलब्ध करे पमाय ३

होइ जरा बुद्धत्वं, वपसायपटुत्तरूपमहणी ।
 जा परिभवदवदह्ण, जीवत्तमय जण कुणइ ॥ ६६९ ॥
 भवति जरा वृद्धत्व व्यवसाय-भ्रमुत्व रूप-बलमयनी ।
 या परिभवदवदग्ध जीवन्मृत जन करोति ॥ ६६९ ॥
 मरणं पुण पचत्तं, भयकर सयलजीपलोयस्स ।
 निययमनायागमण, दुहावहं वेरिचकं व ॥ ६७० ॥
 मरण पुन पच्चत्तं भयकर सकलजीवलोकस्य ।
 नियतमज्ञातागमन दुःखान्ह वैरिचक्रमिव ॥ ६७० ॥
 सोओ मण-देहाणं, संतापयरो जणस्स परिणामो ।
 धणहरण-वधुमरणाइसभवो भवभ्रमनिमित्त ॥ ६७१ ॥
 शोको मनो-देहयो सत्तापकरो जनस्य परिणाम ।
 धनहरण-वन्धुमरणादिसभजो भवभ्रमनिमित्तम् ॥ ६७१ ॥
 एएसिमणिट्ठाण, पणासणो जो जिणेदसुयधम्मो ।
 तस्सोपलब्ध सार, एमाइपयाण सग्घो ॥ ६७२ ॥
 एतेपामनिष्ठाना प्रणागनो यो जिनेन्द्रधुतवर्म ।
 तस्योपलभ्य सारमेवमादिपदाना सवन्ध ॥ ६७२ ॥
 अमुहनिवारणसत्ती, पाएणेण तस्स निदिट्ठा ।
 सुहसपयाण सत्ती, भन्नइ तीएण पाएण ॥ ६७३ ॥
 अशुभ(असुख)निवारणशक्ति पादेनैतेन (प्रायेणैतेन)
 तस्य निर्दिष्टा ।
 सुख (शुभ) सपदा शक्तिर्भण्यते तृतीयेन पादेन ॥ ६७३ ॥
 कल्ल साय जम्हा, अणेइ वाहरइ तेण कल्लाण ।
 पुक्खलमिति सपुत्त, सबपहाण पुण विसाल ॥ ६७४ ॥
 कल्य सात यग्माद् अणति व्याहरति तेन कल्याणम् ।
 पुक्खलमिति सपूर्ण सर्वप्रधान पुनर्विशालम् ॥ ६७४ ॥
 तिविहविसेसणजुत्त, मुहमान्हई करेइ जीपाण ।
 जो तस्स भणियमिमिणा, सुयस्स सुयदाणसामत्थ ॥

त्रिप्रिधमिशेषणयुक्तं सुखमावहति करोति जीवानाम् ।
 यस्तस्य भणितमनेन श्रुतस्य श्रुतदानसामर्थ्यम् ॥ ६७५ ॥
 को चि सयन्नो पुरिसो, देवार्द्या य पायडा चैव ।
 तेसिं गणेहि दढमच्चियस्स परिपूइयस्स चि ॥ ६७६ ॥
 ष इति सक्कं पुरुषो देवादिकाश्च प्रजटाधैव ।
 तेषा गणैर्दढमर्चितस्य परिपूजितस्येति ॥ ६७६ ॥
 धम्मो सुयधम्मो चिय, एण उ सारो य तस्म माहप्प ।
 उवलम्भ जाणिऊण, करेइ जुत्तो इकारो त्व ॥ ६७७ ॥
 धर्मं श्रुतधर्म एव एते तु सारश्च तस्य माहात्म्यम् ।
 उपलभ्य ज्ञात्वा करोति लुप्त इकारोऽत्र ॥ ६७७ ॥

सिद्धिलिप्तमिह प्रमाओ, मेओ अत्थाओ तम्मि विमयम्मि ।
 जाणियजिणययणाण, न एस जुत्तो चि भागत्थो ६७८
 सिद्धिलिप्तमिह प्रमादो भेदोऽर्थात् तस्मिन् विषये ।
 ज्ञातजिनमननाना नैप युक्त इति भावार्थः ॥ ६७८ ॥

तहा—“सिद्धे भो ! पयओ” वृत्तं सूत्रम् ॥
 तथा—“सिद्धान् भो ! प्रयत ” वृत्तं सूत्रम् ।

‘सिद्धे’ इति
वृत्तार्थः

सिद्धे लक्ष्मणदे, अवरुणिए कुमयसत्थनिनहेण ।
 अहवा सिद्धे णिच्चे, तिकालभाविप्पहावेण ॥ ६७९ ॥
 सिद्धान् लक्ष्मणप्रतिष्ठान् अस्त्यलितान् कुमतशास्त्रनिबन्धेन ।
 अथवा सिद्धान् नित्यान् त्रिकालभाविप्रभावेण ॥ ६७९ ॥

“सिद्धे” पद
स्वापरार्थः

सिद्धे वा विवरुण, सदेव मणुयाऽसुरम्मि लोयम्मि ।
 भो आमत्तणसदो, अइसयनानीण सदाण ॥ ६८० ॥

१ पूषामूलम्—

सिद्धे भो ! पयओ णमो जिणमए नदी सया सजमे,
 देव-नाग सुवण्ण त्रिण्णरगणस्सच्चमूअभावच्चिय ।
 एगे जत्थ पइट्ठिओ जगमिण तेलुकमच्चासुर,
 धम्मो चट्ठ सारसओ विजयऊ धम्ममुत्तर वट्ठ ॥ ४ ॥

सिद्धा वा विरयाता* सदेव-मनुजा-ऽसुरे लोके ।

भो आमन्नशब्दोऽतिशयज्ञानिना सर्वेषाम् ॥ ६८० ॥

भो ! पेच्छह अइसइणो, पमायचाएण एस पयओ ह ।

वयणेण त पयासड, होउ नमो मे जिणमयस्स ६८१

भो ! प्रेम्भध्वमतिशयिन प्रमादत्यागेन एष प्रयतोऽहम् ।

वचनेन तत् प्रकाशते भवतु नमो मम जिनमतस्य ६८१

छट्टीसत्तमियाण, नत्थि विभक्तीणमत्थमेओ चि ।

तेण चउत्थी-अत्थे, निदिट्ठा सत्तमी सुत्ते ॥ ६८२ ॥

पट्टी-सत्तमीकाना नास्ति विभक्तीनामर्थभेद इति ।

तेन चतुर्थ्यर्थे निर्दिष्टा सप्तमी सूत्रे ॥ ६८२ ॥

अह्वा वि नमो अवयमपगतइयाविभक्तिय नेय ।

पयओ नमणेणा ऽह, जिणमयविसए चि वक्कत्थो ६८३

अथवाऽपि 'नमस्' अव्ययमपगततृतीयाविभक्तिरु द्वेयम् ।

प्रयतो नमनेनाऽह जिनमतविषये इति वाक्यार्थ ६८३

अह्ना वि न मा-सदा, पडिसेहत्था परोप्पर दो वि ।

पगय गमेति अत्थ, पयओ ऽह जिणमए सिद्धे ६८४

अथनाऽपि 'न-मा'-शब्दौ प्रतिषेधार्था परस्पर द्वावपि ।

प्रकृत गमयतोऽर्थ प्रयतोऽह जिनमते सिद्धे ॥ ६८४ ॥

जिणमयमिह सुयधम्मो, थोउ सो चेत्त पत्थुओ जम्हा ।

होउ जियाण नदी, जेण मया सजमे तत्तो ॥ ६८५ ॥

जिनमतमिह श्रुतधर्मे स्तोतु स एव प्रस्तुतो यस्मान् ।

भवति जीवाना नन्दिर्येन सदा सयमस्तत ॥ ६८५ ॥

नदी परमसमिद्धी, सया वि णिच्च पि सजमे चरणे ।

तस्म पिसेसणमेय, देव-नागाइ विन्नेय ॥ ६८६ ॥

नन्दि परमसमृद्धि सत्ताऽपि नित्यमपि सयमे चरणे ।

तस्य विशेषणमेतद् देव-नागादि विद्मेयम् ॥ ६८६ ॥

'न-भो' पदस्य
तव्योऽयं

देवा विमाणवासी, जोइसियाई उ उवरिमा मवे ।
 नाग सुवर्णा भुवणाहिवासि उपलस्रण भणिय ६८७
 देवा विमानवासिनो ज्योतिपिकादयस्तु उपरिमा सर्वे ।
 नाग-सुवर्णा भुवनाधिवासिन उपलक्षण भणितम् ॥
 किन्नरगणगहणाओ, सगहिया मयलनतरा देवा ।
 चउविहसुरेहि सम्भूयभावओ परममत्तीए ॥ ६८८ ॥
 किन्नरगणप्रहणात् सगृहीता सफलव्यन्तरा देवा ।
 चतुर्विधसुरै सद्भुतमागत परममत्त्या ॥ ६८८ ॥
 दढमचियम्मि परिपूडयम्मि नदी जओ हवइ चरणे ।
 सद्यायरेण सपइ, पयओ ऽह तम्मि सुयधम्मे ॥ ६८९ ॥
 दढमर्चिते परिपूजिते नन्दिर्यतो भजति चरणे ।
 सर्वादरेण सप्रति प्रयतोऽह तस्मिन् धृतधर्म ॥ ६८९ ॥
 सम्भूय-नागसद्वराणा पढमाणमेत्थ दुग्भाओ ।
 छदोभगमयाओ, पाययलस्रणवलाओ वि ॥ ६९० ॥
 सद्भूत-नाग दन्दाक्षराणा प्रथमानामत्र द्विर्भाव ।
 छन्दोभङ्गमया प्राकृतलक्षणनलादपि ॥ ६९० ॥

प्राकृतलक्षणम्

भणिय च तत्थ—

नीया लोयमभूया, य आणिया दोन्नि निंदु दुग्भाजा ।
 अत्थ गमति त चिय, जो तेमि पुवमेवासि ॥ ६९१ ॥

भणित च तत्र—

नीतौ लोपमभूतौ च आनीतौ द्वौ विन्दु द्विर्भावौ ।
 अर्थ गमयत तमेव यस्तेषा पूर्वमेवाऽऽसीत् ॥ ६९१ ॥
 लोइज्जइ दिस्मइ ज, जहट्टिओ केनलेण णाणेण ।
 पचत्थिकायमइओ, तो लोगो एत्थ घेत्तवो ॥ ६९२ ॥
 लोभयते दृश्यते यद् यथास्थित केवलेन ज्ञानेन ।
 पञ्चास्तिकायमयोऽतो लोकोऽत्र ग्रहीतव्य ॥ ६९२ ॥

१ “वचित् छन्द पूरणेऽपि (अनुस्वार)—देव-नाग-सुवर्णा ।”—८-१-२६
 इति अनुस्वारविधायके सूत्रे श्रीहेमचन्द्राचार्या ।

जत्थ त्ति जम्मि सुयधम्मदप्पणे अवितहोउलभाओ ।
चिट्ठइ पडट्ठिओ इव, पच्चकखं जयमिण सो उ ६९३
यत्तेति यस्मिन् श्रुतधर्मदर्पणेऽवितयोपलम्भात् ।
विघ्नति प्रतिघ्नित इय प्रत्यक्ष जगदिदं स तु ॥ ६९३ ॥
नरलोयमेत्तमेयं ति ससयाउगमकारणे भणियं ।
तेलोको उट्ठा-ऽहो-तिरियविमेयं तिहुयणं पि ॥६९४॥
नरलोपमाप्रमेतदिति सशयापगमकारणे भणितम् ।
प्रेलोक्ख-उत्थां ऽध-स्तिर्यग्विभेदं त्रिमुत्तमपि ॥ ६९४ ॥
तस्स विसेसमरूज, नेयं मच्चासुरं ति इह मच्चा ।
भणिया मणुया असुरा वि दाणवा तेसि एगच्च ६९५
तस्य विशेषस्वरूपं ज्ञेयं मर्त्याऽसुरमिति इह मर्त्या ।
भणिता मनुजा असुरा अपि दानरास्तयोरैक्यम् ॥६९५॥
एनं किरं दडो इव, मज्झग्गहणेण एत्थं सगहिओ ।
सुर-नारयाड्ढरूजो, लोगो सबो नि दट्ठवो ॥ ६९६ ॥
एवमिच्छ दण्ड इव मध्यग्रहणेनाऽत्र सगृहीतः ।
सुर-नारकादिरूपो लोकः सर्वोऽपि द्रष्टव्यः ॥ ६९६ ॥
एव संसेवेण, काउ सुयधम्मसथवो भवो ।
अइमत्तिभरियचित्तो, आसीराय इमं पढइ ॥ ६९७ ॥
एनं भक्षेपेण कृत्वा श्रुतधर्मसम्भवो भव्यः ।
अतिभक्तिभृतचित्त आशीर्वादमिमं पठति ॥ ६९७ ॥
धम्मो त्ति सुत्तधम्मो, वड्डउ पावेड उन्नड परम ।
सासयमणवरय चियं, विजयाओ दुम्मयचमूणं ६९८
धर्म इति सूत्रधर्मो वर्धता प्राप्नोति उन्नतिं परमाम् ।
शाश्वतमनवरतमेव विजयाद् दुर्मदचमूनाम् ॥ ६९८ ॥
धम्मो चरित्तधम्मो, तेण जहा उत्तर अइपहाण ।
होइ तह चियं वड्डउ, सुयधम्मो एस भगरं ति ६९९

किं च—

वितयाद् ज्ञानं , ज्ञानात्तु दर्शनं दर्शनाच्चरणं तु ।
 चरणेभ्यो मोक्षं परपरा इयमेवम् ॥ ७०० ॥
 नियर्वीरिण अहम् , कालमहानाङ्गो तसे काउ ।
 भवियवयनामाए, पिसालसोपाणमालाए ॥ ७२१ ॥
 निजवीयेण अवया काल-स्वभावादीन् वशे कृत्वा ।
 भवितव्यतानाङ्ग्या विशालसोपानमालया ॥ ७२१ ॥
 मिच्छत्तमहाहूया, निग्गतूणं ज्जिऊणं यं कमेण ।
 समत्तदेमपरिहं—चरणाडपरपरं परम् ॥ ७२२ ॥
 मिध्यात्वमहाहूपाद् निर्गत्य अर्नित्वा च ब्रमेण ।
 सम्यक्त्व-देशचिरिति चरणादिपरपरा परमाम् ॥ ७२२ ॥
 एनं परपराए, गयाणं मोक्खं सया नमो होउ ।
 जस्मं जहि मलविगमो, तस्मं तहि चेव मुत्तिपय ७२३
 एव परपराया गतेभ्यो मोक्षं सदा नमो भवतु ।
 यस्य यत्र मलविगमं तस्य तत्रैव मुत्तिपम् ॥ ७२३ ॥
 एवविहदुन्नयनिर-सणत्थमचतमुद्धुद्धीहि ।
 लोयग्गमुवगयाणं, पयमेव पयडमुड्ड ॥ ७२४ ॥
 एवविधदुन्नयनिरमनार्थमत्यन्तशुद्धबुद्धिभि ।
 लोकाग्रमुपगतेभ्यः पम्मेन प्रकटमुपदिष्टम् ॥ ७२४ ॥
 लोको चउदसरञ्जु, इसिपम्भाराभिहाणवरपुढवी ।
 लोयग्गभूमिया मा, सीयाय जिणागमपसिद्धा ७२५
 लोकश्चतुर्दशरज्जुपीपत्ताग्भाराभिधानररुधिसी ।
 लोकाग्रसूभिता सा सिता च जिनागमप्रसिद्धा ॥ ७२५ ॥
 तेसिं उअरिं गतू—णं लोयणं तस्मं उअरिमे कोसे ।
 उअरिमउग्गायम्मी, लोयग्गं सिपयं मुत्ती ॥ ७२६ ॥
 वेपामुपरि गत्वा योननं तस्योपरिमे कोसे ।
 उपरिमपद्भाने लोकाग्रं क्षिपत्तु मुत्ति ॥ ७२६ ॥

तं ठाणमुगयाणं, असेसकम्मस्सएण पत्ताणं ।

सवेसु वि सग्गहड, नमो सया सबसिद्धाण ॥७२७॥

तत् स्थानमुपगतेभ्योऽपेपुर्म्मक्षयेण प्राप्तेभ्यः ।

सर्वेऽपि सवध्यते 'नम सदा सर्वसिद्धेभ्यः' ॥ ७२७ ॥

सध सिद्ध जेसिं, सज्ज येन पि कि पि नहि अत्थि । अन्योऽर्थ

ते हुति सबसिद्धा, जड ग अन्नो इमो अत्थो ॥७२८॥

सर्ग सिद्ध येपा, साध्य स्लोकमपि किमपि नहि अस्ति ।

ते भवन्ति सर्गसिद्धा यदि वा अन्योऽयमर्थः ॥ ७२८ ॥

तित्थातित्थाहि(इ)उवा-हिमेयओ ऽण्णगहा जिणमयम्मि ।

सिद्धा हुति पसिद्धा, मवग्गहणेण ते गहिया ॥ ७२९ ॥

तीर्थातीर्थाद्युपाधिभेदतोऽनेरुधा जिनमते ।

सिद्धा भवन्ति प्रसिद्धा सर्वग्रहणेन ते गृहीता ॥७२९॥

भणियं च—

सिद्धा अपेयमेया, तित्थतित्थयरतदियरा चेव । सिद्धमेदा

सय-पत्तयवियुद्धा, बुधनोहिय स-ऽन्न-गिहिलिंगे ७३०

भणित च—

“सिद्धा अनेरुभेदा तीर्थतीर्थकर-तदितराश्चैव ।

स्वय-प्रलेकवियुद्धा बुधनोविता स्वा-ऽन्य-गृहिलिङ्गे ७३०

इत्थी पुरिस-नपुमक एगा-ऽण्णग तह ममयभिन्ना य ।

तग्गहणत्थ भणिय, नमो सया सबसिद्धाण ॥ ७३१ ॥

स्त्री पुरुष-नपुसक-एका-ऽनेका तथा सामन्तभिन्नाश्च” ।

तद्ग्रहणार्थं भणितं नम सदा सर्वसिद्धेभ्यः ॥ ७३१ ॥

सामन्नेण जिणाई, वदित्ता वदई विसेमेण ।

आसन्नवयारित्ता, वीर वट्ठतित्थयर(र) ॥ ७३२ ॥

सामान्नेन जिनादीन् वन्दित्वा वन्दते विशेषेण ।

आसन्नोपकारित्वा वीर वर्तमानतीर्थकरम् ॥ ७३२ ॥

“जो देवाण वि” गाहा, सूत्रम् ॥

“यो देवानामपि” गाथा, सूत्रम् ।

जो देवाण भा
वार्थ ।

एयस्म अकररत्थो, सुगमो साहेमि नवर भावत्थ ।
जो देवाण वि देवो, निच्च सुरसेवियत्ताओ ॥७३३॥
एतस्याभरार्थ सुगम कथयामि नवर भावाधम् ।
यो देवानामपि देवो नित्य सुरसेवितत्वान् ॥ ७३३ ॥

तहाहि—

इतेहिं जतेहिं य, वोहिनिमित्त ति सपयत्थीहिं ।
अविरहिय देवेहिं, जिणपयमूल मयाकाल ॥७३४॥

तथाहि—

आयद्धियाद्धिच्च रोधिनिमित्तमिति सपदर्थिभि ।

अविरहित देवजिनपदमूल सगमालम् ॥ ७३४ ॥

बाहिरिगा वि हु सेवा, सभवइ अओ विसेसओ भणिय ।
ज देवा पजलिणो, भत्तिउसाओ नमसति ॥ ७३५ ॥

बाह्याऽपि खलु सेवा सभवत्यतो विशेषतो भणितम् ।

य देवा प्राञ्जलयो भक्तिप्रसाद् नमस्यन्ति ॥ ७३५ ॥

सेना नमसणाइ, सुरेहिं कीरति सुरवईण पि ।

देवदेवमहिय, सुरवइमहिय ति सलत्त ॥ ७३६ ॥

सेवा-नमस्यनानि सुरै क्रियन्ते सुरपतीनामपि ।

तद् देवदेवमहित सुरपतिमहितमिति सलपितम् ॥ ७३६ ॥

सेवामाहारम्यम्

कालण नमोकार, समइ तस्सेउण्णप्पमाहप्प ।

फलसवणाओ जम्हा, बुद्धिपहाणा पउत्तति ॥ ७३७ ॥

पृत्वा नमस्कार शसति तस्यैवानल्पमाहात्म्यम् ।

फलश्रवणाद् यस्माद् बुद्धिप्रधाना प्रवर्तन्ते ॥ ७३७ ॥

१ पूर्णमूलम्—

जो देवाण वि देवो, ज देवा पजली नमसति ।

त देवदेवमहिय, सिरसा वदे महावीर ॥ २ ॥

२ ‘सीसइ इत्यपि पाठ ।

“एको वि नमोकारो” गाहा ॥

“एकोऽपि नमस्कार ” गाथा ।

एको वि गा
थार्थ

एको सबपहाणो, अब्बीओ वावि एत्थ नायवो ।
वीरस्स नमोकारो, कि पुण ऱहुगत्ति अविअत्थो ७३८
एक सर्वप्रधानोऽद्वितीयो वाऽप्यत्र ज्ञातव्य ।
वीरस्स नमस्कार कि पुनर्वहुक इति अपि-अर्थ ७३८
ओहि-मणपज्जननाणिणो वि मामन्नओ जिणा होति ।
जियणहुगुरूकम्मत्ता, तेसि वरा हुति केवल्लिणो ७३९
अवधि-मन पर्यवन्नानिनोऽपि सामान्यतो जिना भवन्ति ।
जितवहुगुरूकर्मत्त्वान् तेपा वरा भवन्ति केवल्लिन ७३९
तेहिंतो वि पहाणो, जिणवरवसमो चि वद्धमाणजिणो ।
तस्स नमोकारो जो, माहप्प भन्नए तस्स ॥ ७४० ॥
तेभ्योऽपि प्रधानो जिनवरवृषभ इति वर्धमानजिन ।
तस्स नमस्कारो यो माहात्म्य भण्यते तस्स ॥ ७४० ॥

नमस्कारमाहा
त्म्यम्

संसारसागराओ, तारेइ धुन नर व नारिं वा ।
नरगहणा नरजाई, लद्धा कि नारिगहणेण ? ॥ ७४१ ॥
ससारसागरात् तारयति धुन नर वा नारीं वा ।
नरग्रहणाद् नरजातिर्लब्धा कि नारीग्रहणेन ? ॥ ७४१ ॥
अन्नाणवसा केई, सिद्धिं नेच्छति चेन्न नारीणं ।
तेसि पडिगोहणत्थ, नारीग्रहण इम एत्थ ॥ ७४२ ॥
अन्नाननशात् वेचित् सिद्धिं नेच्छन्ति चैव नारीणाम् ।
तेपा प्रतिगोधनार्थं नारीग्रहणमिदमत्र ॥ ७४२ ॥
ससारसमुदाओ, सतरण सिद्धिपयगमानत्त ।
त नारीण पि धुन, जायड जिणवरनमोकारा ॥ ७४३ ॥

नारीग्रहण-
कारणम्

१ एको वि नमोकारो, जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
ससारसागराओ, तारेइ नर व नारिं वा ॥ ३ ॥

विमय विधि
वाद

ससारममुद्रा सतरण सिद्धिपन्थमाश्रमम् ।

तत्रापीषामपि ध्रुव जायते निनवरायस्मागा ॥७४३॥

आह फुट नहि मुणिमो, विहिताओ एम कि व
गुह्याओ ? ।

अह विदिययण एय, निरत्यय सेणुट्टाण ॥ ७४४ ॥

आह खुट्ट नहि जानीमो विधिमाट्ट एण ठि

वा स्तुतिपाट ? ।

अव विधियचनमेतद् निरर्थक शेषानुष्ठानम् ॥ ७४५ ॥

एसो निय कायघो, निध पुरिसंण सिद्धिकामेण ।

सो पि न जुत्तो चीओ, एकादवि कम्मसिद्धीओ ७४५

एण एव वनेओ नित्य पुरुषेण सिद्धिकामेण ।

मोऽपि ७ युओ द्वितीय एक्खादपि कार्यसिद्धित ७४५

अह गुह्याओ एसो, गुह्य वेयालिएहिं जह रत्तो ।

हुतस्स सत्तपाया लमेयणे नूण सामत्थ ॥ ७४६ ॥

अथ स्तुतिवाद एण स्तुयते वंतालिंर्येथा रात्त ।

उन्तस्स मत्तपातालभेत्ते नून सामयम ॥ ७४६ ॥

अलियवयण सु एय, मन्नड सबल्लुणो पुरो कह सु ? ।

लोए पि पसिद्धमिण, देवा सत्ता वि गेन्हा ति ७४७

अलीवचन मत्वेतद् भण्यते मर्वजस्य पुर कय तु ? ।

छोनेऽपि प्रसिद्धमिड देवा सत्तमादपि ग्राह्य इति ७४७

अलियवयण पि पाव स्म कारण वन्निय जिणेदेहि ।

सतमुणकिचणा वि य, निणाण ज वदणा इट्ठा ७४८

अलीवचनमपि पापस्य कारण वर्णित जिनेट्टै ।

सट्ठणकीर्तनाऽपि च निनाना यद् वन्दना इष्टा ॥७४८॥

एय दुहा वि एव, चित्तिज्जत न सगय माट्ट ।

गाहासुत्त भते !, ता सीसउ एत्थ परमत्थो ॥७४९॥

स्तुतिवादस्य
व्यप्रामाण्यम्

एतद् द्विधाऽपि एव चिन्त्यमान न सगत भाति ।
 गाथासूत्र भगवन् ! तत् शिष्यतामत्र परमार्थ ॥७४९॥
 भण्ड गुरु भो ! तुमए, वियप्पकळोल्लोलहियएण । प्रतिवच
 मोह कओ पयासो, भागत्वमवुज्झमाणेण ॥ ७५० ॥
 भणति गुरुर्भा ! त्वया निकल्पकळोल्लोलहृदयेन ।
 मोघ कृत प्रयासो भावार्थमवुध्यमानेन ॥ ७५० ॥
 नणु सिद्धमेव भगवओ, एसो सबोत्तमो नमोकारो ।
 आणाणुपालणत्थ, भागनमोकाररूपं चि ॥ ७५१ ॥
 ननु सिद्धमेव भगवत एव मर्जोत्तमो नमस्कार ।
 आह्वानुपालनार्थं भावनमस्काररूप इति ॥ ७५१ ॥
 आणाणुपालणाओ, तत्तो सबुत्तमा भगवतरण (?) ।
 होइ धुन भविषाण, गाहासुत्त कहमजुत्त ? ॥ ७५२ ॥
 आह्वानुपालनात् तत् मर्जोत्तमाद् भवतरणम् ।
 भवति ध्रुव भव्याना गाथासूत्र कथमयुक्तम् ? ॥ ७५२ ॥
 ता विहिताओ एसो, युइवाओ वा न दोसमागहइ ।
 सव्भूयभामणाओ, सतगुणुक्कित्तणा चेव ॥ ७५३ ॥
 ततो विधिनाद एव स्तुतिवादो वा न दोषमावहति ।
 सद्भूतभाषणात् सदुणोत्कीर्तना एव ॥ ७५३ ॥
 नणु तणुसत्ता नारी, तीसे कह घडइ एरिस विरिय ? । स्त्रीनिवाण-
 उत्तमवीरियसज्झा, होइ जजो मुत्तिसपत्ती ॥ ७५४ ॥ मीमासा
 ननु तनुसत्ता नारी तस्या कथं घटते एवाद्दश वीर्यम् ? ।
 उत्तमवीर्यसाध्या भवति यतो मुक्तिसपत्ति ॥ ७५४ ॥
 वीरियविरहाजो चिय, मत्तमपुडगीगई वि नो तीसे ।
 ता कह नेवाणगमो, मुणिर ! घटइ ? चि गुरुराह ॥
 वीर्यप्रिग्हादेव मत्तमपृथिवीगतिरपि नो तस्या ।
 तत् कथं निर्वाणगमो मुनिर ! घटते ? इति गुरुराह ॥

विरिण होइ हीणो, इत्थीहितो नपुसओ लोए ।
 सो वचइ नेवाण, महातम चाविगाणेण ॥ ७५६ ॥
 वीर्येण भवति हीन स्त्रीभ्यो नपुमको लोवे ।
 स प्रजति निर्वाण महातमा चाऽविगानेन ॥ ७५६ ॥
 ता कीस न इच्छिज्जइ, सिद्धी नारीण निउणवुद्धीहि ? ।
 अह सत्तमपुढवीए, गमणाभावो इह नाय ॥ ७५७ ॥
 तत कस्माद् नेप्यते सिद्धिर्नारीणा निपुणवुद्धिनि ? ।
 अय सत्तमपृथिव्या गमनाऽभाव इह ज्ञातम ॥ ७५७ ॥
 नणु भावविसेसाओ, सिद्धिं नरय च पाणिणो जति ।
 नारीणममुहभावो, न ह तिवो होइ पयईए ॥ ७५८ ॥
 ननु भावविगेपात् सिद्धिं तरक च प्राणिनो यान्ति ।
 नारीणामगुभभावो न खलु तीत्रो भरति प्रवृत्त्या ॥ ७५८ ॥
 तम्हा सत्तमपुढवी, न जति ताओ निसगगओ चेय ।
 वचति मुत्तिमुत्तम !, सुहपरिणामोवलमाओ ॥ ७५९ ॥
 तस्मात् सत्तमपृथिवी न यान्ति ता निसर्गदेव ।
 प्रजन्ति मुत्तिमुत्तम ! गुमपरिणामोपलम्भात् ॥ ७५९ ॥
 सत्तममहिगामित्ता(त्त), जइ हेऊ होज्ज उट्ठगमणस्स ।
 ता कीस सहस्सारा, उवरिं मच्छा न गच्छति ? ७६०
 सत्तममहीगामित्व यदि हेतुर्भवेद्वध्वगमनस्य ।
 तत कस्मान् सहस्रारादुपरि मत्स्या न गच्छन्ति ? ॥ ७६० ॥
 जह जाटपच्चयाओ, मच्छाईण न अत्थि सिद्धिगमो ।
 तह सत्तमपुढविगई, नारीण निसगगओ नत्थि ७६१
 यथा जातिप्रलयाद् मत्स्यादीना नास्ति सिद्धिगम ।
 तथा सत्तमपृथ्वीगतिर्नारीणा निसर्गतो नास्ति ॥ ७६१ ॥
 तह वि ह जुत्ता मुची, जम्हा दीसइ अणुत्तर विरिय ।
 धम्मविमयम्मि तासिं, तहातहाउ ज्जु(ज्ज)मतीण ॥ ७६२ ॥

वधाऽपि गन्तुं युक्तं मुक्तिर्यत्नाद् दृश्यतेऽनुत्तरं चौर्यम् ।
धर्मैरिन्द्रे वात्तां तथावथोचन्दन्तीनाम् ॥ ७६२ ॥

त्रिं द्रुणाः ? निद्वनिणं, लोए लोउत्तरे वि नारीजं ।
नियनियधन्मायगणं, पुरित्तेहिंतो वित्तेतेज ॥ ७६३ ॥

त्रिं द्रुना ? निद्वनिद लोके लोकोत्तरेऽपि नारीणाम् ।
निजलिजधर्माचरणं पुन्येभ्यो विशेषेण ॥ ७६३ ॥

मुहमात्रमालिणीओ, दाण-दया-सील-सजमधरीओ ।
मुत्तम्य पमाणत्ता, लहति मुत्तिं मुनारीओ ॥ ७६४ ॥

मुहमात्रमालिन्वो दान-दया-शील-सयमधर्ष ।
सूत्रम्य प्रमाणत्वाद् लभन्ते मुक्तिं मुनार्य ॥ ७६४ ॥

इयं नृत्तमाणतित्था-हिनायगं वदिऊण भावेण । नेमिजिनस्य
कल्लाणत्तयकित्तण-पुव्व नेमीजिणं धुणइ ॥ ७६५ ॥

इति वर्तमानतीर्थाधिपायकं वन्दित्वा भावे ।
कल्याणकरयकीर्तनपूर्वं नेमिजिनं स्तौति ॥ ७६५ ॥

“उज्जितसेलंसिहरे” गाथा, सूत्रम् ॥

“उज्जयन्तशैलशिरसरे” गाथा, सूत्रम् ।

मुत्तत्थो सुगमो धिय, किं पुणं कारणमिमस्स संधयणं ? किमर्थं धेत्ताव ।
कीरडं भुवणच्चद्भुय-विसेसचरियाणुसरणत्थं ॥ ७६६ ॥

सूत्रार्थं सुगमं एव किं पुनः कारणमस्य सगयनम् ? ।
क्रियते सुवनात्यद्भुतविशेषचरितानुस्मरणार्थम् ॥ ७६६ ॥

अहवा—

भक्ती नेमिजिणेदे, होइ पसिद्धी तहा सुत्तित्थस्स ।
कल्लाणयतियपूया-संपायणमेयं गाथाए ॥ ७६७ ॥

१ पूर्णमूलम्—

उज्जितसेलसिहरे, दिक्कया गाणं निरीत्तिआ जग्ग ।
तं धम्मचक्रवर्ति, अरिट्ठनेमिं नमंमामि ॥ ४ ॥

अथवा—

भक्तिर्नेमिजिनेन्द्रे भवति प्रसिद्धिः तथा सुतीथस्य ।
 कल्याणस्त्रिम्पूजासपादनमेतद् गाथया ॥ ७६७ ॥
 सुरुयमणुमोद्भव, पुणो पुणो साणुनवफलहृत् ।
 इय वदिय दवाण, भुञ्जो अणुकित्तण कुणइ ॥७६८॥
 सुकृतमनुमोदितव्य पुन पुन सानुवन्धपठेत्तु ।
 इति वन्दित्वा देवेभ्यो भूयोऽनुकीर्तनं करोति ॥७६८॥

“चत्तारि अट्ठ दस दो य वदिया” गाथा, सूत्रम् ॥

“चत्वार अष्ट दश द्वौ च वन्दिता” गाथा, सूत्रम् ।

चत्तारिगाथाय चउरो उसमजिणाओ, अट्ठ य सुमईजिणाओ आरब्भ ।
 विमलजिणाओ दस दो, अ वदिया पास-वीरजिणा ७६९

चत्वार नपमजिनाद् अष्टौ च सुमतिजिनादारभ्य ।
 विमलजिनाश्च द्वौ च वन्दिता पार्श्वे वीरजिनौ ॥७६९॥
 सवे वि जिणवरा ते, चउवीस भरहस्सेत्तसभूया ।
 परमट्ठनिट्ठियट्ठा, कयकिष्ठा नोपयारेण ॥ ७७० ॥
 सबऽपि जिनवरास्ते चतुर्विंशतिर्भरतश्चेत्तसभूता ।
 परमार्थनिष्ठितार्था कृतकृत्या नोपचारेण ॥ ७७० ॥
 एव बहुप्पयारा, सिद्धा मवे वि दित्तु मे मिद्धि ।
 आइन्नयपामन्ना, ववसाय गाहदुगमेय ॥ ७७१ ॥
 एव बहुप्रकारा सिद्धा सर्वेऽपि दत्तु मम सिद्धिम् ।
 आचीर्णकप्रामाण्याद् व्याख्यात गाथाद्विक्रमेतत् ॥७७१॥
 मुत्ताऽभणिय ति न स-गय ति एय न जुज्जए वोत्तु ।
 सन्भावउद्धिजणग, मव सुत्ते भणियमेव ॥ ७७२ ॥

त्रिमेतद्
 सूत्रावतम्^१

१ पूर्वमूलम्—

चत्तारि अट्ठ दस दो य, वदिआ जिणवरा चउन्वीस ॥
 परमट्ठनिट्ठिअट्ठा, सिद्धा सिद्धि मम दिसत्तु ॥ ५ ॥

मूत्राऽभणितमिति न सगनमित्येतद् न युज्यते वक्तुम् ।
 सद्भावबुद्धिजनकं नर्वं सूत्रे भणितमेव ॥ ७७२ ॥
 बद्धं विसुद्धभावो, भविष्याणमिमेण गाहयुगलेण ।
 अणुहरमिद्ध एय, मावपहाणाण भवाण ॥ ७७३ ॥
 वर्धते त्रिशुद्धभावो भव्यानामनेन गाथायुगलेन ।
 अनुभवसिद्धमेतद् भावप्रधानानां भव्यानाम् ॥ ७७३ ॥
 धृष्ट-द्योत-चित्तपमुह, गुणकमन्त्रं पि समयं जह वा ।
 एयं पि तद्वा नेय, मज्झत्यमणेहि विउसेहि ॥ ७७४ ॥
 स्तुति-स्रोत्र-चित्रप्रमुग्ग गुणकरमन्यदपि समतं यथा वा ।
 एतत्पि तथा ज्ञेयं मध्यस्थमनोभिर्विद्वद्भिः ॥ ७७४ ॥
 जिणवदणामाणे, जिणगिहवासीण देव-देवीण । देवानां सघोषं
 सगोहणत्थमहुणा, काउस्सग्गं कुणइ एवं ॥ ७७५ ॥ नापि वा-
 जित्तरन्दनावसाने जिनगृहवासिना णेव-देवीनाम् । योत्तमं
 सवोधनार्थमधुना कायोत्सर्गं करोत्येवम् ॥ ७७५ ॥

“वेयावच्चगराण संतिगराण सम्मद्विट्ठि-समाहि-
 गराण करेमि काउस्सग्गं अन्नत्थूससित्ठणं”

इत्यादि सूत्रम् ॥

“वैयावृत्त्यकराणां शान्तिकराणां सम्यग्दृष्टि-समा-
 धिकराणां करोमि कायोत्सर्गमन्यत्रोच्छसितेन”

इत्यादि सूत्रम् ॥

वेयावच्च जिणगिह रक्षण-परिद्वयणाज्जिणकिञ्च ।
 सती पडणीयकजो वसग्गविनिवारण भवणे ॥ ७७६ ॥
 वैयावृत्त्यं जिनगृहरक्षणपरिष्ठा(प्रतिष्ठा)पनादि जिनकृत्यम् ।
 शान्तिं प्रत्यनीककृतोपसर्गविनिवारण भवने ॥ ७७६ ॥

सम्मदिट्ठी सधो, तस्स समाही मणोदुहाभावो ।
 एसि करणसीला, सुरवरसाहम्मिया जे उ ॥७७७॥
 सम्यग्दृष्टि सध, तस्य समाविर्मनोदु राऽभाय ।
 एतेपा करणसीला सुरवरमाधर्मिका ये तु ॥ ७७७ ॥
 तेसिं समाणत्थ, काउस्सग्ग करेमि एत्ताहे ।
 अन्नत्थूसमियार्द-पुच्चुत्तागारकरणेण ॥ ७७८ ॥
 तेपा सम्मानार्थं कायोत्सर्गं करोमीदानीम् ।

अन्यत्रोच्छ्वसितादिपूर्वोक्ताऽऽकारकरणेन ॥ ७७८ ॥

कस्यचिमतम्

एत्थ उ भणेज्ज कोई, अविरड्गघाण ताणमुस्सग्गो ।

न हु सगच्छइ अम्ह, साअय-समणेहि कीरतो ७७९

अत्र तु भणेरु कश्चिद् अविरतिकान्धाना तेषामुत्सर्गं ।

न खलु सगच्छतेऽस्माभि भावक-श्रमणै त्रियमाण ॥७७९॥

प्रतिपचनम्

गुणहीणवदण खलु, न हु जुत्त सबदेस विरयाण ।

भणइ गुरू सच्चमिण, एत्तो चिय एत्थ नहि भणिय ७८०

गुणहीनवन्दन खलु न खलु युत्त सर्वं देशविरतानाम् ।

भणति गुर सत्यमिदमित म्मात्र नहि भणितम् ७८०

वदण पृथण-सका रणाइहेउ करेमि उस्सग्ग ।

वच्छल्ल पुण जुत्त, जिणमयजुत्ते तणुगुणे वि ॥७८१॥

वन्दन पूजन-सत्कारणादिहेतु करोम्युत्सर्गम् ।

वात्सल्य पुनर्युक्तं जिनमतयुक्ते तनुगुणेऽपि ॥ ७८१ ॥

ते हु पमत्ता पाय, काउस्सग्गेण बोहिया धणिय ।

पडिउज्जमति फुटपा-डिहेरकरणे ददुच्छाहा ॥७८२॥

ते खलु प्रमत्ता प्राय कायोत्सर्गेण बोधिता भृशम् ।

प्रत्युपच्छन्ति स्पृष्टप्रातीहार्यकरणे दत्तोत्माहा ॥७८२॥

दंष्ट्राभिष्यो
दाहरणानि

मुच्चड सिरिकताए, मणोरमाण तहा मुमदाए ।

अमयार्दण पि कय, सत्तेज्ज सासनसुरेहि ॥ ७८३ ॥

श्रूयते श्रीकान्ताया मनोरमायास्तथा सुमद्राया ।
 अभयादीनामपि कृत सानिध्य शासनमुरै ॥ ७८३ ॥
 सघुस्मग्गा पाय, वड्डइ सामत्थमिह सुराण पि ।
 जह सीमधरमूले, गमणे माहिलविवायम्मि ॥ ७८४ ॥
 सघोत्सर्गात् प्रायो वर्धते सामर्थ्यमिह सुराणामपि ।
 यथा सीमधरमूले गमने माहिलविवादे ॥ ७८४ ॥
 जकराए वा सुवड्ड, सीमधरसामिपायमूलम्मि ।
 नयण देवीएँ कय, ऊउत्सग्गेण सेसाण ॥ ७८५ ॥
 यक्षाया वा श्रूयते सीमधरस्वामिपादमूले ।
 नयन देव्या कृत कायोत्सर्गेण शेपाणाम् ॥ ७८५ ॥
 एमाइकारणेहि, साहम्मियसुरराण वच्छल्ल ।
 पुव्वपुरिसेहि कीरइ, न वदणाहेउमुस्मग्गो ॥ ७८६ ॥
 एवमादिकारणै साधर्मिकसुरवराणा वात्सल्यम् ।
 पूर्वपुष्पे क्रियते न वन्दनाहेतुमुत्सर्ग ॥ ७८६ ॥
 पुव्वपुरिसाण मग्गे, उच्चतो नेय चुक्कइ सुमग्गा ।
 पाउण्ड भानसुद्धि, मुच्चइ मिच्छाविगप्पेहि ॥ ७८७ ॥
 पूर्वपुरुषाणा माग त्रजन् नैव भ्रम्यति मुमार्गात् ।
 प्राप्नोति भावशुद्धिं मुच्यते मिथ्यात्रिकल्पै ॥ ७८७ ॥
 पारियाकाउस्मग्गो, परमेट्ठीण च कयनमोक्कारो ।
 वैयाउच्चगराण, देज्ज गुड जकरापमुहाण ॥ ७८८ ॥
 पारितकायोत्सर्ग परमेष्ठिना च कृतनमस्कार ।
 वैयावृत्त्यकराणा दद्यात् स्तुतिं यक्षप्रभुराणाम् ॥ ७८८ ॥
 कयसिद्धनमोक्कारो, पुणो वि पणिप्रायदड्ढगार्डय ।
 गीयथुडजुयलएण, पुव्वि पिय वदण कुण्ड ॥ ७८९ ॥
 कृतसिद्धनमस्कार पुनरपि प्रणिपातदण्डकादिकम् ।
 द्वितीयस्तुतियुगलमेन पूर्वमिव वन्दना करोति ॥ ७८९ ॥

पूर्वपुरुषप्रामा
ण्यम्

अपीनरु
कलम्

पुणरुच पि न दुष्ट, दृष्टवमिण जिनागमन्नाहि ।
जिणगुणयुद्दस्सत्ता, कम्मस्सयकारणत्तेण ॥ ७९० ॥
पुनस्सत्तमपि न दुष्ट दृष्टव्यमिद जिनागमन्ने ।
जिनगुणस्सुतिरूपत्वान् कम्मस्सयकारणत्वेन ॥ ७९० ॥
सइ चित्तममाहाणे, अहिय पि जिणेदवदण सेय ।
कम्मवस्सयहउत्ता, पचनभोस्सरगुणण व ॥ ७९१ ॥
सत्ता चित्तसमाधानेऽविकमपि जिनेन्द्रवन्दन श्रेय ।
कम्मस्सयहेतुत्वान् पचनमस्कारगुणनमिव ॥ ७९१ ॥
भणिय च पवदिवसे, पत्तेय चेइयाई सव्वाइ ।
समणेहि साग्गहिं य, सत्तीए वदणिज्जाइ ॥ ७९२ ॥
भणित च पवदिवस्स प्रत्येक चैत्यानि सर्वाणि ।
श्रमणै आग्गवैस्स शत्तया वट्ठनीयानि ॥ ७९२ ॥
जह विसविघायणन्ध, पुणो पुणो मत्तमतण सुहय ।
तह मिच्छत्तविसहर, विन्नेय वदणाई वि ॥ ७९३ ॥
यथा विपविघातनार्थ पुन पुन मन्त्रमन्त्रण शुभकम् ।
तथा मिथ्यात्वविपहर निक्षेय वन्दनाद्यपि ॥ ७९३ ॥

भणिय च—

मिच्छादसणमहण, सम्मदसणविमुद्धिहेउ च ।
चिडवटणाइ विहिणा, पन्नत्त वीयरामेहि ॥ ७९४ ॥

भणित च—

मिथ्याग्नमथन सम्यग्दर्शनविशुद्धिहेतु च ।
चैत्यवन्दनादि विधिना प्रज्ञप्त वीतरागै ॥ ७९४ ॥
जइ वि वट्ठहा न तीरइ, दो वाराओ अग्गस्स कायव ।
सविग्गमुणीहिं जओ, आइन्न वन्निय चेव ॥ ७९५ ॥
यद्यपि वट्ठहा न गम्यते द्वौ वारौ अवश्यवर्तन्यम् ।
भविष्यमुनिमित्तत आचीर्ण वर्णितमेव ॥ ७९५ ॥

सुहभासपुट्टिहेउ, निच जिणवदणा सिवत्तीहि ।
सपुत्ता कायवा, विसेसओ गेहपासीहि ॥ ७९६ ॥

शुभभावपुट्टिहेतु नित्य जिनवन्दना शिवाधिमि ।
सपूर्णा कर्तव्या विशेषतो गेहवासिमि ॥ ७९६ ॥

आह किमेसा तुब्भे, विसेसओ सावयाणमुपडट्ठा ? । पृच्छा
कि साहूण न नियमो ? भणइ गुरु सुणसु परमत्थ ॥ प्रतिपन्न

आह किमेसा युष्मामिर्विशेषत श्रावकाणामुपदिष्टा ? ।

कि साधूना न नियम ? भणति गुरु शृणु परमार्थम् ७९७

समणाण सावयाण य, उस्सग्गो एस चेव दट्ठवो ।

गिहिणा विसेसभणणे, तिंतीम कारण गुरुणो ७९८
त्रमणाना श्रावकाणा चोत्सर्ग एष एव द्रष्टव्य ।

गृहिणा विशेषभणने तुवन्तीद कारण गुरुव ॥ ७९८ ॥

चरणट्टियाण किरिया, सवा वि जिणेदवदणा चेय ।

आणाणुपालण चिय, जम्हा त तिंति तत्तविऊ ७९९
चरणस्थिताना त्रिया सर्वापि जिनेन्द्रवन्दना एव ।

आज्ञानुपालनमेव यस्मात् तद् तुवते तत्त्वविद ॥ ७९९ ॥

चरणकरणाविरोहा, साहू वदति हीणमहिय वा ।

किरियतरे वि तेमिं, परिणामो तग्गओ चेय ८००
चरणकरणाऽविरोधात् साधवो बन्धते हीनमधिक वा ।

त्रियान्तरेऽपि तेषा परिणामस्तद्वत् एव ॥ ८०० ॥

गिहिणो पुण सो भाओ, ताय चिय जाव वदण कुणइ ।
आरम्भपरिगहवा-चडस्स न उ सेसकालम्मि ॥ ८०१ ॥

गृहिण पुन. न भावस्त्वावदिति च यावद्वन्दना करोति ।

आरम्भपरिग्रहव्यापृतस्य न तु ज्ञेयकाले ॥ ८०१ ॥

तम्हा सपुत्त चिय, जुत्ता जिणवदणा गिहत्थाण ।

सुहभासपुट्टिजो ज, जावइ कम्मसओ विउलो ८०२

तस्मात् सपूर्णो ऽप्य युक्ता जिनमन्दना गृहस्थानाम् ।
 शुभमागृह्येयं जायते कर्मक्षयो विपुल ॥ ८०२ ॥
 सपुत्रपक्षमाह, विचिविरोहाडकारणा रुह वि ।
 डहरतर पि वृणतो, सपुत्राए फल होड(लहइ) ॥ ८०३ ॥
 सपूर्णापक्षपाती वृत्तिविरोधादिकारणान् कथमपि ।
 छुत्तरामपि हर्षन् सपूर्णाया फल भवति (लभते) ॥ ८०३ ॥
 जो पुण पमायसीलो, हुग्गहगरलेण वावि हयसओ ।
 सपुत्राकरणमणो रह पि हियए न वारइ ॥ ८०४ ॥
 य पुन प्रमादशील कुमहगरलेन वाऽपि हतसह ।
 सपूर्णावरणमनोरथमपि हृदये न वारयति ॥ ८०४ ॥
 सो मोहतिमिरछाइय-दिट्ठी गहुदुक्खसाययाइधे ।
 समग्गमपावतो, परिभमइ चिर भवारधे ॥ ८०५ ॥
 स मोहतिमिरच्छादितट्टिगहुदु सन्धापणाकीणे ।
 समार्गमप्राप्नुवन् परिभ्रमति चिर भवारण्ये ॥ ८०५ ॥
 तो तिकाल गिहिणो, पचहि सकत्थएहिं सा जुत्ता ।
 जड तान विचिवाहा, असमाधिकरी न समयइ ८०६
 ततस्सिकाल गृहिण पञ्चमि शनस्सवे सा युत्ता ।
 यदि तावद् वृत्तिवावा असमाधिकरी न समयति ८०६
 तन्मावे उ जसस्स, नवमेयाए इमीएँ अन्नयरी ।
 पडिसुद्धा कायवा, दसणमुद्धिं महत्तेण ॥ ८०७ ॥
 तन्मावे तु जवत्थ नममेयाया जस्या अन्यतरा ।
 प्रतिगुद्धा कर्तव्या दर्शनशुद्धिं वाहुता ॥ ८०७ ॥
 नममेया पुण एसा, भणिया पुरिसेहि तत्तवेईहि ।
 सपुत्रमचायतो, मा कोड चएअ सब पि ॥ ८०८ ॥

वृत्तिवाधावि
 तनम्

नवभेदा पुनरेषा भणिता पुरुषैस्तत्त्ववेदिभिः ।

सपूर्णोमशक्नुवन् मा कोऽपि त्यजेत् सर्वमपि ॥ ८०८ ॥

आह किमेवइय चिय, उयाहु अहिया वि संगया एसा ? । आधिक्य
पडिभणइ गुरु सुंदर !, अइभरिय नत्थि धम्मम्मि ॥ ८०९ ॥ क्रियाया

आह किमेतावलेय उताहो अधिकाऽपि सगता एषा ।

प्रतिभणति गुरु सुन्दर ! अतिभृत नास्ति धर्मे ॥ ८०९ ॥

एत्तो अहिगतराऽवि हु, कीरती गल्यभच्चिराएण ।

कल्लाणयपद्दाइसु, गुणाजहा चेव भत्ताण ॥ ८१० ॥

इतोऽधिकतराऽपि खलु क्रियमाणा गुरुकभक्तिरागेण ।

कल्याणकपर्वादियु गुणाजहा एव भत्तनाम् ॥ ८१० ॥

वड्डइ धम्मज्झाण, फुरति हियए गुणा जिणिंदाण ।

उच्छलइ तेसु भत्ती, कम्मिधणहुयवहसमाणा ॥ ८११ ॥

वर्धते धर्मध्यान स्फुरन्ति हृदये गुणा जिनेन्द्राणाम् ।

उच्छलति तेषु भक्ति कर्मेन्धनहुतवहसमाना ॥ ८११ ॥

अन्नेसिं भवाणं, उअइहो होइ उत्तमो मग्गो ।

इय विविहा हुति गुणा, पुणो पुणो वदणाकरणे ॥ ८१२ ॥

अन्येषा भव्यानामुपदिष्टो भवति उत्तमो मार्गः ।

इति विविधा भवन्ति गुणा पुन पुनर्वन्दनाकरणे ॥ ८१२ ॥

अन्नं च—

भावुल्लासेण विणा, अहिगपविच्ची न होइ धम्मम्मि ।

सो खलु सुप्पणिहाण, भन्नइ विन्नायसमएहि ॥ ८१३ ॥

अन्यच्च—

भावोल्लासेन विना अधिकप्रवृत्तिर्न भवति धर्मे ।

स खलु सुप्रणिधान भण्यते विज्ञातसमयै ॥ ८१३ ॥

दुर्गतनारी

सुखं दुग्गयनारी, जयगुरुणो सिंदुवारुसुमेहि ।
 पूयापणिहाणेण, उवउत्ता(वण्णा) तियसलोयम्मि ८१४
 श्रूयते दुर्गतनारी जगद्गुरो सिन्दुवारुसुमे ।
 पूजाप्रणिधानेन उपयुक्ता(पन्ना) त्रिदशलोके ॥ ८१४ ॥

दुर्ग

वदणपणिहाणाओ, सुविसुद्धाओ पण्डुमाणाओ ।
 सुखं जिणेदसमए, देवत्त दुदुरो पत्तो ॥ ८१५ ॥
 वन्दनप्रणिधानात् सुविशुद्धान् प्रवर्धमानात् ।
 श्रूयते जिनेन्द्रसमये देवत्व दर्दुर प्राप्त ॥ ८१५ ॥
 एत्तो चिय सुहमइणो, बहुसो वदति पद्मदियहेसु ।
 तित्थाणि मणे धरिउ, अट्टाय-रेवयार्हणि ॥ ८१६ ॥
 इत एव शुभमतयो बहुसो वन्दन्ते परंदिवसेषु ।
 तीर्थानि मनसि घृत्वा अष्टापद-दैवतादीनि ॥ ८१६ ॥
 सुत्तम्मि वि भणियमिण, अट्टमि-चाउइसीसु सङ्गेण ।
 सबाइं चेइयाइ, विसेसओ वट्ठिमबाइ ॥ ८१७ ॥
 सूत्रेऽपि भणितमिदमष्टमी-चतुदशीषु सङ्गेन ।
 सर्वोणि चैत्यानि विशेषतो वन्दितव्यानि ॥ ८१७ ॥

पूर्वपुरुषशास्त्रम्

तह साग्गो वि एव, वभिज्जइ पुव्वपुरिससत्थेसु ।
 पूयाविसेसकारी, पव्वेसु इम जओ मुत्त ॥ ८१८ ॥
 तथा श्रावकोऽपि एव वर्ण्यते पूर्वपुरुषशास्त्रेषु ।
 पूजाविशेषकारी पर्वेषु इह यत् सूत्रम् ॥ ८१८ ॥
 सर्वेच्छर-चाउम्मासिएसु जट्टाहियासु वि तिहीसु ।
 सबायरेण लग्गइ, जिणवरपूजा तत्रगुणेसु ॥ ८१९ ॥

१ एषा चतुर्थे पञ्चाशके ४९ तमा, तत्र वृत्तौ वयाऽपि दासता—

धीपञ्चाशके (पृ० ८६)

२ एषा नवमे पञ्चाशके ४२ यायाया वृत्तौ “अभिधीयते चाऽऽगमे” इत्युल्लिख्य
 दर्शिता श्रीटीकाकृता—धीपञ्चाशके (पृ० १६०)

दूसमदोसा जीरो, ज वा तं वा मिसंतर पप्प । दुष्पमकाल दोष

चयइ बहु करणिज, थेन पडिवज्जइ सुहेण ॥ ८३१ ॥

दुष्पमदोपाद् जीवो यद् वा तद् वा मिपान्तर प्राप्य ।

त्यजति बहु करणीय स्तोक प्रतिपद्यते मुरेन ॥ ८३१ ॥

(एक न कुणइ मूढो, मुयमुदिसिऊण नियकुबोहम्मि ।

जणमन्न पि पत्तइ, एव वीयं महापाप ॥ ८३२ ॥

एक न करोति मूढ श्रुतमुद्दिश्य निजकुबोधे ।

जन्तमन्यमपि प्रवर्तयति एव द्वितीय महापापम् ॥ ८३२ ॥

उत्पन्नसंसया जे, सम्मं पुच्छंति नेन गीयत्थे । गीताया

चुक्कंति सुद्धमग्गा, ते पल्लवगाहिपंडिच्चा ॥ ८३३ ॥

उत्पन्नसंशया ये सम्यक् पृच्छन्ति नैव गीतार्थान् ।

भ्रम्यन्ति शुद्धमार्गात् ते पल्लवगाहिपाण्डित्या ॥ ८३३ ॥

अलमेत्थ वित्थरेण, वदिय सन्निहियचेइयाणेन ।

अवसेसचेइयाणं, वदणपणिहाणकरणत्थ ॥ ८३४ ॥

अलमत्र विस्तरेण वन्दित्वा सन्निहितचैत्यान्येयम् ।

अवशेषचैत्याना वन्दनप्रणिधानकरणार्थम् ॥ ८३४ ॥

पुवविहाणेण पुणो, भणित्तु सक्त्थय तओ कुणइ । जिनचैत्यप्रणि

जिणचेइयपणिहाण, सविग्गो मुत्तसुत्तीए ॥ ८३५ ॥ धानम्

पूर्वविधानेन पुनर्भणित्वा शनस्तव तत् करोति ।

जिनचैत्यप्रणिधान सविप्रो मुक्ताशुचया ॥ ८३५ ॥

मूलम्—

जायंति चेइयाइं, उड्डे य अहे य तिरियलोए य ।

सवाइं ताइं वंदे, इह संतो तत्थ सताइं ॥ ८३६ ॥

यावन्ति चैत्यानि ऊर्ध्वं चाधश्च तिर्यग्लोके च ।

सर्वाणि तानि वन्दे इह सन् तत्र सन्ति ॥ ८३६ ॥

सक्त्थएण इमिणा, एयाइ चेइयाइं वदामि ।

सक्त्थयस्स य भणणे, एय खु पओयणं मणिय ॥ ८३७ ॥

ज वा-सहो पयडो, पयस्तरस्यगो तर्हि अत्थि ।
 सपुत्र वा वदइ, कडुइ वा तिन्नि उ थुईओ ॥८२५॥
 यद् 'वा'शब्द प्रकट पञ्चान्तरसूचनस्तत्राऽस्ति ।
 सपूर्णा वा वन्दते, कर्पति वा तिसखु स्तुती ॥८२५॥
 एसो वि ङु भावत्यो, सभाविजइ इमस्स सुत्तस्स ।
 ता अन्नत्थ सुत्त, अन्नत्थ न जोइउ जुत्त ॥ ८२६ ॥
 एपोऽपि रल्लु भावार्थं सभाष्यतेऽस्य सूत्रस्य ।
 ततोऽन्यार्थं सूत्रमन्यत्र न योजयितुं युक्तम् ॥ ८२६ ॥
 जइ एत्तियमेत्त चिय, जिणदणमणुमय सुए हुत्त ।
 थुइ-थोत्ताइपवित्ती, निरत्थिया होज्ज सत्ताऽपि ८२७
 यदि एतावन्मात्रमेव जिनवन्दनमनुमतं ध्रुते भवेत् ।
 स्तुति-स्तोत्रादिप्रवृत्तिर्निरर्थका भवेत् सर्वाऽपि ॥ ८२७ ॥
 सविग्गा विहिरसिया, गीयत्थतमा य सूरिणो पुरिसा ।
 कह ते सुत्तविरुद्ध, सामाचारीं परुवेत्ति ? ॥ ८२८ ॥
 सविग्गा विहिरसिना गीतार्थतमाश्च सूरय पुरुषा ।
 कथं ते सूत्रमिन्द्रा सामाचारीं प्ररूपयन्ति ॥ ८२८ ॥

अहवा—

चैलवन्दनद्वै
विषयम्

चीवदणा उ दुविहा, निचा इयरा उ होइ नायवा ।
 तविसयमिभ सुत्त, मुणत्ति गीया उ परमत्थ ॥८२९॥

अथवा—

चैलवन्दना तु द्विविधा नित्या इतरा तु भवति क्षातन्या
 तद्विषयमिदं सूत्रं जानन्ति गीतास्तु परमार्थम् ॥ ८२९ ॥
 सम्ममवियारिऊण, सओ य परओ य समयसुत्ताइ
 ओ पवयण विकोवइ, सो नेओ दीहससारी ॥८३०॥
 सम्यगविचार्य स्वतश्च परतश्च समयसूत्राणि ।
 य अवचनं विगोपायति स ज्ञेयो दीर्घससारी ॥८३०॥

विविधमहाविरचितो वर्ण्यमानो विचित्रोक्तिभि ।

कस्य न हरति हृदय तीर्थकरगुणगणो गुरुक ॥ ८४३ ॥

भक्तिभरनिष्मरमणो, वदिता सवजगद्भिर्वाह ।

मूलपडिमाइ पुरओ, पुणो वि सकत्थय पढइ ॥ ८४४ ॥

भक्तिभरनिर्भरमना वन्दित्वा सर्वजगतीविम्यानि ।

मूलप्रतिमाया पुरत पुनरपि शक्रस्तव पठति ॥ ८४४ ॥

चीवदणकयकिचो, पमोयरोमचचच्चियसरीरो । फलप्रार्थनम्

सकथएण वदिय, अहिमयफलपत्थणं कुणइ ॥ ८४५ ॥

चैलवन्दनकृतकृत्य प्रमोदरोमाश्चर्चितशरीर ।

शक्रस्तवेन वन्दित्वा अभिमतफलप्रार्थना करोति ॥ ८४५ ॥

दुष्करवक्खय कम्मवक्खय समाहिमरणं च बोहि-
लामो य ।

संपज्जड मह एय, तुह नाह ! पणामकरणेण ॥ ८४६ ॥

दु एक्खय कम्मक्खय समाधिमरण च बोधिलाभञ्च ।

सपद्यता ममैतत्तव नाथ ! प्रणामकरणेन ॥ ८४६ ॥

अहवा—

जय वीयराय ! जगगुरु ! होउ ममं तुह पभावओ
भयव ॥

भवनिव्वेओ मग्गाणुसारिया इट्ठफलसिद्धी ८४७

अथवा—

जय वीतराग ! जगद्गुरो ! भवतु मम तव प्रभावतो भगवन् ! ।

भवनिर्वेदो मार्गानुसारिता इष्टफलसिद्धि ॥ ८४७ ॥

लोगविरुद्धाओ, गुरुजणपूया परत्थकरणं च ।

सुहगुरुजोगो तव्वयणसेवणा आभवमखंडा ८४८

लोकविरुद्धत्यागो गुरुजनपूजा परार्थकरण च ।

शुभगुरुयोगस्तद्वचनसेवना आभवमखण्डा ॥ ८४८ ॥

यारिज्जइ जइ विन्याणयंघणं वीअराय। तुर स
तहवि मम सुज्ज सेया, मये भवे तुम्हा चलणाणा
ययंते यद्यपि निदानयन्धन वीतराग। तत्र समय ।
तयापि मम भवेत्तेवा भवे भवे युग्माक चरणानाम ॥ ८

एएसि णगयर, पणिहाण नियमओ य कायव ।
पणिहाणता जम्हा, सपुत्रा वदणा भणिया ॥ ८
पुत्तपामेवतरा प्रणिघाण नियमता अ कर्त्तव्यम् ।

प्रणिधाना ता यग्मात् सपूर्णा यग्मा भणिता ॥ ८

उत्थासविसेमाओ, एत्तो अहियं पि चित्तउत्ती

पयडियमासइमय, कीरत गुणरु चय ॥ ८

उत्थासविसेमाओ इतोऽपि यमपि चित्तोत्तिभि ।

प्रकन्तिभासाविशय त्रियमाण गुणवरमेव ॥ ८

अहिए भावुडासे, अहियाहियकरणपरिणई हो

तह भाववदणाए, लरणमेय जओ भणिय ॥

अधिये भावोडासे अधिसाधियकरणपरिणतिभेय

तथा भावरदनाया लक्षणमेतद् यतो भणितम् ।

बेलोए निहाणेण य, तग्गयचित्ताइणा य वि

तवुद्धिभाभवेहिं, तह य दवे-यरविसेमो ॥

बलाया निधानेन च तद्रतचित्तादिना च विज्ञेय

तद्बुद्धिभावभावैस्तथा च द्रव्ये-तरविशेष ॥ ८

इह कस्मइ होज्ज भई, निघाणकरण इम तु

अ पत्यणपणिहाण, कीरइ परिधूलनुद्धीहिं ॥

इह कस्यचिद् भवेद् मतिनिदानकरणमिदं तु

यन् प्रायनाप्रणिधानं त्रियते परिसूत्रबुद्धिभि ।

सुवइ य दसाईसु, तित्थयरम्मि वि निघाण

तम्हा न जुत्तमेय, पणिहाण अह गुरु भणइ

किं न निहा
मम् १

इहाधुतत्त
यादय

श्रूयते च दशादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेध ।

तस्माद् न युक्तमेतत् प्रणिधानमथ गुरुर्भणति ॥ ८५५ ॥

ज ससारनिमित्त, पणिहाण त खु भन्नड नियाण । उत्तरम्
त तिविह इयलोए, परलोए कामभोगेसु ॥ ८५६ ॥ निदानत्रैविध्य

यत् ससारनिमित्त प्रणिधान तत् खलु भण्यते निदानम् ।

तत् त्रिविधम्-इहलोके परलोके कामभोगेषु ॥ ८५६ ॥

सोहग्ग-रज-वल-रूपसंपया माणुसम्मि लोगम्मि । इहलोकनिदान

ज पत्थिज्जड धम्मा, इहलोयनियाणमेय तु ॥ ८५७ ॥

सौभाग्य-राज्य-बल-रूपसंपत्ता मानुषे लोके ।

यत् प्रार्थ्यते धर्माद् इहलोकनिदानमेतत् तु ॥ ८५७ ॥

वेमाणियाडसिद्धी, इट्ताईण पत्थणा जा उ । परलोकनिदान

परलोयनियाणमिण, परिहरियव पयत्तेण ॥ ८५८ ॥

वैमानिकादिसिद्धिरिन्द्रादीना प्रार्थना या तु ।

परलोकनिदानमिद परिहर्तव्य प्रयत्नेन ॥ ८५८ ॥

जो पुण सुकयसुधम्मो, पच्छा मग्गइ भवे भवे भोत्तु । भोगनिदानम्

सदाइकामभोगे, भोगनियाण इमं भणिय ॥ ८५९ ॥

य पुन सुवृत्तमुधर्म पञ्चाद् मार्गयति भवे भवे भोक्तुम् ।

शान्त्यादिकामभोगान् भोगनिदानमिद भणितम् ॥ ८५९ ॥

तह ज कोणाडमया, वह-वधण-मारणाडपणिहाणं । द्वैपायन

दीवायणपमुहाण, त पि नियाणं महापाव ॥ ८६० ॥

तथा यत् कोपातिशयाद् बल-बन्धन मारणादिप्रणिधानम् ।

द्वैपायनप्रमुखाणा तन्पि निन्तान महापापम् ॥ ८६० ॥

एएसि नियाणाण, लक्खणमेग पि नत्थि पणिहाणे । निदानलक्षणा

ता कह भणसि नियाणं, तहाहिभावेहि तस्सत्थ ॥ ८६१ ॥ भाव

एतेषा निदानाना लक्षणमेकमपि नास्ति प्रणिधाने ।

तत कथं भणसि निदानं तथाऽधिभावय तस्यार्थम्

(तथाहि भावय तच्छास्त्रम्) ॥ ८६१ ॥

दुक्ख इति
गाथार्थ

सारीर-भाणसाण, दुक्खसाण सओ त्ति होइ दुक्खसओ
नाणाउरणाईण, कम्माण सओ उ कम्मसओ ॥ ८६२ ॥

शरीर मानसाना दु खाना क्षय इति भवति दु खक्षय
ज्ञानाउरणादीना कर्मणा क्षयस्तु कर्मक्षय ॥ ८६२ ॥

भग्नइ समाहिमरण, रागदोसेहि विप्पमुक्काण ।

देहस्स परिघाओ, भवतकारी चरितीण ॥ ८६३ ॥

भण्यते समाधिमरण राग-द्वेषैर्विप्रमुक्तानाम् ।

देहस्य परित्यागो भगान्तकारी चरित्रिणाम् ॥ ८६३ ॥

सम्मचरणाइ गोही, तीसे लाभो भवे भवे पत्ती ।

कम्मवसयहेउत्ता, सिद्धफलो नियमओ एसो ॥ ८६४ ॥

सम्यक्चरणादि बोधि तस्या लाभो भवे भवे प्राप्तिः ।

कर्मक्षयहेतुत्वात् सिद्धफलो नियमत एष ॥ ८६४ ॥

सपजउ मह एय, तुह नाह पणामकरणओ सुगम

मोउखगमेव सकल, पत्थियमेयम्मि पणिहाणे ॥ ८६५ ॥

सपद्यता भवतत् तत्र नाय प्रणामकरणत सुगमम् ।

मोक्षाङ्गमेव सकल प्रार्थितमेतस्मिन् प्रणिधाने ॥ ८६५ ॥

दुइयम्मि नि पणिहाणे, भवनिवेयाइ सिद्धफल चेय

तो नत्थि अत्थमेओ, उज्जरयणा पर मिन्ना ॥ ८६६ ॥

द्वितीयस्मिन्नपि प्रणिधाने भवनिवेदादि शिवफलमेव ।

ततो नास्ति अर्थभेदो व्यञ्जनरचना पर मित्रा ॥ ८६६ ॥

एत्तो चिय एगयर, पणिहाण नियमओ य कायव

इय पुबि उउद्ध, दुहाऽवि न नियाणमेय ति ॥ ८६७ ॥

इत एव एकतर प्रणिधान नियमतश्च कर्तव्यम् ।

इति पूर्वमुपदिष्ट द्विधाऽपि न निदानमेतदिति ॥ ८६७ ॥

कम्मउगयत्थमीडा, तओ नियमेण होइ किर मोक्खो

जइ सो नि न पत्थिजइ, धम्मो आलक्षण कयर? ॥ ८६८ ॥

कर्मभयार्थमीटा ततो नियमेन भवति किल मोक्ष ।
यदि सोऽपि न प्रार्थ्यते वर्षे आलम्बन कतरत् ॥८६८॥
आलम्बननिरवेकसा, किरिया नियमेण दृढकिरिय ति ।
समुच्छिन्नमपायाण, पाय तुच्छफला होड ॥ ८६९ ॥
आलम्बननिरपेक्षा क्रिया नियमेन द्रव्यक्रियेति ।
समुच्छिन्नमपायाणा प्राय तुच्छफला भवति ॥ ८६९ ॥

अथवा—

सुत्तम्मि चेन भणिय, पत्थणमारोग-योहिलाभस्स ।
तम्हा कायवमिणं, पणिहाण नो खलु नियाण ॥८७०॥

अथवा—

सूत्रे एन भणित प्रार्थनमारोग्य-योहिलाभस्स ।
तस्मात् कर्तव्यमिदं प्रणिधानं नो खलु निदानम् ॥८७०॥
जो वि भणिओ दसाइमु, तित्थगरम्मि वि नियाण-शाखापसघा-
पडिसेहो । नम्

तित्थगररिद्धिअभिसगमानओ सो वि जुत्तो ति ८७१
योऽपि भणितो दद्यादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेधः ।
तीर्थकरद्वयमिषङ्गभागत सोऽपि युक्त इति ॥ ८७१ ॥

न य पत्थिया वि लब्भइ, साभिस्सगेहिं तारिमा पयवी ।
निस्सगमानसज्झा, जम्हा सा मुत्तिहेउत्ता ॥ ८७२ ॥

न च प्रार्थिताऽपि लभ्यते सामिष्वङ्गैस्तादृशी पदवी ।
निस्सङ्गभावसाध्या यस्मात् सा मुत्तिहेतुत्वान् ॥ ८७२ ॥

भणिय च—

एव च दसाईसुं तित्थयग्ग्मि वि नियाणपडिसेहो । पञ्चाशकम्
जुत्तो भवपडिउद्ध, साहिस्सग तय जेण ॥ ८७३ ॥

भणित च—

एव च दशादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेध ।

युक्तो भवप्रतिबद्ध सामिपद्ग तक्द् येन ॥ ८७३ ॥

कयमेत्थ पसगेण, एव पणिहाणसगया एसा ।

सपुआ उक्कोमा, निदिट्ठा चदणा लद्धा ॥ ८७४ ॥

कृतमत्र प्रसङ्गेन एव प्रणिधानसङ्गवैषा ।

सपूणा उत्पट्टा निर्दिष्टा वन्दना लघा ॥ ८७४ ॥

वदनाया अ
वृथियता

उत्सगगेण म चिय, कायवा सुद्धमग्गामाहि ।

सेसा उ देसकालादवेस्सणा होइ अट्ठविहा ॥ ८७५ ॥

उत्सगण सैय कर्त्तव्या शुद्धमार्गगामिनि ।

शेषा तु देशकालाद्यपेक्षणाद भवति अष्टविधा ॥ ८७५ ॥

वित्तिकिरियाऽविरोहो, अरवायनिग्रघण गिरहत्थाण ।

किरियतरकालाडक्कमाडभावो मुसाहूण ॥ ८७६ ॥

वृत्तित्रियाऽविरोहोऽप्यादनिबन्धन गृहस्थानाम् ।

त्रियान्तरफालातिव्रमादिभाय मुसाधूनाम् ॥ ८७६ ॥

जओ—

दशाइएहि जुत्तस्सुस्सग्गो तदुचिय अणुट्ठाण ।

रहियस्स तमववाओ, जहोचिय जुत्तमुभय पि ॥ ८७७ ॥

यत् —

ब्रव्यादिकैर्युक्तस्योत्सर्गलदुचितमनुष्ठानम् ।

रहितस्य तदपवादो यथोचित युक्तमुभयमपि ॥ ८७७ ॥

चेइयपरिवाडीए, काल तह चेइयाइ आसज्ज ।

सवा वि जहाजोग, कायवा सुद्धरोहेहि ॥ ८७८ ॥

चैत्यपरिपाट्या काल तवा चैत्यानि आसाय ।

सर्वाऽपि यथायोग कर्त्तव्या शुद्धबोधे ॥ ८७८ ॥

सम्भासुदर ज, येन व चहु व धम्मणुट्ठाण ।

होइमुविमुद्धफलय, तच्चिरिीय न उ रहु पि ॥ ८७९ ॥

सद्भावसुन्दर यत् सोक वा बहु वा धर्मानुष्ठानम् ।

भवति सुविशुद्धफलद तद्विपरीत न तु बहु अपि ॥ ८७९ ॥

किंच—

इह छेयं कूड-रूपगनाय विनायसमयसम्भावा ।

वदनाया ह
पकशातम्

वर्धेति पुत्रमुणिणो, त पुण एय मुणेयध्वं ॥ ८८० ॥

किंच—

इह छेयं कूट रूपकजात विजातसमयसद्भावा ।

वर्णयन्ति पूर्वमुनयस्तत् पुनरेतद् ज्ञातव्यम् ॥ ८८० ॥

दधेण य दकेण य, जुत्तो छेओ हु रूपगो होड ।

टरुविट्टणो दधे वि न सलु एगतछेउ चि ॥ ८८१ ॥

द्रव्येण च दङ्केन च युत्तरेवे गलु रूपको भवति ।

टङ्कविहीनो द्रव्येऽपि न सलु एरान्तछेक इति ॥ ८८१ ॥

अदधे दकेण य, कूडो तेण उ विणा उ मुद चि ।

वालाइनिप्पयारणमेत्तफला नियमओ होड ॥ ८८२ ॥

अद्रव्ये दङ्केन च कूटस्तेन तु विना तु मुद्रेति ।

वालादिविप्रतारणमात्रफला नियमतो भवति ॥ ८८२ ॥

एत्थ पुण उदणाए, रूपसमो होड चित्तउद्दामणो ।

टकममा विनेया, सपुत्ता वाहिरा किरिया ॥ ८८३ ॥

अत्र पुनर्वन्नाया रूप्यसमो भवति चित्तउद्दामान ।

टङ्कममा विज्ञेया सपूर्णा वाष्पा क्रिया ॥ ८८३ ॥

दोण्ह पि समाओगो, सुवदणा छेयरूपवगसरिच्छा ।

वीयगरूपगतुल्ला, पमाडणो मत्तिजुत्तस्स ॥ ८८४ ॥

द्वयोरपि ममायोग सुनन्दना छेरूपकसदृशा ।

द्वितीयकरूपकतुल्या प्रमादिनो भक्तियुक्तस्य ॥ ८८४ ॥

लाभाइनिमित्ताओ, असडकिरिय पि कुवओ वइया ।

उभयविट्टणा नेया, अउदणा चेन तत्तेण ॥ ८८५ ॥

छाभादिनिमित्ताद् अग्रण्डक्रियामपि कुर्वतस्तृतीया ।
 उभयविहीना ज्ञेया अवन्दना एव तत्त्वेन ॥ ८८५ ॥
 एमो इह भावत्यो, कायवा देसेकालमासज ।
 अप्पा वा गहुगा वा, विहिणा गहुमाणजुत्तेण ॥ ८८६ ॥
 म्प इह भागर्थ कतया देशकालमामद्य ।
 अल्पा वा बहुका वा विधिना बहुमानयुत्तेन ॥ ८८६ ॥
 अन्न च जिणमयम्मी, चंडविह वन्निय अणुद्वाण ।
 पीडजुय भत्तिजुय, वयणपहाण असग च ॥ ८८७ ॥
 अन्यथ जिनमते चतुर्विध वणितमनुष्ठानम् ।
 प्रीतियुतम्, भक्तियुतम्, वचनप्रधानम्, असङ्ग च ॥ ८८७ ॥
 ज कुणओ पीडरसो, वड्ड जीरस्म उजुसहाप्रस्म ।
 बालाईण व रयणे, पीडअणुद्वाणमेय तु ॥ ८८८ ॥
 यन् कुर्वत प्रीतिरसो वर्धते जीवस्य ननुस्वभास्य ।
 बालादीनामिव रत्ने प्रीत्यनुष्ठानमेतन् तु ॥ ८८८ ॥

अनुष्ठानस्य
 चतुर्विधता

प्रीत्यनुष्ठानम्

१ एतच्चैव सस्कृतम्—

तत्प्रीति भक्ति वचना ऽसगोपपद चतुर्विध गीतम् ।
 तत्त्वामिदं परमपदसाधन सर्वमेवतत् ॥ १ ॥
 यथाऽऽदरोऽस्ति परम प्रीति-व हितोदया भवति कर्तुं ।
 शेषव्यागेन करोति यच्च तत्प्रीत्यनुष्ठानम् ॥ २ ॥
 गौरवप्रतिपयोगाद् मुदिमतो यद् विमुदतरयोगम् ।
 क्रियते-सरतुल्यमपि ज्ञेय तद् भक्त्यनुष्ठानम् ॥ ४ ॥
 अत्यन्तवह्ना खलु पत्नी तद्वद्विद्या च जननीति ।
 तुल्यमपि कलमनयोर्नात स्यात् प्रीति-भक्तिगतम् ॥ ५ ॥
 वचनात्मिका प्रवृत्ति सयत्रैचिखयागतो या तु ।
 वचनानुष्ठानमिदं चाप्रवृत्तो नियोगः ॥ ६ ॥
 यस्त्वभ्यासातिशयान् सात्माभूतमिव चक्षते सङ्गि ।
 तदसंगानुष्ठानं भवति रसतत् तदावधात् ॥ ७ ॥
 चक्रग्रमणं दण्डं तदभावं च व यत् परं भवति ।
 वचना-ऽसंगानुष्ठानयोस्तु तद् अपक ज्ञेयम् ॥ ८ ॥

—पोटशङ्कररत्ने दशमे श्लोके (पृ० ५३-५४)

बहुमाणविसेमाओ, मढविवेगस्म भवजीवस्स ।

भक्त्यनुष्ठानम्

पुविष्टसम करण, भत्तिअणुट्ठाणमाहसु ॥ ८८९ ॥

बहुमानविशेषाद् भक्त्यविवेकस्य भव्यजीवस्य ।

पौर्वात्यसम करण भक्त्यनुष्ठानमाहु ॥ ८८९ ॥

तुल्य पि पालणाई, जाया-जणणीण पीड-भत्तिगय ।

पीई-भत्तिसु(जु)याण, भेओ नेओ तहेह पि ॥ ८९० ॥

तुल्यमपि पालनादि जाया-जनन्यो ग्रीति-भक्तिगतम् ।

ग्रीति-भक्तियुतयो भेदो ज्ञेयस्तथेहाऽपि ॥ ८९० ॥

जो पुण जिणगुणचेईसुत्तविहाणेण वंदण कुणइ ।

वचनानुष्ठानम्

त्रयणाणुट्ठाणमिण, चरित्तिणो होइ नियमेण ॥ ८९१ ॥

य पुनर्जिनगुणचैत्येपूक्त(चैत्यसूत्र)विधानेन वन्दना करोति ।

वचनानुष्ठानमिदं चारित्रिणो भवति नियमेन ॥ ८९१ ॥

ज पुण अब्भासरसा, सुय विणा कुणइ फलनिराससो ।

भक्त्यानुष्ठानम्

तमसगाणुट्ठाण, विज्ञेय निउणदसीहि ॥ ८९२ ॥

यत् पुनरभ्यासरमान् श्रुत विना करोति फलनिरागस ।

तदसङ्गानुष्ठानं विज्ञेयं निपुणदर्शिभिः ॥ ८९२ ॥

कुमारचक्रभमणं, पढम दडा तओ वि तयभावे ।

वयणा-ऽसगाणुट्ठाणभेयकहणे इम नार्यं ॥ ८९३ ॥

कुम्भकारचक्रभमणं प्रथम दण्डात् ततोऽपि तदभावे ।

वचना-ऽसङ्गानुष्ठानभेदकथने इदं ज्ञातम् ॥ ८९३ ॥

पढमं भाजलजाओ, पाय वालाइयाण समगइ ।

ततो वि उत्तरुत्तरसपत्ती नियमओ होइ ॥ ८९४ ॥

प्रथम भावलयान् प्रायः वालादिकानां समवति ।

ततोऽपि उत्तरोत्तरसंप्राप्तिर्नियमतो भवति ॥ ८९४ ॥

तम्हा चउविह पि हु, नेयमिणं पढमरुगसमाण ।

जम्हा मणीहिं सब, परमपयनिउधणं मणिय ॥ ८९५ ॥

तस्मात् चतुर्विधमपि खलु नेय(नेय)मित् प्रथमरूप-

समानम् ।

यस्माद् मुनिभि सर्परमपदनिबन्धन भणितम् ॥८९५॥

वीयगस्तुसम पि दु, सम्माणद्व्यणकारणत्वेण ।

एगतेण न दुष्ट, पुद्गायरिया जजो णेति ॥ ८९६ ॥

द्वितीयरूपसममपि खलु सम्यगनुष्ठानकारणत्वेन ।

एकान्तेन न दुष्ट पूर्वाचार्या यतो नुवते ॥ ८९६ ॥

असदस्य अपरिसुद्धा, किरिया सुद्धाएँ कारण होइ ।

अ(ज)त्तो विमल रयण, सुहेण बज्झ मल चयइ ॥८९७॥

अगठस्य अपरिसुद्धा त्रिया शुद्धाया कारण भवति ।

यतो विमल रत्न सुत्तेन बाह्य मल त्यजति ॥ ८९७ ॥

तइयगरूपवगतुहा, मायामोसाएँ दोसससत्ता ।

कारिमरूपववहारिणो व हुज्जा महानत्थ ॥८९८॥

तृतीयरूपकतुल्या मायामृषया दोषससत्ता ।

वृत्रिमरूपकव्यवहारिण इव कुर्याद् महानर्थम् ॥ ८९८ ॥

होइ य पाएणेसा, अच्चाणाओ असदहाणाओ ।

कम्मस्स गुरुत्ताओ, भग्गाभिनदीण जीणाण ॥८९९॥

भवति च प्रायेणैषा अज्ञानाद् अरुद्धानात् ।

कर्मणो गुरुत्वाद् भग्गाभिनन्दिना जीवानाम् ॥ ८९९ ॥

उभयविहृणा उ पुणो, नियमाराहणविराहणारहिया ।

निसयब्भासगुणाओ, कयाइ होज्जा सुहनिमित्तं ॥९००॥

उभयविहीना तु पुनर्नियमाराधनविराधनारहिता ।

विषयाभ्यासगुणान् क्वाचिद् भवेत् शुभनिमित्तम् ॥९००॥

जह माग्गस्स पुत्तो, उहुसो जिणारिबदमणगुणेण ।

अकयसुकुओ वि मरिउ, मच्छभवे पाविजो सम्म ॥९०१॥

यथा श्रावकस्य पुत्रो वटुशो जिनविम्बवर्शनगुणेन ।

अटुवसुकुत्तोऽपि मृत्वा मत्स्यभवे प्राप्त सम्यक्त्वम् ॥९०१॥

संपुन्नवदणविही, भणिओ एसो गुरूएसेण । गुरुपारतन्त्रम्
 सपुन्नो कायवो, सपुन्नफलत्थिणा निघं ॥ ९०२ ॥
 सपूर्णवन्दनविधिर्भणित एष गुरुरूपदेशेन ।
 सपूर्णं कर्तव्यं सपूर्णफलार्थिना नित्यम् ॥ ९०२ ॥
 पवयणववहाराओ, वज्झ ज किचि इह मए रइय । क्षमाप्रार्थना
 त सोहितु समत्थं, मज्झत्था जे सुगीयत्था ॥ ९०३ ॥
 प्रवचनव्यवहाराद् याह्य यत् किचिद् इह मया रचितम् ।
 तत् शोधयन्तु समस्त मध्यस्था ये सुगीतार्या ॥ ९०३ ॥
 सघसमायारमिम, कहिऊण मए जमजिय पुन्न ।
 सघम्मि सुद्धमत्ती, सिद्धफला मे तओ होज्जा ॥ ९०४ ॥
 सद्धसमाचारमिम कथयित्वा मया यदर्जित पुण्यम् ।
 सद्धे शुद्धभक्ति सिद्धफला मम ततो भूयात् ॥ ९०४ ॥
 सघो महाणुभावो, तित्थकरवदिओ तदायारो । सद्धमाहात्म्यम्
 सइजंतो सम्म, रिसिगुणसपायगो होइ ॥ ९०५ ॥
 सद्धो महानुभावस्तीर्थङ्करवन्दितस्तदाचार ।
 सूच्यमान, सम्यग् ऋपिगुणसपादको भवति ॥ ९०५ ॥
 जो अवमन्नइ सघे, अन्नाणतमोहमोहिओ जीनो । सगरसुता
 सो पानइ दुकराइ, सगरसुयाण व सदाहो ॥ ९०६ ॥
 योऽवमन्यते सद्धमज्ञानतमओघमोहितो जीव ।
 स प्राप्नोति दु खानि सगरसुतानामिन्न सदाह ॥ ९०६ ॥
 जो उ महग्घे सघे, पमानण कुणइ निययसत्तीए । वज्रस्वामी
 सो होइ वदणिओ, देवाण वि वहरसामि व ॥ ९०७ ॥
 यस्तु महार्घे सद्धे प्रभावना करोति निजकशक्त्या ।
 स भवति वन्दनीयो देवानामपि वज्रस्वामीव ॥ ९०७ ॥
 पाययणी धम्मकही, णाई नेमिच्चिओ तपस्सी य ।
 विज्जा सिद्धो य कवी, अट्टेय पमायगा भणिया ९०८

चैत्यवन्दनमहाभाष्यगाथावर्णानुक्रमणिका ।



संस्कारना	पृष्ठम्	संस्कारना	पृष्ठम्
अहमुत्थमगिबहुमा-	२	अममृगारिमाभो	७७
अहतादरीमदे	१०७	अम दि ण्य वारा-	१०७
अहण काटमगो	७६	अम वि विप्यगारे	४६
अहनेदगुत्तुदार-	५०	अममवमा केइ	१३३
अगणि नि वीरुण्य	८१	अमा वि विहा पूता	३७
अगगाउ व विदेम व	८०	अमे अहुतदार	३८
अगमाउ वममाउ	१०५	अम बेडि अउम	२३
अगमि वडमहा	३६	अम वि वेदि न त्रिया	१९
अगईसुवणा	१९	अमेडि ममाग	१४५
अगुह भेडिउ ...	८८	अमोमरिपगुडि-	८३
अगुणि सुदाभो वि व	८९	अमोमानिगुडि किर	९२
अगोवगवमद-	८	अमो मनेम कोइ	२५
अविटगवममिमागे	१०१	अप्यदिदमममागे	६३
अवधिभ वि मो रा	९४	अनुपवनागदने	१२७
अहह उ नाह	१८	अभिनगरभो दावो-	११८
अहमिहवदिहो	९३	अमुवगमो निमित्त	७१
अहमिह वममा	९०	अमवगवमाग	५८
अहमिह वि म वणा	५२	अमिहह अमह	१०१
अहमव वमिमा	९	अमिगुह हवा अविहवा	६८
अहमिह मममा-	७६	अहउपवम	११७
अहमवममममम-	५०	अहमग सुगुणा	७१
अहमवमिह व-	९३	अहमग मममा	१४
अम अमह अमिमा	५४	अमहदि वममम-	५१
अवि विममि विम	१०५	अमम रोममम	६३
अहमिह वमम व-	१५७	अममम विमम	२७
अहमवममम,	३४	" " "	१४५
अम वमममममम	१५८	अममममम वमम	११४
अहमिह विम	५०	अममममम विमम-	१३४
अममममममम विम	४७	अमममममममम	४०

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
अवणामिउत्तिमयो	८७	आगारेहि अमग्गो	८०
अवसउणअप्पणाए	२०	आगासस्स पप्सा	११६
अविहिमरण अफाळे	८३	आणाणुपालणाओ	१३५
अवावाह भणिय	६३	आयरसूयणहेउ	१२६
असदस्स अपरिसुद्धा	१६०	आरोग्गवोहिलाभ	११४
असुद्धमत्तपूरियगा	१३	आत्तवणनिरवेस्सा	१५५
असुत्तिवारणसत्तो	१२१	आलावयइवाइ	५०
असोगहस्सो मुरपु-	५१	आलोयचल तक्कु	४१
अह कोइ ससुद्धीए	८	” ”	८०
अह छट्ठसपयाए	६०	आसायणा अबभा	११
अह त न करेसि तुम	१७	आसो व्व विसमपाय	८७
अह ते न पसीयति हु	११३	आह करेमि भणित्ता	७६
अह सुइवा तो एसो	१३४	आह किमवदय चिय	१४५
अह पुच्च चिय केणइ	३५	आह किमेसा तुम्मे	१८३
अह भणति सुत्तसुत्त	२२	आह जह पुच्चपुरिसा	२१
अहव चिइवदणाभो	१२७	आह परो त्रिणवदण-	२७
अहव सिवादेवीए	११०	आह कुट्ट नहि मुग्गिमो	१३४
अहवा भरिणो सत्तु	५१	आह भुवणेरुपहुणो	८२
अहवा चउदिसिघारे	६२	आहरण पुण ए घ	१८
अहवा जत्थ वि तारभ वि	३	इत्थाइसुत्तविहिणा	७०
अहवा भारहवासे	९१	इत्तापत्तो सद्धो	३३
अहवा वि न मा-सहा	१२८	इत्थीपुरिसनपुसक-	१३१
अहवा वि नमो अवय-	१२३	इतेहि जत्तेहि य	१३२
अहवा वि भावभेया	३२	इदियविषयक्कसाया-	९९
अहवा संसयतामस-	५८	इय जत्थ जिणो विहरइ	५७
अह सत्तमविरइए	८३	इय दहतियपरिसुद्ध	४६
अहिण भावुळाघे	१५२	इय दोसमिण्णमुद्धो	९०
अहिणो घम्मुच्छादो	१०७	इय पाटिहेरिद्धो	४०
अहिगारिणाठ काले	२	इय पूय चिय एगा	१४७
अहिगारीणमिमेसि	३०	इय चट्ठविहनिवाइ	६
आइगरा ते भणिया	५४	इय भावधम्मतिथ-	९५
आइचा दिवसयरा	११५	इय वट्टमाणत्तिथा-	१३७
आगदुग्गा य दुविहा	८१	इय रावचइयाण	११५

गाथासम्भ	पृष्ठम्	गाथासम्भ	पृष्ठम्
इय सुत्तपमाणाओ	९	उसहो पद्धानवसहो	९८
इरियावहियाए पिरा-	६६	उत्सग्गेण स चिय	१५६
इरियावहियासुत्त	६९	ऊत्तसिय नीससिय	८२
इह वत्सइ होव्व मइ	१५२	" "	८५
इह छेयकूडरुवग-	१५७	ऊसास न निरुमइ	७८
इह घम्मो होइ रहो	६१	एए काउत्सग्ग	८९
इह पुनस्सरयरदडे	१२६	एएण योत्तपढण	४५
इह पुण छट्ठविमत्ती	७४	एए सामग्गेण	८९
इह बीत्तामा अहु उ	६६	एएसि नियाणाण	१५३
इह साहु सहुो वा	४८	एएसि पयाण अत्थो	६६
इत्तरिय पि पहुत्त	५१	सिमणिट्ठाण	१२१
इत्ता मच्छरगहय-	१०१	इसि सव्वेसि	८०
उक्कोस सत्तरिसय	निय	इसि अत्थो पुण	५०
उक्कोसा तिविहा वि हु	२	एसि एगयरं	१५२
उच्चियत्त पूआए	३	वी-एसि नामाण	९८
उच्चियपविती सव्वा	१०	इएसि भेयाण	३०
उच्छाईकण य यणे	१०	इरण्हि परिग्गहिओ	१६२
उल्लोओ वि हु डुविहो	॥ग	इएक न कुणइ मूने	१४९
उट्ठित्तु असमतो		इएक पच्चगुण	११९
उट्ठित्तु ठिओ सतो	७०	एक्को सव्वपद्धानो	१३३
उत्तमगुणगणगहय-	१०९	एणमोक्कारेण	२८
उत्तमगुणसपप्पा	५१	एगतापामाग्गे	२३
उत्तमरहगचोगो	१०८	एगपया पच्चमिया	६८
उत्तरओ हिमवतो	६१	एगम्मि वि त्तिण्णिवे	१२
उट्ठविया कयमुच्छा	६८	एगस्सायरसारा	८
उट्ठामसरं वेया-	४८	एगुवएसादप्पो	१२९
उट्ठद्धान्ठियाओ	१४	एगो एत्थ सिलोमो	९१
उट्ठारसागराण	११८	एगो एसाढावो	६३
उप्पमसपया जे	१४९	एत्तो अहिग्गतरा वि हु	१४५
उभयकरपरियकलसा	४०	एत्तो चिय एगयरं	१५४
उभयमिहणा उ पुण	१६०	एत्तो चिय एगाए	१६
उत्तासविसेसाओ	१५२	एत्तो चिय सुद्धमदणो	१४६
उगओ अरिद्धनेमी	१४	एत्तो य वामदाहिण-	४१

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
जावत वेद साहू	१५०	जो मदरागदोसो	१९
जावति चेदयाइ	१४९	जो मोहकलुनियमणो	१९
जाव य सहो अयधा-	८३	जो मि भणियो दसाइमु	१५५
जिणगिहपमज्जण तो	३५	याणेण पचपरमे-	८४
जिणनलसगनिवारण-	१७	ठाऊण उचियदेसे	४१
जिणदिट्ठिगोयरगओ	३४	ठारति मणे नूण	४०
जिणपडिछदो पडिमा	२६	ण्णोदगाडसगो	८
जिणविंवापायप स्य-	४९	तइयगरुवगनुळा	१६०
जिणविंवाभावे पुण	३	तइयपय पयडरव	६४
जिणभवणविमपूआ	७६	त सम्म पत्ताण	६४
विणभनणाइ तिरिय	११६	त वइ ॥ दव्वतित्थ	९४
जिणमयमिह सुयधम्मो	१२३	त ठाणमुवगयाण	१३१
जिणरेद्धिदसणत्थ	५	तत्तियमेत्त काल	१०६
जिणवदणापयट्ठो	८२	तत्तो अतित्तचित्तो	१५०
जिणवदणावसाने	१३९	तत्तो निसीहीयाए	३५
जियसत्तुनियेण सम	१००	तत्तो य भावसार	१५०
जीप्रियपुव्व भीवइ	८	तत्त्व किर उट्ठलोए	११६
जुत्तो सो ववहारो	१३	तत्त्व पिणा भगवतो	६३
जे तित्थयरपणीया	२	तत्त्व तमो अत्ताण	१२०
जे पच्चयगा एए	११३	तत्त्वत्थे रोयतो	३२
जेसि पहीण नइ	११२	तत्त्व भणो छ-भेओ	५२
जेमि भावजिणाण	९०	तदियह चिय सहसा	१०१
जो जवमगइ सध	१६१	तच्चभावे उ अवस्स	१४४
जो उ महग्गे सधे	१६१	त पुण स्वणसमुदो	११८
जो एगचेइअगिहे	१२	तम्बोल कुमुमाइ	३४
जोगो असत्तदाण	५८	तम्बोलपाणभोयण-	११
जो जिणसध हीरइ	२५	तम्मि उ पाणाण	६७
जो जो अ मुजग्गाहो	२४	त मिच्छसम्मभेया	११७
जो पच्चवत्तसत्थिय-	३७	तम्हा वनायमूला	५
जो पुण जिणगुणचेइ-	१५९	तम्हा कुग्गाहविस	२८
जो पुण पमायसीलो	१४४	तम्हा चरव्विह पि हु	१५९
जो पुण सत्तासत्ते	२५	तम्हा जुवइ विहिणा	९१
जो पुण मुत्तयमुधम्मो	१५२	तम्हा तत्तसइनवाया	७७

શબ્દાર્થ	પાન	શાબ્દાર્થ	પૃષ્ઠ
વિદ્યવદ્વા ડિમદા	૨૮	૪ સંચારભિનિત	૧૫૩
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૩૩	અકરણ વા મુલ્યદ	૧૪૧
વિદ્યવદ્વા પીદ	૭૫	૪ કુપો પીદરભો	૧૫૮
વિદ્ય મ અવદ્ય	૪૫	અવ તિ જમિ મુલ્ય-	૧૨૫
વિદ્ય મ અવદ્ય	૧૦૬	૪ નનિયા રાવટીવા	૧૧૦
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૪૨	૪ પ્રુ અમાસરમા	૧૫૬
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૧૫૧	૪ પ્રુ અસરીયા	૧૪
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૧૬૮	૪ પ્રુ મમતિ મદ	૧૫
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૬૬	૪ પ્રુ રોગમિદ્ય	૧૩
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૧૦૬	૪ પ્રુ મદ્ય ડિરિયા	૧૮
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૨૬	૪ પ્રુ પ્રુ મનિમ	૭૫
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૭૬	૪ મ-તિ મુલ્યદ	૨૩
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૧૨૩	અમુદ્યમદ્યદામ	૧
વિદ્યવદ્વા પ્રમથ	૭૫	અદ્યા અમ્મવમિદ્ય	૧૧૧
વિદ્ય ૧ મ દવ્ય વિ	૫૬	અદ્યા ૧૫વારમથ	૧૦૬
વિદ્ય અવમ્મવમિદ્ય	૨૧	અવ વીયરાવ અમુદ્ય	૧૫૧
વિદ્ય અવમ્મવમિદ્ય	૧૨	અવમ્મવ મોદ ૧	૧૩
વિદ્ય દવ્ય દેવ પ્રુ	૬૦	વિદ્ય દવ્યદ્યવિદ્ય	૧૧૫
વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૪૮	વિદ્ય દવ્ય વિમવિદ્ય	૫
વિદ્ય દવ્ય વિ મવિદ્ય	૬	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૨૫
વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૨૫	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૫૬
વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૨૧	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૨૮
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૨૨	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૨૬
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૪	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૬
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૮	વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૭
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦૩	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૪૩
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૪૩	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૬૩
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦૬	વિદ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૬૦
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦	વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૨૦
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૪૮	વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦૦
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૫	વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૦૪
વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૪૦	વિદ્ય દવ્ય દવ્યદ્યવમિદ્ય	૧૧

गाथावर्णम्	पृष्ठम्	गाथावर्णम्	पृष्ठम्
जावत वेद साहू	१५०	जो मदरागदोसो	१९
जावति चेदयाइ	१४९	जो मोहउत्तियमणो	१९
जाव य सहो अवधा-	८३	जो रि भणिओ दसाइसु	१५५
जिणमिहपमज्जण तो	३५	क्षाणेण पचपरमे-	८४
जिणजलसगनिवारण-	१७	ठाऊण उचियदेसे	४१
जिणदिदिगोयरगओ	३४	ठावति मणे भूण	४०
जिणपडिछदो पडिमा	२६	ण्हाणोदगाइसगो	८
जिणविंयपायपइय-	४९	तइयगखुवगमुत्ता	१६०
जिणविवाभाये पुण	३	तइयपय पयइत्य	६४
जिणभरणविंयपूआ	२६	त सम्म पत्ताण	६४
जिणभरणाइ निरिअ	११६	त वट ॥ दव्यतित्य	९४
जिणमयमिह सुयधम्मो	१२३	त ठाणमुवगयाण	१३१
जिणरिद्धिदसणत्थ	५	तत्तियमेत्त काल	१०६
जिणवदणापयदो	८२	तत्तो अतित्तचित्तो	१५०
जिणवदणावसाने	१३९	तत्तो निसीहीयाए	३५
जियसत्तुणियेण सम	१००	तत्तो य भावसारं	१५०
जीपियपुव्व जीवइ	५	तत्थ किर उट्टलोए	११६
छुत्तो सो यपहाते	१३	तत्थ निणा भगवतो	६३
जे तित्थयरपणीया	२	तत्थ तमो अत्राण	१२०
जे पयकगा एए	११३	तत्थत्थे रोयतो	३२
जेउि परीण नइ	११३	तत्थ भगो सुम्मेओ	५२
जेसिं भावजिणाण	९०	तहियइ चिय सहसा	१०१
जो अवमन्नद सुय	१६१	तम्माये उ अवस्स	१४४
जो उ मइये सुय	१६१	त पुण लवणसमुदो	११८
जो एगचइगमिटे	१२	तम्बोल पुसुमाइ	३४
जोगो असत्ताण	५८	तम्बोलपाणमोयण-	११
जो जिणसय हीलइ	२५	तम्मि उ पाणाइण	६७
जो जो अ मुअगाहो	२४	त मिच्छसम्ममेया	११७
जो पवन्नसत्तिय-	३७	तम्हा आयायमूला	५
जो पुण निणगुपेइ-	१५९	तम्हा पुग्गाहविसं	२८
जो पुण पगायसीलो	१४४	तम्हा चउव्विइ नि हु	१५९
जो पुण सगासव	२५	तम्हा चुच्चद विहिणा	९१
जो पुण सुइयमुधम्मो	१५३	तम्हा तत्ताऽनयाया	७७

गाथारम्भ	पृष्ठम्	याथारम्भ	पृष्ठम्
चिद्वदणा तिभेया	२८	ज ससारनिमित्त	१५३
चिद्वदणासरुव	३३	जक्खाए वा सुव्वद	१४१
चित्तसमाही धीइ	७५	ज कुणवो पीइरसो	१५८
चित्तं न अनक्ख	४५	जत्थ ति जम्मि सुयध-	१२५
चित्तइ यप्पाएवी	१०९	ज नमिया सयलनिवा	११०
चित्तेयव्वो सम्म	४२	ज पुण अभासरसा	१५९
चीवदणरुयत्थो	१५१	ज पुण वसरीराण	१४
चीवदणा उ दुविहा	१४८	ज पुण मणति केइ	१५
पइयगय साहुगय	४५	ज पुण रोगविदुद्ध	१३
चेइयपरिवादीए	१५६	ज पुण वदइ किरिया	९८
चेइयइरेण केइ	२६	ज पुण सुत्ते भणिभं	७५
छब्बीवकामसुनमो	७४	ज भणसि सुत्तटुत्त	२३
छीससमियाण	१२३	जम्मुद्धमहद्धाओ	१
छब्बिहनिमित्तमुत्त	७५	जम्हा जम्मप्पभिइं	१११
छुप्पति न एकेण वि	५६	जम्हाडवयारसमए	१०६
जह आजम्मदरिहा	२१	जय बीयराय जगगुड	१५१
जह आसायणभीरु	१२	जलमज्जे घोळत	१३
जइ एणो वइ धुइ	९०	जह एयचेइयसिहे	११५
जइ एतियमेत्त विय	१४८	जह एय जिणविं	५
जइ एव किं भणिया	६	जह कणरक्खणहेउ	२५
जइ कम्मवसा केइ	२५	जह यधहत्थिगध	५६
जइ गुरुपरंपराए	२३	जह गाइडिओ गइड	१२८
जइ ताव जारचोरा	२२	जह जाइपबयाओ	१३६
जइ ता ससरीराण वि	१४	जह पढेसम्मि पढो	९६
जइ पडिबिंविनिमिप्ता	१७	जह मिम्मयपडिमाए	१०
जइ वा वसो ति धम्मो	९८	जह वा कुसलो विज्जो	१७
जइ वि इइ माउपुत्तो	१०३	जह विसविधायणत्थ	१४२
जइ वि बहुवा न तीरइ	१४२	जह सारही सुक्कसलो	६१
जइ वि दु सव्वे एव-	१०९	जह सावगस्स पुत्तो	१६०
ज बायणेण भणिय	१०	जाइ ति मासनवय	१२०
ज वा-सो पयडो	१४८	जाए दुभिन्खमरे	१००
ज सठाण तु इइ	१५	जाया पुरम्मि सली	१०७
ज सम्मवदणाए	४७	जारिसत्तारिसवेसो	११

गाथावर्णन	पृष्ठम्	गाथावर्णन	पृष्ठम्
जावत् वेद साहू	१५०	जो मदरागदोसो	१९
जावति चेत्साह	१४९	जो मोहवस्तुसियमणो	१९
जाव य सहो अवधा-	८३	जो पि मणिजो दसादसु	१५५
जिणसिहपमज्जण तो	३५	झाणेण पचपरमे-	८४
जिणजलसुगनिवारण-	१७	ठाऊण उवियदेसे	४१
जिणदिद्विगोयरगओ	३४	ठावनि मणे नूण	४०
जिणपडिछदो पडिमा	२६	ण्हाणोदयादसगो	८
जिणविषयायपकय-	४९	तइयगळ्वगमुला	१६०
जिणविषामाधे पुण	३	तइयपय पयटय	६४
जिणभवणविषयपूआ	२६	॥ सम्म पत्ताण	६४
जिणभवणाइ तिरिय	११६	त कह णु दम्बनित्थ	९४
जिणमयमिह सुयधम्मो	१२३	त टाणमुवगयाण	१३१
जिणरिद्धिदमणत्थ	५	तत्तियमेत्त काल	१०६
जिणवदणापयटो	८२	तत्तो अत्तित्तचित्तो	१५०
जिणवदणावसाने	१३९	तत्तो निसीहीयाए	३५
जियसत्तुनियेण सम	१००	तत्तो य भावसार	१५०
जीवियपुट्ठ जीयइ	५	तत्थ विर उट्ठलोए	११६
जुत्तो सो यवहारो	१३	तत्थ पिणा भगवतो	६३
जे तित्थयरपणीया	२	तत्थ तमो अजाण	१२०
जे पच्चन्ता एए	११३	तत्थत्थे रोयतो	३२
जेत्ति पहीण १इ	११२	तत्थ भगो छन्मेओ	५२
जेत्ति भावजिणाण	९०	तद्वियह चिय सहसा	१०१
जो अवमप्रद सध	१६१	तन्मावे उ अवस्स	१४४
जा उ महग्गे सपे	१६१	त पुण स्वणसमुहो	११८
जो ण्णचेदभगिह	१२	तम्बोल कुमुमाइ	३४
जोमो असत्तदाण	५८	तम्बोलपाणभोयण-	११
जो जिणसध हीलइ	२५	तम्मि उ पाणाइण	६७
जो जो अ सुअग्गाहो	२४	त मिच्छसम्मभेया	११७
जो पचवन्नसत्तिय-	३७	तम्हा वनायमूला	५
जो पुण जिगुणचेइ-	१५९	तम्हा कुग्गाहविस	२८
जो पुण पमायसीलो	१४४	तम्हा चउव्विह रि हु	१५९
जो पुण सनासते	२५	तम्हा जुव्वइ विट्ठिण	९१
जो पुण मुख्यमुधम्मो	१५२	तम्हा तस्सइयया	३३

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ
तम्हा निगेयपहुणो	१०५	तित्थयरो चउताणी
तम्हा दसमि इम	११०	तित्थातित्थाइउवा-
तम्हा नेणतेण	७४	निदिसिगिरवणविरइ
तम्हा सत्तमपुत्तवी	१३६	तिवि नित्थोही तित्थि य-
तम्हा सपुत्त चिय	१८३	तित्थि वा कट्टई जाव
तयणु हरिसुत्ततो	३५	तिविहतिविहेण बहकर-
तरणिज्ज भरजलही	९८	तिविह पणिहाण पुण
तस्स त्ति मुरा पयण	१२०	तिविहविनेसणजुत्त
तस्स म मिच्छामि दुक्क-	६८	तिसलादेवीगम्भे
तस्म विसेससरूव	१२५	तीए भणिदाओ ताओ
तह ज कोवाइसया	१५३	तीसे करणविहाण
तह ते णोगपइवा	५८	तुणेण तओ पिउणा
तह बाहिओ न भयव	१९	तुममणवज्ज गिरिय
तह वि विसेसनिमित्त	१०९	तुल्ल पि पारुणाइ
तहनिहविमुदभावा	१९	तुत्तति सधुया जे
तह वि हु छुत्ता सुत्ती	१३६	तेण उ उत्तमेण
तह वि हु नामियगीवो	४१	तेण चिय तूरिवरा
तह सपयनामाइ	५०	ते वि हु अणाइत्तिदा
तह सायमी रि एव	१४६	तेसि उवरिं गतू-
तहिय पजुवयारा	३८	तेसि समानरथ
ता एयसमायारो	२	तेसि समणागमाइ-
ता एसो परमत्तो	१६	तेसि पडिबोह्णरथ
ता कील न इच्छिज्जइ	१३६	तेसिमजिणत्तभावा
ता पुप्फगघमूयण-	२६	तेसि भुवनगुरूण
ताव त्ति तप्पमाण	८४	तसु किर तइयदीवो
तानत्तीए अमिले	९२	तेह्मितो रि पहाणो
ता विहियाओ एसो	१३५	ते हु पमत्ता पाय
ता सव निरवज्ज	८६	तो तिकाल गिहिणो
ता सुत्ताउपट्ठिदिदा	६	तो मयइ तित्थयरा
निगळगसत्तम इय	७१	तो सक्कययविहिणा
तित्थ जिणेहि मणिय	५५	मुदमुयलमुयलएण
तित्थ जण तरिज्जइ	९४	मुदधोत्तचित्तपमुद
तित्थ पभावयता	२३	मुदददाइवज्जा

गाथासंख्या	पृष्ठम्	गाथासंख्या	पृष्ठम्
शुद्धपूजा विधेया	३७	धम्मवरचाउरंता-	६१
योत्त पणिवायदङ्ग-	२९	धम्माङ्गरे एव	११९
दसणनागचरित्ता-	२	धम्मामिमुहो पुरिसो	७२
दसणसुद्धिनिमित्त	११७	धम्मो इह सुयग्गम्भो	११९
दङ्गुण निणवरेंद	११०	धम्मो चरित्तधम्मो	१२५
दङ्गुमि जहा बीए	५२	धम्मोज्जमो पयत्तो	५३
" "	६४	धम्मो त्ति सुत्तधम्मो	१२५
दडमच्चियम्मि परिपू-	१२४	धम्मो वि हु एएसि	५३
दब्बत्थयाणुविद्धो	७५	धम्मो सुयधम्मो धिय	१२२
दब्बनिसोही वरया-	७०	नङ्गमाइ ओयार	९६
दब्बाइएहि जुत्तस्सु-	१५६	न कुणइ निमेसजुत्त	८०
दब्बुज्जोउज्जोओ	९३	नणु अट्ट वि कम्माइ	६७
दब्बेण टण्णेण य	१५७	नणु तणुसत्ता नारी	१३५
दब्बे वरधुसहावो	९३	नणु पूजासङ्कारा	७३
दाहोवसम तण्हा	९४	नणु भावविसेसाओ	१३६
दिट्ठो मरुदेवीए	९९	नणु गिद्धमेवभगवओ	१३५
दीसइ सामनेण	३	नदीकरणे जिणपा-	७४
दीहो त्ति दीहपट्ठो	८१	नदी परमसमिद्धी	१२३
हुयम्मि वि पणिहाणे	१५४	नदीसरे वि दीवे	९
हुक्करोया विउसा	४७	नमिळ्ळण समणसण	१
हुक्कल्लज्जय धम्मवत्तय	१५१	न य पत्थिया वि लब्भइ	११५
हुग हुग चउरो सत्तम	६६	न य वत्तव्य पटमो	१२९
हुमिहो वि हु सपज्जइ	६०	नरलोयमेत्तमेय	१२५
हुत्तमादोसा जीवो	१४९	न रहति न चिद्धत्ती	५१
देवा विमाणवासी	१२४	नवकारपाटमेरा	८५
दोग्गइगमणपवत्त	९३	ननङ्गारेण जहना	३०
दो जाणू दोन्नि करा	४३	" "	३०
दोण्ह पि समाओगो	१५७	नवमेया पुण एस	१४४
दो ति य चउरो पच्च य	५०	नवर पुच्छामि अह	७३
धम्मो ह कमपुत्तो	४८	नाण जेण अणत्त	१०६
धम्मत्थिणा हु पटम	२०	नापत्थुयमेत्थ जओ	२७
धम्मत्थी मुद्धवणो	२०	नामाइचउम्भेया	५२
धम्मफलभूयहवा-	१०७	नामाइअउम्भेया-	६७

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
नामाद्भेयनिश्रो	९२	परहियकरणेकरया	६०
नामेहि समुचरिया	११३	परिवाढीइ इमाए	९९
नायगसेयगनुद्धी	९	पलियक्कसत्तिसमो	४१
नावत्तइ नागच्छइ	६४	पययणपमावणकर	२४
निग्गयाण न अत्थो	७३	पवयणववहाराणो	१६१
निच्च विय निच्चमिण	१४७	पवर पुप्फाइय	३९
निच्च विय सपुमा	३९	पविसत्ता चव वळा-	३४
निम्मज्ज पि न एव	१६	पाटकिरियाणुसारा	३२
नियमइ कोसण्ण	१०६	पायपसारण पल्ल-	११
नियमा कुणति पूय	७३	पायारसुणिण	११९
नियवीरिएण अहथा	१३०	पायारोसरणाइ	५३
निस्सरुद्धमनिस्सरुद्धे	३०	पार पज्जत खल्लु	१०९
नीया लोयमभूया	१२४	पारियकाटस्मग्गो	१४१
नूण तयत्थमेए	८६	पाव छिइइ जम्हा	६९
नो देहरक्खणहा	८२	पाव न तिप्पभावा	३२
नो राइ नो पयच्छइ	१०८	पावयणी वम्मकही	२४
पठम बहुप्पयारं	१०२	“निमित्ता”	१६१
पट्टे जाय सल्लि-	५६	पावायारनिमित्ता	१०१
पच्छाणुर्पा वयाए	११९	पासइ लोयाळोय	१११
पच्चगो पणिवाओ	४३	पासा दंढविभागा	१ ३
पच्चयिकायमइय	५८	पुक्कवरवरदोवट्टे	११९
पच्चदसकम्मभूमिउ	११७	पुच्छइ सीसो जइ ता	७२
पच्चोययारजुत्ता	३८	पुच्छइ सीसो भयव	३
पठिर्विंश पठिरुत्त	१३	पुणरुत्त पि न दुइ	१४२
पठिमणइ गुरु गुदर	७३	पुणम्मि पि उत्तमो	८६
पठिमापठिविचाण	१३	पुरिसवरगघट्ठयी-	५७
पठियुत्त चेव इम	२७	पुरिसवरपुट्ठरीया	५६
पत्तमत्थए भावनिणा	१२६	पुरिसा मि तिणा एव	५०
पठम भावउयाणो	१५९	पुरिसा सणारिनिया	५५
पणमइ पणमत्तमुत्ता-	१	पुव्वं व कायचाय	१२६
पण्णिवामदउण	३१	पुव्वं व पारिळण	११३
पण्णोडिगमइसयउ-	१००	पुव्वपुरिसापवत्ते	२१
परमो नमाजारे	९०	पुव्वपुरिगाण मग्ग	१४१

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
पुव्व विहाणेण पुणो	१४९	मत्तीए जिणवराण	११४
पुव्वुप्पन्ना रोगा	५७	मत्ती नेमिजिणेदे	१३७
पूआइदसणाओ	२६	भइ तुम वायाओ	२२
पूआवदणभाइ	७	भनइ अरिद्धमसुह	११०
पूएइ चासवो ज	१०५	भनइ विरियावालो	७६
पूयगपाणिपरिवा-	३४	भनइ गुरुणा भइय	७४
पूयादुग पि एय	३७	भनइ तिविहपइडा	७
पूयाकल्पपरिहण	७४	भनइ विराहणा खल्ल	६७
पेच्च जिणधम्मलाभो	७७	भनइ समाहिमरण	१५४
पेहतपमज्जतो	४६	भनइ भुवणगुरुणो	१००
बहुमाणविसेसाओ	१५९	भमली पित्तुदयाओ	७८
बहुवयणेण दिवयण	५४	भरियभुवणतरालो	५३
बहुसुयक्कमाणपत्ता	५	भवमीयाण जियाण	६०
वाहिरिगा पि हु सेवा	१३२	भामेइ तहा दिदिं	८८
विं व महत्तमेग	७	भावजिणप्पमुहाण	३
विं वस्स जस्स पुरओ	९०	भावारिहतपमुह	४२
वीयगह्वसम पि हु	१६०	भावियजिणवयणाण	८३
वीहति न चेअ अओ	५५	भायुत्तासेण विणा	१४५
धुज्जति जे समग्ग	१२८	भावेच्च अवत्थतिय	३९
धुद्धा अवगयतत्ता	६३	भावेच्च य वदतो	४२
धोही जिणेहि भणिया	६०	भासा असच्चमोसा	११४
भग्गो सच्चविणित्रो	८१	भित्तविसय निसिद्ध	४५
भणइ गुरु त सुत्त	१४७	भुवणभवणप्पईवो	१६२
भणइ गुरु भो तुमए	१३५	भुवणे वि सुदर ज	३९
भणइ गुरु सुत्ताण	२६	भूयस्स भाविणो वा	१२७
भणइ परो सच्चमिण	८	भोभो दस प्यारो	११
भणइ य फिट्ठइ गेह	१०६	भो पेच्छइ अइसइणो	१२३
भणिक्कण नमुक्कारे	३१	भग्गाणुसारिपरिणा-	११०
भणिय च पव्वदिवसे	१४७	भज्जिमक्कणिट्ठिगेसा	२८
भणियस्स तत्तमेय	२५	भज्जिमक्कजेट्ठा स चिय	२९
भत्तिभणिएण इमिणा	११३	भणनिव्वुइ समाही	११४
भत्तिभरनि-भरमणो	१५१	भरण पुण पचत्त	१२१
भत्तिभरनिच्चरमाण-	१६	मल्लरहियाण ण्हाण	१६

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
महरिहसेजारुहण—	१०४	लोगो वि सुद्वुद्धी	५८
मा माऽऽणवेसु एव	१०२	लोककुरणेण पीड	१७
मिच्छत्तमहाकूवा	१३०	लोक(ए) पञ्चोयगरा	५९
मिच्छत्तुष्ठासठिइ	३२	वचइ हुवारनियड	३४
मिच्छादसणमहण	१४२	वहुइ धम्मज्झाण	१४५
मिच्छासायणदसी	११	वहुइ विसुद्धभावो	१३९
मि ति मिउमइवते	६८	वहुति य उपयारे	५६
मुणइ तिकाळावध	१०८	वह्मियचित्त लोए	१०९
मुत्तासुत्ती सुरा	४३	वसिपइद्वा एगा	७
मुत्तिपयसठियाण वि	१५	वत्याहरणविलेवण—	३६
मुत्ति पत्ता वि सुरा	१२८	” ”	४०
मेळित्तु पणिहयाओ	८८	वत्येण वधिरुण	३६
मोहधो जलुगणो	५९	वदइ उमओकात्	२९
मोहाइमत्तमहणो	१०८	वदणपणिहाणाओ	१४६
रजिज्जइ सुदज्जणो	७३	वदणपूयणवल्लो—	१०
रमो विताइसओ	१०२	वदणपूयणसद्धा—	१४०
रयणमयमहाधूभ	१०८	वदणमन्निवायणय	७२
रागहोसकसाए	५०	वदणवत्तियाए	७२
रागहोसपयाओ	६२	वदणविहाणमेय	४६
रागाइजएण जिणा	११२	वदामि चेइयाइ	११५
रागेण व दोसेण व	१२	वध्माइसु उवओगो	४४
रायगणम्मि चिट्ठइ	१०५	वयभगो गुरुदोसो	८२
रोगाभाव आरो०	११३	ववहारो पुण पढम	९
सम्भुत्तरयणछायण	८९	वायनिसग्गुहोए	७९
सामाइनिसित्ताओ	१५७	वयनिसग्गुहोया	८१
सो२ज्जइ दिस्सइ ज	१२४	वारिज्जइ जइ वि निया—	१५२
लोगविहसद्धाओ	१५१	वासहरमेस्वक्खा—	११७
लोगस्स भ० वल्लोगस्स	५७	विक्खा धरम्मयदान	१२
लोगस्सुज्जोयगरा	९३	विगहाविवायरहितो	४५
”	९६	विग्घोवसामिगेगा	३९
लोमाइया पच उ	५७	विज्जा०योग जणघा—	१२८
लोगो वउदसरम्भ	१३०	विजया नाण नाणा	१२९
लगो व जीवलोगो	५८	विणियट्ठ ति षणट्ठ	६२

गाथारम्भ	पृष्ठम्	गाथारम्भ	पृष्ठम्
प्रिणियारिउ न सक्का	८	स चिय सक्कययता	२८
वित्तिक्किरियाविरोद्धो	१५६	सजमविरुद्धिक्के	७४
विरिएण होइ हीणो	१३६	सत्तममहिगमित्त	१३६
विबिहमहाकइरइओ	१५०	सत्तमिया बहुवयण	११५
विसयबहुत्ते विरिया	६५	सत्तेव य कोडीओ	११६
वीरियविरहाओ चिय	१३५	सद्धा निओऽभिठासो	७५
वीरियसजोगयाए	७५	सन्ताणो समुदाओ	६७
वेमाणियाइसिद्धो	१५३	सत्ती पसमो भनइ	१०७
वेयायच्च जिणगिह-	१३९	सन्निहिय भावगुर	६५
वेलाए विहाणेण य	१५२	सप्प सयणे जणणी	१११
वोच्चिन्ने मूलमुए	४	सवरी वसनविरहिया	८७
सइ चित्तसमाहाणे	१४२	सम्भावमुदरं ज	१५६
सवच्छरचावम्मा-	१४६	सम्भूयनागसह-	१२४
सविग्गा विहिरसिया	१४८	समइपवित्ती सम्भा	२०
ससारगहिरसायर-	१	समणाण सावयाण य	१४३
ससारयल्लरे ज	५२	समणा महाणुभावा	७३
ससारसमुदाओ	१३३	सममित्तपम्हल्लेळ-	४२
ससारसागरामो	१३३	सपज्जउ मह एय	१५४
ससिज्जइ नियिरिया	२४	सपुनपम्हवाइ	१४४
स सोत्तज ति मयुच्चइ	१००	सपुनवदणविही	१६१
सहिया य पय चैव	४९	सपुना उक्कोसा	३१
सक्कयएण इमिणा	१४९	सभविया चम्हा	१०१
सक्कयभासाबद्धो	१५०	सम्मचरणाइ बोही	१५४
सगमयामरगयमा	१	सम्मजिणवदण पुण	४८
सधसमायारमिम	१६१	सम्महसणदिद्धो	५९
सध क्षयमनतो	२४	सम्महिद्धो सघो	१४०
सघाइया य पुजी-	६८	सम्ममवियारिक्कण	१४८
सधुस्सग्गा पाय	१४१	सम्माणो माणसपी-	७२
सधेगयरो जीवो	७	सयमेव जओ सम्म	५५
संघो महाणुभावो	२	सयमेवागम्म मुरा-	१००
” ”	१६१	सव्व सिद्ध जेहिं	१३१
सच्चमिण चिन्तु फुट	९८	सव्वतय वि पणिहाण	४४
सच्चमिह वदणाए	८५	सव्वण्णवायमूल	

गाथारम्भ	शृष्टम्	गाथारम्भ	शृष्टम्
सव्यमसुगयमेव	७	मुत्ते ण्णविट् चिय	१४७
सव्यसुरा जइ इत्थ	५३	मुत्ते पुण अट्ठसय	६
सव्ये वि जिणवरा ते	१३८	मुत्त पि भत्तापाण	१९
सव्यो ति निरवसेतो	११६	मुत्तिहिजिणो विट्ठ एव-	१०३
सव्योऽयमारुत्ता	३८	मुत्तिहि च पु'फदत्त	१०३
सागरवरो रामुरो	११५	मुत्तवइ दुग्गइनारी	१४६
सामनेन निणाइ	१३१	मुत्तवइ य दसाईमु	१५२
सामाइयाइया चा	५५	मुत्तवइ सिरिक्ताए	१४०
सामसय भोविऽद्ध	८५	मुत्तहणहणधारणत्थ	४७
सारीरमाणसाण	१५४	मुत्तभावमुत्तिहेउ	१४३
सावइत्थ उट्ठगमण	७७	मुत्तभावसाणिणीओ	१३७
सिंहात्तणे नित्तो	१५	सूयणनेत्त मुत्त	४
सिज्झति तत्थ जीवा	६४	सूरिपरंपरपत्तो	४७
सिद्धिलत्तमिह पमाओ	१२२	सेया पससणिज्जा	१०४
सिद्धपडिमासु एव	१६	सेवानमसणाइ	१३२
सिद्धा अणैयभेया	१३१	सेसा पुण छम्भेया	३०
सिद्धा निप्पन्ना यत्त	१२८	सो'ओ मणदेहाण	१२१
सिद्धिसमूहयहियओ	१२६	सो पुण पुत्तत्तरदीवे-	११८
सिद्धे इत्थपय्थे	१२३	सो पुण पु'यकइहिं	४७
सिद्धे वा निक्खताए	१२२	सो पुण होइ विस्सिओ	६०
सिद्धमुवसग्गविठत्त	६३	सो मोहतिमिरछाइय-	१४४
सीमा मेरा त ओ	१२०	सोत्तमेयागरा	८१
सीमलवमणो रेगा-	१०४	सो मुत्तिदी नामत्थो	१०३
सीस पक्कपमाणो	८८	सोहग्गरनवलहय-	११३
सीसो'कपिय मूह	८७	इत्थसया'ओ मज्जे	३५
सुत्तमसुमोइशब्ब	१३८	इत्तण्णमाहु अणे	६७
सुत्तयो सुग्गो चिय	१३७	इत्त नरा सुत्त	१२१
सुत्तम्मि चं व भणिय	१५५	इत्त य पाएणसा	१६०
सुत्तम्मि वि भणियमिण	१४६	इत्त नमो अरहत्ता-	८४
सुत्ता'भणिय ति न स-	१३८	इत्त पणामो एमो	५०
सुत्ताविप्पकिरिय	२०		

श्री तिरापथ विश्वार मंदिर
के खनर

जैन दर्शन में
तत्त्व-मीमांसा

—मुनि नथमत



३६८०
५५

महयपदपमहाभासं

प्रकाशयिनी

जैन आत्मानन्द-सभा

